

WELKOM **W**IERDEN

Programmabegroting **2023**

Kerngegevens gemeente Wierden

	1-1-2022 Werkelijk	1-1-2023 Begroot
Aantal inwoners	24.637	24.735
Aantal woonruimten	10.575	10.695

Colofon

Dit is een uitgave van de Gemeente Wierden
Pouliestraat 3
7642 EB Wierden
telefoon 0546-580800
gemeente@wierden.nl
website: www.wierden.nl

N.B. Door het afronden op hele euro's kunnen in dit boekwerk afrondingsverschillen voorkomen. Bedragen worden weergegeven in eenheden van € 1.000.

INHOUDSOPGAVE

Nota van aanbidding	4
Het programmaplan.....	21
1 Programma Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie	27
2 Programma Sterke sociale samenleving	35
3 Programma Duurzame ontwikkeling	60
4 Programma Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling.....	68
5 Programma Prettig wonen en leven	78
Algemene dekkingsmiddelen	97
Overhead, Onvoorzien en Vennootschapsbelasting	101
Paragraaf A: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	112
Paragraaf B: Onderhoud kapitaalgoederen	127
Paragraaf C: Financiering	134
Paragraaf D: Bedrijfsvoering	139
Paragraaf E: Verbonden partijen	147
Paragraaf F: Grondbeleid.....	157
Paragraaf G: Lokale heffingen.....	163
Bijlage 1: Financiële Positie	172
Bijlage 2: reservepositie	174
Bijlage 3: Reserves eenmalige dekking vs boekwaarden eenmalige dekking	194
Bijlage 4: Geprognosticeerde balans.....	196
Bijlage 5: Begrotingsuitgangspunten 2022	198
Bijlage 6: EMU-Saldo.....	201
Bijlage 7: Nieuwe actiepunten	202
Bijlage 8: Subsidieplafonds	207
Vaststelling begroting.....	210

NOTA VAN AANBIEDING

GEMEENTE WIERDEN

Wierden, 4 oktober 2022

Aan de raad

Nota van aanbidding bij de begroting 2023

Geachte leden van de raad,

We leven nog steeds in een tijd die vele uitdagingen kent. Nadat de Coronacrisis naar de achtergrond verdween werden we geconfronteerd met de volgende crisis. De oorlog in Oekraïne. Vanzelfsprekend heeft de gemeente Wierden zich met volle kracht ingezet om een belangrijke bijdrage te leveren aan de opvang van de Oekraïners. Ook heeft Wierden haar maatschappelijke verantwoordelijkheid getoond bij het bieden van onderdak aan asielzoekers door het inrichten van een aantal chalets. We passen ons snel aan op deze dynamiek. Met grote tevredenheid kijken wij terug op de wijze waarop de samenleving samen met de gemeente Wierden de opgaven aanpakt. Wierden heeft altijd de kracht van de samenleving benut en dat is een solide basis om de toekomst met elkaar in te gaan, ook in deze onzekere en roerige periode. Als gemeente blijven we dan ook alle ruimte geven aan het "samen doen". Wierden is en blijft een sterke gemeente gericht op ontmoeten en ontwikkelen. Inhoudelijk zijn we met elkaar al op de goede weg binnen de transformaties in het publieke domein. We vinden weer nieuwe wegen en mogelijkheden om samen te werken en participatie te bewerkstelligen op manieren die passen bij de tijd van nu. Als bestuur hechten wij grote waarde aan onze relatie met inwoners, ondernemers, organisaties en alle andere betrokkenen.

Tegelijkertijd zien we dat een steeds groter groeiende groep inwoners moeite heeft om de eindjes aan elkaar te kunnen knopen door steeds hoger wordende kosten van levensonderhoud en stijgende energieprijzen. Om onze inwoners en ondernemers enigszins tegemoet te komen stellen wij u voor om de OZB in 2023 niet te verhogen. Dit geldt voor zowel woningen als niet-woningen.

In de voorliggende begroting beschrijven wij de trends en ontwikkelingen en geven aan waar de ambities voor de komende jaren liggen. De gevolgen van het nieuwe coalitieakkoord en de concept toekomstvisie zijn hierbij uiteraard nog niet betrokken. Beide stukken worden in het najaar aan u voorgelegd en de gevolgen daarvan zullen volgend jaar worden betrokken bij de dan op te stellen Nota Meerjarenbeleid en begroting.

Met de nu voorliggende begroting spreken wij een ambitie uit die realistisch is en een verdere bijdrage levert aan alle kwaliteiten die de gemeente Wierden kenmerkt!

Financiën

Het financieel perspectief ziet er de eerste jaren rooskleurig uit. De septembercirculaire 2022 laat zien dat gemeenten de komende jaren over extra middelen kunnen beschikken. In 2023 gaat het om een bedrag van € 417.000. De belangrijkste redenen hiervoor is de ontwikkeling van het accres vanwege de loon- en prijscompensatie. Daarnaast is de verdeling van de € 1,4 miljard in 2023 ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg definitief bekend

geworden, voor onze gemeente een bedrag van € 1.466.000. Voor de jaren daarna moet het kabinet nog besluiten nemen. We ramen vooralsnog 100% van de door de commissie van Wijzen geadviseerde bedragen voor het meerjarenperspectief. Het kabinet heeft verder een eerste stap gezet in de richting van een oplossing voor het financiële ravijn door in 2026 éénmalig € 1 miljard beschikbaar te stellen. Voor Wierden een bedrag van ruim € 1 miljoen. Deze ontwikkelingen maken dat onze begroting 2023 en meerjarenraming overschotten laten zien.

Voor de periode na 2026 zien we echter een forse terugval in de middelen die we van het Rijk krijgen. Ook blijven ondanks deze positieve signalen nog vele onzekerheden bestaan. Zo moet het Rijk besluiten nemen over de structurele compensatie van de stijgende kosten van de Jeugdzorg, het al dan niet handhaven van de opschalingskorting vanaf 2026 en de nieuwe financieringssysteem van het Gemeentefonds.

Ook het sociale domein geeft nog veel onzekerheden. Blijft de taakverdeling van de Jeugdzorg tussen de overheden zoals deze is? Wat betekent het nieuwe Integraal Zorgakkoord voor gemeenten? Is de budgettaire neutraliteit voor gemeenten van de aangekondigde kortingen op het gemeentefonds van € 100 miljoen in 2024 en € 500 miljoen in 2025 op de Jeugdzorg door maatregelen vanuit het rijk haalbaar?

De begroting 2023 en het meerjarenperspectief 2024 - 2026 geven het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Saldo begroting en meerjarenperspectief	-117	-1.467	-2.874	-476
<i>Verklaring + is tekort -/- overschot</i>				

Voorstel

1. De Programmabegroting met Nota van aanbidding 2023 vast te stellen;
2. De in bijlage 8 genoemde subsidieplafonds vast te stellen;
3. Het batig saldo in 2023 te storten in de algemene reserve;
4. Om naast de budgetten, welke vermeld staan in de jaarschijf 2023 van de Nota Meerjarenbeleid 2023-2026 (zie bijlage 7) ook de volgende budgetten beschikbaar te stellen voor:
 - een aanvullend budget voor de Stadsbank voor Klantreis € 11.600;
 - een budget ter dekking van rentelasten strategische grondaankopen € 50.000;
 - aanvullend krediet sportvoorziening Esrand € 2.356.000 met een extra last van € 100.000;
 - een budget voor een Talentenprogramma € 277.000 structureel en € 92.400 eenmalig in 2025/2026;
 - een uitbreiding bezetting zorgloket € 21.000 (amendement 1 NMB 2023-2026);
 - een reserve energiecrisis instellen en voeden met € 1 miljoen vanuit de Corona reserve.

Burgemeester en wethouders van Wierden,

de secretaris,

de burgemeester,

Marcel Klos

Doret Tigchelaar

ENKELE ONTWIKKELINGEN NADER TOEGELICHT

In deze Nota van aanbidding bij de begroting 2023 is voor alle genoemde voorstellen die zijn verwerkt in de begroting 2023 een nadere toelichting opgenomen (paragraaf 'Toelichting op de voorstellen die zijn verwerkt in de begroting'). Op deze plek gaan wij nader in op enkele ontwikkelingen die van grote invloed zijn op de begroting 2023.

Nieuw beleid vanuit de Nota Meerjarenbeleid 2023-2026	
Structureel: - In overeenstemming met de door u vastgestelde NMB 2023-2026 is in 2023 voor een bedrag van € 1.397.485 aan structureel nieuw beleid opgenomen. - Een overzicht van dit nieuwe beleid is opgenomen in bijlage 7 van deze begroting. - Bij de behandeling van de NMB 2023-2026 is een amendement aangenomen dat ziet op het verruimen van de openingstijden van het zorgloket. De structurele kosten hiervan zijn verwerkt in de begroting en bedragen € 21.000. - Aanvullend op de NMB 2023-2026 zijn voor 2023 nog de volgende zaken opgenomen: - aanvullend budget Stadsbank € 11.600; - budget voor dekking rentelasten strategische grondaankopen € 50.000 - gestegen bouwkosten sportzaal Esrand, extra lasten € 100.000; - een budget voor een Talenten-programma € 277.000.	Eénmalig: - In overeenstemming met de NMB 2023-2026 is in 2023 een bedrag van € 2.572.100 aan éénmalige middelen voor nieuw beleid opgenomen. - Een overzicht van dit nieuwe beleid is opgenomen in bijlage 7 van deze begroting. - Voor 2023 en 2024 is een bedrag ad € 5.808 opgenomen voor OZJT/Samen 14, een en ander in overeenstemming met de begroting van SamenTwente die in het voorjaar voor een zienswijze aan u is voorgelegd. - De opgenomen structurele lasten voor strategische grondaankopen (€ 50.000) en de investering voor de sportzaal op de Esrand (€ 292.000) zijn in 2023 nog niet benodigd en kunnen in 2023 als eenmalig dekkingsmiddel worden ingezet. - Aanvullend op de NMB 2023-2026 is voor het Talentenprogramma in 2025 en 2026 € 92.400 eenmalig opgenomen.
Algemene uitkering De septembercircularis is op Prinsjesdag 2022, net voor het afronden van onze begrotingsstukken, verschenen. Ondanks de beperkt beschikbare tijd hebben wij de uitkomst van deze circularis betrokken bij de besluitvorming over de begroting 2023 en meerjarenraming 2024 - 2026. Uit de septembercircularis 2022 van het gemeentefonds blijkt dat we de komende jaren over extra middelen kunnen beschikken. In 2023 gaat het om per saldo € 152.000. De belangrijkste ontwikkelingen uit deze circularis zijn: De ontwikkeling van het accres. De algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. Sinds de meicircularis 2022 is het accres gesplitst in een volume - en een nominaal deel, waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging en het volumedeel ter compensatie van bevolkingstoename en reëel accres. Het nominale deel wordt vanaf 2023 opwaarts bijgesteld (m.n. vanwege prijsstijgingen). Het volume deel blijft, zoals reeds was aangekondigd in de meicircularis 2022, voor de jaren 2022 - 2025 bevroren;	

- Vanaf 2026 wordt het gemeentefonds niet langer via de normeringssystematiek geïndexeerd. Er wordt dan alleen nog maar een nominaal accres verstrekt door het Rijk. Het Rijk werkt samen met gemeenten aan een nieuwe financieringssystematiek en heeft in aanloop daarnaartoe voor 2026 eenmalig € 1 miljard beschikbaar gesteld, voor Wierden een bedrag van € 1.018.000;
- Ter indicatie geven wij mee dat op basis van de huidige gegevens de algemene uitkering voor Wierden in 2027 met per saldo € 1.319.000 zal afnemen;
- Het incidenteel schrappen van de opschalingskorting tot en met 2025 (de laatste korting in dit verband was in 2019) is gehandhaafd. Dat wil zeggen dat deze in zijn volledige omvang in 2026 terugkomt. Dit is ook zo in de meerjarenraming verwerkt;
- In 2023 heeft het Rijk eenmalig 100% van de extra gelden jeugdzorg, conform de reeks van de commissie van Wijzen, aan het gemeentefonds toegevoegd. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 moet het Rijk nog een besluit nemen. Het Rijk, de VNG en het Interprovinciaal Overleg (IPO) hebben afgesproken dat de gemeenten 100% van de in het vooruitzicht gestelde bedragen voor 2024 – 2026 als stelpost mogen opnemen in de begroting. Ook dit is zo in de meerjarenraming verwerkt.

Gedraglijn bij het “trap op – trap af” principe

De ervaring leert dat rijksuitgaven in de regel achterblijven op de jaarbegroting en doorschuiven naar de latere jaren. Dit veroorzaakt schommelingen in het accres. Om deze reden hebben we een deel van het accres achtergehouden en niet als structureel dekkingsmiddel meegenomen in deze begroting. Deze handelswijze wordt ook gehanteerd door het bureau Inergy (voorheen Pauw) dat ruim 95% van de gemeenten ondersteunt bij het berekenen en analyseren van het Gemeentefonds. Dit betekent dat in 2023 ca. € 1,4 miljoen structureel wordt achter gehouden om schommelingen in het accres te kunnen opvangen (dit is ca. 3,5% van de algemene uitkering).

Sociaal domein

Het begrote uitgavenvolume voor de Wmo en Jeugdzorg is in 2023 op basis van de beschikbare informatie ten opzichte van de begroting 2022 licht gedaald. Basis voor de ramingen zijn de beschikbare (historische) gegevens over aantallen, een inschatting van gebruik van de dure specialistische Jeugdzorg (het gebruik hiervan kan nogal fluctueren) en tarieven. De raming 2023 is inclusief de financiële effecten van het rapport Berenschot "Zicht en grip op financiën sociaal domein", die uiteindelijk leiden tot een kostenreductie van netto € 730.000 over een periode van 3 jaar. De financiële consequenties van het toepassen van het nieuwe woonplaatsbeginsel waren budgetneutraal in de begroting 2022 verwerkt. Naar het nu lijkt wordt de korting in de algemene uitkering ook daadwerkelijk goed gemaakt door lagere lasten. In programma 2 wordt verder ingegaan op de Wmo en jeugdzorg.

Door de herijking van de verdeelmaatstaven van het Gemeentefonds is niet meer te herleiden hoeveel gemeenten nu vanaf 2023 ontvangen voor deze met ingang van 2015 gedecentraliseerde taken. De reserve sociaal domein is ingesteld als specifiek weerstandsvermogen voor dit sociale domein en kan deze functie hierdoor niet meer goed vervullen. Voor de komende nota Meerjarenbeleid 2024- 2027 zullen we met een evaluatie komen en zal de nut en noodzaak van deze reserve opnieuw worden bezien. Hierdoor is bijlage 8 Sociaal Domein ook komen te vervallen.

Het Rijk heeft evenals vorig jaar besloten in 2023 éénmalig € 1,45 miljard aanvullend beschikbaar te stellen voor de stijgende kosten van de Jeugdzorg, voor Wierden komt dit neer op éénmalig € 1.466.000. Het kabinet moet nog een beslissing nemen over de structurele compensatie vanaf 2024. In afwachting hiervan heeft de provinciale toezichthouder medegedeeld dat gemeenten voor het meerjarenperspectief mogen uitgaan van 100% uitkering van de reeks compensatie extra middelen Jeugdzorg die de "Commissie van Wijzen" adviseert. Daarbij moet rekening worden gehouden met een structurele korting van € 100 miljoen in 2024 en € 400 miljoen in 2025 waarvoor het Rijk nog maatregelen moet

nemen. Deze korting is vooralsnog budgettair neutraal geraamd in onze begroting door verlaging van de lasten op de Jeugdzorg.

Energiecrisis

Wij stellen voor om voor de aanpak van de huidige energiecrisis een bedrag van € 1 miljoen te onttrekken aan de reserve Corona en deze middelen te bestemmen voor de aanpak van deze energiecrisis. Dit bedrag is gelijk aan de eigen éénmalige middelen die in de reserve Corona zijn gestort voordat bekend werd dat het Rijk ook met compensatiepakketten zou komen. Thans blijkt dat de rijkscompensatie voor de gemeente Wierden toereikend is ter dekking van de extra kosten door Corona (zie ook paragraaf A weerstandsvermogen) en dat het verantwoord is om deze middelen voor de aanpak van de energiecrisis in te zetten. In deze € 1 miljoen zit ook de € 500.000 waarvan de besteding weer bij uw raad is neergelegd.

Twenteboard

De samenwerking op het terrein van sociaal economische structuurversterking inclusief lobby is medio vorig jaar formeel ondergebracht in een Stichting Twente Board (overheid, onderwijs en ondernemers). De Twenteboard werkt op dit moment aan een nieuw investeringsprogramma als opvolger van de Agenda voor Twente die dit jaar afloopt. De kaders voor deze nieuwe investeringsagenda zijn op 9 juni 2022 door de Twente Board vastgesteld en in de raadsvergadering van 20 september 2022 voor een zienswijze aan u voorgelegd. U heeft besloten om kennis te nemen van de uitgangspunten en een zienswijze in te dienen.

In afwachting van nadere besluitvorming via een afzonderlijk voorstel zijn de met de Agenda voor Twente gemoeide gelden in de begroting structureel gehandhaafd voor het nieuwe investeringsprogramma.

Lokale lasten

De tarieven worden normaliter verhoogd met het verwachte inflatiepercentage 2023 uit de meicirculaire 2022. Dit percentage bedraagt per saldo 3,15%. Gebruikelijk is dat dit percentage voor de belastingen wordt aangepast met de nacalculatie van de inflatie van in dit geval 2020. Uiteindelijk blijkt dit inflatiepercentage 1,60% hoger te liggen dan destijds geraamd waardoor de totale prijsaanpassing 4,75% dient te bedragen. Wij stellen voor de toeristen- en forensenbelasting met laatstgenoemd percentage te verhogen en de tarieven voor de afvalstoffen- en rioolheffing zoals gebruikelijk 100% kostendekkend te ramen (inclusief genoemde indexatie).

Gezien de huidige inflatie en energiecrisis waarmee onze inwoners te maken hebben stellen wij voor éénmalig geen inflatieaanpassing toe te passen op de OZB tarieven in 2023 voor woningen en niet-woningen.

De kosten van het achterwege laten van de inflatieaanpassing bedragen afgerond € 250.000 (structureel). Volgend jaar zal bij het opstellen van de begroting 2024 worden bekeken in hoeverre het noodzakelijk is de inflatieaanpassing over 2023 alsnog toe te passen.

Diversen

Enkele andere zaken:

- Conform vastgestelde beleidsplan wegen 2022-2026 is het onderhoudsbudget met € 84.000 opgehoogd;
- Voor areaaluitbreiding onderhoud groen en onderhoud bomen is € 50.000 meer geraamd;
- Voor de stijgende energieprijzen voor gemeentelijke gebouwen en voertuigen is € 255.000 extra geraamd (gas, elektriciteit en brandstof);
- Het aantal cliënten voor huishoudelijke ondersteuning neemt toe. Tezamen met een tariefstijging een nadeel van ca. € 180.000;
- Voor verdere loon- en prijsontwikkeling is een stelpost opgenomen van € 1.084.000.

VOORSTELLEN DIE LEIDEN TOT ONDERSTAANDE BEGROTINGSUITKOMST

Omschrijving	Financiële consequenties							
	Structureel				Eenmalig			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
Voorlopige begrotingsruimte								
1 Primitieve ramingen, exclusief de volgende zaken:	-441.823	-2.649.706	-4.421.571	-1.409.873	34.390	33.525	33.660	33.795
Extra jeugdgelden Hervormingsagenda (reeks commissie van Wijzen)	-1.466.000	-1.116.000	-1.028.000	-709.000				
Korting Gemeentefonds, aanvullende rijksbezuiniging op jeugdzorg		101.000	504.000	504.000				
c Stelpost verlaging uitgaven jeugdzorg		-101.000	-504.000	-504.000				
Uitkomst concept begroting	-1.907.823	-3.765.706	-5.449.571	-2.118.873	34.390	33.525	33.660	33.795
Benodigd voor nog niet verwerkte beleidsbeslissingen :								
2 Vanuit de Berap 2022:								
Krediet vervangen CV ketels Noordbroek	BN	BN	BN	BN				
Uitvoering van de Wet inburgering	83.000	76.000	72.000	71.000				
Verhoging budget toezicht en handhaving kinderopvang	6.000	6.000	6.000	6.000				
Uitvoering van de Wet open overheid	47.000	60.000	72.000	86.000				
Totaal beslag op begrotingsruimte	136.000	142.000	150.000	163.000	-	-	-	-
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid (NMB) 2023-2026								
3 Zie hiervoor de NMB 2023-2026 en bijlage 7 van deze begroting	1.397.485	1.922.540	2.199.330	2.242.870	2.572.100	1.418.100	785.000	565.000
Extra afschrijving voertuigen					-	-	-	-
Onttrekking aan reserve boekverliezen					-	-	-	-
Totaal actiepunten NMB 2023-2026	1.397.485	1.922.540	2.199.330	2.242.870	2.572.100	1.418.100	785.000	565.000
Vergelijkbaar saldo met NMB 2023-2026								
	-374.338	-1.701.166	-3.100.241	286.997	2.606.490	1.451.625	818.660	598.795
4 Gepresenteerd saldo in de NMB 2023-2026	-889.000	-1.939.000	-3.411.000	195.000				
Negatief is een verbetering, positief een verslechtering	514.662	237.834	310.759	91.997				
Overige zaken								
5 Bijdrage OZJT conform Addendum begroting 2023 SamenTwente					5.808	5.808		
6 Klantreis Stadsbank	11.600	11.600	11.600	11.600				
7 Strategische grondaankopen, rentelasten (stelpost)	50.000	50.000	50.000	50.000	-50.000			
8 Gestegen bouwkosten sportzaal	100.000	100.000	100.000	100.000				
9 Talentenprogramma	277.000	277.000	277.000	277.000			92.400	92.400
Totaal overige zaken	438.600	438.600	438.600	438.600	-44.192	5.808	92.400	92.400

Creëren van begrotingsruimte									
10 Aanpassen diverse tarieven aan inflatie	-50.308	-50.308	-50.308	-50.308					
11 Lasten sportvoorziening Esrand					-292.000				
Vrijval vasthouden kapitaallastendruk									
12 voertuigen					-21.250				
13 Stelpost rentelasten					-176.380	-151.380	-126.380	-101.380	
Totaal creëren van begrotingsruimte	-50.308	-50.308	-50.308	-50.308	-489.630	-151.380	-126.380	-101.380	
Septembecirculaire									
Verhoging algemene uitkering									
14 septembecirculaire 2022	-211.000	-222.000	-183.000	-1.172.000					
Integratie ivm hogere instroom Asiel (inburgering)	59.000	47.000	-	-					
	-152.000	-175.000	-183.000	-1.172.000					
Amendementen en moties bij de behandeling van de NMB met financiële gevolgen									
15 Amendement 1 Zorgloket	21.000	21.000	21.000	21.000					
	21.000	21.000	21.000	21.000	-	-	-	-	
Aanwending van dan wel storting in reserves									
16 Onttrekking reserve Corona					-1.000.000				
Voeding reserve energiecrisis					1.000.000				
17 Vrijval reserve winstgrondverkoop					-304.000				
18 Aanwending algemene reserves					-1.768.668	-1.306.053	-784.680	-589.815	
Storting algemene reserve					-	-	-	-	
Totaal aanwending dan wel storting in reserves	-	-	-	-	-2.072.668	-1.306.053	-784.680	-589.815	
Saldo	-117.046	-1.466.874	-2.873.949	-475.711	-	-	-	-	

TOELICHTING OP DE VOORSTELLEN

Onderstaand is per voorstel een nadere toelichting opgenomen waarbij de nummering van het voorstel verwijst naar het overeenkomstige nummer in het overzicht op de vorige pagina.

Voorlopige begrotingsruimte

1. Uitkomst concept begroting:

De concept begroting 2023 vertoont bij voortzetting van het bestaande beleid een voorlopig overschot in 2023 van € 1.873.433. Dit bestaat uit een structureel overschot van € 1.907.823 en een éénmalig tekort van € 34.390.

Het beeld in het meerjarenperspectief bij bestaand beleid geeft het volgende beeld:

	structureel	eenmalig
2024	-/- € 3.765.706 overschot	€ 33.525 tekort
2025	-/- € 5.449.571 overschot	€ 33.660 tekort
2026	-/- € 2.118.873 overschot	€ 33.795 tekort

Het eenmalige tekort in 2023 bestaat uit:

• Onvoorzien éénmalig	€ 33.390
• Misdaad anoniem	€ 1.000

Bij punt 3 wordt nader ingegaan op het structurele overschot.

a. Het Rijk en de VNG werken op dit moment aan de Hervormingsagenda jeugdzorg. Vooruitlopend hierop zijn voor 2022 en 2023 aanvullende incidentele middelen toegevoegd aan het Gemeentefonds. Dit betekent voor Wierden in 2023 een extra bijdrage ad € 1.466.000. De provinciale toezichthouder staat voor de meerjarenraming 2024-2026 toe dat gemeenten 100% van de extra jeugdgelden in de meerjarenraming opnemen, dit was in de begroting 2022 nog voor 75% toegestaan.

b. Daarnaast heeft het Rijk besloten tot een aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen. De verantwoordelijkheid voor het realiseren hiervan ligt bij het Rijk. Het Gemeentefonds wordt echter wel met deze extra bezuiniging gekort (€ 100 miljoen in 2024 en € 400 miljoen in 2025).

c. De toezichthouder heeft in vervolg hierop aangegeven dat gemeenten in de meerjarenraming rekening mogen houden met een besparing ter grote van de bovengenoemde extra bezuiniging van het Rijk, zodat deze voor de gemeente in die jaren budgettair neutraal verloopt.

Beslag op begrotingsruimte

2. Benodigd voor nog niet verwerkte beleidsbeslissingen:

In uw vergadering van 20 september 2022 heeft u met het vaststellen van de bestuursrapportage 2022 besloten de volgende bedragen structureel beschikbaar te stellen:

- De gemeente Wierden is eigenaar van de sportzaal Het Noordbroek. Begin februari moesten er vanwege gebreken een tweetal CV ketels worden vervangen in deze sportzaal. Deze vervanging was niet voorzien in 2022. De hiermee gepaard gaande kosten bedragen € 12.550. De kapitaallasten hiervan bedragen € 940 en worden als huur in rekening gebracht bij de SAWE, de beheerder en verhuurder van de sportzaal aan verenigingen.
- Via het Gemeentefonds heeft de gemeente voor de uitvoering van de Wet inburgering structurele middelen ontvangen. Het gaat om een bedrag van € 83.000 en in meerjarenperspectief daalt dit bedrag tot € 71.000. Deze gelden waren in de begroting 2022 in afwachting van een uitvoeringsplan geparkeerd op een stelpost. Deze gelden worden nu structureel ingezet ten behoeve van de uitvoering van de Wet Inburgering. Het gaat met name om de inzet van een trajectregisseur inburgering (circa 0,67 fte, circa € 50.000 á € 55.000 per jaar). Het restant is bedoeld voor kleinere kostenposten zoals het aanbesteden van de inburgeringscursussen en het bijbehorende contractbeheer, ontwikkelen en inzetten van de module arbeidsmarktparticipatie, het financieel ontzorgen van de inburgeraars en het inrichten en beheren van systemen en rapportages;
- Voor het ondersteunen van gemeenten bij hun handhavingstaak in de kinderopvang in het kader van het intensiveren van toezicht en handhaving van de gastouderopvang stelt het ministerie van SZW vanaf 2022 jaarlijks € 6,4 miljoen extra ter beschikking via de algemene uitkering. De gemeente Wierden ontvangt hiervan structureel € 6.000 extra;

- Op 1 mei 2022 is de Woo (Wet open overheid) in werking getreden. Deze wet is de opvolger van de Wob (Wet openbaarheid van bestuur) en regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De gemeente Wierden heeft van het Rijk via het Gemeentefonds zowel éénmalige als structurele middelen gekregen om de wet te kunnen uitvoeren. De structurele middelen zijn bestemd voor personele capaciteit om de wet te kunnen uitvoeren en om systemen en processen aan te kunnen passen. De van het Rijk ontvangen middelen waren vooralsnog geparkeerd op een stelpost. De middelen worden thans ingezet om invulling te geven aan de Woo. Het gaat om een structureel bedrag van € 47.000 oplopend tot € 86.000 in 2025.

De vrijval van gelden uit de hierboven genoemde stelpost is al verwerkt in de uitkomst van de conceptbegroting.

Actiepunten Nota Meerjarenbeleid

3. Actiepunten uit de Nota Meerjarenbeleid 2023 - 2026

Actiepunten vanuit de Nota Meerjarenbeleid (NMB) worden zoals gebruikelijk afzonderlijk in de begroting vermeld. Dit komt het onderscheid tussen bestaand en nieuw beleid ten goede. De financiële consequenties van de aangenomen moties en amendementen bij de vaststelling van deze NMB worden zoals gebruikelijk afzonderlijk onder punt 15 inzichtelijk gemaakt. Met de invulling van de actiepunten is in 2023 in de structurele sfeer een bedrag van € 1.397.485 gemoeid en éénmalig een bedrag van € 2.572.100. In bijlage 7 staan de actiepunten vermeld.

Vergelijkbaar saldo met NMB 2023- 2026

4. Vergelijking Actualisatie financiële positie met de financiële positie in de NMB 2023 - 2026.

Een vergelijking van de financiële positie met de financiële positie zoals opgenomen in de NMB 2023-2026 geeft ten aanzien van het structurele saldo het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Saldo actualisatie NMB 2023 - 2026	-889	-1.939	-3.411	195
Saldo begroting 2022 incl. actiepunten NMB	-374	-1.701	-3.100	287
Verbetering (-)/verslechtering (+) saldo	515	238	311	92
Verklaring:				
Beschikbaar voor loon- en prijscompensatie in NMB	-1.023	-1.289	-1.289	-1.289
Verhoging stelpost loon- en prijsontwikkeling 2023	916	916	916	916
Diverse inflatoire aanpassingen (subsidies, werkden derd	334	334	334	334
Hogere ramingen voor energie (gas/electra/brandstof)	255	255	255	255
Extra rijks gelden jeugdgelden nu voor 100% in raming	-260	-240	-165	-155
Budgetuitzetting jeugdzorg en Wmo	265	265	265	265
Loonkosten nieuw beschut	-100	-100	-100	-100
Huishoudelijke hulp	180	180	180	180
Hogere eigenbijdrage HO (rijksmaatregel)	-	-	-92	-95
Woningaanpassingen WMO (obv 3-jaarsgemiddelde)	55	55	55	55
Vrijval kapitaallasten	-	7	43	-64
Afname rentedruk in begroting	-68	-68	-68	-68
OZB meeropbrengst volume groei	-44	-39	8	-29
Meer uren inzet naar grondexploitatie	-115	-115	-115	-115
Vrijval salarissen voormalig Sw personeel (jaar 2026)	-	-14	-13	-210
periodieke organisatie	-	33	58	99
Kosten verkiezingen miv 2023 structureel gedekt	40	40	40	40
Diversen (wo. onderhoud, leges, kwijtschelding, areaaluitbreiding etc.)	80	18	-1	73
Verbetering (-)/verslechtering (+) saldo	515	238	311	92

In de programma's worden alle bovenstaande punten toegelicht. Enkele opvallende afwijkingen worden hieronder ook kort toegelicht:

- In de begroting 2022 en NMB 2023-2025 is reeds rekening gehouden met loon- en prijsontwikkelingen en deze bedragen worden voor de vergelijking nu ingebracht. De stelpost loon- en prijsontwikkeling is in 2023 verhoogd met € 916.000 ten opzichte van het niveau in de begroting 2022;
- Inflatoire aanpassingen doen zich op meerdere budgetten voor en in veel gevallen in combinatie met andere oorzaken (m.n. autonome ontwikkelingen). De grootste aanpassing is zichtbaar op de raming voor energie, een nadeel van € 255.000;
- De onder punt 1 genoemde ontwikkeling over de extra rijks gelden Jeugdzorg betekenen per saldo een voordeel ten opzichte van de NMB van € 260.000 in 2023 aflopend tot € 155.000 in 2026;
- Op basis van ervaringscijfers en inschattingen is er sprake van een budgetuitzetting voor de Jeugdzorg en Wmo, ten opzichte van de begroting 2022 een nadeel van € 265.000. De verwachte kostenreducties door de implementatie van de maatregelen uit het rapport Berenschot rapport besparingen zijn in de begroting en meerjarenraming verwerkt;
- Vanwege de natuurlijke afname van het aantal oud SW-medewerkers nemen ook de loonkosten hiervan af. Deze afname wordt jaarlijks geraamd. In het meerjarenperspectief valt nu ook de schijf 2026. Hier tegenover is er een afname van de integratie-uitkering Participatie uit het Gemeentefonds. Deze is al geraamd in de

NMB. Het aantal mensen in "nieuw beschut" neemt langzamerhand toe. Voor een aantal "nieuw beschutters" is de gemeente Wierden werkgever en deze zijn door de gemeente geplaatst bij Ontplooi. Hiervoor ontvangt de gemeente loonkostensubsidie. Deze is in de begroting geraamd op € 100.000.

- De raming voor huishoudelijk hulp is met € 180.000 verhoogd. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een groei van de hulpvraag (aantal cliënten) en anderzijds door tariefaanpassingen;
- In meerjarenperspectief houden wij vanaf 2025 rekening met een hogere eigen bijdrage voor de huishoudelijke ondersteuning. Reden hiervoor is dat het Rijk de algemene uitkering om deze reden met een gelijk verlaagt. Zo verloopt een en ander voorsnog budgettair neutraal;
- Er vindt meer ambtelijke inzet plaats naar de diverse grondexploitaties. Deze ambtelijke inzet komen ten laste van die grondexploitaties en niet ten laste van de algemene middelen, een voordeel van € 115.000;

Overige zaken

5. Bijdrage OZJT

Conform de vastgestelde begroting 2022 van de GR SamenTwente wordt voor de jaren 2023 en 2024 eenmalig € 5.808 geraamd voor ambulante taken (incidentele uitbreiding op contractmanagement en contractbeheer).

6. Klantreis '23 Stadsbank

Er is groeiende aandacht voor armoede en daarmee de impact van schulden en het ontwrichtend effect dat dit heeft op het leven van mensen en de samenleving. Financiële ondersteuning en begeleiding vanuit gemeenten is noodzakelijk. Preventie is van groot belang.

Schuldhulpverlening is toegankelijk voor alle inwoners van de gemeente Wierden, ongeacht de hoogte van het inkomen. Met de huidige samenwerkingsverbanden met de Stadsbank, het Algemeen maatschappelijk werk en Stichting Bowie wordt schuldhulpverlening zo effectief mogelijk ingezet

Bij het ophalen van wensen en bedenkingen bij uw raad ten aanzien van de begroting 2023 is reeds melding gemaakt dat er verder wordt gewerkt aan een gezamenlijke, vernieuwde ambitie voor de Stadsbank. De uitwerking hiervan in een concreet voorstel op inhoud, samenwerking en financiering zou in het voorjaar van 2022 volgen. Dit voorstel ligt nu voor.

Over het algemeen heeft de Stadsbank beperkt ruimte om goed de aansluiting te vinden bij de klant (voorbeelden zijn eenmalige intakes kunnen doen, aanlevering van gegevens bij de Stadsbank voor de intake, gezamenlijk opstellen plan van aanpak met klant, periodieke voortgangsgesprekken, voorbereiding van de klant na een schuldentraject).

De Stadsbank wil met een meer klant- en resultaatgerichte dienstverlening optimale lokale aansluiting realiseren en biedt daarvoor diverse pakketten aan variërend van basispakket, hybrideaanbod tot het volledig ontzorgen van gemeentelijke taken.

Wij stellen voor om te kiezen voor een hybridepakket van de Stadsbank. Dit pakket is afgestemd op onze uitvoering door de regisseurs schuldhulpverlening. Naast de basiswerkzaamheden van de Stadsbank wordt extra dienstverlening uitgevoerd op het opstellen van een plan op hoofdlijnen bij de beschikking (die op grond van de Wgs

afgegeven moet worden). Daarnaast extra inzet op opmaat tot uitstroom en een exitgesprek. De Stadsbank gaat uit van 30 klanten per jaar, inzet van 1 dagdeel per week ad. € 11.600.

7. Stelpost rentelasten strategische grondkopen

Zoals bekend zijn in de gemeente Wierden geen bouwkvavels voor bedrijven meer beschikbaar. Zowel Weuste Noord als De Elsmoat zijn uitverkocht.

Uit een recent behoefteonderzoek d.d. 14-3-2022 van STEC-groep blijkt dat ook de vraag naar bedrijventerreinen hoog is. Verder blijkt dat er tot en met 2035 in de gemeente Wierden behoefte is aan circa 7 tot 27 netto hectare bedrijventerrein. Ca. 8 tot 15 hectare van de vraag is al op korte termijn in beeld. Ondernemers hebben een sterke voorkeur voor nieuwbouw op een nieuwe locatie.

In 2022 vindt er een locatieonderzoek plaats naar de uitbreiding van bedrijventerreinen in de gemeente Wierden. Om grip te houden op de ontwikkelingen vormt een (strategische) verwerving van gronden voor de uitbreiding van bedrijventerreinen mogelijk een belangrijke basis. Hiervoor is wel nodig dat er middelen beschikbaar zijn voor dekking van de rentelasten. Om slagvaardig te kunnen handelen bij aankopen wordt voorgesteld in de begroting 2023 een structureel budget op te nemen van € 50.000,-. Uiteraard blijft het aan de raad om het benodigde krediet voor een aankoop beschikbaar te stellen.

8. Aanvullend krediet nieuwbouw sportzaal Esrand.

Aan de Esrand in Wierden gaat de gemeente een nieuwe binnensportaccommodatie realiseren ten behoeve van (voortgezet) onderwijs, verenigingssport en eventuele andere huurders. Om de omvang en het aantal zaaldelen van deze accommodatie te bepalen, heeft de SAWE onderzoek laten verrichten naar de behoefteontwikkelingen, sporttechnische aspecten en globale kosten van drie scenario's:

1. sportzaal met twee zaaldelen;
2. sporthal met twee zaaldelen en een later toe voegen derde zaaldeel;
3. sporthal met drie zaaldelen.

De resultaten van dit onderzoeken komen eind 2022 naar uw gemeenteraad..

De kostenraming in dit onderzoek geeft aan dat een nieuwbouw van een sportzaal, waarvoor u bij de vaststelling van de begroting 2022 een krediet heeft verleend ter grootte van € 3.552.000, naar verwachting € 7.114.000 zal gaan bedragen. Na aftrek van de BOSA subsidie (BTW compensatie) waarvan de sportstichting gebruik kan maken, resteert een investering van € 5,9 miljoen. Er is dan ook een aanvullend krediet benodigd van ca. € 2.356.000. De lasten hiervan bedragen ruim € 100.000. In lijn met deze eerdere besluitvorming stellen wij u voor om de financiële consequenties voor de realisatie van een sportzaal alvast in deze begroting 2023 op te nemen. Verdere besluitvorming zal naar verwachting in uw vergadering van december plaatsvinden.

Overigens is de verwachting dat door stijgende kosten ook de bouw van de Passie duurder zal uitvallen dan het krediet dat daarvoor door de raad beschikbaar is gesteld. Ook hiervoor geldt dat een voorstel tot kredietverhoging aan u wordt voorgelegd zodra hierover meer duidelijkheid bestaat.

9. Talentenprogramma

Zoals in de NMB 2023-2026 is reeds is aangegeven is de druk op de ambtelijke organisatie de komende jaren groot. Op de langere termijn zal deze druk alleen maar toenemen. Naast de toevoeging van ambtelijke capaciteit op korte termijn is het essentieel dat we inspelen op toekomstige ontwikkelingen. Het is immers van groot belang, dat onze medewerkers wendbaar blijven, onze organisatie toekomstbestendig is en we als werkgever aantrekkelijk blijven. Dit binnen de context van een steeds krappere wordende arbeidsmarkt, waardoor het steeds lastiger wordt om goede mensen te werven. Daarnaast zien we de komende jaren een groot verloop onder zittende medewerkers vanwege het bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd. Om daarop te kunnen anticiperen is het noodzakelijk om, vooruitlopend op die situatie, structureel te investeren in (jong) talent, hen op te leiden en aan ons te binden.

Om dit te realiseren is een bedrag nodig van € 369.400,-. In de NMB is een tijdelijke inzet van een projectleider RO opgenomen voor de jaren 2023 en 2024 voor € 92.400 per jaar. Juist doordat dit type functies moeilijk te vervullen is hebben we besloten om bij de werving en selectie uit te gaan van een structurele aanstelling. Dit in de wetenschap dat de huidige projectleider over 5 jaar met pensioen gaat. We sorteren hierop voor. Dat betekent dat er een dekkingprobleem ontstaat voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Dat wensen we op te vangen door ook in die drie jaren éénmalig geld beschikbaar te stellen. Op het moment dat de huidige projectleider met pensioen gaat is de dekking voor de nieuw aan te stellen projectleider daarmee geregeld. Dat houdt in dat wij voorstellen om vanaf 2023 een structureel bedrag van € 277.000,- op te nemen en vanaf 2025 drie jaar jaarlijks tijdelijk € 92.400 toe te voegen aan de loonsom.

Met het aanstellen van de talenten wordt een investering vooraf gevraagd. Verwacht mag worden dat een deel van deze investering zich op lange termijn terugverdiend. Door kritisch te kijken naar vervanging van het natuurlijk verloop, het verbeteren van de werkprocessen en het kunnen inzetten van de talenten op taken die nu extern worden ingehuurd liggen daar de mogelijke besparingen. Met de wetenschap van nu uiteraard.

Creëren van begrotingsruimte

10. Aanpassen diverse tarieven aan inflatie

De in de meicirculaire 2022 opgenomen prijsindexen van het Centraal Planbureau (CPB) laten voor 2023 een gemiddelde prijsstijging zien van 3,15% (het gewogen gemiddelde van de loonvoet sector overheid en prijsindex netto materiële overheidsconsumptie). Destijds is door u besloten de daarvoor in aanmerking komende belastingen en rechten jaarlijks met dit percentage aan te passen.

De volgende heffingen komen hiervoor in aanmerking:

• gemeentelijke leges	€	50.000
• leges voor rijbewijzen	€	63.577
• leges voor reisdocumenten	€	112.434
• begrafenisrechten	€	334.037
• onroerende zaakbelastingen woningen	€	3.519.660
• onroerende zaakbelastingen niet-woningen	€	1.606.230
• leges omgevingsvergunningen	€	510.418

• marktgelden	€ 19.249
• forensenbelasting	€ 111.430
• toeristenbelasting	€ <u>225.000</u>
Totaal	€ 6.552.035

Vanwege de huidige hoge inflatie en de energiecrisis stellen wij voor om geen inflatie aanpassing door te voeren voor de OZB woningen en niet-woningen. De verhoging als gevolg van inflatie bedraagt dan 3,15% van € 1.426.145, ofwel € 44.925.

De afvalstoffenheffing en de rioolheffing zijn in de primitieve raming al op het gewenste niveau inclusief inflatie begroot en zijn daarom buiten deze berekening gelaten.

Nacalculatie inflatiepercentage:

We passen jaarlijks nacalculatie toe op het inflatiepercentage. Er wordt daarbij gekeken of het toegepaste inflatiepercentage ook daadwerkelijk is uitgekomen. Dit kan dan twee kanten opwerken, een verhoging dan wel een verlaging van het inflatiepercentage. Doelstelling is en blijft de inflatie goed te maken en dit is ook altijd de achterliggende gedachte geweest van de systematiek.

Voor de begroting 2023 betekent dit dat het laatst door het CPB definitief vastgestelde percentage (het jaar 2020) voor nacalculatie in aanmerking komt. Bij de begroting 2020 is een inflatiepercentage aangehouden van 1,90 en het inflatiepercentage 2020 is nu vastgesteld op 3,50. Te verrekenen is derhalve 1,60%.

De volgende heffingen komen voor een verhoging in aanmerking:

• onroerende zaakbelastingen woningen	€ 3.519.660
• onroerende zaakbelastingen niet-woningen	€ 1.606.230
• forensenbelasting	€ 111.430
• toeristenbelasting	€ <u>225.000</u>
Totaal	€ 5.462.320

Ook hier stellen wij voor om geen inflatie aanpassingen voor de OZB woningen en niet-woningen door te voeren. De verhoging als gevolg van de nacalculatie bedraagt 1,60% van € 336.430, ofwel € 5.383. Samen met de eerder genoemde verhoging van € 44.925 gaat het per saldo om een verhoging van € 50.308.

Een nacalculatie bij de retributies of wel rechten is niet aan de orde omdat bij de jaarlijks op te stellen begroting gekeken wordt naar de kostendeckendheid.

11. Vrijval lasten sportvoorziening Esrand.

Conform besluitvorming bij de vaststelling van de begroting 2022 is de benodigde hogere subsidie aan de SAWE geraamd voor exploitatie van een nog te realiseren sportzaal op de Esrand. In de begroting 2022 is tevens een krediet opgenomen voor de realisatie van een sportzaal. Thans vindt een nader capaciteitsonderzoek plaats wat voor sportvoorziening benodigd is (sport zaal of sporthal). Het is de verwachting dat deze sportvoorziening in 2023 niet gereed zal zijn. De geraamde verhoging van de exploitatiesubsidie aan de SAWE zal dan ook in 2023 niet worden doorgevoerd. Het begrote bedrag ad € 292.000, dit is inclusief

het onder punt 8 genoemde aanvullende krediet, kan dan ook in de jaarschijf 2023 éénmalig worden aangewend als algemeen dekkingsmiddel.

12. Eenmalige vrijval kapitaallastendruk

In de jaarlijkse begroting wordt voor enkele grotere en duurdere voertuigen de kapitaallastendruk vastgehouden wanneer het voertuig is afgeschreven. Vervanging van voertuigen vindt pas plaats op het moment dat deze bedrijfseconomisch gezien nodig is en niet automatisch wanneer het voertuig is afgeschreven. Het komt derhalve voor dat voertuigen langer worden gebruikt dan dat de vooraf bepaalde afschrijvingstermijn aangeeft. Door het vasthouden van de kapitaallastendruk wordt voorkomen dat de financiële ruimte structureel anders wordt ingezet en dat bij de noodzakelijk vervanging op termijn deze ruimte weer opnieuw moet worden gevonden. De hiermee gepaard gaande middelen kunnen als algemeen dekkingsmiddel in de eenmalige sfeer worden ingezet. In 2023 gaat het om een bedrag ad € 21.250.

13. Stelpost rentelasten

Het niet toevoegen van rente aan reserves en voorzieningen brengt risico's met zich mee. Dit komt door het feit dat deze posten ook dienst doen als financieringsmiddel. Op het moment dat de reserve of voorziening namelijk weg valt als intern financieringsmiddel is er geen ruimte om de rentelast bij externe financiering op te vangen. Om dit te ondervangen is afgesproken om een bepaalde rentedruk in de begroting aan te blijven houden. Afgesproken is om de stelpost af te laten hangen van de omvang van het eigen vermogen en de voorzieningen. Omdat deze posten nooit volledig zullen worden aangewend, de gemeente zal altijd reserves en voorzieningen hebben, wordt de stelpost jaarlijks vastgesteld op 1,7% van 50% van het eigen vermogen. Dit percentage is het gewogen gemiddelde rentepercentage over de in de begroting opgenomen kort- en langlopende financieringsmiddelen.

In de begroting is hiervoor een structurele stelpost rentelasten opgenomen. Hiervan wordt vanaf 2024 jaarlijks € 25.000 gereserveerd voor het afdekken van de rentelasten van eventueel aanvullend aan te trekken geldleningen. De verwachting is dat tot en met 2023 geen aanvullende geldleningen benodigd zijn. Het meerdere wordt jaarlijks aangewend als éénmalig dekkingsmiddel.

Septembercirculaire

14. Gevolgen septembercirculaire.

De septembercirculaire 2022 kent voor Wierden voor de jaarschijven 2023 - 2026 niet veel wijzigingen ten opzichte van de meicirculaire 2022. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De accressen zijn bijgewerkt op basis van de regels van de huidige normeringsmethodiek. Met name de index voor netto materiële overheidsconsumptie (prijsindex) is gestegen;
- Het Rijk werkt met gemeenten aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In aanloop daarnaartoe stelt het rijk éénmalig € 1 miljard beschikbaar voor 2026;
- Een hogere uitkering voor de jaren 2023 en 2024 ter dekking van de meerkosten van integratie van statushouders vanwege de verhoogde Asielinstroom (inburgering). Deze meerkosten worden ook hier geraamd.

Voor Wierden geeft de septembercirculaire ten opzichte van de meicirculaire 2022 een voordeel van per saldo:

2023 € 152.000

2024 € 175.000

2025 € 183.000

2026 € 1.172.000 (waarvan € 1.018.000 eigenlijk nog éénmalig is).

Amendementen en moties bij de behandeling van de NMB

15. Amendement en moties

Bij de behandeling van de Nota Meerjarenbeleid 2023 - 2026 is het volgende amendement aangenomen:

Amendement 1 Zorgloket

Een formatie uitbreiding ten behoeve van het zorgloket met 12 uur per week opdat het zorgloket structureel bereikbaar is in de middaguren. Met deze relatief kleine investering ad € 21.000 wordt veel bijgedragen aan de klanttevredenheid en minder druk op het zorgloket.

Aanwending van dan wel storting in reserves en fondsen

16. Vorming reserve energiecrisis

Wij stellen voor om voor de aanpak van de huidige energiecrisis een bedrag van € 1 miljoen te onttrekken aan de reserve Corona en deze middelen te bestemmen voor de aanpak van deze energiecrisis. Dit bedrag is gelijk aan de eigen éénmalige middelen die in de reserve Corona zijn gestort voordat bekend werd dat het Rijk ook met compensatiepakketten zou komen. Thans blijkt dat de rijkscompensatie voor de gemeenten Wierden toereikend is ter dekking van de extra kosten door Corona (zie ook paragraaf A weerstandsvermogen) en dat het verantwoord is om deze middelen voor de aanpak van de energiecrisis in te zetten. In deze € 1 miljoen zit ook de € 500.000 waarvan de besteding weer bij uw raad is neergelegd.

De kaders voor besteding van deze reserve moeten nog ontwikkeld worden en zullen met uw raad worden gedeeld.

17 Vrijval reserve winst grondverkoop

Op basis van de jaarlijkse actualisatie van het benodigde weerstandsvermogen voor de grondexploitatie kan in 2023 € 304.000 vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

18. Aanwending algemene reserve

Voor het dekken van de uitgaven, welke met eenmalige middelen worden bekostigd, is in 2023 een onttrekking aan de algemene reserve benodigd ter grootte van € 1.768.668.

Voor de jaren daarna gaat het om:

2024 € 1.306.053 onttrekking

2025 € 784.680 onttrekking

2026 € 589.815 onttrekking

Saldo

Het begrotingsjaar 2023 en de meerjarenraming 2024 - 2026 vertonen overschotten van respectievelijk ca. € 117.000, € 1.467.000, € 2.874.000 en € 476.000.

Het voorstel is gezien de verwachte teruggang van de structurele beschikbare financiële middelen in 2026 en de onzekerheden vanaf 2026 om deze batige saldi te reserveren voor toekomstige zaken die op ons afkomen.

HET PROGRAMMAPLAN

OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

1. Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie
2. Sterke sociale samenleving
3. Duurzame ontwikkeling
4. Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling
5. Prettig wonen en leven

en de overzichten:

- Algemene dekkingsmiddelen
- Overhead, onvoorzien en vennootschapsbelasting

LEESWIJZER

Het Programmaplan is zoals gezegd ingedeeld naar programma's. Dat zijn de vijf programma's uit het coalitieprogramma met als titel 'Een sterke samenleving gericht op ontmoeten en ontwikkelen'. Elk programma behandelt een bepaald beleidsdoel van de gemeente en geeft de doelstellingen aan die de gemeente op dit beleidsveld wil realiseren. Daarnaast zijn er 2 voorgeschreven overzichten opgenomen.

Bij elk van de aangewezen programma's gaat het in de kern van de zaak steeds om de 3 W-vragen:

1. *Wat willen we bereiken?*
2. *Wat gaan we er voor doen?*
3. *Hoe gaan we dit meten?*
4. *Wat mag het kosten?*

De gedachte hierachter is dat de gemeenteraad door het beantwoorden van deze vragen zijn kaderstellende rol goed kan invullen. De raad stuurt op het niveau van de programma's, het college op het niveau van de uitvoeringsinformatie (de taakvelden). Het autorisatieniveau van de gemeenteraad ligt op het niveau van de programmatotalen.

Wat willen we?

Hier wordt het beoogde maatschappelijk effect aangegeven. Op het niveau van de programma's staan kernpunten weergegeven waarmee bepaalde doelen worden nagestreefd.

Wat gaan we daar voor doen?

Nadat de vraag "wat willen we bereiken?" is beantwoord, wordt aangegeven wat gedaan zal worden om de gestelde doelen na te streven. Dit komt tot uitdrukking in nieuwe actiepunten en beschrijving van bestaand beleid.

Hoe gaan we dit meten?

Er is landelijk een basisset beleidsindicatoren voorgeschreven. Hiermee wordt beoogd om de begrotingen inzichtelijker te maken voor raadsleden die niet met financiën zijn belast en een betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk maken.

Daarnaast zijn er outputgegevens opgenomen, die ten dele laten zien wat er binnen het bestaande beleid om gaat, deze zijn informatief van aard en worden dan ook niet ter vaststelling aangeboden aan uw raad.

Wat mag het kosten?

Per programma wordt aangegeven wat de structurele en éénmalige lasten en baten zijn. In dit overzicht wordt onderscheid gemaakt in:

- Lasten en baten: het totale bedrag dat gemoeid is met het programma, inclusief nieuw beleid;
- Mutaties reserves: hier worden de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zichtbaar gemaakt en deze leiden tot een totaal bedrag per programma na mutaties in reserves;
- In een detailtabel worden de baten en lasten onderverdeeld in uitvoeringsinformatie per taakveld;
- Nieuw en wijziging van beleid wordt inzichtelijk gemaakt in afzonderlijke tabellen. Hierbij wordt een onderverdeling gemaakt in:
 - o nieuwe actiepunten (gebaseerd op de Nota Meerjarenbeleid 2023-2026);
 - o de maatregelen uit het rapport Berenschot;
 - o verdere voorstellen die voortvloeien uit de Nota van aanbidding.

Programmatotalen

Programmatotalen in meerjarenperspectief

Lasten per programma (x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	251	802	1.123	1.146	1.132	1.084
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	7.574	8.041	9.735	9.378	9.094	9.055
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	3.514	4.014	4.123	3.830	3.808	3.841
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	28.116	27.920	29.231	29.174	28.543	28.292
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	1.988	2.448	2.646	2.604	2.604	2.534
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	2.945	3.405	1.722	1.686	1.690	1.591
Prog. 5 Prettig wonen en leven	11.714	16.778	20.550	20.603	20.709	20.764
Totale lasten voor mutaties in reserves	56.102	63.408	69.130	68.421	67.580	67.161

Baten per programma (x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-44.478	-42.723	-45.987	-46.929	-47.910	-45.269
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-84	-243	-26	-26	-26	-26
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-1.910	-1.241	-945	-965	-922	-988
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-4.545	-4.377	-4.367	-4.367	-4.459	-4.462
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-2.069	-2.314	-2.631	-2.611	-2.611	-2.611
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-2.570	-2.697	-748	-748	-748	-748
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-5.875	-9.849	-13.178	-13.177	-13.235	-13.244
Totale baten voor mutaties in reserves	-61.531	-63.444	-67.882	-68.823	-69.911	-67.348

Saldo voor mutaties in reserves	-5.430	-35	1.248	-402	-2.331	-187
--	---------------	------------	--------------	-------------	---------------	-------------

Storting in reserve	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	3.799	1.066	1.040	39	126	126
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	1.173	41				
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	2					
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	1.006	964	942	504	504	504
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling						
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	176	350	50			
Prog. 5 Prettig wonen en leven	743	459	542	542	542	542

Onttrekking aan reserve	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-2.806	-1.771	-2.769	-1.306	-785	-590
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-541	-478	-161	-161	-253	-254
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-94	-205				

Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-553	-170	-57	-57	-51	-51
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-261	-163	-82	-60	-60	
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-69	-70	-304			
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-790	-880	-568	-567	-567	-567
Resultaat totaal inclusief reserves	-3644	-934	-117	-1468	-2874	-475

Structureel

Lasten per programma (x €1.000,-)	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2023	2024	2025	2026	
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	1123	1146	1132	1084	
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	8457	8624	8858	8929	
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	3822	3830	3808	3836	
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	29053	29128	28503	28292	
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	2534	2534	2534	2534	
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	1582	1586	1590	1591	
Prog. 5 Prettig wonen en leven	20286	20484	20588	20632	
Totale lasten voor mutaties in reserves	66.857	67.332	67.013	66.898	

Baten per programma (x €1.000,-)	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2023	2024	2025	2026	
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-45.448	-46.778	-47.784	-45.168	
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-26	-26	-26	-26	
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-945	-965	-922	-988	
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-4.367	-4.367	-4.459	-4.462	
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-2.611	-2.611	-2.611	-2.611	
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-748	-748	-748	-748	
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-13.069	-13.105	-13.139	-13.172	
Totale baten voor mutaties in reserves	-67.214	-68.600	-69.689	-67.175	

Saldo voor mutaties in reserves	-356	-1.267	-2.675	-276	
--	-------------	---------------	---------------	-------------	--

Storting in reserve	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2023	2024	2025	2026	
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen					
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb					
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	442	4	4	4	
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling					
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw					
Prog. 5 Prettig wonen en leven	542	542	542	542	

Onttrekking aan reserve	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen				
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-127	-127	-127	-127
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-51	-51	-51	-51
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling				
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw				
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-567	-567	-567	-567
Resultaat totaal inclusief reserves	-118	-1468	-2874	-475

Eenmalig

Lasten per programma (x €1.000,-)	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen				
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	1.278	754	236	126
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	301			5
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	178	46	40	
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	112	70	70	
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	140	100	100	
Prog. 5 Prettig wonen en leven	264	119	122	132
Totale lasten voor mutaties in reserves	2.273	1.089	568	263

Baten per programma (x €1.000,-)	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-540	-151	-126	-101
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb				
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie				
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin				
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-20			
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw				
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-109	-72	-96	-72
Totale baten voor mutaties in reserves	-669	-223	-222	-173

Saldo voor mutaties in reserves	1.604	867	345	90
--	--------------	------------	------------	-----------

Storting in reserve	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026
Prog. 5 Prettig wonen en leven				
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	500	500	500	500
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	1.040	39	126	126
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb				

Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling

Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw

Prog. 1 Vern.Lok.Democratie

50

Onttrekking aan reserve	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2023	2024	2025	2026	
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-1				
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-6	-6			
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-2.769	-1.306	-785	-590	
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-33	-34	-126	-126	
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-82	-60	-60		
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-304				
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie					
Resultaat totaal inclusief reserves	0	1	0	0	

1 PROGRAMMA VERNIEUWING LOKALE DEMOCRATIE, BESTUUR EN ORGANISATIE

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 3,2 miljoen zijn in 2023;
- De belangrijkste kostenposten het taakveld Bouwtoezicht (€ 0,8 miljoen), het taakveld Bestuur (€ 1,0 miljoen) en het taakveld Burgerzaken (€ 0,7 miljoen) zijn;
- De belangrijkste risico's zitten in lagere opbrengsten van de bouwleges.

Toelichting programma

De komende periode brengen wij het college en de raad dichterbij onze inwoners en ondernemers en vice versa. Waar mogelijk geven wij ruimte aan groepen inwoners om zaken zelf te regelen. We gaan mee met de veranderende omstandigheden waarin wij leven. Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeenteraad werken wij aan maatschappelijke opgaven. Dit is voor ons een leerproces en een uitdaging!

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Ruimte voor inwoners voor eigen initiatieven en het in eigen regie overnemen van gemeentelijke taken

Toegankelijke gemeente voor inwoners en ondernemers

Wat willen we bereiken?

Doelen
Stimuleren hoge mate van inwonersparticipatie en inwonersbetrokkenheid
Verhogen klanttevredenheid inwoners en ondernemers
Digitale volwassenheid producten voor inwoners en ondernemers (nieuw CBS website)
Efficiënte toekomstgerichte organisatie die in staat is doelen uit coalitieprogramma te realiseren

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Digitale volwassenheid producten voor inwoners	Nog niet bekend	Landelijk onderzoek heeft niet plaatsgevonden	68% (tegen landelijk 77%)	72% (tegen landelijk 73%)	www.waarstaatjegemeente.nl
Digitale volwassenheid producten voor ondernemers	Nog niet bekend	Landelijk onderzoek heeft niet plaatsgevonden	62% (tegen landelijk 64%)	68% (tegen landelijk 59%)	www.waarstaatjegemeente.nl

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Welstandsnota
- Legesverordening
- Omgevingswet

Actiepunten:

- **Voorzieningen verbeteren dienstverlening**
Voor het verbeteren van onze dienstverlening willen we kleine mogelijkheden snel kunnen benutten.
- Lasten 2023: € 50.000 (eenmalig)

- **Verkiezingen**

Voor het organiseren van verkiezingsdebatten voor de eerstvolgende verkiezing van de gemeenteraad is in 2026 eenmalig budget nodig.

Lasten 2026: € 5.000 (eenmalig)

- **Implementatie Omgevingswet**

De Omgevingswet is op het gebied van dienstverlening, informatiemanagement en automatisering een enorme uitdaging voor onze gemeente. Het omgevingsplan is één van de instrumenten uit de Omgevingswet. Het omgevingsplan bevat de regels over hoe met de fysieke leefomgeving wordt omgegaan en is het toetsingskader voor omgevingsvergunningen. Daarmee is het een wettelijk verplicht onderdeel.

Omdat het maken van een nieuw omgevingsplan een omvangrijk en complex project is, dat doorloopt in de jaren daarna, hebben we extra middelen nodig.

Met de huidige inzichten wordt voor 2023 in elk geval rekening gehouden met een budget van in totaal 250.000 euro voor de algehele implementatie Omgevingswet en voor de benodigde werkzaamheden om in dat jaar aan het definitieve omgevingsplan te werken. Het bedrag van 250.000 euro is gebaseerd op een inschatting van de eenmalige kosten die we moeten maken om de implementatie goed door te voeren in de organisatie en voldoende capaciteit vrij te maken voor het opstellen van het omgevingsplan (meerjarig traject).

Lasten 2023: € 250.000 (eenmalig)

- **Omgevingstafels**

Voor het behandelen van complexere initiatieven is in de regio Twente het initiatief gestart om in die gevallen te gaan werken met de Omgevingstafel Twente (OTT). Met name als er sprake is van een initiatief waarbij meerdere ketenpartners, zoals de GGD en de Omgevingsdienst, een rol spelen in de advisering kan het van meerwaarde zijn om deze initiatieven integraal te behandelen op de OTT.

Op dit moment loopt tot Q4 van 2022 een pilot voor de OTT die na afloop wordt geëvalueerd. Indien de OTT voor Wierden meerwaarde biedt en Wierden besluit hier voor complexere aanvragen (naar verwachting ca. 5-6 op jaarbasis) gebruik van te gaan maken, is daar een vaste bijdrage aan verbonden. Deze vaste bijdrage wordt van alle deelnemende gemeenten gevraagd en omvat met name de voor de OTT benodigde inzet van voorzitter en secretaris.

Lasten 2023 e.v.: € 1.500 (structureel)

Bestaand beleid:

- Het openbaar bestuur van de gemeente (Raad, college, en griffie)
- Deelnemingen en verbonden partijen

Vanaf 1 januari 2022 bestaat de oude samenwerkingsstructuur van de regio Twente niet meer. De verschillende onderdelen van dit samenwerkingsverband van de 14 Twentse gemeenten zijn in 2021 ontvlochten in een nieuwe Gemeenschappelijke Regeling SamenTwente, Bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatieschap Twente en een Bestuursovereenkomst Sociaaleconomische samenwerking (Twenteboard).

Daarnaast werken de gemeenten via verschillende vrijwillige samenwerkingen nog aan diverse andere opgaven onder regie van een coördinerende gastgemeente.

Doel van deze wijzigingen is om de onderlinge samenwerking en de samenwerking met andere partners in de regio Twente te versterken om zo kansen te kunnen pakken en gezamenlijke ambities beter waar te kunnen maken. Met die

veranderingen willen de Twentse gemeenten uiteindelijk meer eenvoud (met minder bestuurlijke drukte) en focus bereiken in de regionale samenwerking.

- Burgerzaken (onder andere rijbewijzen, reisdocumenten, Burgerlijke stand, Gemeentelijke Basisadministratie en organiseren verkiezingen)
- Communicatie en representatie
- Heffing en invordering van belastingen
- Bouwtoezicht en leges omgevingsvergunning
- Uitvoering Algemene Plaatselijk Verordening (APV)
- Omgevingswet:
 - Huidige kwaliteit handhaven en daarvoor controles uitoefenen en eventueel handhavend optreden;
 - Behandelen van aanvragen in het kader van de omgevingsvergunningen;
 - Ontwikkelingen omtrent de Wet Kwaliteitsborging volgen;
 - De kwaliteit van vergunningvrij bouwen controleren.

1.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	2019	2020	2021
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	652,97	706,54	718,84
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,56	6,60	7,13
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	8,59	12,78	14,93
Externe inhuur	Totale kosten inhuur externen	1067920	1742783	2212196
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	7,02	6,92	6,97
Overhead	% van totale lasten	11,90	10,38	10,95

Bij de behandeling van de begroting 2021 (in november 2020) in de gemeenteraad is gesproken over de kosten van inhuur externen. Toegezegd is om in de jaarstukken een toelichting te geven op de in het verslagjaar voor externe inhuur gemaakte kosten.

Bovenstaande tabel is gelijk aan de tabel in de jaarstukken 2021. In de jaarstukken 2022 zal wederom een dergelijke toelichting worden opgenomen.

1.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	3.452	3.534	4.122	3.829	3.807	3.840
Baten	-1.848	-761	-945	-965	-922	-988
Saldo programma	1.604	2.773	3.177	2.864	2.885	2.852

Mutaties reserves:

Storting in reserve	2					
Onttrekking aan reserve	-94	-205				
Resultaat programma	1.513	2.568	3.178	2.865	2.886	2.853

Detailtabel programma 1 - Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie

		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
0.01.10	Raad en raadscommissies	291	292	300	300	300	300
0.01.20	College van b en w	716	646	662	662	662	662
0.01.30	Commissies van advies		5	8	8	8	8
0.01.40	Intergemeent. samenwerking	24	33	30	30	30	30
0.01.50	Internationale contacten	1	1	1	1	1	1
0.01.60	Rekenkamer(funcitie)	16	16	16	16	16	16
0.20.10	Rijbewijzen	80	81	81	83	81	88
0.20.20	Reisdocumenten	96	114	200	206	185	207
0.20.30	Verkiezingen	140	99	95	95	95	100
0.20.40	Gemeent. basisadm. personen	159	195	205	205	205	205
0.20.50	Huisnummering en straatnaamgev	11	16	12	12	12	12
0.20.60	Burgerlijke stand	74	66	72	72	72	72
0.30.10	Overige grondzaken	64	42	116	116	116	116
0.30.20	Eig.dommen niet openb. dienst	12	2	2	2	2	2
0.40.20	Communicatie	11	16	16	16	16	16
0.40.30	Representatie	53	70	70	70	70	70
0.40.40	Bestuursondersteuning raad	262	276	309	309	309	309
0.40.50	Overhead	40		50			
0.50.10	Beleggingen	11	16	13	13	13	13
0.61.10	WOZ baten en lasten / invord.	355	289	358	358	358	358
0.64.10	Heffing	8	17	15	15	15	15

1.20.30	Openbare orde en veiligheid	319	300	342	341	341	341
8.10.20	Omgevingswet	90	256	352	102	102	102
8.30.30	Bouwtoezicht	603	665	784	784	784	784
8.30.40	Bestuursdwang	17	19	14	14	14	14
Totale lasten van het programma		3.453	3.532	4.123	3.830	3.807	3.841
Baten							
0.20.10	Rijbewijzen	-116	-90	-85	-95	-88	-115
0.20.20	Reisdocumenten	-112	-98	-257	-266	-230	-269
0.20.40	Gemeent. basisadm. personen	-17	-23	-31	-31	-31	-31
0.30.10	Overige grondzaken	-16	-14	-20	-20	-20	-20
0.30.20	Eig.dommen niet openb. dienst	-287					
0.61.10	WOZ baten en lasten / invord.	-16	-24	-24	-24	-24	-24
1.20.30	Openbare orde en veiligheid		-2	-2	-2	-2	-2
8.30.50	Leges omgevingsvergunningen	-1.284	-510	-526	-526	-526	-526
Totale baten van het programma		-1.848	-761	-945	-964	-921	-987
Saldo programma		1.604	2.773	3.178	2.865	2.886	2.853

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting	Meerjarenraming		
		2023	2024	2025	2026
Originele begroting	Lasten	3	3	3	3
	Baten	-106	-87	-68	-28

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
			2023	2024	2025	2026
Taakveld	Omschrijving	Structureel				
0.20.30	Org.verkiezingsdebat raad 2025	Nee				5
0.40.50	Voorz.verb.Dienstverl. 2023	Nee	50			
8.10.20	Omgevingstafels	Ja	2	2	2	2
8.10.20	Implement. Omgevingswet 2023	Nee	250			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			302	2	2	7

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
			2023	2024	2025	2026
Taakveld	Omschrijving	Structureel				
0.30.10	Rentelasten Overige gronden	Ja	50	50	50	50
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			50	50	50	50

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.20.10	Gemeentelijke leges Rijbewijze	Ja	-2	-2	-2	-2
0.20.20	Gemeentelijk leges Reisdocusen	Ja	-4	-4	-4	-4
8.30.50	Leges omgevingsvergunning	Ja	-16	-16	-16	-16
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-22	-22	-22	-22

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

0.20.10 Reisdocumenten

Het verloop van de lasten en baten wordt beïnvloed door het verwachte aantal uit te geven reisdocumenten per jaar. In 2013 is de geldigheidsduur van reisdocumenten verlengt van 5 naar 10 jaar. Met ingang van 2019 kregen we derhalve te maken met een 5 jarige periode van minder aanvragen voor verlenging. De hogere raming wordt veroorzaakt door het gegeven dat voor de eerste keer een 10 jaarstermijn van uitgegeven rijbewijzen voorbij is.

0.40.40 Bestuursondersteuning gemeenteraad

Naast hogere door belaste salarislaster (verwachte loonontwikkeling) worden de hogere uitgaven in 2023 veroorzaakt door de nieuwe aanbesteding van de accountant, hier een nadeel van € 22.500.

0.61.10 WOZ baten en lasten / invordering

Naast hogere door belaste salarislaster (verwachte loonontwikkeling) worden de hogere uitgaven in 2023 veroorzaakt door een hogere raming voor de uitbestede taxatiewerkzaamheden WOZ in verband met de het afdoen van bezwaren/afroncling hertaxatie. Daarnaast moeten we voor de BAG/WOZ in verband met de samenhangende objectenregistratie een jaarlijkse integrale mutatiesignalering uitvoeren. Per saldo hier een nadeel van € 30.000.

1.20.30 Openbare orden en veiligheid

Naast hogere door belaste salarislaster (verwachte loonontwikkeling) worden de hogere uitgaven in 2023 veroorzaakt door een hogere raming voor de bijdrage aan de stichting Vizier Oost (vm. Artikel 1) met ca. € 4.000. Hiervoor zijn de gemeente trouwens gecompenseerd via het Gemeentefonds

8.30.30 Bouw- en woningtoezicht

Naast hogere door belaste salarislaster (verwachte loonontwikkeling) worden de hogere uitgaven in 2023 veroorzaakt door een hogere raming voor welstandstoezicht vanwege indexering en meerjarige kostnointwikkeling, hier een nadeel van € 17.300.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

2 PROGRAMMA STERKE SOCIALE SAMENLEVING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 30,2 miljoen zijn in 2023 en dit hiermee het grootste programma is;
- De belangrijkste kostenposten het taakveld Maatwerkvoorziening Natura immateriële Wmo (€ 6,0 miljoen), het taakveld Individuele Voorzieningen Natura Jeugd (€ 5,6 miljoen) en het taakveld Inkomensregelingen (€ 5,2 miljoen) zijn;
- Belangrijkste risico's zitten in het sociale domein en onderwijshuisvesting.

Toelichting programma

In december 2022 heeft de gemeenteraad de Maatschappelijke Agenda 2022-2026 vastgesteld. Met als ondertitel: In Wierden doen we het samen.

In de Maatschappelijke Agenda staat onze missie voor het sociale domein: Een gezonde, veilige, sociale en inclusieve gemeente waar alle inwoners de ruimte hebben om mee te doen. Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leven, zorgen voor zichzelf en voor elkaar. Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op.

De Maatschappelijke Agenda en deze missie zijn de komende jaren leidend in het werk van de gemeente in en voor het sociaal domein én voor de uitgaven in de begroting 2023. Dit houdt in dat we nog meer dan voorheen inzetten op preventie, op de eigen kracht van inwoners en als het écht nodig is, op zo licht mogelijke ondersteuning dichtbij huis.

Sturingsmogelijkheden gemeenten

Met de groeiende verantwoordelijkheden voor gemeenten vanuit de decentralisaties is voor gemeenten ook de garantie verdwenen dat het budget toereikend is om de benodigde uitgaven te dekken. Gemeenten zijn zelf in toenemende mate risicodragers geworden.

De onvoorspelbaarheid van de gemeentelijke uitgaven is vanaf 1 januari 2015 sterk toegenomen, omdat er ook veel minder beïnvloedbare variabelen zijn die een grote impact kunnen hebben op de uitgaven. Daarom is en blijft ons belangrijkste doel om de zorg en

begeleiding binnen het sociaal domein toegankelijk én betaalbaar houden, zonder de menselijke maat en kwaliteit van dienstverlening en zorg uit het oog te verliezen.

Als reactie op de toenemende financiële tekorten binnen het sociaal domein heeft de gemeente Wierden in de afgelopen jaren diverse maatregelen genomen om meer grip te krijgen op de uitgaven. Zo heeft het college in 2019 een eerste interventieplan met 23 maatregelen vastgesteld. Deze maatregelen zijn in de afgelopen jaren grotendeels gerealiseerd.

Daarna is in 2021 aan de hand van het rapport 'Meer grip op het sociaal domein' aan Bureau Berenschot gevraagd om meer zicht te geven op de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein. Aanvullend heeft de gemeente Wierden gevraagd om een inhoudelijk oordeel op de geformuleerde besparingsmaatregelen en de (potentiële) financiële effecten hiervan. Tot slot is gevraagd op welke wijze monitoring en sturing op de maatregelen vormgegeven kan worden.

Er is vorig jaar een brede set aan (26) besparingsmaatregelen ontwikkeld die volgens Berenschot blijk gaven van urgentiebesef en van het zelfreflecterend vermogen van de organisatie. Met de bestaande capaciteit was het ingewikkeld de focus te verdelen over verschillende 26 maatregelen. Het is doorgaans effectiever om te concentreren op een beperkte set aan maatregelen die zorgen voor een substantiële, beïnvloedbare financiële taakstelling. Het financiële tekort op Jeugd was in vorige jaren echter zo substantieel dat ook op andere onderdelen zoals op de Wmo besparingsmaatregelen noodzakelijk bleken. Tot slot was voor een succesvolle implementatie van de maatregelen van belang dat de basis op orde is. De maatregelen zijn daarom samengevat en gecomprimeerd tot een set van 10 maatregelen die vanaf 2021 worden uitgevoerd.

Sturing en monitoring

Besparen in het sociaal domein begint met het krijgen van inzicht in de cijfers. Daarom wordt er in het sociaal domein steeds meer gewerkt met dashboards en wordt er elk kwartaal een factsheet gemaakt waarin aantallen cliënten en de kosten per onderdeel inzichtelijk worden gemaakt. Het is van belang om datasturing als integraal onderdeel van de organisatie te blijven zien en hierop te blijven investeren.

Extra rijksmiddelen Zorg en Jeugdzorg

Op verzoek van de VNG heeft een onafhankelijke Commissie van Wijzen zich gebogen over het structureel benodigde budget voor jeugdzorg en de te treffen maatregelen om het jeugdstelsel toekomstbestendig te maken. Deze commissie heeft haar oordeel vastgelegd in een Hervormingsagenda. Naar aanleiding hiervan heeft het Rijk besloten om voor 2023 € 1,4 miljard extra te compenseren voor de stijgende kosten van de jeugdzorg. Dit betekent voor Wierden in 2023 een eenmalige extra bijdrage ad € 1.466.000. Het kabinet moet nog een besluit te nemen voor de jaren na 2023. Hierover is wel meer informatie beschikbaar gekomen in de Miljoenennota 2023, maar dit geeft nog geen zekerheid voor de bekostiging van (jeugd)zorg op de langere termijn.

Met het afsluiten van het landelijke Integraal Zorgakkoord in september 2022 is verder door het Rijk een eerste stap gezet in het dekken van het tekort van gemeenten op het abonnementstarief WMO. Maar ook hier is nog onzeker hoe dit uitwerkt voor de gemeentelijke meerjarenbegroting.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Inwoners zijn zo lang en zoveel mogelijk zelfredzaam

Wat willen we bereiken?

Doelen
Inwoners voelen zich goed en hebben vertrouwen in de omgeving en wonen zo lang mogelijk zelfstandig
Inwoners zijn sociaal en economisch zelfredzaam

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	Meetinstrument
Mate waarin inwoners (18 jaar en ouder) zich beter kunnen redden door de geboden ondersteuning	88%	86%	89%	83%	Cliëntervaringsonderzoek Wmo
Aantal zelfstandig wonende personen van 75 jaar en ouder (per 1.000 inwoners doelgroep)	Wierden 974 Nederland 953	Wierden 978 Nederland 953	Wierden 977 Nederland 949	Wierden 977 Nederland 949	cbs.nl

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Jeugdwet

Actiepunten:

- **Onderzoek en pilot onafhankelijke coach**
Het college wil de maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning (HO) inhoudelijk doorontwikkelen. Daarnaast ligt er een financiële opgave voor HO. Het beheersen van de kosten HO is een Berenschotmaatregel. Er is een inventarisatie

gemaakt van mogelijke beheersmaatregelen. Deze zijn gericht op het versterken van de preventie binnen de Wmo en specifiek het uitstellen van de inzet van HO. Lokaal en eventueel in combinatie met een of meer omliggende gemeenten willen we kijken naar twee lijnen:

1. algemeen preventief; aandacht voor gedrag en bewustwording van inwoners;
2. preventieve voorzieningen.

Dit past ook in de uitvoering van de vastgestelde Maatschappelijke Agenda en in de uitdaging om oplossingen te vinden voor dreigende personeelstekorten in de uitvoering van HO. We onderzoeken de mogelijkheden en wenselijkheden van de inzet van programma's als "Reablement" en "Powerful ageing", de inzet van fysio- en ergotherapeuten in het voorveld en de inzet van een onafhankelijke coach als praktische cliëntenondersteuner. Deze coach kan worden ingezet na een melding bij de Wmo en kan specifiek gericht zijn op HO, maar mogelijk juist ook breder worden ingezet gericht op het versterken van de zelfredzaamheid vanuit positieve gezondheid.

We zoeken daarin naar samenwerking en samenhang met al bestaande initiatieven binnen sport en bewegen en de taken van organisaties in het voorveld. Om dit te onderzoeken samen met alle betrokken instanties en te starten met een pilot voor het werken met een onafhankelijke coach zijn investeringsmiddelen noodzakelijk.

Lasten 2023: € 2.500 (eenmalig)

Lasten pilot 3 jaar voor 0,2 fte: € 20.000 per jaar

- **Onderzoek en mogelijke pilot voorliggende vervoersvoorzieningen**

Om volwaardig en naar vermogen mee te doen in de samenleving hebben veel inwoners een mobiliteitsbehoefte. Voor die inwoners kent de gemeente een maatwerkvoorziening vervoer. In nauwe samenwerking met een of meer omliggende gemeenten en in samenwerking met de provincie willen we onderzoeken hoe we meer voorliggende vervoersvoorzieningen kunnen realiseren, waardoor onze inwoners meer eigen regie hebben, zelfredzamer zijn en we de toestroom tot het maatwerkvervoer kunnen verminderen. Dit is een van de Berenschotmaatregelen en het past in de uitvoering van de Maatschappelijke Agenda.

Lasten 2023: € 5.000 (eenmalig)

Lasten pilot 3 jaar voorliggende vervoersvoorziening: € 20.000 per jaar

- **Inclusieve Wierdense samenleving met voor iedereen toegankelijke voorzieningen**

De gemeente wil een inclusieve samenleving zijn. Dit geldt voor haar als algemeen uitgangspunt. Om dit uitgangspunt in praktijk te brengen is het noodzakelijk om hiervoor structureel middelen beschikbaar te hebben.

Lasten 2023 e.v.: € 15.000 (structureel)

Bestaand beleid:

- De Wierdense uitgangspunten voor het sociaal domein staan verwoord in de Maatschappelijke Agenda 2022-2026. Wij werken aan een integrale aanpak, eigen kracht als basis, aandacht voor preventie, dienstverlening zo dicht mogelijk bij huis, één loket, vangnet waar nodig en de gemeente als regisseur en financier. Met als doel kwalitatief goede en betaalbare ondersteuning voor onze inwoners in de toekomst.

- De toegang tot die ondersteuning is cruciaal in sturing op onze doelen. De toegangsfunctie is belegd via onze gemeentelijke regisseurs. Eén gezin, één plan, één regisseur is hier steeds meer leidend in. Integraliteit in de uitvoering, een gezinsbrede blik, ook al ben je specialist op een bepaald terrein. De focus van de toegang wordt steeds meer het vergroten van zelfredzaamheid en het versterken van eigen kracht, tijdelijke ondersteuning met inzet van gebruikelijke hulp, mantelzorg, sociaal netwerk en algemene (voorliggende) voorzieningen. Dit vraagt tijd en kwaliteit aan de keukentafel en van de professionals. Hier is maatschappelijk en financieel winst te behalen.
- Preventie en instroombeperking/uitstroombevordering blijft noodzakelijk als pijler rond transformatie en sleutel voor verbeteringen. Zowel voor instroombeperking als uitstroombevordering spelen de algemene voorzieningen een belangrijke rol. Inzet van de algemene voorzieningen en vooral van de voorliggende preventieve voorzieningen kan de druk op maatwerkvoorzieningen verlichten of zelfs voorkomen. Immers, kwetsbare inwoners kunnen door inzet van deze voorzieningen zoveel als mogelijk tijdig geholpen worden om zo lang mogelijk zelfregie te houden en hun sociale netwerk te versterken, waardoor uiteindelijk zwaardere zorg in de vorm van individuele maatwerkvoorzieningen niet nodig is. Bij kwetsbare inwoners denken wij aan sociaal geïsoleerde eenzame inwoners, jong en oud, inwoners met een fysieke en/of verstandelijke beperking en inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Door in te zetten op preventie en versterking van de algemene voorzieningen wordt het aantal inwoners dat daadwerkelijk gebruik zal moeten maken van professionele ondersteuning zo laag mogelijk gehouden. Dit doen we samen met maatschappelijke partners die hiervoor van de gemeente Wierden een subsidie ontvangen. We zorgen er voor dat degenen die het echt nodig hebben ook die ondersteuning krijgen die ze echt nodig hebben. We zijn ons er wel degelijk van bewust dat er ook mensen zijn die geen hulpvraag stellen, geen hulp aanvaarden of ernstig in hun eigen kracht zijn beperkt. Juist deze mensen benaderen wij actief en bieden wij professionele ondersteuning aan.
- Sinds januari 2019 wordt er in Twente op het gebied van jeugdhulp en Wmo maatwerkvoorzieningen gewerkt volgens het Twents model. In het Twents model staat het resultaat van de inwoner of zijn gezinssysteem centraal. Dit vraagt individueel maatwerk voor alle inwoners met een ondersteuningsbehoefte. De desbetreffende gemeente stelt samen met de inwoner vast welk resultaat moet worden behaald. Waar nodig vindt er met de aanbieder van voorkeur afstemming plaats. Hiervoor beschrijft de toegangsmedewerker iedere keer specifiek het te behalen resultaat. Dit moet zo concreet mogelijk worden opgesteld omdat dit voor de aanbieder de inzet van ondersteuning bepaalt. Er zijn geen standaard resultaten beschreven, het resultaat is voor elke inwoner en elk gezinssysteem anders. De wijze waarop de aanbieder tot een oplossing komt voor een individuele cliënt, kan per situatie verschillen.
- OZJT verzorgt in opdracht van de 14 Twentse gemeenten (Samen14) de inkoop en het contractmanagement van jeugdhulp en Wmo voorzieningen. De contracten vertegenwoordigen een waarde van ca. 210 miljoen euro op jaarbasis, dus een zorgvuldige en doelmatige besteding is van groot belang. Twente is voorloper in de aanpak van zorgfraude. Twente heeft al strenge voorwaarden aan de voorkant, zowel via het barrièremodel van het OZJT als in de inkoop- en contracteringsvoorwaarden van individuele gemeenten. Voorwaarden die

nog verder zullen worden aangescherpt om goede zorg voor kwetsbare inwoners te kunnen garanderen. Verschillende overheidspartners, waaronder Twentse gemeenten, OZJT/Samen14, Sociale Recherche Twente (SRT), politie, Openbaar Ministerie (OM) en Belastingdienst, werken onder het RIEC-convenant intensief samen om misstanden aan te pakken en fraude en criminele activiteit vanuit of rondom zorg te voorkomen. De ambitie is binnen Twente een dusdanig beleid en bijbehorende handelswijze vast te stellen dat oneigenlijk gebruik van zorggeld niet meer voorkomt. Dat vereist een gezamenlijk beleid vanuit 14 Twentse gemeenten gericht op het uitsluiten van kwaadwillende aanbieders in het traject voorafgaande aan de gunning en contractering. Dit is de komende periode extra actueel doordat er per 2025 nieuwe inkoopovereenkomsten afgesloten moeten worden. De voorbereidingen daarvoor zijn in regionaal verband gestart.

- Beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn vormen van zorg die vallen onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Op basis van bestuurlijke afspraken tussen het ministerie van VWS en de VNG voert Almelo deze centrumgemeentetaken nu uit voor onze regio.

Op dit moment is de regionale samenwerking op verschillende manieren nader geregeld, o.a. met een convenant voor heel Twente en een regioplan voor onze 6 gemeenten. Deze stukken zijn in 2022 geactualiseerd en aangepast aan de keuze van het Rijk om de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen te decentraliseren naar alle gemeenten afzonderlijk. Inhoudelijk is deze decentralisatie per 1 januari 2022 gestart en aansluitend daarop zal de decentralisatie van de financiële verantwoordelijkheid voor beschermd wonen (naar nu bekend) starten op 1 januari 2024. Hierbij komt de landelijke bestuurlijke afspraak over de centrumgemeenten voor beschermd wonen te vervallen. Deze wordt vervangen door een binnen de VNG vastgestelde Norm voor Opdrachtgeverschap beschermd wonen (BW) en maatschappelijke opvang (MO) (NvO-BW/MO). Voor maatschappelijke opvang verandert er vooralsnog niets in de landelijke afspraken; deze taak wordt mogelijk over enkele jaren verder gedecentraliseerd.

Doel van de hernieuwde regionale samenwerkingsafspraken blijft om door regionale samenwerking inwoners van onze gemeenten die tijdelijk specialistische ondersteuning nodig hebben door (psycho)sociale problematiek zo snel en goed mogelijk dicht bij huis óf thuis te blijven helpen.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Participerende en financieel zelfredzame inwoners

Wat willen we bereiken?

Doelen
Zoveel mogelijk inwoners naar betaald werk
Inwoners zijn economisch zelfredzaam

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Aantal mensen in- en uitstroom naar betaald werk	Nog niet bekend	In: 44 Uit: 63 waarvan naar werk ca. 25	In: 60 Uit: 47 waarvan naar werk ca. 18	In: 56 Uit: 55 waarvan naar werk ca. 17	Inzicht Pink
Aantal personen met een uitkering in het kader van de participatiewet	1-1-2022 168	1-1-2021 185	1-1-2020 173	1-1-2019 172	Inzicht Pink

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Participatiewet
- Wet inburgering

Actiepunten:

-

Bestaand beleid:

- We willen het aantal bijstandsuitkeringen beperken, door zoveel mogelijk mensen die zijn aangewezen op een bijstandsuitkering te begeleiden naar regulier mogelijk werk. Voor wie dit (nog) niet mogelijk is zetten we in op het vergroten van de zelfredzaamheid door activering en andere vormen van participatie (o.a. scholing). Met inzet van loonkostensubsidie zetten we in op het plaatsen van mensen met een arbeidshandicap/beperkte loonwaarde op betaald werk. Het gaat onder andere om

het realiseren van banen voor mensen die vallen onder het doelgroepenregister garantiebanen.

- Per 1 januari 2021 is de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening van kracht. Deze wijziging verplicht gemeenten om alle signalen die zij ontvangen in het kader van vroegsignalering op te pakken en met een plan van aanpak te komen. Preventie is van groot belang. We willen voorkomen dat mensen financiële problemen krijgen en in armoede terechtkomen. Zelfredzaamheid is hierin belangrijk. Vroegsignalering is hierbij van essentieel belang. Escalatie van schulden en daarmee samenhangende problemen moeten zo snel en effectief mogelijk worden opgepakt.
- Er zijn verschillende inkomensondersteunende maatregelen en voorzieningen voor minima die vallen onder het minimabeleid. Het gaat bijvoorbeeld om kindpakket, declaratiefonds, bijzondere bijstand, kwijtschelding van gemeentelijke belasting en de collectieve ziektekostenverzekering.
Een gering (gezins)inkomen mag niet leiden tot een sociaal isolement. Het in stand en op peil houden van de Bijzondere Bijstand is daarom van groot belang. Het actief benaderen van mensen die op de armoedegrens leven, is zeer wenselijk, omdat een deel van deze groep niet op de hoogte is van de voorzieningen waarvan zij gebruik kan maken. Hierbij wordt samengewerkt met scholen en andere maatschappelijke organisaties.
- De gemeente maakt deel uit van de GR Stadsbank Oost Nederland (SON). De SON is een samenwerkingsverband waaraan 22 gemeenten in Twente en de Achterhoek deelnemen. Als “gemeentelijke kredietbank” biedt de Stadsbank een, zowel vanuit maatschappelijk als ook bedrijfseconomische optiek gezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening aan, aan met name minder financieel draagkrachtigen. Het betreft onder andere (sociale) kredietverlening, schuldenregeling, voorlichting en budgetbeheer.
- De omvorming van het Wsw-bedrijf Soweco is voor een groot deel gerealiseerd. De bestaande samenwerking in de vorm van GR Soweco is beëindigd, op onderdelen blijft Wierden samenwerken met Almelo, Twenterand en Tubbergen; deze taken zijn voor een belangrijk deel ondergebracht in de nieuwe uitvoeringsorganisatie (NUO) werkend onder de naam Ontplooi. Nieuwe afspraken zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst.
- De nieuwe wet inburgering is per 1 januari 2022 in werking getreden; meer taken liggen nu (weer) bij de gemeente, zoals het inkopen van de inburgeringscursussen en het voeren van regie op de inburgeringstrajecten. Inzet is waar mogelijk een hoger taalniveau (B1) en, waar dit niet mogelijk is, het zo snel mogelijk versterken van de zelfredzaamheid van de inburgeraar (Z-route). Om de gemeentelijke taken uit te voeren is extra capaciteit nodig; vanuit het Rijk komen hiervoor extra middelen naar de gemeente (uitvoeringskosten).
- Iedere gemeente moet jaarlijks een aantal statushouders huisvesten. Dit gebeurt op basis van een taakstelling (per half jaar). We willen dat statushouders zo snel mogelijk integreren en participeren. Het gaat om het leren van de taal, meedoen in de wijk, het verrichten van maatschappelijk nuttige activiteiten, het vinden van werk.
- Voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders die we in onze gemeente huisvesten maken we gebruik van de diensten van Vluchtelingenwerk Oost Nederland. De begeleiding vindt plaats in nauwe samenwerking met de gemeentelijke regisseurs voorveld en regisseurs participatie.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

We streven na dat inwoners zich gezond voelen en meedoen in de samenleving naar eigen kunnen

Wat willen we bereiken?

Doelen
De gezondheid en vitaliteit van inwoners is bevorderd

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2016	Meetinstrument
Percentage jongeren dat eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart	90%	-	86%	-	Gezondheidsmonitor jeugd (GGD Twente)
Percentage volwassenen dat eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart	-	82%	-	84%	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen (GGD Twente)
Percentage volwassenen dat voldoet aan de beweegrichtlijn	-	50%	-	54%	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen (GGD Twente)

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet publieke gezondheid (Wpg)

Actiepunten:

- **Vervanging AED en AED-kasten**

AED's en AED-kasten hebben een levensduur van 10 jaar. In 2023 zijn 1 AED en 4 buitenkasten aan vervanging toe. De kosten voor vervanging bedragen € 2.000 per AED en € 750 per buitenkast. Regulier onderhoud (zoals batterijen en elektroden) wordt begroot op totaal € 4.000.

Investering 2023: € 9.000

Lasten 2023 e.v.: € 1.350 (structureel)

Bestaand beleid:

- Met een gezonde leefstijl kan men niet vroeg genoeg beginnen. Sport is meer dan alleen bewegen. Sport en bewegen verbindt de integrale aanpak op alle beleidsdomeinen, draagt bij aan het realiseren van onze maatschappelijke doelen, heeft een positieve invloed op een actieve en gezonde leefstijl, bevordert sociale participatie en zorgt er voor dat inwoners gezond en vitaal blijven.
Naast een preventieve functie stimuleert sport en bewegen naast de sociale, ook de emotionele en fysieke ontwikkeling van in het bijzonder jeugd en jongeren.
- Deze bredere kijk op sport en bewegen is verwerkt in de nieuwe Visie sport en bewegen die eind 2021 is vastgesteld door de raad. Deze visie zet in op 3 pijlers: Iedereen beweegt mee, Actieve sportaanbieders en Ruimte voor bewegen.
- We bevorderen deelname van kinderen aan sport door het kindpakket actief onder de aandacht van de doelgroepen te brengen. Verwachting is dat dit in 2023 zeer actueel zal zijn door de hoge inflatie en de gevolgen die dit heeft voor inwoners en (sport)verenigingen.
- De gemeente beschikt over een meer dan vereiste dekkingsgraad van AED's. Een deel van de AED's is door de gemeente geplaatst en wordt door de gemeente onderhouden en zo nodig vervangen. Daarnaast kunnen derden (bedrijven, verenigingen, etc.) zelf een AED plaatsen. Zij zijn dan ook zelf verantwoordelijk voor eventuele vervanging. Deze AED's worden wel door de gemeente onderhouden, als ze aan de voorwaarde voldoen dat ze 24/7 beschikbaar zijn voor iedereen.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Optimale ontwikkeling van de jeugd

Wat willen we bereiken?

Doelen
Jongeren hebben een startkwalificatie
Jongeren groeien veilig op in hun eigen omgeving

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Vroegtijdig schoolverlaters (VSV-ers) zonder startkwalificatie (aantal VSV-ers in VO + MBO)	Schooljaar 2021/2022 nog niet bekend	Schooljaar 2020/2021 25	Schooljaar 2019/2020 11	Schooljaar 2018/2019 20	Duo
Aantal kinderen met een maatregel (OTS, Voogdij, JR, JB)	1-1-2022 33	1-1-2021 69	1-1-2020 73	1-1-2019 84	Inzicht Pink

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk
- Jeugdwet
- Leerplichtwet

Actiepunten:

• Mentale weerbaarheid jeugd

Het voorkomen en verminderen van eenzaamheid en het versterken van de mentale weerbaarheid, ook van jongeren, is een opgave in onze maatschappelijke agenda.

Met als resultaat de afname of stabilisatie van psychosociale problematiek bij jeugdigen.

Extra inzet op dit gebied door o.a. Impluz is wenselijk: gezinsgesprekken KOPP (kinderen van ouders met psychische problemen, gericht op problematiek 0-18 jaar)

en trainingen voor kwetsbare kinderen gericht op de overgang van basisschool naar de brugklas.

Lasten 2023: € 15.000 (eenmalig)

- **Lokale aanpak complexe scheidingen**

In de maatregelen Berenschot is het verbinden van regionale en lokale activiteiten rondom inzet van ondersteuning m.b.t. echtscheidingsproblematiek opgenomen. We willen ons dan ook richten op een aanpak voor het gestructureerd inzetten, ontwikkelen en versterken van diverse effectieve interventies die bijdragen aan het verminderen van het effect van problematische (v)echtscheidingen. Hiervoor is een samenhangende aanpak noodzakelijk, gericht op professionals, ouders, kinderen, netwerk en vroegtijdige signalering en hulp. Monitoring van de behaalde resultaten en mogelijke financiële effecten is noodzakelijk, om het vervolg te kunnen bepalen.

Lasten 2023: € 20.000 (eenmalig)

- **Ondersteunen en uitwerken pilots samenwerking onderwijs en zorg**

Om de samenwerking tussen onderwijs en zorg te verbeteren worden pilots gestart. Bij de reguliere scholen kan hierbij worden aangesloten op de principes van het interprofessioneel werken, waarbij teamvorming met diverse professionals plaatsvindt. Op scholen waar relatief veel kinderen ondersteuning vanuit de jeugdwet krijgen kan een collectief aanbod van zorg een optie zijn (collectieven arrangementen). Het gaat er om een passend aanbod te creëren dat past bij de school, de zorgvragen en de lokale situatie. Op dit moment is er subregionale afstemming over dergelijke pilots.

Het subregionaal ondersteunen en uitwerken van pilots op dit gebied vereist (ambtelijke) tijd en inzet.

Lasten 2023: € 15.000 (eenmalig)

- **Toekomstcoach**

De toekomstcoach in de gemeente Wierden richt zich met name op kwetsbare jongeren (schoolverlaters) die wonen in de gemeente Wierden, onderwijs volgen op het VSO of PRO en die te maken hebben met problematiek op diverse levensdomeinen. De Toekomstcoach is de persoonlijke 'Tom-Tom' van de jongere. De Toekomstcoach houdt de jongere in beeld, ook als deze van school en aan het werk is. De jongere, de ouders en andere betrokkenen kunnen altijd contact opnemen met hun Toekomstcoach.

Lasten 2023 e.v.: € 60.000 (structureel)

- **Inzet vrijwilligers via Humanitas**

In Twente is Humanitas een partner die mensen ondersteunt door de inzet van goed getrainde en begeleide vrijwilligers. Ze bieden professioneel georganiseerd vrijwilligerswerk. Door inzet van deze vrijwilligers kan soms een zwaardere (duurdere) vorm van hulp voorkomen worden. Deze inzet van voorliggende voorzieningen om zwaardere zorg te voorkomen of te verminderen past bij het interventieplan. Jaarlijks hebben we structureel budget voor 8 koppelingen. Deze koppelingen zijn in het eerste kwartaal van 2022 al ingezet. Vanaf 2023 is er budget voor 8 extra koppelingen.

Lasten 2023 e.v.: € 20.000 (structureel)

- **Uitbreiding bewegingsonderwijs**

Vanaf schooljaar 2023-2024 moeten scholen voldoen aan de wettelijke eis van (minimaal) twee lessen bewegingsonderwijs voor de groepen 1-8 gegeven door een bevoegde (vak)leerkracht. Onder twee lessen bewegingsonderwijs verstaan we twee

lesuren van minimaal 45 minuten. De raad heeft in 2019 al geld beschikbaar gesteld zodat scholen 1,5 klokuur extra konden afnemen voor gym-uren.

Voor het komend schooljaar 2022-2023 zijn nu 91,5 klokuren ingeroosterd. Wanneer alle scholen alle groepen 1,5 klokuur extra willen/gaan geven, zijn bovenop die 91,5 klokuren nog 21 klokuren extra nodig; in totaal 112,5 klokuren. De vergoeding aan de SAWE bedraagt € 785 per klokuur. Dit is conform de normkosten vergoeding materiële instandhouding lokalen bewegingsonderwijs.

Lasten 2023 e.v.: € 16.500 (structureel)

- **Integraal Huisvestingsplan (IHP)**

De gemeenteraad heeft het Integraal Huisvestingsplan vastgesteld op 14 december 2021. Dit IHP schetst het ontwikkelperspectief voor lokale onderwijshuisvesting voor de langere termijn. De uitvoeringsagenda die is opgenomen in het IHP is het eindresultaat van de technische beoordelingen van de schoolgebouwen (rapport HEVO), de strategische ambities van de schoolbesturen, de in januari 2021 vastgestelde onderwijsvisie en de duurzaamheids- /energie-ambitie van de gemeente. De uitvoeringsagenda maakt de financiële consequenties van de gemaakte keuzes zichtbaar. In de uitvoeringsagenda is voor de periode 2021–2025 de realisatie van de nieuwbouw voor de Talenter en De Wegwijzer in Enter opgenomen in 2023.

In de afgelopen jaren zijn we door diverse omstandigheden er niet in geslaagd om een buffer te creëren om de investeringen die gemoeid zijn met het bouwen van nieuwe scholen op termijn financieel te kunnen dragen. Op basis van de financiële doorrekening van de investeringsbehoefte en de jaarlijkse kapitaallasten daarvan wordt een structurele exploitatielast zichtbaar van circa € 560.000 in 2030 (de eerste 2 fasen) oplopend tot € 1,4 miljoen in 2042.

Nu sparen voor toekomstige investeringen heeft tot gevolg dat de kapitaallasten lager zullen worden. Jaarlijks wordt een reservering gedaan voor het uitvoeringsprogramma van het IHP.

Lasten 2023 e.v.: € 500.000 (jaarlijkse reservering)

- **Nieuwbouw scholen Enter**

In juni 2020 is een raadsbesluit genomen over het proces voor de nieuwbouw van de basisscholen de Talenter en de Wegwijzer in Enter. Op 8 maart 2022 zijn de toetsingscriteria voor de nieuwe locatie vastgesteld. Hierna is het participatietraject gestart waarin opgeroepen is om locaties aan te dragen. Nadat de locaties door een onafhankelijke commissie zijn beoordeeld stelt het college dit resultaat vast en beslist de gemeenteraad of er geld beschikbaar gesteld wordt om voor de geselecteerde locaties een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren. Uiteindelijk zal de gemeenteraad beslissen waar de school gebouwd wordt.

Investering 2023: € 6.300.000 (€ 50.000 voorbereidingskrediet is al gevoteerd)

Exploitatielasten 2024 e.v.: € 315.000 (structureel)

Bestaand beleid:

- De gemeente is vanuit de Jeugdwet verantwoordelijk voor het verstrekken van alle geïndiceerde jeugdzorg. De inkoop van de jeugdzorg gebeurt op het niveau van de 14 Twentse gemeenten.
- De gemeente subsidieert de GGD Twente voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg en algemene gezondheidszorg. Jeugdgezondheidszorg is gericht op 0-19 jaar en de doelgroep wordt gezien door contactmomenten op de

consultatiebureaus en op scholen. Algemene gezondheidszorg richt zich op o.a. infectieziektenbestrijding en reizigersadvisering.

- Vroegtijdige signalering van problemen kan voorkomen dat er iets misgaat met een kind. Het op peil houden van de algemene jeugdvoorzieningen binnen de gemeente, zoals de kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, scholen, sportclubs en het jongerenwerk voorkomt dat te veel jongeren gebruik moeten maken van jeugdzorg. Ook de meer bewust op preventie gerichte jeugdvoorzieningen zijn erg belangrijk in het voorkomen van grotere vragen en problemen met betrekking tot (het opgroeien van) kinderen en jongeren. We blijven middelen beschikbaar stellen voor opvoedingsondersteuning, zoals dat o.a. gebeurt door 'Loes'.
- Jaarlijks overleggen we met de jeugdgezondheidszorg (JGZ) over de uitvoering van het maatwerk jeugdgezondheidszorg in Wierden. In het uitvoeringsplan zijn afspraken opgenomen over de uitvoering van de reguliere werkzaamheden van de JGZ (uitvoering wettelijk vastgelegde basistakenpakket JGZ) en de lokaal wenselijke accenten. Van belang vinden wij dat JGZ proactief signalen deelt vanuit de uitvoeringspraktijk en aansluit bij de lokale initiatieven. Specifiek kopen we extra inzet van de jeugdarts in ten behoeve van de zorgstructuur en nemen we Pedagogische Gezinsbegeleiding Jeugdgezondheidszorg (PGJ) af als onderdeel van onze preventieve laagdrempelige aanpak op (opvoed)ondersteuning.
- In de lokale zorgstructuur van de gemeente Wierden nemen hulpverlenende instanties deel in lokale multidisciplinaire overleggen, waarin alle casussen (gezinnen en kinderen waarbij meervoudige problemen aan de orde zijn) worden besproken.
- Onder het huidige beleid vallen uitgaven voor onderwijs in lichamelijke oefening, voorziening huisvesting basisonderwijs en voortgezet onderwijs, schoolbegeleiding, onderwijsachterstandenbeleid en voor- en vroegschoolse educatie, leerplichtwet, leerlingenvervoer en peuteropvang.
- Uitgangspunt is het inzetten van voorliggende voorzieningen om zo het gebruik van (zwaardere) geïndiceerde zorg te verkorten, aan te vullen of te voorkomen. Er zijn op het gebied van onderwijs en jeugd al diverse laagdrempelige interventies in het voorveld ingezet. Van een aantal interventies zijn de resultaten deels bekend en is er vraag naar meer. Bij andere interventies zijn de opbrengsten van deze inzet nog niet zichtbaar en/of meetbaar. Daarnaast wordt er op basis van de behoefte en vraag vanuit onze toegang onderzocht welke andere interventies kunnen worden ingezet om de vraag naar andere zorg te verminderen.
- De 14 Twentse gemeenten en het regionale onderwijs hebben de afgelopen jaren samen gewerkt aan De Twentse Belofte. De Twentse Belofte is een belofte aan alle jongeren in Twente die het niet zelfstandig lukt om hun school af te maken of werk te vinden of te houden. Deze samenwerking zal ook in 2020-2024 verder opgepakt worden. Dit is vastgelegd in een projectplan. Het plan is gericht op het bundelen van de gezamenlijke inspanningen om voortijdig schoolverlaten zoveel mogelijk te voorkomen waarbij diverse 'beloftes' zijn opgenomen die hieraan bijdragen. Een groot deel van die beloftes heeft betrekking op inspanningen die door/vanuit het onderwijs geleverd zullen gaan worden. Bij de Beloftes 3, 4 en 5 zijn gemeenten ook betrokken. Belofte 3 richt zich op begeleiding van schoolverlaters zonder startkwalificatie (met name VSO, PRO en Entree-opleidingen). Belofte 4 betreft meer de reguliere ondersteuning van jongeren met beperkingen die bij werkgevers geplaatst zijn, waarbij de gemeenten zorgt voor loonkostensubsidies en waar nodig jobcoaching.

Belofte 5 richt zicht met name op inzet vanuit gemeenten op de doelgroep kwetsbare jongeren in de leeftijdscategorie 18-27 jaar die geen startkwalificatie hebben. Deze jongeren gaan ook niet (meer) naar school en hebben geen/weinig inkomen en/of geen uitkering. De inzet is erop gericht deze jongeren zoveel mogelijk weer terug te leiden naar school en/of werk.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Inwoners zijn tevreden over kwaliteit van leven

Wat willen we bereiken?

Doelen

Verhoogde leefbaarheid en sociale samenhang

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Score sociale samenhang van de Leefbaarometer (gemiddelde score is 0 en de richting van de score geeft aan of de gemeente boven of onder het landelijk gemiddelde scoort)	0,064	-	0,065	-	Waarstaatjegemeente.nl

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet gelijke behandeling handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz). Deze wet is aangepast om het VN-gedrag handicap (2016) geldig te maken in Nederland.

Actiepunten:

- **Dementievriendelijk Wierden**

In 2019 heeft de gemeente Wierden het certificaat 'dementievriendelijke gemeente' ontvangen. Hiermee laat de gemeente zien dat zij zich inzet voor een dementievriendelijke gemeenschap. In 2022 hebben de gemeenten Hellendoorn, Rijssen-Holten en Wierden van ZonMw een subsidie ontvangen om een participatief onderzoek uit te laten voeren naar de behoefte van thuiswonende mensen met dementie en hun naasten en mantelzorgers. Met de informatie uit het onderzoek maakt de gemeente een plan om samen met zorgorganisaties en andere aanbieders activiteiten aan te bieden waaraan mensen met dementie graag deelnemen. Om de samenleving dementievriendelijk te maken zullen er trainingen GOED omgaan met dementie aangeboden worden aan inwoners, vrijwilligers, (sport)verenigingen en bedrijven. Voor de uitvoering van het plan van aanpak zal extra budget ingezet moeten worden.

Lasten 2023 e.v.: € 30.000 (structureel)

- **Sociale duurzaamheid in de wijken**

De gemeente wil dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig leven en wonen in een voor hen passende woning. Daarnaast wil de gemeente Wierden een toegankelijke, inclusieve en gezonde samenleving. Als eerste stap wordt er een inventarisatie

gemaakt van de wijk en haar eigenschappen en voorzieningen. Het uiteindelijke doel is het versterken en stimuleren van activiteiten en voorzieningen voor mensen met een ondersteuningsbehoefte, zodat zij actief kunnen blijven deelnemen aan de maatschappij. Deze werkwijze is als pilot in Plan Oost opgestart en zal de komende jaren ook uitgevoerd worden in de andere wijken en buurtschappen. Bovenstaande sociale wijkaanpak levert een bijdrage aan diverse opgaven van de maatschappelijke agenda.

Lasten 2023 e.v.: € 30.000 (structureel)

- **Kulturhus Hoge Hexel**

Het bestuur van de Stichting Kulturhus Hoge Hexel heeft in 2018 de huur van het Kulturhus opgezegd per 1-1-2020. Sindsdien zijn het bestuur en de gemeente in gesprek geweest over een nieuwe huur- dan wel koopsituatie en is de opzegging van de huur twee maal door de gemeente opgeschort (in 2021 en 2022).

De gesprekken over deze scenario's zijn in 2022 nog steeds gaande en vragen door de complexiteit veel tijd. De gemeente en Stichting streven er naar om dit jaar tot een overeenstemming te komen. Duidelijk is dat de Stichting de exploitatie niet op eigen kracht sluitend krijgt. Hiervoor is budget nodig. Het gaat hierbij om eenmalige bijdrage voor o.a. groot onderhoud en aanpassing van de exploitatiesubsidie in een subsidie gekoppeld aan maatschappelijke activiteiten en sport en bewegen.

Lasten 2023: € 75.000 (eenmalig)

Lasten 2023 e.v.: € 10.000 (structureel)

- **Monumentenraad**

Het opnieuw instellen van een monumentenraad sluit aan bij de Erfgoedwet en de Monumentenwet 1988 (Overgangsrecht Erfgoedwet), waarin o.a. een instandhoudingsplicht voor monumenten is opgenomen. De monumentenraad heeft financiële middelen nodig om de genoemde instandhoudingsplicht te bewerkstelligen. Deze middelen zijn nodig voor het aanbieden van het lidmaatschap van de Monumentenwacht aan de eigenaren van gemeentelijke monumenten, het organiseren van de jaarlijkse Open Monumentendag en het kunnen onderzoeken of oude panden zodanige waarden hebben dat deze op de gemeentelijke monumentenlijst kunnen blijven staan of geplaatst kunnen worden.

Lasten 2023 e.v.: € 12.000 (structureel)

- **Kerkenvisie**

De Rijksdienst voor cultureel erfgoed heeft aan de gemeente Wierden vanuit het programma Toekomst Religieus Erfgoed € 25.000 beschikbaar gesteld om een integrale kerkenvisie op te stellen. De kerkenvisie heeft tot doel een bijdrage te leveren aan het ontwikkelen van een duurzaam toekomstperspectief voor de geloofsgebouwen. Duurzaamheid is een belangrijk thema voor de directe en de nabije toekomst van de kerkgebouwen. Om de kerken te faciliteren in de mogelijkheden tot verduurzaming worden de kosten voor een duurzaamheidsadvies voor alle 12 kerken, indien gewenst, vergoed.

Lasten 2023: € 30.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- Kunst en cultuur dragen op een unieke wijze bij aan de sociale samenhang in onze gemeente, vitaliteit van het landelijk gebied, creativiteit van onze jeugd en de profilering van onze gemeente. Met de Cultuurvisie Wierden 2020 stimuleren we deze ontwikkelingen door onze organisaties voor kunst, cultuur en erfgoed centraal te

stellen in deze opgave. De cultuurdeelname van onze jongste inwoners vinden we prioriteit. Daarom doen we mee aan de provinciale regeling Cultuur aan de Basis 2.0 2021-2024. Samen met het onderwijs en de gemeente heeft de combinatiefunctionaris onderwijs-cultuur een meerjarenprogramma opgesteld waarbij de realisatie van de binnenschoolse cultuureducatie tot stand komt dankzij de financiële bijdragen van de provincie, scholen en de gemeente.

- We stimuleren vernieuwende cultuuruitingen met een grote creatieve en artistieke kwaliteit. Het ruimte geven aan deze nieuwe kunsten doen we niet alleen maar binnen het samenwerkingsverband van Twentse gemeenten onder de noemer Cultuurregio Twente. Samen met onze partnergemeenten, provincie en rijk genereren we middelen voor de nieuwe makers.
- Onze historische gebouwen, dorpscentra en landschap vormen het decor en podium voor veel culturele activiteiten zoals evenementen en genieten ook een toenemende toeristische belangstelling. Om dit verder aan te jagen werken we samen met andere gemeenten in het project nationaal park de Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal.
- De gemeente werkt actief aan het realiseren van een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijkwaardig meedoet in de maatschappij waarin non-discriminatie, gelijke kansen en toegankelijkheid algemene beginselen zijn. De gemeente geeft een impuls aan bestaande en nieuwe inspanningen gericht op het volwaardig meedoen van inwoners met een beperking in de samenleving.
- We hebben specifieke aandacht voor het thema dementie. Mensen met dementie wonen langer thuis, waardoor de mantelzorg zwaarder wordt. Tegelijkertijd neemt het aantal mensen dat mantelzorg kan bieden af en ze worden ouder. Wij zetten ons daarom samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven actief in voor een dementievriendelijke samenleving, met oog voor de dementerende én zijn/haar omgeving.
- De vraag naar mantelzorg neemt de komende jaren flink toe. In de toekomst wordt verwacht dat meer oudere ouderen (75-plus) mantelzorg gaan bieden aan leeftijdsgenoten.
- Onze gemeente heeft veel vrijwilligers. Het vrijwilligerspotentieel lijkt echter al bijna volledig benut. Vandaar dat we op zoek zijn naar nieuwe creatieve vormen voor het werven van vrijwilligers, waarbij we ook inzetten op het werven van jonge(re) vrijwilligers.
- Als gemeente blijven we onze vrijwilligers en de mantelzorgers ondersteunen, faciliteren en waarderen.
- Het risico van langer zelfstandig thuis wonen is vereenzaming. Dit moeten we tijdig signaleren en voorkomen. Daarbij hebben naast de gemeente tal van maatschappelijke organisaties en vrijwilligers een rol. Stimuleren van sport voor ouderen, ondersteunen van voorzieningen als Tafeltje Dekje, kookgroepen en dagbesteding zijn hier voorbeelden van. In april 2022 heeft het college het Actieplan Een tegen Eenzaamheid vastgesteld. Dit is een programma van het ministerie van VWS, waarbij een samenwerkingsnetwerk wordt opgebouwd van mensen en organisaties in onze gemeente die gezamenlijk aan 2 sporen van beleid: bewustwording en informeren van inwoners en het netwerk vergroten om keuzes en activiteiten tegen eenzaamheid zo goed mogelijk af te kunnen stemmen.

- We zetten volop in op de transformatie, door onze inwoners centraal te stellen, probleemsituaties te normaliseren en zo veel als mogelijk gebruik te maken van de kracht van mensen zelf en hun netwerk. Dit doen we niet alleen, maar in nauwe samenwerking met onze partners, zoals het onderwijs, huisartsen en maatschappelijke organisaties.
- Het college zet in op de vernieuwing van het subsidiebeleid. Inzet is oplevering eind 2022. Het effectueren van het nieuwe subsidiebeleid vindt daarna plaats. De vernieuwingen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de looptijd van subsidies of op de aansluiting van de subsidies op de beleidsdoelen van de gemeente.

2.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	2019	2020	2021
Absoluut verzuim	Per 1.000 leerlingen	0,0	0,0	
Banen	Per 1.000 inwoners 15-74 jaar	509,4	525,6	
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	580	580	530
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	0,0	0,0	
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren t/m 18 jaar	1,3	1,3	1,4
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	7,4	8,8	7,6
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3	0,3	
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen t/m 18 jaar	2,0	2,0	
Lopende re-integratievoorzieningen	Per 10.000 inwoners 15-64 jaar	139,7	139,8	
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	72,0	72,0	
Niet sporters	%		52,5	
Personen met een bijstandsuitkering	Per 10.000 inwoners	152,0	213,3	183,2
Relatief verzuim	Per 1.000 leerlingen	15,0		
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers VO en MBO onderwijs	0,5		
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,0	1,0	

2.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	28.020	27.547	29.232	29.173	28.542	28.291
Baten	-4.447	-4.001	-4.366	-4.366	-4.458	-4.461
Saldo programma	23.573	23.546	24.866	24.807	24.084	23.830

Mutaties reserves:

Storting in reserve	1.006	964	942	504	504	504
Onttrekking aan reserve	-553	-170	-57	-57	-51	-51
Resultaat programma	24.024	24.338	25.750	25.254	24.537	24.283

Detailtabel programma 2 - Sterke sociale samenleving

		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
4.10.10	Basisonderwijs Lich. oefening	153	111	135	135	135	135
4.20.10	Voorz. in de huisvesting PO	345	352	337	652	652	652
4.20.20	Andere voorz. huisvesting PO	78	76	85	85	85	85
4.20.50	Voorz. in de huisvesting VO	47	123	126	435	435	435
4.20.60	Andere voorz. huisvesting VO	7	18	10	10	10	10
4.30.10	Schoolbegeleiding	17	8	8	8	8	8
4.30.20	Stim. onderwijsvern. / lokaal	154	168	169	169	169	169
4.30.30	Leerplicht- en leerlingenadm.	67	78	91	91	91	91
4.30.40	Leerlingenvervoer	465	445	492	492	492	492
4.30.50	Peuterspeelzalen	57	91	104	104	104	104
5.10.10	Subsidies aan verenigingen	128	60	72	72	72	72
5.10.20	Overige sportaangelegenheden	7	57	24	24	24	24
5.20.10	Zwembaden	449	459	466	466	466	466
5.20.20	Beheersstichting Sport	956	1.001	1.287	1.287	1.287	1.287
5.20.30	Gymlokaal en sportzaal	21	40	132	132	132	132
5.30.10	Kunstzinnige vorming	403	397	417	417	417	417
5.30.20	Kunst en kunstuitingen	149	134	130	130	130	130
5.30.30	Sociaal cultureel werk	85	60	145	70	70	70
5.40.10	Subsidiëring musea	41	19	30	30	30	30
5.50.10	Beeldbep. panden/monumenten	24	31	48	48	48	48
5.60.10	Media	519	519	527	527	527	527

5.70.40	Recreatiesubsidies, enz.	3	3	3	3	3	3
6.10.10	Kinderdagverblijven	257	229	284	284	284	284
6.10.20	Opvang/inburgering nieuwkomer	139	300	316	297	246	245
6.10.30	Algemene voorz. Wmo en Jeugd	876	894	1.077	1.072	1.066	1.046
6.10.40	Zorg voor gehandicapten	48	43	48	48	48	48
6.10.50	Maatschapp. org. ouderenwerk	22	25	22	22	22	22
6.10.60	Sociaal cultureel werk jonger	50	92	114	114	114	114
6.10.80	Ondersteuning vrijwilligers	13	14	14	14	14	14
6.10.90	Samenhang, wijkopbouw	46	106	121	121	121	121
6.10.91	Algemeen maatschappel. werk	221	221	254	254	254	254
6.10.92	Welzijnsbeleid	528	500	507	507	507	507
6.20.10	Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	310	287	350	350	350	350
6.30.10	Wet Werk en Bijstand (WWB)	4.491	3.776	4.112	4.112	4.112	4.112
6.30.20	Inkomensvoorz. werkloze werkn	179	188	183	183	183	183
6.30.30	Inkomensvoorz. gewezen zelfst.	38	43	46	46	46	46
6.30.40	Minimabeleid	783	822	752	752	752	752
6.30.50	Kwijtscheldingsbeleid	121	115	138	138	138	138
6.40.10	Sociale werkplaatsen	2.278	2.417	2.568	2.367	2.196	1.985
6.50.10	Werkgeleg. bevorderend maatrgl	186	220	220	220	220	220
6.60.20	Maatw.voorz. Natura mat. Wmo	409	360	426	426	426	426
6.71.10	Maatw.voorz. Natura imm. Wmo	5.308	5.929	6.033	5.938	5.938	5.918
6.72.10	Indiv. Voorz. Natura Jeugd	6.477	5.582	5.601	5.316	4.913	4.913
6.81.10	Opv. en besch. wonen Wmo	58	53	61	61	61	61
7.10.10	Overige gezondheidszorg	1.007	1.078	1.144	1.144	1.144	1.144
Totale lasten van het programma		28.020	27.544	29.229	29.173	28.542	28.290

Baten

4.30.20	Stim. onderwijsvern. / lokaal	-64	-64	-64	-64	-64	-64
4.30.30	Leerplicht- en leerlingenadm.	-16	-16	-16	-16	-16	-16
5.20.30	Gymlokaal en sportzaal	-24	-25	-124	-124	-124	-124
5.30.10	Kunstzinnige vorming	-12	-12	-12	-12	-12	-12
5.30.30	Sociaal cultureel werk	-17	-17	-17	-17	-17	-17
6.10.10	Kinderdagverblijven	-198	-193	-201	-201	-201	-201
6.10.20	Opvang/inburgering nieuwkomer	-36	-202	-102	-102	-102	-102
6.10.30	Algemene voorz. Wmo en Jeugd	-9	-9	-9	-9	-9	-9
6.10.40	Zorg voor gehandicapten	-6	-6	-6	-6	-6	-6
6.30.10	Wet Werk en Bijstand (WWB)	-3.554	-3.218	-3.430	-3.430	-3.430	-3.430
6.30.20	Inkomensvoorz. werkloze	-179					

	werkn						
6.30.30	Inkomensvoorz. gewezen zelfst.	-38					
6.30.40	Minimabeleid	-25	-40	-40	-40	-40	-40
6.40.10	Sociale werkplaatsen	-45	-31	-167	-167	-167	-167
6.60.10	Eig. bijdr. maatwerkvoorz. Wmo	-3	-5	-5	-5	-5	-5
6.71.10	Maatw.voorz. Natura imm. Wmo	-222	-164	-174	-174	-266	-269
Totale baten van het programma		-4.448	-4.002	-4.367	-4.367	-4.459	-4.462
Saldo programma		23.571	23.544	24.864	24.807	24.084	23.830

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting	Meerjarenraming			
		2023	2024	2025	2026	
Originele begroting	Lasten	-416	-643	-643	-643	
	Baten	-7	-7	-7	-7	

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming			
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026	
0.10.20	Toev. reserve IHP	Nee	500				
0.10.20	Toev. reserve IHP	Nee		500	500	500	
4.10.10	Zaalhuur verg. klokuren SAWE	Ja	16	16	16	16	
4.20.10	Kapitaallast. onderw.huisv. PO	Ja		315	315	315	
5.20.30	Verhuur Noordbroek	Ja					
5.20.30	Kap.Istn gymlok Noordbroek	Ja	2	2	2	2	
5.30.10	Kapitaallstn enz GH Beensweg21	Ja	4	4	4	4	
5.30.30	Kultuurhus Hoge Hexel 2023	Nee	75				
5.30.30	Subsidies ov. Soc. Cult. Werk	Ja	10	10	10	10	
5.50.10	Monumentenraad	Ja	12	12	12	12	
6.10.10	Kapitaallasten enz. Reggestraa	Ja	13	13	13	13	
6.10.30	Pilot voorl.verv.vz.2023-2025	Nee	25				
6.10.30	Pilot voorl.verv.vz.2023-2025	Nee		20	20		
6.10.60	Subsidie Humanitas	Ja	20	20	20	20	
6.10.90	Inclus. Wierdense samenleving	Ja	15	15	15	15	
6.10.90	Sociale duurzaamheid/inclusie	Ja	30	30	30	30	
6.10.91	Dementievriendelijk Wierden	Ja	30	30	30	30	
6.20.10	Clientonderst. Mee-IJsselhoeve	Ja	60	60	60	60	
6.71.10	Pilot onafh.coach 2023-2025	Nee		20	20		

6.71.10	Pilot onafh.coach 2023-2025	Nee	22			
6.72.10	Mentale weerbaarh. jeugd 2023	Nee	15			
6.72.10	Lok.aanp.complexe scheid. 2023	Nee	20			
6.72.10	Pilot samenw.onderw./zorg 2023	Nee	15			
7.10.10	Kapitaallasten AED	Ja	1	1	1	1

Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid 885 1.068 1.068 1.028

(x €1.000,-) Begroting Meerjarenraming

Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
5.20.30	Verhuur Noordbroek	Ja	-2	-2	-2	-2

Totaal baten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid -2 -2 -2 -2

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-) Begroting Meerjarenbegroting

Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
6.10.20	Inburgeringsvoorzieningen	Ja	59	47		
6.10.20	Inburgeringsvoorzieningen	Ja	28	21	17	16
6.10.30	Bijdrage Regio Twente Samen 14	Nee	6	6		
5.20.20	Subsidie SAWE	Ja	100	100	100	100
6.30.40	Schuldhelpverlening	Ja	12	12	12	12
6.10.10	Handhavingsbel. Kinderopvang	Ja	6	6	6	6

Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding 211 192 135 134

(x €1.000,-) Begroting Meerjarenbegroting

Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.10.20	Aanw. Eenm. Middelen prog. 2	Nee	-6	-6		

Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding -6 -6 0 0

Verdere toelichting op taakvelden

4.20.10 Voorziening in de huisvesting PO

De via de algemene uitkeringen te ontvangen rijksmiddelen voor onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs worden in 2022 en 2023, per saldo € 900.000, gestort in de reserve voor nieuwbouw De Passie. Deze reserve wordt conform besluitvorming ingezet ter gedeeltelijke dekking van de jaarlijkse lasten van de nieuwbouw. In gebruik name van de school is voorzien in 2024 en de daarmee gepaarde gaande kapitaallasten veroorzaken hier de toename van de lastendruk vanaf 2024. De reservering is te zien op het taakveld 0.10.

4.30.40 Leerlingenvervoer

De raming voor leerlingenvervoer is verhoogd met € 40.000. Dit enerzijds op basis van historische gegevens en anderzijds met een indexatie voor loon- en prijsontwikkelingen (o.a. brandstofkosten).

5.20.20 Beheerstichting sport

5.20.30 Gymlokalen sport

De begrote lasten van de nieuwbouw van een sportzaal op de Esrand (per saldo € 192.000) veroorzaken de toename ten opzichte van het jaar 2022. Dit conform uw besluit bij de vaststelling om een krediet van € 3.552.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van een sportzaal.

Op het taakveld gymlokalen zijn de hiermee gepaard gaande begrote kapitaallasten en huurontvangsten van de SAWE begroot.

6.10.10 Kinderdagverblijven

De stijging van de lasten wordt op dit taakveld met name veroorzaakt door ophoging van de budgetten voor energie van onze sociaal culturele accommodaties, per saldo ca. 36.000.

Daarnaast wordt € 6.000 meer uitgegeven voor handhaving en toezicht Kinderopvang.

Hiervoor wordt via het Gemeentefonds compensatie ontvangen.

6.30.10 Participatiewet

In de begroting 2023 wordt per saldo rekening gehouden met een tekort op de bijstand van ca. € 166.000. Dit tekort ligt onder het maximale tekort van 5 % van het geraamde uitgavenvolume dat voor risico van de gemeente komt. De raming is gebaseerd op een indexering voor 2023 en de BUIG-brief voor 2022 (Budgetten gebundelde uitkeringen). De voorlopige bedragen voor 2023 worden naar verwachting in oktober bekend gemaakt. De kosten voor loonkostensubsidies nemen toe en maken onderdeel uit van dit tekort. Steeds meer mensen, die voorheen bij Soweco werden geplaatst, worden nu vanwege de Participatiewet geplaatst met een langdurige loonkostensubsidie.

6.40.10 Sociale werkplaatsen (SW)

Met ingang van 1 januari 2021 zijn de oud SW-medewerkers in gemeentelijke dienst getreden met een eigen CAO. De salarislasten worden - behoudens de medewerkers die werkzaam zijn in onze groenploeg - op dit taakveld verantwoord. De groenploeg wordt uiteindelijk op de taakvelden verantwoord waarvoor ze werkzaamheden verrichten (mn. taakveld openbaar groen 5.7). Op basis van een dienstverleningsovereenkomsten neemt Wierden diensten af van de Nieuwe uitvoeringsorganisatie Ontplooi. Hieronder valt onder andere salarisadministratie, begeleiding detachering en beschut werk. De netto kosten hiervoor worden ook op dit taakveld verantwoord.

De afwijking ten opzichte van 2022 wordt veroorzaakt door CAO ontwikkelingen, geringe toename "Nieuw beschutters" en kosten Ontplooi. Via het Gemeentefonds krijgen gemeenten grotendeels deze kostenstijging gecompenseerd via een integratie uitkering voor mn. de oud SW-ers en nieuw beschut.

Het dalend verloop in meerjarenperspectief van de lasten wordt veroorzaakt door de afnemende SW populatie. Per saldo kan een en ander worden begroot binnen de beschikbare middelen en dus binnen het financiële kader dat is meegegeven bij het raadsbesluit tot opheffing van de GR Soweco medio 2021.

Diverse taakvelden Wmo en Jeugdzorg (6.10.30 / 6.20.10 / 6.60.20 / 6.71.10)

Het begrote uitgavenvolume voor de in 2015 gedecentraliseerde Wmo en jeugdzorg is in 2023 ten opzichte van de begroting 2022 gedaald met € 147.000 door met name de financiële vertaling van de verschillende Berenschot maatregelen (in 2023 een kostenreductie van ca. € 163.500 voor deze taken).

Basis voor de ramingen zijn daarnaast de beschikbare (historische) gegevens over aantallen, een inschatting van gebruik van de duren specialistische jeugdzorg (het gebruik hiervan kan nogal fluctueren) en tarieven. De financiële consequenties van het toepassen van het nieuwe woonplaatsbeginsel waren al in de begroting 2022 verwerkt. Naar het nu blijkt wordt de korting in de algemene uitkering goed gemaakt door lagere lasten.

Daarnaast bevat het Berenschot rapport maatregelen voor mn. kostenreductie voor de Huishoudelijke ondersteuning (HO) en vervoersvoorzieningen. Ook deze zijn in de begroting verwerkt.

Andere afwijkingen in de oude Wmo zijn:

- Het budget voor HO is met € 180.000 verhoogd. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een groei van de hulpvraag (aantal cliënten) en anderzijds door tariefaanpassingen (6.71.10). Ondanks dat er gemiddeld minder minuten worden geïndiceerd nemen de kosten toe;
- Voor de jaren 2025 en 2026 is de eigen bijdrage voor de Wmo (HO) verhoogd met ca. € 95.000. Het rijk heeft voor de hogere eigen bijdrage Wmo in die jaren een korting toegepast op het Gemeentefonds. Door het ophogen van de eigen bijdragen in deze jaren verloopt een en ander voor de gemeente vooralsnog budgettair neutraal;
- De raming voor woningaanpassingen is verhoogd met € 56.000. Het budget is gebaseerd op het gemiddelde uitgavenniveau van de afgelopen 3 jaar en kan daardoor fluctueren (6.60.20).

7.10.10 Overige gezondheidszorg

De bijdrage aan de GR SamenTente neemt toe met € 87.000 toe conform de begroting 2023 van deze GR. De begroting 2023 met Addendum is op 31 mei 2022 voor een zienswijze aan uw raad voorgelegd.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

3 PROGRAMMA DUURZAME ONTWIKKELING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 2,6 miljoen zijn in 2023
- De belangrijkste kostenpost is het taakveld Afvalinzameling en -verwijdering (€ 2,1 miljoen).

Toelichting programma

Wij gaan volop voor duurzaamheid. Wierden wordt een toekomstbestendige gemeente en we bereiken de klimaatdoelen. Daarbij is duurzaamheid niet iets dat op zichzelf staat. Het is verbonden met alle sociaal-economische en ruimtelijke thema's die in de gemeente spelen. Net als bestuurlijke vernieuwing vormt duurzaamheid een rode draad bij alles wat we doen. Het maakt deel uit van al het beleid in Wierden. Bij de manier waarop we duurzaamheid in beleid en plannen uitwerken sluiten we aan bij de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties ('Sustainable Development Goals').

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Duurzame toekomstbestendige gemeente

Wat willen we bereiken?

Doelen

Een duurzame samenleving, zonder gebruik fossiele brandstoffen met oog voor toekomstige generaties, die om kan gaan met het veranderende klimaat.

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	Meetinstrument
Percentage duurzame energieopwekking van het totale energieverbruik	NB *)	13%	11,8 (incl. 4,6% Twence)	9,8 (incl. 3,8% Twence)	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
% woningen met zonnepanelen	28 %	21,8%	16,1%	11,7%	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Aantal zonsystemen op daken (niet woningen)	NB	318	253	181	Klimaatmonitor Rijksoverheid
Gemiddeld gasverbruik per woning	NB	1620 m3	1620 m3	1740 m3	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Gemiddeld elektriciteitsverbruik per woning	NB	3280 kWh	3310 kWh	3410 kWh	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Totaal opgewekte hoeveelheid zonnestroom TJ	NB	77	45	34	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
CO2 uitstoot Ton (totaal gas- en elektriciteitsverbruik, exclusief voertuigbrandstoffen)	NB	69.814	78.652	86.422	klimaatmonitor Rijkswaterstaat

*) NB: de gegevens in de Klimaatmonitor Rijkswaterstaat zijn ten tijde van dit schrijven niet bijgewerkt.

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Duurzame ontwikkeling Wierden, Sustainable Development Goals
- Duurzame energie in Wierden 2011-2020, bijgesteld in 2017
- Beleidsnotitie mestvergisting
- Afwegingskader grootschalige duurzaam opgewekte energie 2020
- Warmtevisie d.d. 29 april 2021
- Definitief RES bod Twente 1.0 d.d. 29 juni 2021

Actiepunten:

- **Wijkuitvoeringsplannen/Verduurzaming bebouwde omgeving/Energieloket**

Het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad en bedrijven is met alle ontwikkelingen van tegenwoordig aan de orde van de dag. De noodzaak voor een energieloket en voldoende goed opgeleide energiecoaches is hiermee belangrijker dan ooit. Met de beëindiging van de ondersteuning door de energiecoaches van Duurzaam Thuis Twente heeft de gemeente Wierden de taak op zich genomen de coördinerende rol voor 6 Twentse gemeenten in te vullen. Met deze ontwikkeling zetten we in op hetgeen goed was (netwerk en opleiding energiecoaches) en verlagen we de overheadkosten. Naast de personele inzet is € 5.000 budget nodig voor opleiding, netwerkbijeenkomst, etc.

In de vastgestelde warmtevisie is het uitgangspunt dat ingezet wordt op individuele oplossingen voor het voorzien in een andere warmtebron. Dit dient uitgewerkt te worden in de zogenaamde Wijk Uitvoeringsplannen (WUP). Hiervoor dient op detailniveau verder inzicht gegeven te worden op de specifieke lokale situatie. De kosten voor de verdieping op wijkniveau op de kansen en technieken welke dit met zich meebrengt ramen we de komende jaren op € 70.000 per jaar, voor 2 á 3 wijken in dat jaar. Door gewijzigde inzichten wordt het oorspronkelijke budget van € 100.000 voor de komende jaren opgesplitst in een budget van € 70.000 voor de uitvoering (technische doorrekening en bronverkenning) van de Wijkuitvoeringsplannen en een budget van € 30.000 voor communicatie-aanpak (zie kopje Communicatie/participatie wijkuitvoeringsplannen en grootschalige opwek).

Lasten 2023 t/m 2026 voor wijkuitvoeringsplannen: € 70.000 per jaar

Lasten 2023 e.v.: € 5.000 (structureel)

- **Communicatie/participatie wijkuitvoeringsplannen en grootschalige opwek**

Om zowel bij de grootschalige energieopwekking (o.a. biogasopwekking) als de verduurzaming van de gebouwde omgeving onze inwoners en ondernemers goed mee te kunnen nemen is een andere verdeling van het budget noodzakelijk. Er is daarom gekozen om de verschillende posten communicatie bij elkaar te brengen en dit heeft geresulteerd in een verschuiving van een bestaand budget uit Wijkuitvoeringsplannen van € 30.000. Met als doel bewustzijn te vergroten en kennis op te doen door bijvoorbeeld bijeenkomsten te organiseren voor agrariërs/ondernemers, inwoners en andere initiatiefnemers, excursies naar energieprojecten te plannen en het laten maken van folders en aanvullende materialen.

Lasten 2023 e.v.: € 30.000 (structureel)

- **Programma duurzaamheid en circulariteit**

Een duurzamer Wierden vraagt een integrale aanpak op basis van de Sustainable Development Goals. Naast de inzet op het gebied van de energietransitie hebben wij als gemeente een grote rol in de vermindering en ander gebruik van grondstoffen. Een transitie naar een duurzame en circulaire gemeente is een “proces” van de lange adem. Dit vereist een programmatische aanpak. De kosten voor de ontwikkeling van het programma Duurzaamheid en circulariteit ramen we op € 22.000.

Lasten 2023: € 22.000 (eenmalig)

Dekking geschiedt vanuit de reserve Duurzaamheid

- **RES en grootschalige opwek**

Op dit gebied sluiten we aan bij de landelijke en regionale opgaven, o.a. verwoord in de Regionale Energie Strategie Twente. Aansluitend op de warmtevisie is in 2021 gestart met de verdere verkenning rondom biogas en groen gas. De gemeente Wierden is een agrarische gemeente en heeft daarmee ruim potentie om een groot deel van het aardgasverbruik te vervangen door biogas. Om vanuit de Gemeente Wierden een rol te spelen in de versnelling en realisatie van biogas opwekking is budget nodig om de eerste stappen te zetten.

Naast het opwekken van energie uit zon, speelt ook de energieopwekking uit andere bronnen. Om ons heen zien we de trend dat gemeenten weer teruggaan naar een eigen warmte- of energiebedrijf, onderdeel worden van een coöperatie, garant staan voor investeringen en/ of zelf ontwikkelen.

Voor zowel de ontwikkelingen op gebied van het opwekken van elektriciteit als de warmtevraag is meerjarig incidenteel, budget nodig. Inclusief de verkenning naar de mogelijkheden van een eigen energiebedrijf. Daarnaast is er ook structureel budget benodigd voor de verplichte jaarlijkse Milieu Effect Rapportage (provinciaal opgelegd).

Lasten 2023 e.v.: € 5.000 (structureel)

Lasten 2023 t/m 2025: € 60.000 per jaar

Dekking geschiedt vanuit de reserve Duurzaamheid

- **Laadinfrastructuur**

Om de verduurzaming van de mobiliteitssector te bevorderen zetten we in op een versnelling van laadpalen voor personenvervoer en laadvoorzieningen voor e-bikes. Ook willen we kijken waar we een rol en/of bijdrage kunnen leveren in het uitrollen van snelladers op strategische locaties binnen de gemeentegrenzen.

Lasten incidenteel voor 2023, 2024 en 2025: € 10.000 per jaar.

Bestaand beleid:

- Duurzaamheid staat niet op zichzelf, het is verbonden met alle thema's die in de gemeente spelen, er wordt bij het beleid en de plannen aangesloten bij de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties (de zgn. Sustainable Development Goals).

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezonde circulaire economie

Wat willen we bereiken?

Doelen
Een samenleving zonder restafval. 100% afvalscheiding in 2050.

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	Meetinstrument
Hoeveelheid (fijn-)restafval in kg per persoon per jaar	72 kg	72 kg	78 kg	67 kg	Jaarrapportage Twente Milieu
Asbestverdachte daken*	m2	m2	m2	m2	Readaar

* Indicator nog in bewerking

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

Titel 10,4 Wet milieubeheer (zorgplicht inzameling en verwerking gemeente voor huishoudelijke afvalstoffen)

Bestuurlijk kader: Voldoen aan de landelijke/regionale VANG-doelstellingen:

2020: afvalprestatie 75% met dan nog maximaal 100 kg restafval per inwoner op jaarbasis

2030: afvalprestatie 90% met dan nog slechts 30-50 kg restafval per inwoner op jaarbasis

2050: afvalprestatie 100%, oftewel een afvalloze samenleving zonder restafval

Actiepunten:

- **Zwerfvuilbudget**

Op 1 januari 2023 verloopt de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022. Een van de afspraken in de Raamovereenkomst is dat jaarlijks geld ter beschikking wordt gesteld voor extra inzet op de preventie en aanpak van zwerfafval. Omdat dit bedrag niet of minder beschikbaar komt is er budget nodig om de activiteiten te continueren. Het benodigde eenmalige budget voor 2022 bedraagt € 20.000.

Lasten 2023: € 20.000 (eenmalig)

Deze worden opgenomen in de afvalbegroting en komen tot uitdrukking in de afvalbegroting en worden wegens het eenmalige karakter ten laste van de equalisatievoorziening afvalverwijdering gebracht.

Bestaand beleid:

- Toezicht op en inzamelen van huishoudelijk afval, nu aangeduid als grondstoffen. Met ingang van 2018 wordt per containeraanbieding betaald voor restafval. De overige afvalstromen worden ook aan huis ingezameld of kunnen naar (ondergrondse) verzamelcontainers gebracht worden. In de zomerperiode wordt GFT-afval wekelijks opgehaald.
Wij blijven met afval constant de processen optimaliseren waar mogelijk.
- Toezicht op aanbieding afval en uitvoering afvalinzameling (inclusief afvalbrengpunt Exoo). Actief aandeelhouderschap Twence, onze regionale afvalverwerker, herwinning van grondstoffen en energie uit afval. In 2017 is besloten van Twence een duurzaamheidsbevorderaar te maken.
- Voor zwerfafval is een jaarprogramma vastgesteld. We gaan aan de slag met "Schoon Beloont". Daarbij zullen we toewerken naar een wijkgerichte aanpak. Tevens wordt er ingezet op bewustwording bij onze jongeren via het basis- en voortgezet onderwijs.

3.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren				
Omschrijving indicator	Eenheid	2019	2020	2021
Hernieuwbare elektriciteit	%	13,60		
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	71,80	75,30	

3.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	1.934	2.259	2.647	2.605	2.605	2.535
Baten	-2.015	-2.125	-2.631	-2.611	-2.611	-2.611
Saldo programma	-81	134	16	-6	-6	-76
Mutaties reserves:						
Storting in reserve						
Onttrekking aan reserve	-261	-163	-82	-60	-60	
Resultaat programma	-341	-29	-67	-67	-67	-77

Detailtabel programma 3 - Duurzame ontwikkeling

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
2.10.10 Wegen		25	26	26	26	26
7.30.10 Afvalverwijd. en verwerking	1.636	1.720	2.125	2.105	2.105	2.105
7.40.10 Milieuaangelegenheden	2					
7.40.30 Duurzaamheid	296	513	495	473	473	403
Totale lasten van het programma	1.934	2.258	2.646	2.604	2.604	2.534
Baten						
7.30.10 Afvalverwijd. en verwerking	-222	-316	-552	-532	-532	-532
7.30.20 Afvalstoffenheffing	-1.792	-1.808	-2.079	-2.079	-2.079	-2.079
Totale baten van het programma	-2.014	-2.124	-2.631	-2.611	-2.611	-2.611
Saldo programma	-80	134	15	-7	-7	-77

Nieuw en wijziging van beleid

Overzicht wijzigingen

		Begroting	Meerjarenraming			
(x €1.000,-)		2023	2024	2025	2026	
Originele begroting	Lasten	170	170	170	170	
	Baten	-70	-42	-42	-42	
(x €1.000,-)		Begroting	Meerjarenraming			
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
7.30.10	Zwerfvuilbudget 2023	Nee	20			
7.40.30	Laadinfrastructuur 2022/2023	Nee		10	10	
7.40.30	Milieu Effect Rapportage	Ja	5	5	5	5
7.40.30	RES Grootssch.opwek 2023-2025	Nee		60	60	
7.40.30	Progr.Duurzaamh/Circul. 2023	Nee	22			

7.40.30	RES Grootsch.opwek 2023-2025	Nee	60			
7.40.30	Laadinfrastructuur 2022/2023	Nee	10			
7.40.30	Comm.wijkaanp.grootsch.opwek	Ja	30	30	30	30
7.40.30	Kosten Energiecoaches	Ja	5	5	5	5
7.40.30	Wijkuitvoeringsplannen	Ja	70	70	70	70
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			222	180	180	110
(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenraming	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.10.30	Aanw.reserve Duurzaamheid	Nee	-82			
0.10.30	Aanw.reserve Duurzaamheid	Nee		-60	-60	
7.30.10	Onttrekking VZ afvalverwijderg	Nee	-20			
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			-102	-60	-60	0

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

Verdere toelichting op taakvelden

730.10 Afval / 730.20 Afvalstoffenheffing

De kosten van afvalinzameling en verwijdering worden zoals gewoonlijk volledig via de afvalstoffenheffing kostendekkend in rekening gebracht. Voor de berekening en bestanddelen wordt verwezen naar paragraaf G in deze begroting. De kosten zijn gestegen door het wegvallen van het aanbestedingsvoordeel uit 2017 en ook de stijgende verwerkingskosten. Om zorg te dragen dat alle huishoudens optimaal hun afval kunnen aanbieden zijn stappen gezet om de inzameling van afval bij de hoogbouw te verbeteren, waar ook kosten mee gemoeid zijn. Dit moet uiteindelijk leiden tot minder restafval. Verder spelen loon- en prijs ontwikkelingen, waaronder energie en brandstof, een belangrijke rol.

Per saldo zijn er € 215.000,- meer lasten op dit taakveld. Daarvoor is het wel noodzakelijk dat de afvalstoffenheffing met bijna € 22,- per huishouden verhoogd wordt.

We blijven inzetten op voortdurend onze afvalinzameling te optimaliseren met als doel om de kwaliteit van het materiaal te verbeteren en om de kosten voor onze inwoners zo laag mogelijk te houden.

7.40.30 Duurzaamheid

In 2023 en 2024 is per jaar € 100.000 extra begroot voor wijkuitvoeringsplannen. De schijf 2023 wordt gedekt uit de ontvangen rijkssubsidie. Verder is de inzet op Duurzaamheid vergroot en het kader van circulariteit en de RES. De RES wordt gedekt uit de reserve Duurzaamheid.

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalige dekking in het vorige begrotingsjaar.

4 PROGRAMMA EERLIJKE ECONOMIE EN GEBIEDSONTWIKKELING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 1,7 miljoen zijn in 2023 inclusief de verplichte boekingen naar de voorraadposten grondexploitatie. De geraamde lasten voor grondexploitatie bedrijventerreinen € 0,7 miljoen zijn. Voor verkoop kavels bedrijventerreinen is nihil begroot.
- De belangrijkste kostenposten de taakvelden grondexploitatie bedrijventerreinen (€ 0,7 miljoen) en economische ontwikkeling (€ 0,4 miljoen) zijn.

Toelichting programma

Wij vinden een eerlijke economie belangrijk, een economie waarin mensen kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en de kans krijgen om met hun talenten een eerlijk inkomen te verwerven. Dit betekent ook rekening houden met leefbaarheid en de leefomgeving. Ondernemers werken waar dat kan samen met onderwijsinstellingen en overheden. In een eerlijke economie houden we ook rekening met de andere taken die mensen naast hun werk in het leven hebben, zoals mantelzorg of vrijwilligerswerk. Kortom, wij willen goed zorgen voor wat van waarde is, de lokale economie stimuleren en de werkgelegenheid laten groeien.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezond economisch klimaat

Wat willen we bereiken?

Doelen

Samen werken we aan een eerlijke economie, een economie waar mensen kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en de kans krijgen om met hun talenten, ervaringen en inzichten een eerlijk inkomen te verwerven.
Daarbij is er oog voor mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben.
Samen met de ondernemers gaan wij voor toekomstbestendige, innovatieve en duurzame bedrijventerreinen.

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Aantal m2 uit te geven bedrijventerrein	1.481	11.420	33.552	43.112	Exploitatieopzetten grondexploitatie
Uitgegeven m2 bedrijventerrein	25.387	9.938	22.131	9.559	Exploitatieopzetten grondexploitatie
Ranking op de lijst van MKB vriendelijkste gemeente van Nederland	-	225	-	170	Onderzoek MKB Nederland (twee jaarlijks)
- Provincie Overijssel		20		16	
- Score		6,6		6,6	

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Economische visie 2019-2024 (d.d. 9 juli 2019)

Actiepunten:

- Economische visie: De ondernemer centraal**
De ondernemers dienen door de gemeente Wierden te worden gefaciliteerd om te ondernemen: 'De ondernemer centraal'. De dienstverlening dient daarom voortdurend te worden verbeterd. Speerpunten op dit vlak zijn onder andere de realisatie van een nieuw Ondernemersloket, de rol van de bedrijvencontactfunctionaris versterken en

het bezoeken van bedrijven. Inmiddels is er gestart met een digitaal platform voor onze lokale ondernemers, zodat wij als gemeente Wierden zoveel als mogelijk opdrachten lokaal wegzetten en lokaal inkopen. De verstandhouding met de ondernemers verdient een sterke impuls. Dit doen we door uitvoering van het programma 'De Ondernemer centraal'.

Lasten 2023: € 30.000 (structureel)

- **Economische visie: Herstructurering/Revitalisering bedrijventerreinen**
De bestaande bedrijventerreinen Kluinveen en Violenhoek (gedeeltelijk) zijn verouderd. Samen met de ondernemers wordt gekeken/in beeld gebracht welke mogelijkheden er zijn om het gebied Kluinveen–Violenhoek te revitaliseren/herstructureren. De gemeente heeft het initiatief genomen voor onderzoek. Voor dit onderzoek is in de begroting 2021 een bedrag van € 25.000,- beschikbaar gesteld. Ongeacht de uitkomst van het onderzoek zijn investeringen in de openbare ruimte nu al te voorzien voor verfraaiing en up-to-date maken.

Lasten 2023 t/m 2025: € 50.000 per jaar

Lasten 2023 e.v.: € 3.250 (structureel per jaarschijf)

- **Economische visie: Dorpscentra**
De horeca en detailhandel dragen sterk bij aan het voorzieningenniveau en de aantrekkingskracht van de kernwinkelgebieden in de gemeente Wierden. In de afgelopen jaren zijn er diverse initiatieven opgezet vanuit subsidiegelden van de provincie Overijssel, maar deze geldstromen eindigen mogelijk in 2022. Om de ingezette lijn voort te kunnen zetten en invulling te kunnen geven aan de in 2021 vastgestelde Centrumvisies is gemeentelijk budget nodig. Verder zal er ingezet worden op het stimuleren en helpen faciliteren van de onderlinge samenwerking tussen ondernemers t.b.v. o.a. citymarketing, acties, aantrekkelijke winkelgebieden en het behoud/groei van werkgelegenheid. In het verlengde hiervan is de inzet van een Centrummanager (tot op heden primair betaald uit de subsidiegelden) noodzakelijk.

Lasten 2023 e.v.: € 40.000 (structureel)

- **Economische visie: Vrijtijdseconomie**
De vrijetijdssector is een belangrijke sector in de gemeente Wierden. De kwaliteit van het aanbod en het beheer en onderhoud van de recreatieve infrastructuur op peil houden zijn speerpunten voor de vrijetijdseconomie.
Er is sinds jaren een groep vrijwilligers actief. Hierin zitten vrijwilligers van Ambulare en de mountainbikeclub Wierden in samenwerking met Routenetwerken Twente en de gemeente Wierden. De groep vrijwilligers is actief met het beheer en onderhoud van de wandelpaden en de mountainbikeroutes wat niet wordt gedaan door het Recreatieschap Twente (o.a. hekjes vervangen). Het benodigde budget wordt ingezet om deze groep betrokken te houden en enige ondersteuning te bieden in de kosten van materialen (o.a. hout voor reparatie/vervanging).

Lasten 2023 e.v.: € 5.000 (structureel)

- **Evaluatie van de Economische Visie**
Voor de geplande evaluatie van de Economische Visie 2019-2024 en de ontwikkeling van een nieuwe visie in 2023 zijn tijd en het inwinnen van advies benodigd.
Lasten 2023: € 10.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- **Economie**

De Economische visie 2019 - 2024 is op 9 juli 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Hieraan is een uitvoeringsagenda gekoppeld, op basis van de 6 hoofdlijnen die in de visie zijn benoemd.

1. De ondernemer centraal
2. Bedrijventerreinen (zie hiervoor bij actiepunten)
3. Dorpscentra
4. Vrijetijdseconomie
5. Arbeidsmarktbeleid en re-integratie
6. Agrarische sector en landelijk gebied

In de uitvoeringsagenda is een eerste aanzet gegeven van diverse projecten, die de komende jaren doorlopen.

- **Twenteboard**

De samenwerking op het terrein van sociaal economische structuurversterking inclusief lobby is medio vorig jaar formeel ondergebracht in een Stichting Twente Board (overheid, onderwijs en ondernemers). In de bestuursovereenkomst wordt de samenwerking aangegeven tussen de Twentse gemeenten, m.u.v. Twenterand, voor het versterken en verbreden en het uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaal economische structuur van Twente.

In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld. De Twenteboard werkt op dit moment aan een nieuw investeringsprogramma als opvolger van de Agenda voor Twente die dit jaar afloopt.

Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen.

De kaders voor de nieuwe investeringsagenda zijn op 9 juni 2022 door de Twenteboard vastgesteld en in de raadsvergadering van 20 september 2022 voor een zienswijze aan de gemeenteraad voorgelegd. De raad heeft besloten om kennis te nemen van de uitgangspunten en een zienswijze in te dienen.

In afwachting van nadere besluitvorming via een afzonderlijk voorstel zijn de met de Agenda voor Twente gemoeide gelden in de begroting structureel gehandhaafd voor het nieuwe investeringsprogramma.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Sociaal-economisch vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied

Wat willen we bereiken?

Doelen
Een sociaal-vitaal toekomstbestendig landelijk gebied. Een gebied dat in kan spelen op ontwikkelingen en waar ruimte is voor meerdere functies en gebruikers naast elkaar en met respect voor elkaar.
Een actueel landschaps- en natuurbeleid waarin gewenste maatschappelijke ontwikkelingen binnen het bestaande landschap mogelijk worden gemaakt zonder dat dit ten koste gaat van de identiteit en kwaliteit van het landschap.

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	Meetinstrument
Aantal landbouwbedrijven	207	210	218	221	CBS

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Plattelandsprogramma Twentse Kracht - Groene Metropool Twente (incl. LEADER)
- Omgevingswet

Actiepunten:

• Vitaal Platteland

De rijksoverheid komt met een Nationaal Programma Landelijk Gebied. Het kabinet wil fors investeren in de verduurzaming van de landbouw om ten eerste perspectief te bieden aan boeren en om ten tweede als sleutel te dienen tot de opgaven voor onder meer natuur, water, stikstof en klimaat (in samenhang). Naar verwachting zal dit Nationaal Programma eind 2022, begin 2023 gereed zijn. Daarnaast spelen de volgende programma's en projecten:

- Manifest 'Boeren dragen bij aan maatschappelijke opgaven'. Samen met boeren zoeken we naar oplossingen voor bovenstaande opgaven en zorgen voor nieuwe, veerkrachtige verdienmodellen voor de boeren;
- Samenwerking in de regio via de Groene Metropool Twente, Mineral Valley Twente en Leader, alsmede met onze (keten-)partners om gezamenlijk bovenstaande opgaven op te pakken;
- Project Toekomstgerichte erven. Erfcoaches denken samen met ondernemers en bewoners na over de toekomst van hun erf

- Interbestuurlijk Bestuurlijk Programma Vitaal Platteland. Pilot voor het bereiken van een toekomstbestendig watersysteem, bewust bodemgebruik en toekomstbestendige agrarische bedrijven. Alsmede een pilot in Notter en Rectum/Ypelo gericht op berging/vasthouden en aanvoer van water en een pilot in Wierden-Noord gericht op het vasthouden van water.
- **A1 zone**
Een van de projecten uit het gebiedsplan A1 zone is het creëren van een geluidswerende voorziening bij Enter Oost. Dit maakt onderdeel uit van de duurzame en ruimtelijke ambitie die tegemoet komt aan het verhogen van de leefbaarheid en gezondheid van inwoners. De gemeente onderzoekt samen met de initiatiefnemers de mogelijkheden voor realisatie en zoekt ook naar medefinanciering en samenwerking met andere overheden. In 2023 wordt voor het laatst € 50.000 vanuit het integrale budget Vitaal platteland toegevoegd aan de Reserve Gebiedsvisie A1 zone. Deze bedraagt in 2023 € 500.000.
Lasten integraal budget vitaal platteland:
Lasten 2023: € 150.000, waarvan € 100.000 beschikbaar als jaarschijf 2023 en € 50.000 toe te voegen aan de Reserve Gebiedsvisie A1 zone.
Voor de jaren 2024 en 2025 € 100.000 als jaarlijks eenmalig budget opnemen.

Bestaand beleid:

- **Agrarische sector en landelijk gebied**
Het landelijk gebied verandert en wordt multi-functioneler. Belangrijke trends als klimaatverandering (waterbeheer), demografische en economische ontwikkelingen, technologische ontwikkelingen, energieke samenleving en circulaire economie spelen zeker als het gaat om de ontwikkeling van ons buitengebied. Denk aan opgaven als het gaat om klimaatadaptie, de energietransitie, maar ook de achteruitgang van biodiversiteit, het landschap dat onder druk staat.

Binnen de agrarische sector is er ook een transitie gaande, ook in economische zin. Landelijk wordt een meer op kringloop gerichte landbouw nagestreefd. Dat betekent anders werken en meer samenwerken. Deze veranderingen vormen niet alleen een bedreiging, maar bieden ook kansen voor nieuwe verdienmodellen voor agrariërs (gezinsbedrijven) en andere gebruikers van het landelijk gebied.

Daarnaast willen wij mogelijkheden bieden voor nieuwe functies (in vrijkomende schuren) die de werkgelegenheid en leefbaarheid in het landelijk gebied bevorderen. Samen met agrariërs en andere betrokken partijen gaan wij op zoek naar deze nieuwe verdienmodellen.

Wij benutten kansen die zich voordoen vanuit de regionale programma's, zoals de Groene Metropool Twente en de Agenda voor Twente. Proeftuinen die worden uitgevoerd in het kader van Mineral Valley Twente kunnen ook kansen bieden voor onze agrariërs.

Daarnaast kunnen ervencoaches individuele agrariërs helpen met het toekomstbestendig maken van de bedrijfsvoering en het maken van keuzes daarbij.

4.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	2019	2020	2021
Demografische druk	%	82,1	82,7	82,8
Functiemenging	%	48,4	48,9	
Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inwoners in leeftijd van 15 t/m 64 jaar	146,3	151,8	

4.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	2.834	2.889	1.720	1.684	1.688	1.589
Baten	-2.459	-2.182	-748	-748	-748	-748
Saldo programma	375	707	972	936	940	841
Mutaties reserves:						
Storting in reserve	176	350	50			
Onttrekking aan reserve	-69	-70	-304			
Resultaat programma	482	988	720	938	942	843

Detailtabel programma 4 - Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
3.10.10 Economische zaken	367	311	437	428	429	430
3.20.40 Esrand		454	683	683	683	683
3.20.50 De Weuste Noord	1.717	1.272	7	7	7	7
3.20.70 Elsmoat buiten EP		39				
3.20.80 Elsmoat binnen EP	481	398	39	39	39	39
3.20.90 Algemeen Grex.Bedr.Terrein	36		3	6	10	10
3.30.10 Bedrijfscontacten			53	53	53	53
3.30.20 Weekmarkten	14	16	25	25	25	25
3.30.30 Jaarmarkten		24	24	24	24	24
3.40.20 Bevordering toerisme	134	189	193	193	193	193
5.70.10 Landschapsbescherming en ontw	76	137	128	128	128	128
8.10.10 R.O.-aangelegenheden	10	50	130	100	100	
Totale lasten van het programma	2.835	2.890	1.722	1.686	1.691	1.592
Baten						
3.20.40 Esrand		-454	-683	-683	-683	-683
3.20.50 De Weuste Noord	-1.717	-1.272	-7	-7	-7	-7
3.20.70 Elsmoat buiten EP		-39				
3.20.80 Elsmoat binnen EP	-481	-398	-39	-39	-39	-39
3.20.90 Algemeen Grex.Bedr.Terrein	-251					
3.30.20 Weekmarkten	-10	-11	-12	-12	-12	-12
3.30.30 Jaarmarkten		-8	-8	-8	-8	-8
Totale baten van het programma	-2.459	-2.182	-749	-749	-749	-749
Saldo programma	375	708	974	938	942	843

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
			2023	2024	2025	2026
Originele begroting	Lasten		454	454	454	454
	Baten		-555	-555	-555	-455

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.10.40	Toev.res.Gebiedsvisie A1-Zone	Nee	50			
3.10.10	Economische Visie: dorpscentra	Ja	40	40	40	40
3.10.10	EV: de ondernemer centraal	Ja	30	30	30	30
3.10.10	Evaluatie econ. Visie 2023	Nee	10			
3.10.10	Econ.Visie:vrijetijdseconomie	Ja	5	5	5	5
3.20.90	Kapitaallasten bedrijventerrei	Ja		3	6	6
3.20.90	Kapitaallasten bedrijventerrei	Ja	3	3	3	3
8.10.10	Vitaal Landelijk Gebied 2023	Nee	100			
8.10.10	Vitaal Landelijk Gebied 2024	Nee		100		
8.10.10	Vitaal Landel.Gebied meerjarig	Nee			100	
8.10.10	Uitvoeren kerkenvisie 2023	Nee	30			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			268	181	184	84

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.10.40	Aanw. Reserve grondverkoop	Nee	-304			
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-304	0	0	0

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

3.10.10 Economische zaken

Voor de uitvoering van de diverse onderdelen van de economische visie is € 85.000 opgenomen in deze begroting.

3.20.50 / 3.20.60 / 3.20.70/ 3.20.80 Grondexploitatie

De lasten en baten van grondexploitatie; op dit programma de bedrijventerreinen; worden geraamd aan de hand van de jaarschijven uit de exploitatieopzetten. Doordat het bouwrijp maken en de verkopen veelal al zijn gedaan in eerdere jaren treedt er een verschil op ten opzichte van 2022. De kosten voor het woonrijpmaken van de laatste delen resteren nog.

Dus de mate van vordering van de werken en ingeschatte verkopen veroorzaken de verschillen. ten opzichte van vorig jaar.

3.20 / 8.10.10 / 0.10.10 Ruimtelijke ordening / reserves

In de Nota Meerjarenbeleid 2022-2025 is opgenomen dat er in totaal in 2023 € 50.000,- in de reserve gebiedsontwikkeling A1-zone gestort zal worden. Deze storting is op taakveld 0.10.10 verwerkt. Verder is aan de reserve winst grondverkopen € 304.000,- onttrokken om in te zetten bij de te besteden eenmalige dekkingsmiddelen.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalige dekking in het vorige begrotingsjaar.

5 PROGRAMMA PRETTIG WONEN EN LEVEN

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 20,5 miljoen zijn in 2023; inclusief de verplichte boekingen naar de voorraadposten grondexploitatie, de echte geraamde lasten voor grondexploitatie woningbouwlocaties zijn € 2,4 miljoen. De begrote inkomsten wegens verkoop kavels op woningbouwlocaties zijn € 6,7 miljoen.
- De belangrijkste kostenposten taakveld Riolering (€ 2,5 miljoen), taakveld Regionale Brandweer (€ 1,6 miljoen), taakveld Wegen en verkeer (€ 3,0 miljoen) en taakveld Openbaar groen (€ 1,9 miljoen) zijn;
- Belangrijkste risico's zitten in de deelneming in de Veiligheidsregio Twente (verbonden partij) en de grondexploitatie woningbouwlocaties.

Toelichting programma

Iedereen in Wierden kan samen prettig en veilig (blijven) wonen. We zien om naar elkaar en kunnen elkaar ontmoeten. Mensen voelen zich verbonden met elkaar, zowel in de kernen als in de buurtschappen. Plaatsen waar mensen elkaar ontmoeten, zoals de Kulturhusen, hebben hierin een belangrijke functie.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een aantrekkelijke, veilige en toekomstgerichte Leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Doelen
Een schoon, heel en veilig ingerichte openbare ruimte
Een evenwichtig (beeld)kwaliteit van de openbare ruimte
Wierden is goed ontsloten (bereikbaar).

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	Meetinstrument
Kwaliteit centrumgebied en ontsluitingswegen	A(B)*	A/B	A/B	A	IBOR
Kwaliteit wijken	B(C)*	B	A/B	A/B	IBOR
Kwaliteit industrieterreinen	B(C)*	B	B	B	IBOR
Dodelijke verkeersslachtoffers	3	3	3	2	BLIQ verkeersveiligheid rapportage
Gewonde verkeersslachtoffers	29	25	33	40	BLIQ verkeersveiligheid rapportage
UMS (Uitsluitend Materiële Schade) verkeersongevallen	140	133	198	192	BLIQ verkeersveiligheid rapportage

* streefniveau + ondergrens

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag / Bestuurlijk kader:

- Integraal Beheer Openbare Ruimte Gemeente (IBOR)
- Beleidsplan wegen 2022-2026
- Beheerbeleidsplan civiel technische kunstwerken 2012-2016
- Watertakenplan 2020-2024, duurzaam & toekomstgericht
- Beleidsplan Openbare verlichting 2009-2013
- Mobiliteitsplan 2021-2031

In de paragraaf B staan een 2-tal overzichten met daarin aangegeven de aanwezige en geplande actualisatie van de beleids- en beheerplannen voor de openbare ruimte.

Actiepunten:

- **Watertaken**

Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer (Wm) een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en op grond van de Waterwet een zorgplicht voor hemelwater en grondwater. De kosten voor deze taken zijn opgenomen in het Watertakenplan. De kosten voor 2025 en 2026 zijn voorshands gelijk gehouden aan 2024 aangezien in 2024 een nieuw Watertakenplan wordt opgesteld. Het huidige Watertakenplan loopt tot 2025. In 2024 wordt er een nieuw Watertakenplan opgesteld. De kosten voor het opstellen zijn opgenomen in het huidige Watertakenplan en dus gedekt binnen de rioolheffing.

Investerings 2023: € 597.000 (eenmalig)

Lasten 2024: € 25.000 (eenmalig voor het opstellen van een watertakenplan 2025-2029)

Lasten 2024 t/m 2026: € 786.200 per jaar.

De investeringen worden bekostigd uit de rioolheffing.

- **Wierden-West openbare verlichting**

Aan de hand van het Watertakenplan worden in Wierden-West de groenvoorzieningen en verhardingen aangepast. Omdat de bovengrond (groen en wegen) aangepast wordt is vervanging van lichtmasten en armaturen gewenst. De masten (en armaturen) kunnen in één werk tezamen met het groen en de wegen meegenomen worden, waardoor de volledige openbare ruimte herzien is en tientallen jaren zonder aanpassingen behouden kan blijven.

Lasten lantaarnpalen 2023: € 24.000 (investering) en € 1.200 (kapitaallasten)

Lasten armaturen 2023: € 18.000 (investering) en € 1.350 (kapitaallasten)

- **Mobiliteitsplan**

Het Mobiliteitsplan is op 30 maart 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. In onderstaande tabellen worden de financiële effecten voor het begrotingsjaar 2023 en de jaren daarna (2024-2026) weergegeven. Het mobiliteitsplan wordt tweejaarlijks geëvalueerd. De lasten van de schijf 2022 uit het Mobiliteitsplan zijn al in de begroting verwerkt (bijv. fietspad langs de Ypeloweg).

Structurele lasten 2023	Investering	Begroting	Meerjarenbegroting		
Omschrijving	2023	2023	2024	2025	2026
Mobiliteit 5: carpoolplaats Rijssenseweg 2023	200.000	13.000	12.800	12.600	12.400
Mobiliteit 8: kruispunt Industrieweg, Hexelseweg 2023	100.000	6.500	6.400	6.300	6.200
Mobiliteit 9: aanleg voetpad Nijverheidsstraat 2023	120.000	7.800	7.680	7.560	7.440
Mobiliteit 11: kleine verkeersmaatregelen 2023	50.000	3.250	3.200	3.150	3.100
Totaal	470.000	30.550	30.080	29.610	29.140
Eenmalige lasten 2023		Begroting			
Omschrijving		2023			
Mobiliteit 8: kruispunt Industrieweg, Hexelseweg 2023		20.000			
Mobiliteit 8: kruispunt Industrieweg/Vriezenveenseweg/Hogeluchtsweg 2023		10.000			
Totaal		30.000			

Structurele en eenmalige lasten 2024 -2026					
Omschrijving	Eenmalige lasten	Investing	Structurele lasten		
			2024	2025	2026
Investerings met structurele lasten 2024		865.000	56.225	55.360	54.495
Investerings met structurele lasten 2025		425.000		27.625	27.200
Investerings met structurele lasten 2026		50.000			3.250
Eenmalige lasten 2024	20.000				
Eenmalige lasten 2025	-				
Eenmalige lasten 2026	60.000				
Totaal	80.000	1.340.000	56.225	82.985	84.945

- **Beleidsplan Civieltechnische kunstwerken**

We beheren circa 60 civieltechnische kunstwerken die bestaan uit bruggen, tunnels, viaducten en duikers. Dit heeft een grote kapitaalwaarde en moet daarom goed onderhouden worden. Om dit alles te stroomlijnen is een actueel beleidsbeheerplan noodzakelijk waarin ook gekeken gaat worden naar het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Wierden.

Lasten 2023: € 20.000 (eenmalig)

- **Beleidsplan Wegen**

Vanuit het vastgestelde beleidsplan Wegen worden de volgende investeringen gedaan:

Structurele lasten 2023		Investing	Begroting	Meerjarenbegroting		
Omschrijving	2023	2023	2023	2024	2025	2026
Verbreding fietspaden Nijverdalsestraat 2023	150.000	9.750	9.600	9.450	9.300	
Wegkantverbetering 2023	80.000	5.200	5.120	5.040	4.960	
Totaal	230.000	14.950	14.720	14.490	14.260	
Eenmalige lasten 2023		Begroting				
Omschrijving	2023					
Onderzoek aanpak Binnenhof 2023						10.000
Totaal						10.000
Structurele lasten 2024 -2026		Investing	Structurele lasten			
Omschrijving			2024	2025	2026	
Verbreding Zunaweg 2024		400.000	26.000	25.600	25.200	
Wegkantverbetering 2024		80.000	5.200	5.120	5.040	
Reconstructie Almelosestraat 2025		620.000		40.300	39.680	
Wegkantverbetering 2025		80.000		5.200	5.120	
Wegkantverbetering 2026		80.000			5.200	
Totaal		1.260.000	31.200	76.220	80.240	

- **Groenvoorzieningen: beleidsplan groenvoorzieningen (binnen de bebouwde kom)**

Uit de beheeranalyses blijkt dat het groen in Wierden er goed bij ligt. Wel is er een tendens dat onze wijken ouder worden en dat de levensduur van met name de

plantvakken bereikt is. Om adequaat de groenvoorzieningen te wijzigen of te vervangen is een Groenbeleidsplan gewenst. Totdat dit plan er is (2023) worden de voorzieningen alleen beheerd en alleen in urgente situaties vervangen.

Lasten 2023: € 25.000 (eenmalig)

- **Groenvoorzieningen: beleidsplan bomen (buiten de bebouwde kom)**

Het bomenareaal is (deels) aan vervanging toe. De gemeente heeft een groot areaal aan bomen, voornamelijk eiken, langs wegen. Dit levert op termijn knelpunten op.

Door de monocultuur aan eiken heeft de eikenprocessierups meer de gelegenheid zich te verspreiden. Daarnaast is de verkeersintensiteit op de wegen waar de bomen staan ook verhoogd. De berm waarin de bomen staan is ook belangrijk voor uitwijken en als plek waar kabels en leidingen liggen. Om adequaat bomen te vervangen is een Bomenbeleidsplan gewenst.

Lasten 2024: € 15.000 (eenmalig)

- **Landschap- en natuur**

Het landschap en de natuur staan door ruimtelijke veranderingen en intensief gebruik onder druk. Dit is merkbaar doordat de biodiversiteit terugloopt en o.a. houtwallen en heggen verdwijnen. Dit speelt zowel in het buitengebied als in de kernen. We willen daarom projecten ondersteunen die landschap en natuur bevorderen. Voorbeelden zijn:

- projecten die voortvloeien uit het gemeentelijke Landschapsontwikkelingsplan;
- deelprojecten uit het Provinciale project Natuur voor Elkaar;
- projecten die aanvullend zijn aan de bossenstrategie van de Provincie;

Lasten 2023 e.v.: € 30.000 (structureel)

- **Speelvoorzieningen: vervangingen in 2023**

Vooruitlopend op het beleidsplan spelen worden onveilige toestellen weggehaald en vervangen voor zover het budget toereikend is. Er is nog geen beeld bij de vervangingen die structureel nodig zijn. Hiervoor is een beleidsplan speelvoorzieningen in de maak. Dit beleidsplan wordt eind 2022 opgeleverd.

Investering 2023: € 25.000

Lasten 2023: € 1.875 (structureel)

- **Projecten: Initiatief school de Roerganger**

De school De Roerganger wil haar schoolplein vergroenen. Het bestuur van de Roerganger heeft met eigen financiële middelen en subsidies de mogelijkheid om dit uit te voeren. Gelijktijdig met deze aanpak liggen er mogelijkheden om het naast de school gelegen buurtparkje de Voormors te herinrichten. Dit willen wij doen omdat de groenomgeving toe is aan groot onderhoud en hierdoor de mogelijkheid ontstaat om gelijktijdig te kunnen inspelen op een klimaatbestendige en biodiverse omgeving.

De kosten voor het anders inrichten van het buurtparkje De Voormors worden geraamd op € 150.000. Vanuit het Watertakenplan 2020-2024 is voor kleine klimaatadaptatieve maatregelen € 50.000 beschikbaar. Vanuit het groenonderhoud zijn er geen financiële middelen voor zulke projecten. Daardoor wordt een bedrag van €100.000 begroot om de omgeving bij de school anders in te richten.

Investering 2023: € 100.000

Lasten 2023: € 6.500 (structureel)

- **Projecten: Initiatief Wierden-Oost Multifunctionele openbare ruimte, rolschaatsbaan**

In 2016 is er vanuit een buurtparticipatie traject in Wierden-Oost tussen buurtbewoners en organisaties een plan ontwikkeld, gericht op het versterken van de wijkstructuur en leefbaarheid in de wijk. De herinrichting van de rolschaatsbaan naast basisschool de Morgenster is toen als essentieel onderdeel genoemd om alle signalen vanuit de wijk bij elkaar te brengen. Dit project is echter blijven liggen. De rolschaatsbaan is aan vervanging toe en in het kader van de Wijkuitvoeringsplannen (WUP) is dit project eind 2021-begin 2022 opnieuw opgepakt. Het plan is herijkt op basis van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, water, circulariteit en het vergroenen van schoolpleinen. Het initiatief draagt bij aan de doelstellingen van de Maatschappelijke Agenda, klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen. Het hernieuwde plan is nog in ontwikkeling, maar voorlopig wordt de investering geschat op € 180.000.

Investering 2023: € 180.000

Lasten 2023: 11.700 (structureel)

Bestaand beleid:

- Op basis van een integraal beheer openbare ruimte (IBOR) te komen tot maatwerk in het onderhoud van de openbare ruimte en waarbij gestuurd wordt op beeldkwaliteit. Hierbij de communicatie tussen bestuur, burger en beheerder bevorderen. Uiteindelijk resulteert dit in een positievere bijdrage aan de tevredenheid van de burger. Binnen het integraal beheersplan is per gebied de gewenste beeldkwaliteit op onderhoudsniveau beschreven.
- Het zeker stellen van kwalitatief goede en betaalbare grafruimte voor de toekomst.
- Begraafplaatsen worden kostendekkend door de eigen buitendienst geëxploiteerd.
- Speelplaatsen: de jaarlijkse onderhoudsinspectie wordt uitgevoerd door een onafhankelijk bedrijf. De gemeente voert jaarlijks (afhankelijk van het gebruik) gemiddeld drie keer een visuele controle uit per speelplaats. Om het onderhoudsniveau op peil te houden en de kwaliteit van de speeltoestellen te waarborgen worden het huidige onderhoudsbudget en bestaande kredieten gebruikt. In deze begroting (Nota van aanbidding) wordt een krediet van € 25.000 aangevraagd voor 2023. Gevaarlijke situaties worden tijdig aangepast. Bij het (her)inrichten van een speelplaats worden omwonende ouders aangeschreven met het verzoek de speelplaats in buurtbeheer te nemen. In samenwerking met de gemeente wordt de speelplaats aangelegd en onderhouden. Als omwonenden kiezen om de speelplek niet in buurtbeheer te nemen worden de speelplekken sober of niet heringericht. Bij de inrichting van speelplaatsen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de leeftijd van kinderen uit de buurt en de verkeersveiligheid.
- Er moeten voldoende, schone en veilige speel- en trapveldjes in nieuwe wijken worden gerealiseerd en in de bestaande wijken behouden blijven.
- Belangrijkste activiteiten m.b.t. groen hebben betrekking op beleid, beheer, klachten en toezicht, regulier onderhoud van het openbaar groen, omvormingen en onderhoud van bomen. De werkzaamheden worden nagenoeg volledig uitgevoerd door de buitendienst.
- Het beheer van bomen is een zorgplicht. Door klimatologische omstandigheden en waarschijnlijk ook vanwege uitbreiding van waterwinning staat de kwaliteit van het

bomenareaal onder druk. Dit resulteert in kap en vervanging en extra snoei en controle.

- Met betrekking tot riolering spitst het beleid zich toe op de drie zorgplichten, te weten: Grond- hemel & afvalwater. Het huidige beleid is met name gericht op beheer, klachten en toezicht en regulier onderhoud van het gemeentelijk rioleringsnetwerk. Voor rioolreparaties, vervanging van riolering, vervanging van pompen en gemalen en taken vanuit de zorgplicht worden jaarlijks kredieten beschikbaar gesteld. Alle jaarlijkse lasten worden gedekt door de opbrengst uit de rioolheffing. Deze heffing is 100% kostendekkend. Het Watertakenplan 2020-2024 is op 9 juli 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. De rioolheffing wordt tot 2040 jaarlijks met 1% verhoogd exclusief de inflatoire aanpassing.
- Doelstelling uit Nota bodembeheer, Bodemkwaliteitskaart buitengebied en Bodemfunctiekaart: op milieuhygiënisch verantwoorde en kostenefficiënte wijze de toepassing van grond en baggerspecie mogelijk maken.
- Het verbod op asbest is door de regering uitgesteld. Lokaal gaan we toe werken naar een gerichte lokale aanpak. Binnen de gemeente Wierden is sprake van circa 400.000 m² asbest. In combinatie met onze aanpak op gebied van duurzaamheid. Asbest eraf en zon erop. Dit project vorm geven samen met lokale ondernemers.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezonde en toegankelijke woningmarkt voor iedereen

Wat willen we bereiken?

Doelen
De woningmarkt is gezond en toegankelijk voor iedereen
Het is prettig wonen en leven in 'de woongemeente' Wierden

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	Meetinstrument
Aantal huishoudens	9689	9633	9532	9482	CBS
Aantal gerealiseerde nieuwbouw woningen	64	78	133	67	CBS/RWP Monitor Provincie
Aantal verkochte woningen	285	nb	243	256	CBS
Ontwikkeling gemiddelde koopsom	€373.414	€ 346.843	€311.147	€277.318	CBS/Provinciale monitor
Ontwikkeling huurlasten	nb	nb	€758,-	€740,-	CBS/Provinciale monitor
Positie beste woongemeente NL (Overijssel)	11e (1e)	13e (1e)	11e (1e)	17e (1e)	Elsevier/Bureau Bouters

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag / Bestuurlijk kader:

- Woningwet
- Lokale Woonagenda 2022-2026

Actiepunten:

- **Lokale woonagenda 2022-2026**

De Lokale woonagenda vormt voor de gemeente Wierden de visie op wonen voor de komende vier jaren. Onze lokale woonagenda geeft antwoord op de vraag wat voor gemeente we willen zijn qua wonen en welke woonvraagstukken prioriteit hebben, rekeninghoudend met de ontwikkelingen op de woningmarkt. Op 20 april 2022 heeft

de gemeenteraad de [Lokale Woonagenda 2022-2026](#) De hoofdthema's zijn "Betaalbaarheid en beschikbaarheid", 'Wonen en zorg', Toekomstbestendigheid en "Leefbaarheid". De komende jaren wordt volop ingezet op deze thema's. hierin heeft de realisatie van de nieuwbouwprojecten om het tekort op de woningmarkt te verminderen, de hoogste prioriteit. Tot 2031 voorzien we het toevoegen van 860 woningen. De komende jaren zetten we vooral in op de realisatie van nieuwbouw in de De Berghorst, Zuidbroek, De Klomphof, Kleen Esch en Zenderink.

Voor het (tussentijds) monitoren en uitvoeren van de nieuwe Lokale Woonagenda 2022-2026 worden de volgende eenmalige budgetten opgenomen:

Enmalige lasten 2023 -2025			
Omschrijving	Enmalige lasten		
	2023	2024	2025
Herijking woningmarktonderzoek	15.000		
Lokaal onderzoek voor mogelijke nieuwbouwprojecten	10.000		
Monitoring (tussentijds) Lokale Woonagenda 2022-2026		7.500	
Herijking woningmarktonderzoek			15.000
Evaluatie Lokale Woonagenda 2022-2026			10.000
Totaal	25.000	7.500	25.000

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Prettige woon en leefomgeving in Dorpen en Buurtschappen

Wat willen we bereiken?

Doelen
Als gevolg van ruimtelijke projecten is het prettig wonen en leven in alle dorpen en buurtschappen

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Leefbare wijken en buurten (rapportcijfer landelijk, 2 jaarlijks)	zeer goed	-	zeer goed	-	Leefbaarometer.nl (planbureau voor de leefomgeving)

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader

Structuurvisie Wierden d.d. 5 oktober 2010

Actiepunten

-

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Veilige gemeente

Wat willen we bereiken?

Doelen
Ondermijning wordt een halt toegeroepen en zo mogelijk teruggedrongen
Het wordt voor criminelen onaantrekkelijk gemaakt om zich in Wierden te vestigen
Door intensieve interne samenwerking krijgen criminelen binnen het grondgebied van de gemeente Wierden geen kans zich te ontwikkelen.
Drempels opwerpen om jeugd uit criminaliteit te houden
Bewustwording bevorderen bij inwoners en ondernemers
Vergroten digitale weerbaarheid inwoners en ondernemers
Vergroten Omgevingsveiligheid in het kader van de Omgevingswet
Vergroten Spoorveiligheid
Verminderen Cybercriminaliteit

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Kadernota integraal veiligheidsbeleid 2013-2016.
- Extern veiligheidsbeleid gemeente Wierden 2015-2019.
- Programma Hoogfrequent Spoorvervoer-Goederenvervoer Oost Nederland(PHS-GON).

Monitoring

- Veilige woon- en leefomgeving
- Zorg en Veiligheid
- Jeugd en Veiligheid
- Ondermijnende Criminaliteit
- Bedrijvigheid en Veiligheid
- Gedigitaliseerde Criminaliteit
- Reactietijd Hulpdiensten
- Informatieveiligheid

Bron van alle monitoringspunten is waarstaatjegemeente.nl.

Actiepunten:

- **Veilig Buitengebied**
De veiligheid van ons buitengebied staat onder druk door de invloed van georganiseerde criminaliteit. Er is uitgesproken door de politie en burgemeesters van

de gemeenten Rijssen-Holten, Wierden en Hellendoorn om het buitengebied mooi en veilig te houden, in samenwerking met diverse partners. Om dit te bereiken gaan we onder de paraplu van het Keurmerk Veilig Buitengebied van het Platform Veilig Ondernemen Oost-Nederland aan de slag. Deze aanpak behelst een publiek-private samenwerking en bestaat uit verschillende fases.

Lasten 2023: € 5.000 (eenmalig)

Lasten 2024: € 5.000 (eenmalig)

- **Digitale weerbaarheid**

Burgers en ondernemers bewust maken van ondermijnende en digitale criminaliteit via voorlichting en themabijeenkomsten. Deelname aan Hackshield. Dat is een cybersecurity game voor kinderen tussen de 8 en 12 jaar. Op een speelse manier leren kinderen zich wapenen tegen digitale ervaringen. Kinderen worden dan Junior Cyber Agent en worden gestimuleerd het geleerde ook over te brengen op hun (groot)ouders.

Lasten 2023 e.v.: € 2.000 (structureel)

- **Cyberoefening**

Om de zeer reële kans op een cyberaanval en de gevolgen daarvan het hoofd te bieden, nemen we als gemeente een veelheid aan maatregelen. Een cyberaanval kun je nooit 100% voorkomen (geen kwestie van 'of' maar eerder van 'wanneer'); om je er zo goed mogelijk op voor te bereiden is het noodzaak deze situaties te oefenen. We hadden ingezet om de crisisbeheersing samen met de VRT (veiligheidsregio) te oefenen en dan in het bijzonder de lessen en instrumenten van de Hof van Twente hack te omarmen. Gebleken is dat door onder andere corona en Oekraïne het de afgelopen jaren niet mogelijk was iets samen te organiseren. Om toch voortgang te houden op dit belangrijke aspect hebben we in 2023 budget nodig voor het zelf inhuren van expertise om een cyberoefening te houden.

Lasten 2023: € 35.000 (eenmalig)

- **Omgevingsveiligheid bij het spoorvervoer**

Om de omgevingsveiligheid te kunnen waarborgen dienen er periodiek geluids- en trillingsmetingen te worden gedaan om zicht te behouden voor de veiligheid in de omgeving.

Lasten 2023: € 10.000 (eenmalig)

- **Basiskaart geluid**

Alle gemeenten moeten per 1-6-2023 de basiskaart hebben vastgesteld door college en de raad. Deze eerste kaart wordt de basis voor geluidemissie. Iedere 5 jaar moet de kaart vervolgens worden gemonitord. Gemeenten worden op deze manier verplicht om geluidemissie voor de gemeentelijke wegen in de gaten te houden. Ook ligt er een opgave voor het opnemen van 30 km-wegen in het verkeersmodel. Het wegennetwerk gaat dichter worden. Al de gegevens worden opgenomen in de centrale voorziening geluidgegevens. Hiervan is de basiskaart er ook één van.

Lasten 2023: € 15.000 (eenmalig)

- **Bodemkwaliteitskaart**

In de nota bodembeheer 'Twents beleid voor oale grond 2.0' en de bodemkwaliteitskaart gemeente Wierden staat beschreven hoe en onder welke voorwaarden grond binnen de gemeente Wierden mag worden toegepast. De gemeente Wierden heeft ervoor gekozen om gebiedsspecifiek beleid vast te stellen. Dit beleid richt zich op het maximaal mogelijk maken van grondverzet met behoud van de goede bodemkwaliteit. Door samen te werken met andere gemeenten binnen

de regio Twente is er een gelijk grondverzetbeleid. De bodemkwaliteitskaart dient elke vijf jaar opnieuw te worden opgesteld en uiteindelijk vastgesteld door het college. Deze kaart zal in 2023 moeten worden herzien.

Lasten 2023: € 7.500 (eenmalig)

- **Basisregistratie ondergrond**

De BRO staat voor Basisregistratie Ondergrond. De BRO is een centrale basisregistratie met de publieke gegevens van de Nederlandse ondergrond, van ondergrondse constructies en gebruiksrechten in relatie tot de ondergrond. Vanuit één centrale voorziening kunnen gebruikers digitaal informatie opvragen. Hiervoor dient er een aantal processen in de registratieplicht en raadpleegplicht te worden geïntroduceerd.

Lasten 2023: € 7.500 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- De gemeente is goed voorbereid op rampen en zorgt er door middel van oefenen voor dat de organisatie en de mensen op de hoogte zijn wat te doen in het geval van een ramp.
- Gezocht moet worden naar alternatieven of manieren om overlast en risico's door toenemend (goederen)vervoer per spoor te beperken. Hiertoe vindt op regionaal niveau overleg plaats.
- Doelstelling gebiedsgericht externe veiligheidsbeleid: inzichtelijk maken welke externe veiligheidsrisico's er in de gemeente zijn en hoe met deze en toekomstige risico's gebiedsgericht moet worden omgegaan in termen van groeps- en plaatsgebonden risico, effectafstanden en de wettelijke verantwoordingsplicht bij besluiten op het gebied van de fysieke leefomgeving (ruimtelijk ordenen, milieu, verkeer, wonen en (vrije tijds)economie). Hierbij wordt telkens een belangenafweging gemaakt tussen te aanvaarden veiligheidsrisico's enerzijds en de behoefte aan veiligheid anderzijds.
- De Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Om dit te realiseren werken zij intensief samen met politie, brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en alle veertien Twentse gemeenten. Afhankelijk van de aard en oorzaak van een incident werken zij ook samen met Defensie, andere overheden en Openbaar Ministerie.

De VRT heeft een nieuw concept beleidsplan opgesteld voor de jaren 2021-2024. De gemeenteraden hebben input voor dit beleidsplan kunnen meegeven.

De speerpunten van dit beleidsplan (2021-2024) zijn:

1. continuïteit en stabiliteit, het goed blijven doen, zoals ze dat nu doen, met voldoende mensen en middelen;
2. een nieuwe meldkamerlocatie in Apeldoorn;
3. aansluiting blijven vinden en behouden bij de Twentenaren;
4. Technologische veranderingen: kansen benutten en proactief reageren op potentiële bedreigingen;
5. anticiperen op crisistypen gerelateerd aan klimaatverandering;
6. anticiperen op de wijziging van meerdere wetten die invloed hebben op de taken van de VRT.

5.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	2019	2020	2021
Demografische druk	%	81,3	82,1	82,7
Diefstallen uit woning	Per 1.000 inwoners	1,6	1,6	
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	620	626	755
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	764	763	781
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	246	259	275
Geweldsmisdrijven	Per 1.000 inwoners	1,4	1,8	1,0
Nieuw gebouwde woningen	Per 1.000 woningen	8,7	13,7	
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Per 1.000 inwoners	2,5	2,3	1,8
Verwijzingen Halt	Per 1.000 jongeren (12-17 jr)	40	87	40
Winkeldiefstallen	Per 1.000 inwoners	0,6	0,4	

5.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	11.489	16.267	20.551	20.605	20.710	20.764
Baten	-5.649	-9.341	-13.179	-13.178	-13.236	-13.245
Saldo programma	5.840	6.926	7.372	7.427	7.474	7.519
Mutaties reserves:						
Storting in reserve	743	459	542	542	542	542
Onttrekking aan reserve	790	-880	-568	-567	-567	567
Resultaat programma	5.791	6.466	7.346	7.401	7.449	7.495

Detailtabel programma 5 - Prettig wonen en leven

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
0.10.50	Mutaties reserves prog. 5	42				
1.10.10	Brandkranen	16	19	20	20	20
1.10.20	Regionale brandweer	1.474	1.571	1.625	1.625	1.625
1.10.30	Rampenbestrijding	11	49	36	36	36
1.20.10	Dierenbescherming	14	16	17	17	17
1.20.20	Overige maatregelen	30	22	31	31	31
1.20.30	Openbare orde en veiligheid			17	7	2
2.10.10	Wegen	1.881	2.351	2.160	2.228	2.281
2.10.20	Verlichting	162	218	319	319	319
2.10.30	Bruggen	83	99	118	98	98
2.10.40	Gladheidbestrijding	130	123	108	108	108
2.10.60	Verkeersregulerende voorz.	97	147	164	164	164
2.10.70	Verkeersveiligheid algemeen	176	145	200	200	200
3.40.10	Volksfeesten	15	34	37	37	37
5.70.10	Landschapsbescherming en ontw			30	30	30
5.70.20	Wandelplaatsen, plantsoenen ed	1.735	1.630	1.861	1.922	1.907
5.70.30	Volkstuinen	1	1	1	1	1
5.70.50	Speelplaatsen voor de jeugd	55	110	95	98	95
6.10.70	Buurt-, clubhuiz., kulturhus.	43	47	47	47	47
7.20.10	Rioolbeheer	2.430	2.315	2.495	2.494	2.552
7.40.10	Milieuaangelegenheden	496	602	733	703	703
7.40.20	Overige zaken	1	2	2	2	2
7.50.10	Begraven	261	294	276	276	276

8.10.10	R.O.-aangelegenheden	688	805	939	914	929	914
8.20.10	Algemeen bouwgrondexpl.	-252	27	63	63	63	63
8.20.20	Zenderink		2.346	2.957	2.957	2.957	2.957
8.20.40	Zuidbroek DG2	682	476	10	10	10	10
8.20.50	Kleen Esch	464	244	98	98	98	98
8.20.60	De Berghorst		105	190	190	190	190
8.20.70	De Berghorst 2			3.883	3.883	3.883	3.883
8.20.80	Zuidbroek DG3	658	2.339	1.909	1.909	1.909	1.909
8.30.10	Woningexploitatie	34	26	26	26	26	26
8.30.20	Volkshuisvesting	102	63	83	90	93	83

Totale lasten van het programma	11.487	16.268	20.550	20.603	20.709	20.764
--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Baten

2.10.10	Wegen	-35	-24	-24	-24	-24	-24
2.10.60	Verkeersregulerende voorz.	-23	-23	-23	-23	-23	-23
2.10.70	Verkeersveiligheid algemeen	-16	-27	-27	-27	-27	-27
5.70.20	Wandelplaatsen, plantsoenen ed	-39	-30	-30	-30	-30	-30
6.10.70	Buurt-, clubhuiz., kulturhus.	-5	-5	-5	-5	-5	-5
7.20.10	Rioolbeheer	-122	-126	-149	-112	-136	-112
7.20.20	Rioolheffing	-3.068	-3.151	-3.365	-3.402	-3.435	-3.469
7.50.20	Baten Begraafplaatsrechten	-249	-318	-345	-345	-345	-345
8.10.10	R.O.-aangelegenheden	-108	-90	-90	-90	-90	-90
8.20.10	Algemeen bouwgrondexpl.	-173					
8.20.20	Zenderink		-2.346	-2.957	-2.957	-2.957	-2.957
8.20.40	Zuidbroek DG2	-682	-503	-10	-10	-10	-10
8.20.50	Kleen Esch	-464	-244	-98	-98	-98	-98
8.20.60	De Berghorst		-105	-190	-190	-190	-190
8.20.70	De Berghorst 2			-3.883	-3.883	-3.883	-3.883
8.20.80	Zuidbroek DG3	-658	-2.339	-1.972	-1.972	-1.972	-1.972
8.30.10	Woningexploitatie	-9	-9	-10	-10	-10	-10

Totale baten van het programma	-5.651	-9.340	-13.178	-13.178	-13.235	-13.245
---------------------------------------	---------------	---------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Saldo programma	5.838	6.929	7.372	7.426	7.474	7.520
------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Nieuw en gewijzigd beleid Overzicht wijzigingen

		Begroting	Meerjarenraming			
(x €1.000,-)		2023	2024	2025	2026	
Originele begroting	Lasten	244	244	244	244	
	Baten	-215	-195	-137	-137	

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
1.20.30	Veilig buitengebied 2023	Nee	5			
1.20.30	Digitale weerbaarheid	Ja	2	2	2	2
1.20.30	Omgev.veiligh. spoorverv.2023	Nee	10			
1.20.30	Veilig buitengebied 2023	Nee		5		
2.10.10	Kapitaallasten,enz. Wegen	Ja		87	161	171
2.10.10	Kapitaallasten,enz. Wegen	Ja	46	46	46	46
2.10.10	Onderz.Industr/Hexelseweg2023	Nee	20			
2.10.10	Inv. Mobiliteitsplan meerjarig	Nee		20		60
2.10.10	Onderz.Industr/Vriezev.weg2023	Nee	10			
2.10.10	Onderz. aanpak Binnenhof 2023	Nee	10			
2.10.20	Kapitaallasten OV	Ja	3	3	3	3
2.10.30	Kunstwerken beleidsplan 2023	Nee	20			
5.70.10	Landschap en natuur	Ja	30	30	30	30
5.70.20	Bomenbeleidsplan 2024	Nee		15		
5.70.20	Kapitaallasten enz. Plantsoen	Ja	6	6	6	6
5.70.20	Groenbeleidsplan 2023	Nee	25			
5.70.50	Kapitaallasten speelplaatsen	Ja	14	14	14	14
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee				
7.20.10	Zorgplicht watertakenplan 2023	Nee	50			
7.20.10	Kapitaallasten,enz rioolbeheer	Ja	12	12	12	12
7.20.10	Bew.Initiativ.klimaatadap.2023	Nee	20			
7.20.10	Onderz.Maatr.Watertakenpl.2023	Nee	14			
7.20.10	Onderz.Maatr.Watertaken meerja	Nee		40	40	40
7.20.10	Zorgpl. Watertakenpl.meerjarig	Nee		32	32	32
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee				
7.20.10	Stim. Maatregel Inw. 2023	Nee	25			
7.20.10	Storting voorziening riolering	Ja	-12	-12	-12	-12
7.20.10	Watertakenplan 2025	Nee			25	
7.40.10	Basiskaart geluid 2023	Nee	15			
7.40.10	Basisregistr. ondergrond 2023	Nee	8			
7.40.10	Bodemkwaliteitskaart 2023	Nee	8			
8.10.10	Herijk. woningmarktonderz.2023	Nee	15			
8.10.10	Herijk. woningmarktonderz.2025	Nee			15	
8.10.10	Lok.Onderz. Nieuwbouwproj.2023	Nee	10			
8.30.20	Lok.Woonagenda evaluatie 2024	Nee		8		

Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid	366	308	384	404
--	-----	-----	-----	-----

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee		-72	-96	-72
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee	-109			
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			-109	-72	-96	-72

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.10.50	Aanw. Eenm. Middelen prog. 5	Nee	-1			
7.50.20	Begrafnisrechten	Ja	-11	-11	-11	-11
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-12	-11	-11	-11

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

8.20.20/ 8.20.30/ 8.20.40/ 8.20.50/ 8.20.60/8.20.70 Grondexploitatie

De lasten en baten van grondexploitatie; op dit programma de woningbouwlocaties; worden geraamd aan de hand van de jaarschijven uit de exploitatieopzetten. Doordat het bouwrijp maken en de verkopen gedurende de jaren fluctueren treedt er een verschil op ten opzichte van 2022. Ook is de onlangs vastgestelde exploitatie van de Berghorst II in deze begroting opgenomen.

1.10.20 Veiligheidsregio Twente

De bijdrage aan de Veiligheidsregio Twente (VRT) neemt toe met € 54.000 en is conform de vastgestelde begroting 2023 van de VRT.

2.10.10 Wegen

De lasten van het Beleidsplan Wegen 2022-2026 zijn met ingang van de begroting 2023 opgenomen in de begroting. Het gaat hierbij om € 84.000,-. Verder worden de gedurende de jaren optredende lasten van het Mobiliteitsplan 2021-2031 opgenomen in de (meer)jarenbegroting. Vooral de eenmalige lasten verschillen van jaar tot jaar en veroorzaken verschillen. Voor energiekosten openbare verlichting is een bedrag van € 104.000 extra opgenomen in de begroting 2023.

5.70.20 Plantsoenen

Op dit taakveld is per saldo € 50.000,- extra geraamd voor te maken kosten boomonderhoud (in verband met het bewaken van de veiligheid) en areaaluitbreiding wegens overgaan van complexen van de grondexploitatie naar normaal onderhoud binnen de "algemene dienst".

7.20.10 Riolering

Met ingang van 2020 wordt gewerkt met het Watertakenplan 2020-2024. De hiermee gemoeide kosten en opbrengsten voor 2023 zijn geraamd in deze begroting. Er is voor wat betreft energiekosten gemalen € 30.000,- extra opgenomen in de begroting 2023.

Het resultaat van het product riolering wordt gestort in de voorziening riolering. De storting wijkt met name door uitbreiding van het aantal aansluitingen af van 2022 en is € 100.000,- hoger. De middelen in de voorziening zijn bestemd voor onderhoud en investering in riolering. Zie ook paragraaf G van deze begroting.

7.40.10 Milieuaangelegenheden/ bijdrage Omgevingsdienst Twente

Voor kosten van werkzaamheden afgenomen door de gemeente Wierden bij de Omgevingsdienst Twente (ODT) is € 66.000,- bijgeraamd.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

TOELICHTING

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen geeft inzicht in een aantal algemene inkomstenbronnen van de gemeente, zoals de algemene uitkering, de gemeentelijke belastingen en beleggingen.

Dit overzicht is geen raadsprogramma maar meer een opsomming van een aantal geldstromen die vanuit hun onderlinge samenhang zijn geordend.

FINANCIEEL OVERZICHT

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	251	801	1.123	1.146	1.132	1.085
Baten	-44.476	-42.722	-45.987	-46.929	-47.910	-45.269
Saldo programma	-44.225	-41.921	-44.864	-45.783	-46.778	-44.184
Mutaties reserves:						
Storting in reserve	3.799	1.066	1.040	39	126	126
Onttrekking aan reserve	2.806	-1.771	-2.769	-1.306	-785	590
Resultaat programma	-43.234	-42.626	-46.592	-47.050	-47.436	-44.648

Detailtabel Algemene dekkingsmiddelen

		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
0.50.20	Rente	231	-28	-3	-3	-3	-3
0.50.30	Rente verstrekte geldleningen	208	192	173	173	173	173
0.80.20	Onderuitputting		-410	-410	-410	-410	-410
0.80.30	Overige stelposten	-188	1.048	1.363	1.386	1.372	1.324
Totale lasten van het programma		251	802	1.123	1.146	1.132	1.084
Baten							
0.20.40	Gemeent. basisadm. personen	-40	-56	-52	-52	-52	-52
0.50.10	Beleggingen	-3.348	-1.044	-1.051	-1.051	-1.051	-681
0.50.20	Rente	-50					
0.50.30	Rente verstrekte geldleningen	-209	-192	-173	-173	-173	-173
0.61.20	Baten ozb woningen	-3.420	-3.496	-3.520	-3.559	-3.596	-3.632
0.62.10	Baten ozb niet woningen	-1.264	-1.586	-1.606	-1.606	-1.606	-1.606
0.64.40	Baten reclamebelasting	2	-60	-60	-60	-60	-60
0.70.10	Uitkeringen gemeentefonds	-32.411	-33.305	-36.624	-38.043	-39.105	-36.952
0.70.20	Uitk. deelfonds sociaal domein	-3.391	-2.513	-2.006	-1.878	-1.786	-1.657
0.80.30	Overige stelposten		-145	-540	-151	-126	-101
0.80.40	Lichtmastreclame	-1	-3	-3	-3	-3	-3
3.40.50	Baten forensenbelasting	-114	-111	-117	-117	-117	-117
3.40.60	Baten toeristenbelasting	-231	-213	-236	-236	-236	-236
Totale baten van het programma		-44.477	-42.724	-45.988	-46.929	-47.911	-45.270
Saldo programma		-44.227	-41.921	-44.864	-45.783	-46.778	-44.185

Nieuw en wijziging van beleid

Overzicht wijzigingen

		Begroting	Meerjarenraming			
(x €1.000,-)		2023	2024	2025	2026	
Originele begroting	Lasten	346	250	180	-13	
	Baten	-2.618	-2.364	-2.096	-1.402	
		Begroting	Meerjarenraming			
(x €1.000,-)		2023	2024	2025	2026	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.80.30	Stelpost vrijval kapitaalst	Ja		-5	-17	-36
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			0	-5	-17	-36

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.10.95	Toev. tbv eenm.in exploitatie	Nee	40	39	126	126
0.10.95	Mutaties in reserves onderling	Nee	1.000			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			1.040	39	126	126

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.10.95	Aanw. Algemene reserve	Nee	-1.769	-1.306	-785	-590
0.10.95	Mutaties in reserves onderling	Nee	-1.000			
0.20.40	Secretarieleges	Ja	-2	-2	-2	-2
0.70.10	Algemene uitkering	Ja	-211	-222	-183	-1.172
0.80.30	Stelpost dekkingsmaatregelen	Nee	-540	-151	-126	-101
3.40.50	Opbrengst forensenbelasting	Ja	-5	-5	-5	-5
3.40.60	Opbrengst toeristenbelasting	Ja	-11	-11	-11	-11
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-3.538	-1.697	-1.112	-1.881

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

0.61.20/0.62.10 Baten ozb

Naast de inflatoire verhogingen van de gemeentelijke belastingen wordt ook rekening gehouden met de uitbreiding onroerende zaken binnen de gemeente Wierden (woningbouw en bedrijven).

0.70.10/20 Algemene uitkeringen incl. sociaal domein

De ramingen zijn gebaseerd op de meicirculaire 2022. In de Nota van aanbidding worden de consequenties van de septembercirculaire 2022 inzichtelijk gemaakt.

Op 0.70.20 staan enkel de nog niet integreerbare delen van deze Integratie-uitkeringen. In de nota van aanbidding wordt verder een toelichting gegeven op de algemene uitkering.

0.80.30 Stelposten

Op dit taakveld staan met name de volgende stelposten geraamd:

- budgetruimte voor salarissen in het zorgdomein jeugd en Wmo (zie ook bestuursrapportage 2022) rijksvaccinatieprogramma HPV mannen, leerbaarheidstoets inburgering, per saldo € 121.300;
- € 158.000 voor nog naar taakvelden toe te delen inzet van medewerkers vanwege vacatureruimte;
- € 1.084.000 voor loon- en prijsontwikkelingen;
- € 500.000 eenmalige ruimte vanwege de inzet van de stelpost herfinanciering (vanaf 2024 jaarlijks afnemend met € 25.000 ter dekking van eventuele rentelasten van aan te trekken geldleningen) en in 2023 niet benodigde structurele budgetten voor lasten rente

strategische grondaankopen, vasthouden kapitaallastendruk voertuigen en lasten sportzaal Esrand;

- De populatie van de oud SW-ers, die bij ons in dienst zijn met ingang van 2021, neemt door de jaren heen af. De hierdoor optredende ruimte is als stelpost opgenomen voor de verwachte groei van uitgaven vanwege de nieuwe Participatiewet. De populatie van personen die met toepassing van deze wet moeten worden geplaatst (bijv. nieuw beschut of via loonkostensubsidies) zal in de loop van de jaren naar verwachting toenemen;
- daarnaast wordt zoals gebruikelijk op deze post de vrijval van kapitaallasten (lagere rentelasten vanwege afnemende boekwaarden door afschrijvingen) verantwoord vanaf 2022.

Oude stelposten, die in 2022 geraamd stonden, zijn komen te vervallen en zijn waar nodig verwerkt in de begroting.

Overig:

De inflatoire verhogingen van de gemeentelijke belastingen wordt hier ook vermeld.

Voor een toelichting op de mutatie in de reserves verwijzen wij op dit punt naar de nota van aanbidding. Met de vermelde onttrekkingen aan de algemene reserve wordt de begroting in de eenmalige sfeer sluitend gemaakt.

De onder Nota Meerjarenbeleid vermelde bedragen betreft een uitsluitend administratieve verantwoording van nieuwe investeringen die met eenmalige bijdragen worden gedekt. Hetzelfde geldt voor de gemelde bedragen onder de Nota van aanbidding die betrekking hebben op de eenmalig af te dekken exploitatie uitgaven (zie ook "Nota van aanbidding"). Dit geldt ook voor de verdere corresponderende bedragen in het meerjarenperspectief. De eenmalige onttrekkingen aan reserves wordt hierdoor op de verschillende programma's zichtbaar.

OVERHEAD, ONVOORZIEN EN VENNOOTSCHAPSBELASTING

TOELICHTING

Het overzicht is geen programma maar meer een opsomming van een aantal geldstromen die vanuit hun onderlinge samenhang zijn geordend.

Overhead

De kosten van overhead worden niet op de producten en programma's verantwoord maar in een apart overzicht opgenomen. Het doel hiervan is om uw raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Hierdoor komt er inzicht in de kosten van het primair proces in het algemeen en de overhead in het bijzonder, wat kan leiden tot een betere beheersing van deze kosten. Bovendien neemt de vergelijkbaarheid toe van de kosten van overhead en de kosten van het primair proces. Onder de kosten van overhead behoren de volgende elementen:

- Financiën, Toezicht en Controle gericht op de eigen organisatie;
- Personeelszaken en organisatie;
- Inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement);
- Interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie;
- Juridische zaken;
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning (exclusief de griffie);
- Informatievoorziening en automatisering van personeels-, organisatie- en informatie-systemen;
- Facilitaire zaken en Huisvesting (inclusief beveiliging);
- Documentaire informatievoorziening (DIV);
- Managementondersteuning primair proces.

Het gevolg hiervan is dat er geen kosten meer van overhead op de producten afval, riolering en begraaftplaatsen worden geraamd. Deze producten worden bekostigd door lokale heffingen. Om tot juiste kostendekkende tarieven te komen is er een verdeelsleutel voor toerekening van de kosten van overhead bepaald.

Onvoorziene uitgaven

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag opgenomen voor onvoorziene uitgaven. De raming heeft een bufferfunctie. De raming bevat een incidentele en structurele component van respectievelijk 75% en 25%.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Sinds 1 januari 2016 zijn overheden vennootschapsbelastingplichtig voor die activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer. Deze Vpb-plicht heeft financiële, organisatorische en administratieve gevolgen. Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van alle gemeentelijke activiteiten en hierin is een clustering aan gebracht. Per cluster van samenhangende activiteiten is beoordeeld of er sprake is van een ondernemersactiviteit.

Wat gaan we er voor doen?

Actiepunten:

INFORMATISERING

- **Ondersteuning implementatie, conversie en verhoging onderhoud-/licentiekosten**

Voor de bescherming van onze I&A bezittingen willen we zogenaamde honeypot software aanschaffen. Hiernaast wensen we software en een dienst af te nemen die ons ondersteunt bij het doorvoeren van de laatste beveiligingspatches. Door het grote aantal en frequentie van uitbrengen van deze patches is geautomatiseerde ondersteuning gewenst.

Voor de gemeentelijke terreinen sociaal domein, fysiek domein en bedrijfsvoering verwachten we de komende jaren diverse uitbreidingen en vervangingen van software. Voor onze infrastructuur voorzien we geen nieuwe hardwarematige vernieuwingen. Wel zien we op het niveau erboven dat MS Office licenties vernieuwd moeten worden, gevolgd door de vervanging van ons Novell netwerk door een Microsoft alternatief. Om de netwerkbelasting beter te kunnen beheersen (met name die van de VDI werkplekken) is de aanschaf van gespecialiseerde virtualisatie software noodzakelijk.

Verhoging onderhoud-en licentiekosten:

Lasten 2023: € 106.375 (structureel)

Lasten 2024: € 170.660 (structureel)

Lasten 2025: € 277.855 (structureel)

Lasten 2026: € 291.960 (structureel)

Ondersteuning implementatie, conversie:

Lasten 2023: € 210.000 (eenmalig)

Lasten 2024: € 51.000 (eenmalig)

Lasten 2025: € 50.000 (eenmalig)

- **Aanschaf diverse hardwarecomponenten**

Voor de reguliere vervanging van iPads (ook voor gemeenteraad), schermen en servers hebben we middelen nodig.

Lasten 2023: € 112.000 (investering) en € 28.800 (kapitaallasten)

Lasten 2024: € 67.000 (investering) en € 45.660 (kapitaallasten)

Lasten 2025: € 213.000 (investering) en € 98.550 (kapitaallasten)

Lasten 2026: € 73.000 (investering) en € 115.090 (kapitaallasten)

- **Vervanging mobiele telefonie**

Dit betreft vervangingskrediet om een gedeelte van de afgeschreven mobiele telefoons te vervangen. Telefoons worden om de 3 jaar vervangen.

Investering 2023 e.v.: € 44.000 (jaarlijks voor de periode 2023-2026)

Lasten 2023 e.v.: € 15.700 (structureel)

- **Implementatie wet- en regelgeving**

Voor de applicaties in onze gemeente zien we dat wij als gevolg van de door de VNG gestuurde ontwikkeling 'common ground' (het logisch opknippen van software) met extra kosten van leveranciers worden geconfronteerd. Dit zijn kosten voor nieuwe modules en migraties van data naar die nieuwe modules.

Lasten 2023 e.v.: € 20.000 (eenmalig voor de periode 2023-2025)

- **Inhuur expertise**

Om enkele afgebakende opdrachten uit onze Informatiebeveiliging verbeterplannen uit te voeren, hebben we éénmalig middelen nodig ter aanvulling op onze CISO capaciteit. Denk hierbij aan het opstellen en controleren van beleidsstukken.

Ondank de gestage verplaatsing van applicaties naar de cloud zien we nog steeds een toename in de werkdruk bij ons automatiseringsteam (netwerkbeheer en support) door incidenten en onvoorziene cyberdreigingen. Ook hiervoor zijn éénmalig middelen nodig om extern bij te kunnen schakelen.

Lasten 2023: € 150.000 (eenmalig)

- **Fysiek archief**

Digitaal werken en archiveren is bij overheidsorganisaties al jaren de norm. Onze organisatie is, door het inwerking treden van het handboek digitale vervanging archiefbescheiden, op 14 juli 2014 overgegaan van fysiek archiveren naar digitaal archiveren. In de overgang hiernaartoe is er lang hybride gearhiveerd, hierdoor ontstaat een archief dat deels uit papieren informatie bestaat en deels uit digitale informatie. Dit heeft er, in combinatie met de invoering van zaakgericht werken en het vertrek van ervaren medewerkers voor gezorgd dat er een achterstand is ontstaan bij het fysiek archiveren. Onderdeel van het jaarverslag archief- en informatiebeheer ten behoeve van de provinciale toezichthouder is het element Middelen en Mensen. Ontstane achterstanden in de wettelijk verplichte werkzaamheden, die met de huidige personeelsbezetting niet weggewerkt kunnen worden, moeten door middel van een planning worden opgepakt. Het lukt niet deze éénmalige actie met de huidige personele bezetting uit te voeren. Om te voldoen aan de eisen van de provinciale toezichthouder moet daarom externe ondersteuning worden ingehuurd om de achterstanden weg te werken.

Lasten 2023: € 60.000 (eenmalig)

PERSONEEL

- **Arbo**

Binnen onze organisatie moeten we uiteraard voldoen aan de Arbo-wetgeving. Hiervoor hebben ons gemeentelijk arbobeleid. Als werkgever zijn wij verplicht een arbo verantwoorde werkomgeving te creëren. Ons jaarlijkse budget van € 10.000 wordt uitgegeven aan jaarlijks terugkerende zaken zoals werkplekonderzoeken, beschermende kleding voor personeel die ook deels buiten taken uitvoeren en uitvoerende maatregelen vanuit verbeteracties uit de RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie). Daarnaast moeten we vanuit arbo-wetgeving zorg dragen om alle

werkplekken te optimaliseren.

Lasten 2023: € 10.000 (eenmalig)

- **Flexpot**

Om snel te kunnen anticiperen op urgente knelpunten in de formatie teneinde excessen te voorkomen wordt de bestaande flexpot structureel verhoogd met € 150.000. Daarbij zij opgemerkt dat de flexpot primair bedoeld is voor het opvangen van ziekteverzuim.

Lasten 2023: € 150.000 (structureel)

- **Functioneel beheerder Ruimtelijke ontwikkeling en Functioneel beheerder Bedrijfsvoering**

Voor het beheer van onze 2 primaire vakapplicaties RX.mission (vergunning, toezicht en handhaving) en Join (zaaksysteem) willen we functioneel beheerders werven. Uit eerder uitgevoerd onderzoek en de ICT benchmark is gebleken dat Wierden onderbezet is op dit vlak. Per applicatie is hiervoor een fte nodig. Met deze aanvulling wordt de basis gelegd voor een volwaardige beheersorganisatie in Wierden.

Lasten 2023 e.v. voor 2 fte: € 138.500 (structureel)

- **Ondersteuning Monumentenraad**

Het opnieuw instellen van een monumentenraad sluit aan bij de Erfgoedwet en de Monumentenwet 1988 (Overgangsrecht Erfgoedwet), waarin o.a. een instandhoudingsplicht voor monumenten is opgenomen. Naast het in programma 2 genoemde structurele budget is het ook belangrijk dat voldoende formatie beschikbaar is om de werkzaamheden, die voortvloeien uit het opnieuw instellen van de monumentenraad, uit te voeren. Voor deze werkzaamheden is een uitbreiding van de formatie van 200 uur nodig.

Lasten 2023 e.v. voor 0,11 fte: € 11.600 (structureel)

- **Projectleider Ruimtelijke ordening**

In verband met diverse actuele ruimtelijke en economische ontwikkelingen is het noodzakelijk om de (tijdelijke) functie projectleider ruimtelijke ontwikkeling structureel in te vullen. Voor het aanjagen en regisseren van de gebiedsontwikkelingen is structurele capaciteit benodigd die over meerdere jaren integraal en planmatig kan werken aan opgaves, zoals onder andere versnelde nieuwbouw van 860 woningen, herontwikkeling van inbreidingsgebieden, nieuwe bedrijfslocaties en het realiseren van nieuwe maatschappelijke locaties. Voor de inhuur van specialistische expertise voor aanvullende werkzaamheden op gebied van ruimte, infra, verkeer, juridisch, financieel en milieu is budget benodigd voor 2023 en 2024.

Het tijdelijk inhuren van een projectleider veroorzaakt door het oppakken van meerdere actiepunten ook capaciteitsproblemen elders in de organisatie; hiervoor wordt het noodzakelijk gevonden om deze mogelijke knelpunten op te lossen door een budget voor inhuur van capaciteit beschikbaar te stellen van € 150.000,-

Lasten 2023 en 2024 voor 1 fte: € 92.400 per jaar (eenmalig)

Lasten 2023 en 2024: € 150.000 per jaar (eenmalig)

- **Adviseur juridische kwaliteitsondersteuning Wmo/jeugd**

De omvang van het takenpakket van de juridisch adviseur is te groot voor het aantal beschikbare uren. De juridische kwaliteitsondersteuning gebeurt op dit moment door één medewerker voor 28 uur per week. Het is eenvoudigweg niet mogelijk dat één jurist kennis heeft van alle wetgeving: Wmo, Jeugdwet, Minimaregelingen, Participatiewet (Inkomen & Re-integratie), vangnetregelingen zoals bijvoorbeeld kinderopvang op sociaal medische indicatie. Tot slot hebben we nog nieuwe wet- en

regelgeving, zoals de Wet schuldhulpverlening en sinds januari 2022 de Nieuwe wet Inburgering.

Lasten 2023 e.v. voor 0,43 fte: € 37.300 (structureel)

- **Trajectregisseur Werk**

In het inrichtingsplan uitvoering Participatiewet door de gemeente Wierden wordt geadviseerd om de functie van regisseur Werk te differentiëren in twee functies: trajectregisseur en accountmanager. Daarbij wordt het aantal fte voor de trajectregisseurs uitgebreid met 1,6 fte. De adviezen over de inrichting van de uitvoering van de Participatie wet willen we gefaseerd oppakken. We starten met uitbreiding van de formatie van de trajectregisseurs Werk (inclusief Inburgering). Dit gaan we monitoren en op basis hiervan bepalen of het nodig is de functie te differentiëren en een accounthouder aan te stellen. Door de inzet van extra trajectregisseurs Werk realiseer je meer uitstroom dan in de huidige situatie. Dat is een structureel effect.

Lasten 2023 e.v. voor 1,6 fte: € 130.000 (structureel)

- **Verlenging inzet regisseur vroegsignalering schulden/preventieve schuldhulpverlening**

Dankzij een motie van de Raad zijn in de NMB 2021 – 2024 tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een regisseur vroegsignalering schulden tot 1 augustus 2023 voor 16 uur per week. Het project loopt boven verwachting goed. De wet vraagt om een structurele aanpak en in de praktijk blijkt dat de inzet van de regisseur preventieve schuldhulpverlening werkt. We willen het project nog twee jaar monitoren om dan definitief te bepalen of structurele uitbreiding van formatie nodig is. Lasten 2023 t/m 1 augustus 2025 voor 0,5 fte: € 40.000 per jaar (eenmalig)

- **Verlenging inzet van coördinatie externe verwijzingen**

De interventie door de inzet van coördinatie op externe verwijzingen wordt succesvol uitgevoerd sinds november 2020. Dit gebeurt door inzet van formatie die beschikbaar is gesteld tot januari 2023. Omdat de externe verwijzingen verantwoordelijk zijn voor een substantieel deel van de uitgaven is blijvende inzet van belang. Willen we de ingezette lijn vasthouden en daarmee de uitgaven in de jeugdhulp terugdringen dan is een langere inzet nodig op de externe verwijzingen. Met inzet van 0,78 fte voor de komende twee jaar (vanaf 1/1/2023) kunnen daarmee besparingen doorlopend geborgd worden.

Lasten 2023 en 2024 voor 0,78 fte: € 61.000 per jaar (eenmalig)

- **Verlenging pilot Kansrijke Start**

In de NMB 2022 – 2025 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de pilot Kansrijke start. Dit is een stimuleringsprogramma vanuit de landelijke overheid om lokale of regionale coalities rond de eerste 1000 dagen (- 9 maand tot 2 jaar) van een kind te stimuleren. De uitvoering van deze taken is nu belegd bij onze tijdelijke gemeentelijke regisseur kansrijke start. De eerste resultaten zijn reeds zichtbaar. In korte tijd hebben we daarmee sub-regionaal een voorsprong opgebouwd. Reden voor Hellendoorn, Twenterand en Rijssen-Holtten om aan te willen haken bij Wierden. Dit is reden voor Wierden om het project Kansrijke Start te verlengen voor 1 jaar. Dit geeft ruimte om deze vorm van vroegtijdige ondersteuning structureel in de keten te borgen en daarmee kosten op termijn te voorkomen.

Lasten 2023 en 2024 voor 0,67 fte: € 52.200 per jaar (eenmalig)

- **Uitbreiding uren coördinator veiligheid en zorg**

Op dit moment is bij de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling een

beleidsmedewerker werkzaam die voor 28 uur per week verantwoordelijk is voor minima-, onderwijs- en gezondheidsbeleid en daarnaast 7 uur per week werkzaam is voor de stafafdeling Integrale Veiligheid als coördinator veiligheid en zorg. Binnen het zorgdomein is veiligheid een belangrijk onderdeel. Voor de casuïstiek waar zorg en veiligheid aan de orde zijn, wordt een beroep gedaan op de procesregisseurs van Maatschappelijke Ontwikkeling. De coördinator veiligheid en zorg werkt nauw samen met de procesregisseurs. Door de medewerker volledig voor 35 uur over te hevelen naar Integrale Veiligheid als coördinator veiligheid en zorg kan een doorontwikkeling plaatsvinden van deze functie.

Lasten 2023 e.v. voor 0,78 fte: € 72.000 (structureel)

- **Uitbreiding capaciteit BOA-werkzaamheden**

In Wierden is op dit moment 1 fte aan BOA-capaciteit ter beschikking. Dit betekent bij ziekte en verlof geen capaciteit inzetbaar. Hierdoor wordt een aantal taken minimaal of geheel niet uitgevoerd. Via het gemeentefonds (decentralisatie-uitkering) wordt van het Rijk voor de uitbreiding van BOA-capaciteit € 32.900 ontvangen. Dit bedrag is geraamd en kan worden aangewend ter gedeeltelijke dekking van de kosten van uitbreiding BOA-capaciteit met BOA Domein 2 ingaande 2023.

Lasten 2023 e.v. voor 1 fte: € 69.250 (structureel)

- **Omgevingsveiligheid**

Met de komst van de Omgevingswet wordt het onderdeel omgevingsveiligheid binnen de gemeente groter en complexer en vraagt meer inzet. Ook zal de lobby voor het vergroten van de veiligheid en verminderen van de overlast in de spoorzone meer capaciteit vragen. Bij verduurzamingsprojecten zoals grootschalige opwek van energie en bijvoorbeeld bio-vergisting speelt veiligheid een grotere rol. Daarnaast zal inzet op de stikstofproblematiek ook toenemen.

Lasten 2023 en 2024 voor 1 fte: € 87.000 per jaar (eenmalig)

- **Kwartiermaker inwonerparticipatie en dienstverlening**

De visie op dienstverlening (2021) en participatieverordening (2022) zijn vastgesteld. Ook het coalitieprogramma 'ruimte voor iedereen' besteedt ruimschoots aandacht aan inwonerparticipatie en het verbeteren van onze dienstverlening. Om invulling te kunnen geven aan de pro-actieve rol van de gemeente in de lokale samenleving is een kwartiermaker inwonerparticipatie en dienstverlening nodig, om te komen met een visie op inwonerparticipatie en een handreiking. Richting de Nota Meerjarenbeleid 2025-2028 (op te stellen in het voorjaar van 2024) moet bezien worden hoe hier een vervolg aan gegeven kan worden.

Lasten 2023 en 2024 voor 1 fte: € 87.000 per jaar (eenmalig)

- **Inrichting KCC**

In de in 2021 vastgestelde visie op dienstverlening is opgenomen dat we een scheiding willen aanbrengen tussen ons telefonisch klantcontact en klantcontact aan de balie (receptie). De precieze inrichting van het KCC is een proces van doorontwikkelen. Daarom wordt voorsnog alleen formatie ingezet voor 2023. Mocht vanuit de doorontwikkeling blijken dat het scheiden van telefonisch klantcontact en klantcontact aan de balie structureel effect heeft op de benodigde formatie, dan wordt dit opgenomen in de Nota Meerjarenbeleid 2024-2027 (op te stellen in het voorjaar van 2023).

Lasten 2023 voor 1,5 fte: € 75.000 (eenmalig)

- **Directievoerder/projectleider civiel**

Door de gemeenteraad zijn de afgelopen jaren meerdere plannen vastgesteld die

leiden tot projectuitvoering, zoals het mobiliteitsplan, het programma klimaatadaptatie Wierden, de Woonagenda en de nieuwbouw sportzaal en scholen. Deze projecten komen voor een groot deel, anders dan eerder voorzien, qua planning nu samen.

Aan de voorkant van de keten is reeds tijdelijke capaciteit toegevoegd voor projectontwikkeling/-leiding (2022). Om verderop in het proces geen trechter en daarmee vertraging te veroorzaken is het noodzakelijk om ook capaciteit toe te voegen voor directievoering/projectleiding civiel.

Lasten 2023 en 2024 voor 0,8-1,0 fte: € 80.000 per jaar (eenmalig)

- **Administratief medewerker HR**

Om binnen HR de basis op orde te hebben en vanuit het perspectief van Expeditie Wierden HR-beleid te voeren, is het van belang om structurele formatie te hebben voor HR-ondersteuning.

Lasten 2023 e.v. voor 0,67 fte: € 37.000 (structureel)

MATERIEEL BEHEER

- **Voertuigen en machines buitendienst**

Voor de uitvoering van de werkzaamheden van de buitendienst beschikken we over diverse soorten auto's, tractoren, aanhangers en machines. Door slijtage moeten deze worden vervangen. Ook de voertuigen die er bijgekomen zijn vanuit voormalig Soweco hebben een plek gekregen in het vervangingsschema. Er worden geen vaste vervangingstermijnen gehanteerd. Materieel wordt alleen vervangen als dat écht nodig is. Daarbij wordt kritisch gekeken of vervanging inderdaad nodig is of kan worden uitgesteld.

Lasten 2023: € 454.000 (investering) en € 55.820 (kapitaallasten)

Lasten 2024: € 433.000 (investering) en € 80.880 (kapitaallasten)

Lasten 2025: € 276.000 (investering) en € 114.060 (kapitaallasten)

Lasten 2026: € 8.600 (investering) en € 112.910 (kapitaallasten)

- **Vervanging dienstauto interne dienstverlening**

In 2023 is de vervanging van de auto van de afdeling interne dienstverlening aan de orde.

Lasten 2023: € 37.000 (investering) en € 4.630 (kapitaallasten)

- **Wijziging bermbeheer, ecologisch maaien**

Door verschillende partijen, waaronder de Landschapsvereniging de Reggestreek, is gevraagd of er op een andere wijze gemaaid kan worden. Het doel is om de biodiversiteit te vergroten. Dit vraagt een aangepaste werkwijze. In plaats van maaien en het maaisel laten liggen, moet het maaisel worden afgevoerd. Dit kan het efficiëntst door het maaisel op te zuigen. Hiervoor is een andere maaier nodig en een zuiginstallatie en opvangwagen.

Investering 2023: € 155.000

Lasten 2023 e.v.: € 19.380 (structureel)

GEMEENTELIJKE GEBOUWEN

- **Ontwikkelingen gemeentewerf Wierden**

Als gevolg van de visievorming Anjelierstraat/ Tulpenstraat ligt het voor de hand dat de komende jaren gesproken zal gaan worden over de locatie van de gemeentewerf. Het verplaatsen van de gemeentewerf is geen doel op zich, maar tegelijkertijd is er het besef dat de huidige gemeentewerf aan veroudering onderhevig is en de locatie ook niet meer van deze tijd is. Om te kunnen inspelen op kansen die zich mogelijk

kunnen aandienen voor verplaatsing word daarom een programma van eisen opgesteld.

Lasten 2023: € 15.000 (voorbereidingskrediet)

- **Onderhoud (gemeentelijk) vastgoed**

Voor ons vastgoed geldt de strategie van 'instandhouden'. Naast het reguliere onderhoud, zoals dat is opgenomen in de meerjarenonderhoudsraming, zijn er incidenteel meer investeringen nodig om het vastgoed naar behoren te laten functioneren. Daarbij komt ook de noodzaak tot verduurzaming van het vastgoed, waarmee kosten zijn gemoeid die gedeeltelijk – als gevolg van de verduurzaming – op een later moment terugverdiend kunnen worden. De noodzakelijke investeringen zijn hieronder opgenomen.

Structurele en eenmalige lasten 2023-2026						
Omschrijving	Eenmalige		Structurele lasten			
	lasten	Investering	2023	2024	2025	2026
<u>Gemeentehuis:</u>						
Inbraakpreventie toegang		40.000	3.670	3.605	3.540	3.475
Aanpassen publieksplein		10.000	915	895	875	855
Nieuwe luchtbehandeling Raadszaak/burgerzaal		150.000	11.250	11.060	10.870	10.680
<u>Verduurzaming:</u>						
Grondige renovatie semi permanent gebouw; Reggestraat 83a, 83b en 85 Enter		200.000	13.000	12.800	12.600	12.400
Gemeentehuis		15.000	1.125	1.105	1.085	1.065
Gemeentewerf		20.000	1.500	1.475	1.450	1.425
Steunpunt Enter		5.000	375	365	355	345
Pand De Welle (Dr. G.H. Beensweg 21)		60.000	4.500	4.425	4.350	4.275
Vorbereidingskrediet gasloos maken gemeentelijk vastgoed 2023	20.000					
Totaal	20.000	500.000	36.335	35.730	35.125	34.520

- **Sportzaal het Noordbroek**

De scheidingswand in sportzaal het Noordbroek moet worden vervangen. Rekening houdend met een teruggave SPUK is een investering benodigd van € 26.000.

Investering 2023: € 26.000

Lasten 2023 e.v.: € 1.950 (structureel)

De jaarlast wordt terug ontvangen uit verhuur aan de SAWE.

FINANCIEEL OVERZICHT

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	7.506	7.826	9.734	9.377	9.093	9.054
Baten	-17	-26	-26	-26	-26	-26
Saldo programma	7.489	7.800	9.708	9.351	9.067	9.028
Mutaties reserves:						
Storting in reserve	1.173	41				
Onttrekking aan reserve	541	-478	-161	-161	-253	254
Resultaat programma	8.121	7.361	9.548	9.191	8.815	8.776

Detailtabel Overhead, Onvoorzien en Vennootschapsbelasting

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten						
0.40.10 Bestuursondersteuning algemeen	713	745	815	816	816	817
0.40.50 Overhead	5.535	5.456	6.898	6.617	6.473	6.428
0.40.60 Administratie / Alg. overhead	511	840	1.124	1.072	921	914
0.40.70 Gemeentehuis	610	611	638	638	638	638
0.40.80 Garage Anjelierstraat	129	122	180	165	165	165
0.40.90 Steunpunt Mettenkampsweg	5	6	9	9	9	9
0.80.10 Onvoorziene uitgaven		39	45	56	67	79
0.90.10 Vennootschapsbelasting (VpB)	4	5	5	5	5	5
7.40.30 Duurzaamheid			20			
Totale lasten van het programma	7.507	7.824	9.734	9.378	9.094	9.055
Baten						
0.40.50 Overhead	-2					
0.40.60 Administratie / Alg. overhead		-4	-4	-4	-4	-4
0.40.70 Gemeentehuis	-15	-22	-22	-22	-22	-22
Totale baten van het programma	-17	-26	-26	-26	-26	-26
Saldo programma	7.489	7.798	9.709	9.352	9.068	9.029

Nieuw en wijziging van beleid

Overzicht wijzigingen

		Begroting	Meerjarenraming		
(x €1.000,-)		2023	2024	2025	2026
Originele begroting	Lasten	973	973	973	973
	Baten	-117	-107	-74	-20

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja		86	224	235
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja	677	677	677	677
0.40.50	Onderst. impl./conv. 2023-2025	Nee	150			
0.40.50	Overhead kostenplaats	Nee		500	40	
0.40.50	Inhuur expertise 2023	Nee	20			
0.40.50	Overhead kostenplaats	Nee	575			
0.40.50	Alg. Informatie & Automatiserin	Ja		38	113	153
0.40.50	Cyberoefening 2023	Nee	245			
0.40.50	Alg. Informatie & Automatiserin	Ja	49	49	49	49
0.40.50	I&A eenmalige zaken meerjarig	Nee		71	70	
0.40.60	Arbo-maatregelen 2023	Nee	10			
0.40.60	Fysiek archief 2023	Nee	60			
0.40.60	Tijdelijk personeel (Flexpot)	Ja	150	150	150	150
0.40.60	Inhuur capaciteit	Nee	150			
0.40.60	Inhuur capaciteit	Nee		150		
0.40.70	Kapitaallasten gemeentehuis	Ja	17	17	17	17
0.40.80	Kapitaallasten Anjelierstr. 8c	Ja	2	2	2	2
0.40.80	Verb.kred.ontw.Gem.werf. 2023	Nee	15			
7.40.30	Vorb.kred.Gasloos vastg.2023	Nee	20			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			2.140	1.740	1.342	1.283

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja	298	298	298	298
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja	102	115	127	141
0.40.50	Overhead kostenplaats	Nee			92	92
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			400	413	517	531

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2023	2024	2025	2026
0.10.96	Aanw. Eenm. Middelen OVZ96	Nee	-33	-34	-126	-126
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-33	-34	-126	-126

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

0.40.10 Bestuursondersteuning algemeen

Naast hogere door belaste salarislaster (verwachte loonontwikkeling) worden de hogere uitgaven in 2023 veroorzaakt door een hogere raming voor de bijdrage aan de VNG van € 17.000. Als onderdeel van de VNG voert VNG Realisatie projecten, programma's en structurele diensten uit vanuit de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). De GGU is een krachtig instrument waarmee gemeenten grote voordelen behalen door samen opgaven te organiseren.

0.40.50 Overhead

De salarislaster zijn geraamd conform de laatst afgesloten CAO gemeenten verhoogd met 3% voor 2023 (de huidige CAO loopt eind 2022 af) en de voorgestelde uitbreidingen van de formatie genoemd in bijlage 7 en de Nota van aanbidding.

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

0.40.60 Administratie / algemeen overhead

De afname van de lasten ten opzichte van 2022 wordt veroorzaakt door de eenmalige ophoging van de flexpot in 2022 met € 100.000.

0.40.80 Garage Anjelierstraat

De lasten voor deze garage nemen toe door met name een verhoging van de budgetten voor energie met € 41.500.

PARAGRAAF A: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

ALGEMEEN

Het wettelijk kader in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) stelt dat de paragraaf betreffende Weerstandsvermogen en risicobeheersing ten minste moet bevatten:

- A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- B. Een inventarisatie van de risico's;
- C. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- D. Een kengetal voor de:
 - o Netto schuldquote;
 - o Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - o Solvabiliteitsratio;
 - o Grondexploitatie;
 - o Structurele exploitatieruimte;
 - o Belastingcapaciteit;
- E. Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen van de gemeente Wierden om financiële risico's/tegenvallers op te kunnen vangen. Dit vermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, dit zijn de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken, en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. De nota Risicomanagement is het beleidskader voor de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De weerstandscapaciteit kan worden opgedeeld in incidentele- en structurele weerstandscapaciteit.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene reserve	X	
Bestemmingsreserves	X	
Stille reserves	X	
Onvoorzien	X	
Reserve grondbedrijf	X	
Onvoorzien (structureel)		X
Begrotingsruimte		X
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie		X

Incidentele weerstandscapaciteit

Met incidentele weerstandscapaciteit wordt het vermogen bedoeld om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.

Algemene Reserve

De algemene reserve is tot een bedrag van € 3.000.000 beschikbaar als buffer voor het opvangen van incidentele risico's. Dit bedrag wordt dus niet ingezet in de eenmalige sfeer. Volledigheidshalve wordt vermeld dat het gebruikelijk is dat het bedrag boven de buffer wordt ingezet in de eenmalige sfeer. In de Nota meerjarenbeleid is dit gedeelte ook weer maximaal beschikbaar voor het invullen van actiepunten, die met éénmalige middelen kunnen worden afgedekt.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden in aanmerking genomen als incidentele weerstandscapaciteit zolang de gemeenteraad de bestemming nog kan wijzigen en de besteding geen invloed heeft op de exploitatie. Het betreft een aantal reserves genoemd in rubriek D van het overzicht Reserves en Voorzieningen (bijlage 2).

In 2023 gaat het om een totaalbedrag van € 1.126.000.

De reserves zijn:

- Reserve opleidingen € 45.000
- Reserve Kunst € 47.000
- Raadsaangelegenheden € 34.000
- Reserve Corona € 1.000.000

Stille reserves

Onder stille reserves wordt verstaan activa, waarvan de boekwaarde lager is dan de actuele waarde, maatschappelijk verhandelbaar en op korte termijn verkoopbaar is. Bovendien geldt dat activa niet duurzaam aan de bedrijfsuitvoering verbonden zijn of een maatschappelijke functie hebben.

Hiertoe behoren een aantal woningen die in eigendom zijn van de gemeente en worden verhuurd. Verder zijn nog enkele garageboxen in eigendom. Doel is om deze onroerende

zaken bij beëindiging van de lopende huurovereenkomst te verkopen. Daarnaast is het pand Anjelierstraat 2 in eigendom. Doel is om de woningen en garageboxen op een goed moment te verkopen. Het pand Anjelierstraat 2 wordt betrokken bij de planontwikkeling Anjelierstraat-Tulpenstraat. De Woz-waarden bedragen per 1-1-2022 ca. € 1.665.000. De boekwaarde bedraagt ca. € 154.000. Per saldo bedraagt de stille reserve € 1.511.000.

Uiteraard moeten deze stille reserves wel eerst te gelde worden gemaakt voordat ze daadwerkelijk als weerstandsvermogen beschikbaar zijn.

Reserve grondexploitatie

Omdat de gemeente in beginsel een actieve grondpolitiek voert en daarbij als ondernemer optreedt, moet ter wille van de continuïteit het weerstandsvermogen voldoende groot zijn om financiële risico's op te kunnen vangen. De buffer (het weerstandsvermogen) is in 2022 vastgesteld op maximaal € 579.000. De begrote stand is per 1 januari 2023 hoger. Het meerdere is vrij besteedbaar en wordt betrokken bij het dekken van de eenmalige lasten. Zie ook de Nota van aanbidding en bijlage 1 "Financiële positie".

Onvoorzien incidenteel

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven.

De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, ca. € 44.000, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Incidentele weerstandscapaciteit

Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	€ 3.000.000
Bestemmingsreserves	€ 1.126.000
Stille reserves	€ 1.511.000
Reserve Grondexploitatie	€ 579.000
Onvoorzien incidenteel	€ 33.000
Totaal	€ 6.249.000

Structurele weerstandscapaciteit

Met structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie (van de gemeentebegroting) op te vangen.

Onvoorzien

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven. De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, ca. € 44.000, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Begrotingsruimte

De begroting 2023 sluit met een batig saldo van ca. € 117.000. Het voorstel is om dit bedrag te reserveren voor toekomstige voorzienbare ontwikkelingen. Er resteren nog steeds onzekerheden op diverse terreinen die van invloed zullen zijn op deze begrotingsuitkomst (m.n. het "ravijn" in 2026 in het Gemeentefonds, vergrijzing, jeugdzorg, COVID-19, inflatie, energie etc.). Voor de berekening van de weerstandscapaciteit houden we vooralsnog rekening met het batig saldo 2023.

Onbenutte belastingcapaciteit

Onder onbenutte belastingcapaciteit verstaan we de ruimte die we hebben om de gemeentelijke belastingen en heffingen te verhogen. Leges en retributies mogen maximaal 100 % kostendekkend zijn. Met uitzondering van de marktgelden (weekmarkt) zijn alle tarieven 100% kostendekkend.

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit is, alhoewel dit niet bij de gemeente Wierden speelt, aansluiting gezocht met de normering OZB die voor een artikel 12-aanvraag Financiële Verhoudingswet wordt gehanteerd. Het normtarief voor toelating tot artikel 12 is in procenten 0,1729%. Als met dit tarief rekening gehouden wordt voor de berekening van de onbenutte capaciteit, dan komt de vrije ruimte uit op € 1.935.000.

Kostenreductie

Kostenreductie op bestaand beleid is in principe een doorlopend proces.

Verder wordt hier melding gemaakt van het feit dat in de begroting een bedrag van € 410.000 is opgenomen als onderuitputting. We gaan er dus op voorhand al vanuit dat een zeker bedrag aan uitgaven niet gerealiseerd zal worden.

Structurele weerstandscapaciteit	
Onvoorzien structureel	€ 11.000
Begrotingsruimte 2023	€ 117.000
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.935.000
Kostenreductie	€ 0
Totaal	€ 2.063.000

RISICO'S

Jaarlijks dient als toelichting bij de begroting een risicoparagraaf te worden opgesteld en dient in de toelichting bij de rekening van baten en lasten, informatie over de ontwikkeling van de risico's te worden opgenomen.

Onder risico's worden verstaan alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

De benoemde risico's zijn niet altijd te kwantificeren in geld of dienen, om bijvoorbeeld onderhandelingsredenen, niet in geld zichtbaar gemaakt te worden.

Risico-categoriën (bijvoorbeeld financiële-, veiligheids-, aansprakelijkheids-, strategische- en imago-risico's) en risicogebieden (bijvoorbeeld grote projecten, grondbeleid, bedrijfsvoering, openbare orde en veiligheid, inkomensoverdrachten en subsidies, open einde regelingen en inkoop en aanbesteding) zijn in onze organisatie benoemd en dragen bij tot een groter risicobewust zijn.

Waar stoppen we energie in?

Erg belangrijk is om in de ramingen van de begroting zo actueel en realistisch mogelijk te zijn. We proberen zoveel mogelijk risico's 'aan de voorkant', dus in de jaarbegroting, af te dekken.

Binnen de Planning- en Control-cyclus stellen we de risico's jaarlijks bij. Dat geldt zowel voor de algemene dienst als voor het grondbedrijf.

Tussentijds wordt via de bestuursrapportage gerapporteerd over risico's en welke maatregelen genomen worden. Hoe groter het risico, hoe meer aandacht. Denk daarbij aan de grondexploitatie, grote investeringskredieten, de decentralisaties Jeugd en Wmo en de

sociale werkvoorziening. Bij (investerings)projecten wordt, naast een risicoparagraaf, altijd rekening gehouden met een post onvoorzien in het krediet.

Bewustwording in de organisatie is belangrijk. Dat gebeurt via projecten/projectgroepen, in overleg met leidinggevenden, werkoverleg e.d. Ook zijn intern cursussen financiën georganiseerd waarin het onderwerp “risico’s en weerstandsvermogen” aan de orde is gesteld.

Verder is er aandacht voor het gestructureerd presenteren van risico’s door in sjablonen/formats een paragraaf daarvoor op te nemen in nota’s en projectvoorstellen aan het college en de raad.

In de uitvoering van onze begroting werkt de PenC-cyclus prima en zijn we, volgens de accountant, in control. In de doorontwikkeling van de interne controles kunnen we een stap maken naar een meer risicogerichte benadering. Dus ook in de praktijk van alle dag meer aandacht voor processen met een hoger risicoprofiel.

Het inzetten van weerstandsvermogen is altijd een incidentele oplossing. Het geeft tijd om beleid aan te passen en structurele maatregelen te nemen. In de afgelopen 10 jaar hebben we, uitgezonderd het grondbedrijf, geen gebruik hoeven te maken van ons weerstandsvermogen.

Tot slot geeft het totaalbeeld dat onze accountant heeft over onze manier van omgaan met risico’s binnen de algemene dienst geen aanleiding om nadere eisen te stellen.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeente Wierden wordt mede bepaald aan de hand van het uitgavenvolume van de begroting gecombineerd met specifieke kenmerken van de gemeente zoals ambitie, sociale structuur, fysieke structuur, centrumfunctie en de wijze van bedrijfsvoering. Daarnaast speelt rijksbeleid een rol.

In de hieronder opgenomen tabel zijn de meest actieve risico’s in beeld gebracht. De kans dat een risico zich voordoet is ingedeeld in L(aag), M(iddel) en H(oog). De inschatting is arbitrair (hoewel meer personen onafhankelijk van elkaar een oordeel hebben gevormd) en sterk afhankelijk van het moment van samenstelling. Juist nu het rijksbeleid op diverse beleidsterreinen nog veel onzekerheden biedt.

Het risicoprofiel dat uit de risicotabel is af te leiden varieert van € 2,8 miljoen bij L(aag), € 5,7 miljoen bij M(idden) en € 8,5 miljoen bij H(oog). Onze inschatting (prognose in groen) komt uit op € 6,6 miljoen.

Risicotabel (bedragen in €)

	Activiteit	Risico	Impact	Kans		
				Laag	Midden	Hoog
				25%	50%	75%
1	Gemeentefonds	Lagere accressen. Stel 2% afwijking	1.700.000	425.000	850.000	1.275.000
2	Rijksbudget bijstand	Budget-overschrijding	5% = € 166.000 (max. is 5%)	41.500	83.000	124.500
3	WSW	Friciekosten beëindiging GR Soweco	Inschatting is dat de frictiekosten door het eigen vermogen van de GR Soweco kunnen worden gedekt.	-	-	-

4	Dividend	Lagere uitkeringen	Totaalopbrengst ca. € 1.050.000 minus vervallen extra dividen Cogas in 2026 ad € 370.000	170.000	340.000	510.000
5	Onderuitputting	Lager resultaat door benutting begrotingsposten	De geraamde onder-uitputting van € 410.000	102.500	205.000	307.500
6	Grondexploitatie	Risico's tot een bedrag van € 579.000 zijn afgedekt. Verdere vertraging uitgifte afwaardering gronden en prijsverlaging.	De risico-inschatting van voorjaar 2022 is in de begroting 2023 voldoende afgedekt	-	-	-
7	Grondexploitatie. Het "scenario terugtreden en hanteren dumpprijzen"	De boekwaarde van alle in exploitatie genomen gronden.	Maximaal risico is het verkoop tegen dumpprijzen en de boekwaarden in gebieden waar de gemeente passieve grondpolitiek voert of € 496.000	124.000	248.000	372.000
8	Decentralisaties	Tekorten in Sociaal Domein. Naast ontwikkelingen van de zorgvraag is er het risico van prijsontwikkeling.	De aannames in de begroting 2023 zijn naar huidige inzichten gedaan. Er is een interventieplan voor kostenreductie vastgesteld en financieel vertaald door Berenschot (bruto € 817.000). Daarnaast zijn de dubbele vergrijzing (7%) en prijsontwikkelingen een onzekerheid. Risico wordt ingeschat op € 1.750.000	437.500	875.000	1.312.500
9	De Passie	De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Risico bestaat dat leerlingaantallen dalen tot onder de opheffingsnorm.	Via algemene uitkering ontvangen we jaarlijks ca. € 260.000 ter dekking van de kapitaallasten. Uitgaande van 5 jaar geen rijksbijdrage via de algemene uitkering is € 1,3 miljoen	325.000	650.000	975.000
10	Informatie-beveiliging	Het weglekken of het onjuist/ongewild verspreiden van informatie (privacy en datalekken)	Datalekken kunnen leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel dan wel apparatuur/software nodig is. Recente gevallen bij overheden en onderwijsinstellingen tonen aan dat de mogelijke schade fors kan zijn. We schatten de impact op € 1,5 miljoen	375.000	750.000	1.125.000

11	Vennootschapsbelasting (VpB)	Gemeenten zijn met ingang van 1-1-2016 VpB plichtig	Wierden heeft in overleg met een fiscalist een bepleitbaar standpunt ingenomen. Wij schatten het maximale risico in op € 700.000.	175.000	350.000	525.000
12	Onderhoud kapitaalgoederen (groen wegen en riolering)	Integrale projecten/ invalswegen	Budget in begroting bedraagt ca. € 5.500.000; risico 20% of € 1.100.000	275.000	550.000	825.000
13	Inflatie	Als gevolg van de oorlog in Oekraïne stijgen ondermeer de energieprijzen sneller dan gewoonlijk. Het risico van een hoge inflatie en een wereldwijde economische recessie lijken reeël. Energie zal voolopig duur blijven met bijbehorende hoge inflatie.	In de begroting 2023 is rekening gehouden met een stelpost loon- en prijscompensatie van 3,15% op basis van de meicirculaire 2022 en een extra stelpost voor ontwikkelingen CAO gemeenten van € 260.000. De inflatie op dit moment is ruim boven de 10%	250.000	500.000	750.000
14	Overige risico's * organisatie gebonden * verbonden partijen * open-eind regelingen	* regelgeving, processen, ziekteverzuim, automatisering. * deelnemingen en Gem. regelingen. * leerlingenvervoer, Wmo, regelingen voor minima e.d.	De overige risico's zijn niet uitputtend, maar benoemd zijn wel de belangrijkste. Het benoemen van een bedrag is arbitrair. Ingeschat wordt een bedrag van € 500.000	125.000	250.000	375.000

Totaal scenario's	2.825.500	5.651.000	8.476.500
--------------------------	------------------	------------------	------------------

Totaal prognose (zie groene velden)	6.573.500
--	------------------

De verhouding risico en weerstandsvermogen kan ook in een kengetal uitgedrukt worden door het weerstandsvermogen te delen door risico's.

Uiteindelijk is de toets:

Ratio weerstandsvermogen = $\frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$

In dit verhoudingsgetal komt de eigen beleidsvrijheid tot uitdrukking om te bepalen in welke mate de gemeente de risico's wil afdekken. Algemene normen zijn er niet. Als referentiekader kan wel dienen de door de Universiteit Twente in samenwerking met het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) opgestelde waarderingstabel, die in meerdere gemeenten gebruikt wordt:

Ratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Als we op basis van bovenstaande werkwijze deze tabel toepassen, dan komen we uit op een ratio van 1,3 ofwel voldoende (theoretisch beschikbaar is € 8.312.000 gedeeld door de prognose van de risico's € 6.573.500).

In onderstaande matrix zijn ook de scenario's L, M en H gegeven. Wanneer we alle risico's zouden waarderen zoals in de kolom Midden, dan komt het ratio uit op 1,5. Dat is ruim voldoende.

Risicomatrix (in miljoenen)

Risicomatrix (in miljoenen)	Laag	Midden	Hoog	Prognose
Risico o.b.v risicotabel	-2,8	-5,7	-8,5	-6,6
Weerstandsvermogen	8,3	8,3	8,3	8,3
Ruimte/tekort	5,5	2,7	-0,2	1,7
Ratio weerstandsvermogen	2,9	1,5	1,0	1,3

Inschatting van risico's is een momentopname. Verder doen niet alle risico's zich (tegelijk) voor.

Toelichting risicotabel

1. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds, inclusief de middelen voor de decentralisaties, draagt voor 60% bij aan de baten van de gemeente. De afhankelijkheid van het rijk is groot door de koppeling aan de ontwikkeling van de totale uitgaven onder het uitgavenplafond (Accres Relevante Uitgaven) -gelijk trap op, trap af- op basis van realisatiecijfers. We schatten het totale risico in op € 1.700.000. Dit komt overeen met een afwijking van 4% van het totale volume.

We hebben het percentage verhoogd in verband met twijfel ten aanzien van de houdbaarheid van de hoge accressen voor de jaren 2023-2025 (het rijk moet de geplande uitgaven ook daadwerkelijk realiseren).

2. Rijksbudgetten voor bijstandsuitkeringen

Diverse vormen van bijstandsuitkeringen zijn gebudgetteerd aan de gemeente beschikbaar gesteld op basis van historische bijstandsaantallen. Het verdeelmodel voor de bijstand is in 2015 gewijzigd, ook voor gemeenten tot 25.000 inwoners. Slechts een beperkt deel wordt nog gebaseerd op historische uitgaven. Een percentage van 5% van het bijstandsvolume is het gemeentelijk risico. Dat is circa € 166.000. Daarboven is het nadeel voor het rijk mits aan voorwaarden voldaan wordt.

3. Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (wsw)

De gemeenten hebben besloten tot beëindiging van de GR Soweco. De omvorming van Soweco tot Ontplooi en liquidatie van de GR en Soweco NV brengt frictiekosten met zich mee. De NV is inmiddels geliquideerd. De liquidatiebegroting van de GR laat zien dat het eigen vermogen van de GR naar verwachting groot genoeg is om de frictiekosten te kunnen opvangen en dat er een positief saldo zal resteren, dat over de deelnemende gemeenten zal worden verdeeld.

4. Dividend van deelnemingen

Dividend wordt uitgekeerd wanneer de bedrijfsresultaten dat toelaten. In de baten is voor ca. € 1.050.000 aan dividend opgenomen. Er is dus sprake van een zekere mate van afhankelijkheid met name op de langere termijn. In de meerjarenraming is in 2026 rekening gehouden met het vervallen van extra dividend van de Cogas - reden verkoop Cogas Kabel - groot € 370.000. Het risicobedrag bedraagt derhalve € 680.000 structureel.

In de nutssector speelt de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een belangrijke rol in het 'reguleren van de winst' door een aantal bepalende indicatoren te normeren (o.a. tarieven en rendement eigen vermogen). Dat kan gevolgen hebben voor de omvang van het dividend. Ook de huidige Coronacrisis maakt de daadwerkelijke uitbetaling van dividend onzeker.

5. Onderuitputting

Onderuitputting kan alleen gerealiseerd worden als de uitgaven achterblijven bij de ramingen. De raming van de post onderuitputting bedraagt € 410.000.

6. Grondexploitatie risicoanalyse

Voor de wijze van benadering van de risico's van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf F "Grondbeleid".

Voor het opvangen van risico's is in 2022 aan de hand van het de jaarlijkse risico-inventarisatie de maximale buffer bepaald op € 579.000. De inschatting is gebaseerd op aannames waarbij scenario's van een prijsverlaging tot het terugtrekken uit grondposities een rol spelen. Uit de begroting 2023 blijkt dat de stand van deze reserve hoger is dan de gewenste buffer. Het meerdere wordt aangewend ter dekking van eenmalige lasten in 2023 (zie ook Nota van aanbidding).

7. Grondexploitatie dumprijzen

In een 'scenario dumprijzen' is het maximale risico € 531.000 van de in bezit zijnde gronden en boekwaarden van gebieden waar de gemeente een passieve faciliterende rol heeft. Onder punt 7 is hiermee tot een bedrag van € 35.000 al rekening gehouden. Het restrisico bedraagt dan ook € 496.000.

8. Rijksbeleid/Decentralisaties

Rijksbeleid (nieuwe of veranderde wetgeving, decentralisatie, kortingen op subsidies, specifieke uitkeringen en cofinancieringsregelingen) zonder adequate compensatie is eveneens een nauwelijks te beïnvloeden risico.

In het sociaal domein spelen drie zaken een belangrijke rol:

- a. Decentralisatie jeugdzorg;
- b. Decentralisatie Wmo;
- c. Participatiewet met regelingen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Op deze taken is op rijksniveau fors bezuinigd bij de overdracht in 2015 naar de gemeenten waardoor vanaf 2017 sprake is van tekorten op in het sociale domein. Deze tekorten lopen op en zijn structureel van aard. Vanwege de toenemende tekorten is er gewerkt aan een nieuwe set van in totaal 26 maatregelen om meer zicht en grip te krijgen op de financiën op het sociaal domein. Vervolgens heeft de gemeente aan het bureau Berenschot gevraagd om meer zicht te geven op de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein, een inhoudelijk oordeel te geven op de 26 geformuleerde besparingsmaatregelen en de (potentiële) financiële effecten hiervan in beeld te brengen. Berenschot heeft uitgerekend dat de aangescherpte maatregelen op het gebied van jeugdzorg en Wmo moeten leiden tot een bruto besparing van € 817.000 in 2025.

Verder zijn de aannames die voor de begroting zijn gedaan gebaseerd op de inzichten die we op dat moment hadden. Andere risico's zijn de onzekerheid van de ontwikkeling van de vraagzijde, deze neemt toe door onder andere de dubbele vergrijzing (effect volgens de VNG 7%), calamiteiten en prijsontwikkelingen.

Het totale risico wordt ingeschat op € 1.750.000.

9. Voortgezet onderwijs 'de Passie'

De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is het risico dat gedurende een periode van 5 jaar geen rijksbijdrage wordt ontvangen indien de leerlingenaantallen van de school tot onder de opheffingsnorm dalen en de school moet sluiten. De gemeente heeft dan een gebouw met een boekwaarde zonder dekking van de lasten uit rijksmiddelen. Na sluiting stopt de jaarlijkse rijksbijdrage ter grootte van ca. € 260.000 op basis van de nieuwe verdeelsystematiek van het Gemeentefonds. Dit bedrag was in het oude verdeelmodel van het Gemeentefonds overigens nog € 350.000.

10. Informatiebeveiliging

Datalekken kunnen leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel dan wel apparatuur/software nodig is. Recente gevallen bij overheidsinstellingen en onderwijsinstellingen tonen aan dat de impact mogelijk fors kan zijn. Wij schatten de impact op € 1,5 miljoen.

11. Vennootschapsbelastingplicht (VpB)

Vanaf 2016 vallen de gemeenten voor ondernemersactiviteiten onder de VpB. Er moet dan over die activiteiten winst worden afgedragen aan de fiscus. Op dit moment is nog niet aan te geven hoe de vrijstellingsbepalingen gaan luiden. Wierden heeft in overleg met een fiscalist een pleitbaar standpunt ingenomen. Wij schatten het maximale risico op € 700.000.

12. Onderhoud kapitaalgoederen, groen en wegen

In de begroting voor 2023 gaat in het beleidsveld wegen, riolering en groen circa € 5,5 miljoen om. Daarnaast zijn in de eenmalige sfeer kredieten beschikbaar.

We houden rekening met een risico van calamiteiten tot 20% van het exploitatiebudget ofwel € 1.100.000.

13. Inflatie

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne stijgen de energieprijzen dan gewoonlijk. Met name is de stijging van de olie- en gasprijzen ongekend hoog. Het risico van een hoge inflatie en een wereldwijde economische recessie ligt op de loer. Energie zal voorlopig duur blijven met bijbehorende hoge inflatie.

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een stelpost loon- en prijsontwikkeling van 3,15%. Tezamen met een aanvullende stelpost voor CAO ontwikkelingen is er in de begroting € 1.084.000 beschikbaar. Daarnaast is in de salarisraming reeds rekening gehouden met een ontwikkeling van 3%. Recente cijfers geven dat de inflatie op dit moment boven de 10% gaat. Een dergelijke hoge inflatie zal consequenties hebben voor de bestedingsmogelijkheden bij de huidige budgetten. De benodigde afname van diensten en producten kan dan gevaar lopen.

Een goede inschatting van het risico is niet te maken. Voor deze paragraaf houden we rekening met een aanvullend risico van € 1,0 miljoen.

14. Overige risico's

• *Organisatiegebonden risico's*

- De wetten, regels en voorschriften waarmee gewerkt wordt, worden steeds complexer. Zorgvuldigheid in procedures en besluitvorming luisteren nauw. Anderzijds is er een behoorlijke werkdruk. Daar waar het afbreukrisico groot is, wordt uiteraard de grootste inspanning geleverd om fouten te voorkomen.
- De gemeente kan zich niet verzekeren tegen bedrijfsschade. Bij ernstige calamiteiten (bijvoorbeeld bij uitval van automatisering) zou het voor kunnen komen dat de bedrijfsvoering voor langere tijd stil ligt. Een inhaalslag zal dan extra loonkosten met zich meebrengen.
- Uit de schadepraktijk blijkt dat de gemeente op het gebied van vergunningverlening en de kwaliteit van de handhavingsorganisatie aansprakelijkheidsrisico's loopt.

• *Verbonden partijen*

In de paragraaf Verbonden partijen worden de deelnemingen en gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, uitgebreid beschreven inclusief de risico's van deze partijen. Hiernaar wordt verwezen.

• *Open-eind regelingen*

Onder risico's van open-eind regelingen worden verstaan die regelingen waarbij een hogere wetgever in meer of mindere mate de gemeente verplichtingen oplegt. Als voorbeelden kunnen worden genoemd het leerlingenvervoer, de sociale uitkeringen, de Wmo, het kwijtscheldingsbeleid en -beperkt- andere bijstandsgelateerde uitgaven. Het beheersen van de uitgaven kan tot op zekere hoogte worden geregeld via eigen beleid. Doel is in elk geval deze regelingen qua lasten zoveel mogelijk te beheersen.

We waarderen de 'overige risico's' op € 500.000.

PARAGRAAF IMPACT COVID-19

1. Inleiding

In de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van het Covid-19 virus. Vanaf medio februari 2020 is dit virus in heel Europa (waaronder ook Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk te bestrijden heeft het Kabinet maatregelen getroffen, waaronder het verbieden van bijeenkomsten van (grote) groepen mensen, diverse reisverboden en de sluiting van eet- en drinkgelegenheden en sport- en fitnessclubs, scholen en kinderdagverblijven. De beperkingen waren in 2021 bepaalde perioden (deels) opgeheven, maar met ingang van 19 december 2021 was er weer sprake van een lockdown. Deze lockdown duurde tot 19 januari 2022 en vanaf die datum zijn de maatregelen verder afgebouwd. Deze maatregelen raken ook de gemeente Wierden als organisatie, haar inwoners en samenwerkingspartners.

Helaas duurt de Coronacrisis nog voort. Het verloop van de situatie blijft onzeker. Afhankelijk hiervan bestaat de mogelijkheid dat er weer beperkende maatregelen worden genomen. De impact voor 2023 is dan ook onzeker.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de impact van Covid-19 op de gemeente Wierden, zowel op korte- als op langere termijn.

2. Korte termijn effecten op de gemeente Wierden

Het Covid-19 virus heeft forse impact op de maatschappij en op de gemeente. Naast de organisatorische gevolgen, zoals digitale oplossingen voor thuiswerken en telefonie, heeft het Covid-19 virus direct dan wel indirect ook financiële gevolgen c.q. onzekerheden voor onze gemeente. Hierbij valt te denken aan meerkosten in het sociaal domein, kosten voor ICT-middelen en ondersteuningsregelingen zoals de tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers (Tozo).

Bij de vaststelling van de Nota Meerjarenbeleid 2021-2024 heeft de gemeenteraad besloten om een bedrag ad € 1 miljoen uit eigen middelen te storten in de reserve Corona voor het opvangen van huidige en toekomstige nadelen van de huidige Coronacrisis. Daarnaast worden alle middelen die de gemeente vanuit compensatiepakketten van het Rijk ontvangt gestort in de reserve Corona. De gemeenteraad heeft besloten dat direct aanwijsbare Corona- gerelateerde kosten in 2020 en 2021 ten laste van de reserve Corona kunnen worden gebracht. Verantwoording hierover vindt plaats in de jaarrekeningen. In de raadsvergadering van 28 september 2021 heeft de raad besloten dat van de € 1 miljoen aan eigen middelen een bedrag van € 500.000 niet door het college kan worden aangewend zonder besluit van de raad.

Storting in de reserve Corona:

* eigen middelen	€ 1.000.000
* rijkscompensatie 2020/2021	€ 1.750.906
* Bestedingen 2020/2021	<u>€ 1.066.918</u> -/-
* beschikbaar per 1-1-2022	€ 1.683.988
* rijkscompensatie 2022	<u>€ 92.116</u>
Totaal nog beschikbaar voor 2022 ev.	€ 1.776.104
Onttrekking zie nota van aanbidding	<u>€ 1.000.000</u> -/- *
Resteert	€ 776.104

*) in de Nota van aanbidding wordt voorgesteld om van deze reserve € 1 miljoen te onttrekken ten gunste van een in te stellen reserve energiecrisis.

3. Lange termijn effecten op de gemeente Wierden

De (nadelige) gevolgen van de Covid-19 virus lopen nog door. De maatregelen om het Covid-19 virus tegen te gaan, hebben wereldwijd aanzienlijke impact op de economie en werkgelegenheid, ook de inwoners en ondernemers in de gemeente Wierden alsook gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen worden hierdoor geraakt.

Er zullen derhalve onzekerheden blijven bestaan op tal van terreinen. De gevolgen voor het boekjaar 2023 en verder zijn nog niet te overzien. Wel is het college van mening dat de gevormde reserve Corona voldoende slagkracht geeft om de uitdagingen waarmee de gemeente wordt geconfronteerd het hoofd te bieden en de risico's waarmee de gemeente Wierden geconfronteerd zal worden af te dekken.

Bij de inzet van de in de reserve Corona beschikbare middelen zal het college de volgende kaders en uitgangspunten hanteren:

- proactief en zichtbaar de Wierdense samenleving ondersteunen en hiervoor de financiële middelen inzetten die uit eigen middelen gevormd zijn en/of beschikbaar zijn gesteld door het Rijk;
- voldoende middelen (blijven) reserveren voor de bestrijding van de coronacrisis omdat de definitieve effecten van de crisis nog niet in zicht zijn en we deze middelen in 2023 e.v. mogelijk nog nodig kunnen hebben om de effecten over de volle breedte van de Wierdense samenleving op te kunnen vangen;
- op korte termijn gericht middelen inzetten om een impuls en ondersteuning te geven aan de versterking van het verenigingsleven, het vrijwilligerswerk en de lokale middenstand;
- de inzet van middelen complementair laten zijn op de steunmaatregelen die verenigingen en ondernemers rechtstreeks van het Rijk ontvangen;
- actief communiceren op welke wijze de gemeente zich inzet om de negatieve effecten van de coronacrisis te bestrijden door (financiële) hulp en ondersteuning te bieden aan de Wierdense samenleving.

4. Compensatie vanuit het Rijk

De gemeente Wierden heeft vanaf 2020 in de vorm van een zestal steunpakketten compensatie ontvangen van het Rijk om de negatieve gevolgen van de Coronacrisis op te vangen. Deze compensatie bedraagt in totaal € 1.843.022. De nog niet ingezette middelen zijn gereserveerd in de reserve Corona. Voor de uitvoering van de tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers (Tozo) wordt de gemeente in beginsel volledig gecompenseerd door het Rijk.

KENGETALLEN

Ingevolge artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) moeten in deze paragraaf kengetallen worden opgenomen voor: de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. De kengetallen maken het de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun provincie of gemeente.

Netto schuldquote: de netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio: dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Grondexploitatie: voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit: de ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in De Lokale Lastencalculator. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Kengetallen:	Verloop van de kengetallen					
	2021-W	2022-B	2023-B	2024-B	2025-B	2026-B
netto schuldquote	34,5%	71,9%	59,5%	62,6%	68,0%	61,9%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	18,9%	59,4%	49,0%	53,2%	59,7%	54,2%
solvabiliteitsratio	29,2%	22,6%	28,2%	24,7%	21,8%	22,9%
structurele exploitatieruimte	0,6%	1,5%	0,2%	2,1%	4,1%	0,7%
grondexploitatie	0,0%	9,9%	9,5%	6,7%	6,5%	1,4%
belastingcapaciteit	100,6%	103,5%	97,1%	97,1%	97,1%	97,1%

De eerste twee kengetallen geven aan dat Wierden de schuldpositie van de gemeente vanaf 2021 toeneemt. Reden hiervoor zijn de (geplande) investeringen en met name het opnemen van een krediet voor de nieuwbouw van De Passie in 2021 en een voorbereidingskrediet in 2021 en een uitvoeringskrediet in 2023 voor de realisatie van een sportzaal. Ter financiering van deze investeringen zijn langlopende geldleningen aangetrokken. Hierdoor stijgt de netto schuldquote.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan dat de boekwaarden van de in exploitatie genomen gronden in 2022 en 2023 zal toenemen. De schommeling in het kengetal wordt veroorzaakt door de normale activiteiten in de grondexploitatie zijnde bouw- en woonrijpmaken van gronden en grondverkoop.

Het solvabiliteitsratio laat een dalend verloop zien aan hetgeen enerzijds wordt veroorzaakt door de inzet van de algemene reserve en het uitgangspunt dat de reserve investering éénmalige dekking in 2022 volledig wordt besteed en anderzijds door het aantrekken van langlopende geldleningen ter financiering van de nieuwbouw van De Passie en een sportzaal en de ontwikkeling van het financieringstekort. Hierdoor neemt het vreemd vermogen en het balanstotaal toe.

Het kengetal structurele begrotingsruimte laat de verwachte ontwikkeling zien en sluit aan met de begrotingsuitkomsten 2023 - 2026.

Bij het kengetal belastingcapaciteit moet worden opgemerkt dat de referentiewaarde de belastingdruk is welke in de meicirculaire 2022 als gemiddelde lastendruk is weergegeven, dus het niveau 2022 en dus zonder verhoging die andere gemeenten ook voor 2022 zullen gaan doorvoeren. Voor 2023 wordt voorgesteld om de OZB niet te verhogen met het gebruikelijke inflatiepercentage. Dit verklaart de lagere percentages vanaf 2023.

Tevens moet wel worden opgemerkt dat de vergelijkbaarheid afneemt doordat gemeenten op verschillende manieren hun tarief voor de afvalstoffenheffing differentiëren.

Duiding ratio's

Om de financiële positie van Nederlandse gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken, heeft de accountantsorganisatie BDO een financiële ranking gemaakt:

Waarderingscijfer	Minst risicovol (%)	Neutraal (%)	Meest risicovol (%)
Nettoschuldquote	<90	90-130	>130
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90	90-130	>130
Solvabiliteitsrisico	>50	20-50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte (begroting)	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	<95	95-105	>105

De ratio's 2023 geven het volgende beeld met signaleringswaarden:

• Netto schuldquote	59,5%	Minst risicovol
• Solvabiliteit	28,2%	Neutraal risico
• Grex	9,5%	Minst risicovol
• Structurele exploitatieruimte	0,2%	Minst risicovol
• Belastingcapaciteit	97,1%	Neutraal risico

PARAGRAAF B: ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

INLEIDING

Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting. Een goed overzicht is daarom van belang voor een juist inzicht in de financiële positie. In deze paragraaf maken we voor de genoemde categorieën kapitaalgoederen inzichtelijk op welke wijze we uitvoering geven aan het vastgestelde beleid en dat de hiervoor opgenomen budgetten toereikend zijn.

In artikel 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is bepaald dat deze paragraaf een toelichting op de gemeentelijke kapitaalgoederen bevat, in onze gemeente betreft dit:

- a) Openbaar groen;
- b) Wegen en civieltechnische kunstwerken;
- c) Riolering/watertaken;
- d) Gebouwen.

Voor elk van deze kapitaalgoederen moet worden aangegeven:

- a) Het beleidskader;
- b) De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c) De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Onder omstandigheden kan de verleiding bestaan om onderhoud uit te stellen of in het geheel niet meer uit te voeren. Op korte termijn levert dit uiteraard besparingen op. Op de wat lange(re) termijn heeft het uitstellen of niet uitvoeren van onderhoud nadelige effecten. Deze nadelige effecten kunnen dan waarschijnlijk slechts met grote aanvullende uitgaven ongedaan worden gemaakt. Wij kiezen er nadrukkelijk voor om het kwaliteitsniveau te handhaven en de hiervoor benodigde middelen beschikbaar te stellen.

Om te komen tot een doelmatige besteding van middelen voor nieuwe en bestaande zaken in de openbare ruimte is beleid nodig. Hoe gaan we om met groen, water, wegenonderhoud, openbare verlichting en speelvoorzieningen?

Hiertoe worden de komende jaren volgens onderstaand schema nieuwe beleidsplannen opgesteld voor de openbare ruimte, elk jaar minimaal één plan gezien de beschikbare capaciteit en middelen.

In de beleidsplannen staat de langjarige visie beschreven op een strategisch niveau.

Overzicht beleidsplannen

Beleidsplan	Vastgesteld d.d.	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Watertakenplan	9-7-2019	31-12-2024	Ja	
Mobiliteitsplan	30-3-2021	31-12-2031	Ja	
IBOR* plan 2021-2024	2-3-2021	31-12-2024	Ja	
Wegenbeleidsplan	31-5-2022	31-12-2025	Ja	
Openbare verlichting	2022 (beoogd)			
Speelbeleidsplan	2022 (beoogd)			
Bermenbeleidsplan	2022 (beoogd)			
Civiele kunstwerken	2023 (beoogd)			
Groenbeleidsplan	2023 (beoogd)			
Bomenbeleidsplan	2024 (beoogd)			
Watertakenplan	2024 (beoogd)			

* IBOR= Integraal beheer openbare ruimte

De gevolgen van de vastgestelde plannen zijn verwerkt in deze begroting. De gevolgen van deze nog niet vastgestelde plannen zijn nog niet verwerkt in deze begroting. Er worden middelen gevraagd voor het opstellen van een Groenbeleidsplan in 2023 (€ 25.000,-) en voor het opstellen van een Kunstwerkenbeleidsplan 2023 (€ 20.000,-). Voor de overige genoemde beleidsplannen zijn in de Nota Meerjarenbeleid in de jaren 2024 tot en met 2026 middelen opgenomen.

Naast beleidsplannen worden ook beheerplannen opgesteld. Beheer wordt vormgegeven in een cyclus van plan – do – check – act. Aan de hand van de doelstellingen uit het IBOR beleidsplan wordt een vertaling gemaakt naar beheer per onderdeel.

In dat (jaar-)plan worden de resultaten vergeleken met de doelstelling en worden trends en ontwikkelingen gesignaleerd. Hierdoor houden we de vinger aan de pols (check).

De doelen worden vertaald naar concrete beelden en maatregelen. Per onderdeel wordt een financiële vertaling gedaan (plan). Hierdoor kan gestuurd worden op prestatie en budget (act).

Overzicht beheerplannen

Beheerplannen	Vastgesteld d.d.	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Bermen en sloten	01-03-2022	31-12-2022	Ja	
Groenrenovatie	22-03-2022	31-12-2022	Ja	
Bomen	22-03-2022	31-12-2022	Ja	
Speelplaatsen	22-03-2022	31-12-2022	Ja	
Gras	22-03-2022	31-12-2022	Ja	
Plantsoenen	22-03-2022	31-12-2022	Ja	
Mechanisch rioolsysteem	01-03-2022	31-12-2022	Ja	
Vrijerval rioolsysteem	01-03-2022	31-12-2022	Ja	
Recreatieve fietspaden	01-03-2022	31-12-2022	Ja	
Zand- puinwegen	01-03-2022	31-12-2022	Ja	
Wegkanten	01-03-2022	31-12-2022	Ja	
Verkeersvoorzieningen	01-03-2022	31-12-2022	Ja	
Openbare verlichting	12-04-2022	31-12-2022	Ja	
Verhardingen	12-04-2022	31-12-2022	Ja	
Civieltechnische kunstwerken	12-04-2022	31-12-2022	Ja	

OPENBAAR GROEN

Beleidskader

Onze directe (groene) omgeving wordt in toenemende mate belangrijker om in te bewegen. Hierdoor worden er andere eisen aan groen gesteld. Verblijven in het groen wordt belangrijker en de aanwezigheid van siergroen wordt minder belangrijk. Daarnaast willen we de biodiversiteit verhogen en grondstoffen (waaronder biomassa) hergebruiken. Al deze aspecten roepen om een nieuw maar vooral flexibeler en innovatiever groenbeleid.

Integraal beheer

Binnen de kaders van het IBOR-plan wordt het groenonderhoud uitgevoerd. Integraal beheer van de openbare ruimte beoogt te komen tot kwaliteit gestuurd beheer van de openbare ruimte. Naast de technische waarde worden hierbij ook de beleavings- en gebruikswaarden meegenomen. Het beleid is geëvalueerd, de resultaten hiervan laten zien dat het moeilijk is om het beoogde kwaliteitsniveau te behalen. In 2022 zijn nieuw opgestelde beheerplannen gemaakt die vertaald zijn in de begroting 2022. In de voorliggende begroting zijn als gevolg van klimaatontwikkelingen aanpassingen doorgevoerd. Met name voor het bomenonderhoud zijn meer middelen geraamd. Ook zullen in 2023 vanzelfsprekend de beheerplannen worden geactualiseerd.

Het areaal bedraagt ca. 21.500 bomen en ca. 1.300.000 m² groen.

Financiële consequenties en vertaling naar de begroting

Op basis van de financiële vertaling van het vastgesteld groenbeleid zijn de volgende bedragen in de begroting opgenomen. Deze bedragen zijn afgestemd op het gewenste kwaliteitsniveau, de urenrekening, de onderhoudsplannen/beelddbestekken en de bezuinigingen waartoe de gemeenteraad heeft besloten.

Categorie (Bedragen x €1.000)	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Groen onderhoud	998	814	937	1.008	1.008	1.008
Reconstructies	187	219	259	259	259	259
Boom onderhoud	281	315	333	333	333	333
Straatmeubilair	4	23	25	25	25	25
Totaal	1.470	1.371	1.554	1.625	1.625	1.625

WEGEN EN CIVIELTECHNISCHE KUNSTWERKEN

Beleidskader

Het wegbeheer is een samenhangend geheel van activiteiten die gericht zijn op het ontwikkelen, onderhouden en managen van de functies van het wegennetwerk ten dienste van de gebruikers. De gemeente heeft als wegbeheerder de zorgplicht om de wegen die binnen haar gebied liggen in een goede staat te laten verkeren. De basis voor het beheer van wegen is gelegen in het Beleidsplan Wegen 2022-2026. Reconstructies van wegen vallen buiten het planmatig onderhoud.

Oppervlaktes aan wegen per verhardingstype binnen en buiten de bebouwde kom

Gebied	Elementen (m2)	Asfalt (m2)	Beton (m2)	Totaal
Centrumgebied	100.981	3.943		104.925
Woonwijken	618.042	96.254	807	715.103
Invalswegen	35.919	67.842	1.125	104.886
Bedrijfsterreinen	48.937	42.569	2.734	91.540
Begraafplaatsen	4.416	3.160		7.575
Buitengebied	56.571	762.580	35.283	854.434

Bron: IBOR

Financiële consequenties en vertaling naar de begroting

Op basis van de financiële vertaling van het wegenbeheersplan zijn de volgende bedragen benodigd en in de begroting opgenomen. De bedragen zijn gebaseerd op de onderhoudsplanning, urenrekening en het gewenste kwaliteitsniveau.

Categorie (Bedragen x €1.000)	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Beheer verharde wegen	989	1.000	916	916	916	916
Beheer semi-verharde wegen	78	63	67	67	67	67
Beheer recreatieve fietspaden	46	58	58	58	58	58
Beheer wegwijkverbetering	269	370	365	365	365	365
Onderhoud bruggen	83	99	98	98	98	98
Totaal	1.465	1.590	1.504	1.504	1.504	1.504

RIOLERING/WATERTAKEN

Beleidskader

De gemeenteraad heeft op 9 juli 2019 het Watertakenplan 2020-2024 vastgesteld. Op het gebied van water heeft gemeente Wierden in het Watertakenplan 2020-2024 haar visie vastgelegd met betrekking op de gemeentelijke watertaken in de waterketen (afvalwater, hemelwater en grondwater). Met betrekking tot de visie staat de gemeente Wierden voor een toekomstbestendige waterketen waarbij nu geanticipeerd wordt op toekomstige veranderingen. Naast de visie is in het Watertakenplan per "watertaak" de strategie en de daaruit voort komende maatregelen verankert om invulling te geven aan de visie. De invulling is afgestemd met de overige beleidsterreinen van de gemeente en het beleid van het waterschap en de provincie.

Strategie zorgplicht afvalwater

- Doelmatig verzamelen van het in het gemeentelijke gebied geproduceerde afvalwater;
- Doelmatig transport van het ingezamelde afvalwater naar een geschikt lozingspunt;
- Voorkomen van vuil-uitworp naar bodem, grond- en oppervlaktewater;
- Minimale overlast voor de omgeving;
- Effectief rioleringsbeheer;
- Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven.

Strategie zorgplicht hemelwater

- Doelmatig omgaan met de inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater;
- Voorkomen van vuil-uitworp naar bodem-, grond- en oppervlaktewater;
- Minimale overlast voor de omgeving;
- Effectief rioleringsbeheer;
- Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven.

Strategie zorgplicht grondwater

- Invulling geven aan de grondwaterzorgplicht;
- Drinkwaterwinning en bescherming.

Financiële consequenties en vertaling naar begroting

Door vaststelling van het Watertakenplan in 2019 heeft de gemeenteraad ook ingestemd met de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing. Om de investeringen en exploitatie-uitgaven ten behoeve van de zorgplichten kostendekkend te laten zijn, stijgt de rioolheffing exclusief de jaarlijkse index met 1 % tot 2040.

Op basis van de financiële vertaling van het Watertakenplan zijn de volgende bedragen gemoeid met rioleringszorg:

Categorie (Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Exploitatieuitgaven	1293	1266	1335
Toevoeging voorziening	1046	923	1010
Onttrekking voorziening			
Opbrengst rioolheffing	-3068	-3150	-3365
De volgende lasten worden toegerekend aan riolering:			
Aandeel kosten kwijtschelding	61	57	59
Aandeel kosten straatreiniging	54	55	58
Overhead kwijtschelding/ straatreiniging	10	10	13
Onkruidbestrijding	8	9	8
Aandeel bladkorven	2	7	7
Overhead Leefomgeving	100	104	126
Overhead buitendienst	23	26	33
Overhead Fin	1	1	1
BTW Compensabel	153	141	140
Correctie rentenotitie BBV	317	551	575
Totaal	0	0	0

Al een aantal jaren worden de overheadkosten niet meer via tijdsverantwoording, maar afzonderlijk toegerekend aan het taakveld. Exploitatiesaldi worden verrekend met de egalisatie voorziening riolering. Er is dan ook sprake van een “gesloten financieel circuit”. De voorzieningen voor rioleringen kennen per 31 december 2021 een saldo van ca. € 1,8 miljoen.

GEBOUWEN

Beleidskader

Conform het geldende beleidsplan Beheer en Onderhoud gemeentelijke gebouwen wil de gemeente de gebouwen technisch in stand houden op een aanvaardbaar onderhoudsniveau. Van alle gemeentelijke gebouwen is bepaald welk onderhoudsniveau wordt nagestreefd. Hierbij worden 3 niveau's onderkend (optimaal, basis en minimaal) waarbij in algemene zin geldt dat voor de publieksruimten een hoger niveau wordt nagestreefd.

De gemeentelijke gebouwen worden jaarlijks geïnspecteerd. De gegevens uit deze inspectie worden gerelateerd aan het gewenste onderhoudsniveau en verwerkt in de meerjarenonderhoudsplanung.

Financiële consequenties en vertaling naar begroting

Om pieken in de exploitatielasten te voorkomen zijn onderhoudsvoorzieningen ingesteld. Door een jaarlijkse storting in de onderhoudsvoorzieningen worden alle onderhoudsactiviteiten zeker gesteld. De financiële gevolgen zijn verwerkt in deze programmabegroting. Uitgangspunt is dat het actualiseren van de stortingen om de 5 jaar plaatsvindt.

Op basis van de financiële vertaling van de meerjarenonderhoudsplanung geven de onderhoudsvoorzieningen het volgende beeld te zien:

	2022				2023	2024	2025
	saldo aan het begin van het dienstjaar	vermeerderingen (zoals stortingen in reserve/voorziening, bijboeking wegens rente)	verminderingen zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve/voorziening)	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar
Onderhoudsfonds gemeentehuis	195.959	139.000	112.999	221.960	255.975	318.494	208.109
Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	58.459	35.900	16.095	78.264	102.958	109.896	101.046
Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	133.853	68.700	56.264	146.289	113.670	138.826	94.114
Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO		12.600	12.600		2.757	10.282	17.338
Onderhoudsfonds startershallen, huurwoningen	3.890	5.000		8.890	13.890	18.890	23.890

De accountant stelt bij de controle van de jaarrekening jaarlijks vast of de onderhoudsvoorzieningen toereikend zijn. De accountant beoordeelt daarbij jaarlijks het structurele verloop van de voorzieningen en de toereikendheid en wijst op het belang van actualisatie. De voorzieningen voor onderhoud van de gebouwen bedragen per 1 januari 2022 in totaal € 463.000,-. Jaarlijks bij het opmaken van de jaarrekening wordt de toereikendheid van de fondsen beoordeeld.

ALGEMEEN

Voortvloeiende uit artikel 212 Gemeentewet is de Nota Vaste Activabeleid 2022 opgesteld. Er is aangesloten bij de nieuwe regelgeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording. Verder is er een ondergrens van € 5.000,- ingesteld waar beneden investeringen niet geactiveerd worden.

PARAGRAAF C: FINANCIERING

Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido)

De Wet Fido stelt kaders voor een verantwoorde, professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt. Voor het beheersen van renterisico's bevat deze wet 2 concrete richtlijnen, te weten:

- de renterisiconorm: deze norm beoogt spreiding aan te brengen in de looptijd van de vaste schulden. De norm geeft aan hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar. Door het Rijk is bepaald dat de norm 20% van het begrotingstotaal bedraagt.
- de kasgeldlimiet: deze norm beoogt het risico van het aangaan van te veel kortlopende geldleningen te beperken. De norm geeft aan hoeveel geld geleend mag worden voor een periode van maximaal 1 jaar. Door het Rijk is bepaald dat de norm 8,5% van het begrotingstotaal bedraagt.

Op grond van de Wet FIDO werken we momenteel met het Treasurystatuut 2022.

Renterisiconorm 2023

Begrotingstotaal 2023 (de som van alle lasten van de primitieve begroting)	€ 69.130.000
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%
Renterisiconorm	€ 13.826.000
Renterisico op vaste schuld	€ 567.000
Onderschrijding renterisiconorm	€ 13.259.000

In 2023 treedt wegens het aflossen van een geldlening een renterisico op van € 567.000,-. In theorie zou dit bedrag weer geleend moeten worden; of dit daadwerkelijk nodig is wordt te zijner tijd beoordeeld. In de "Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden" wordt het minimumbedrag van de renterisiconorm bepaald op € 2,5 miljoen.

Kasgeldlimiet 2023

Begrotingstotaal 2023 (de som van alle lasten van de primitieve begroting)	€ 69.130.000
Kasgeldlimiet in % van de grondslag	8,50%
Kasgeldlimiet in bedrag	€ 5.876.050
Gemiddelde vlottende schuld	€ 5.524.000
Gemiddelde vlottende middelen	€ -
Toets voor kasgeldlimiet	€ 5.524.000
Toegepaste kasgeldlimiet	€ 5.876.050
Onderschrijding kasgeldlimiet	€ 352.050

Op begrotingsbasis laat zich een onderschrijding van de kasgeldlimiet zien; of dit zich ook daadwerkelijk voordoet, is afhankelijk van het uitgavenpatroon gedurende het jaar. Een financieringsbehoefte wordt voor een groot deel veroorzaakt door aflossingen op geldleningen, besteding van reeds gevoterde kredieten met éénmalige dekking en geplande investeringen.

In de begroting is de rente over het financieringstekort per 1-1-2023 (€ 6,4 mln.), € 116.000,-, als structurele rentelast opgenomen.

Verder is van de stelpost rentelasten ter grootte van € 176.000,- vanaf 2023 een bedrag van € 25.000,- gereserveerd voor het afdekken van rentelasten van aan te trekken geldleningen.

Een overschrijding van de kasgeldlimiet zal in elk geval worden voorkomen door het aangaan van langlopende geldleningen. In de dekking van de dan optredende rentelasten is in de begroting voldoende voorzien.

Uitzettingen kasgeld

In het treasurywet 2022, artikel 6, is bepaald dat kasgeld, dat niet direct nodig is voor de eigen organisatie uitsluitend uitgezet mag worden bij de Nederlandse staat (schatkistbankieren) of bij medeoverheden.

In de begroting 2023 wordt een financieringstekort begroot en derhalve worden op begrotingsbasis geen uitzettingen van kasgeld voorzien. Daarnaast heeft de gemeente diverse uitzettingen/beleggingen bij o.a. BNG, Kredietbank, Essent, Cogas, WMO en Twente Milieu uit hoofde van haar publieke taak. De totale boekwaarde van deze aandelen bedraagt € 713.000,-.

Schatkistbankieren

De lagere overheden zijn verplicht tot het aanhouden van hun overtollige banktegoeden bij het Rijk. De drempel die daarbij aangehouden wordt is gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt.

Voor de gemeente Wierden komen we bij een begrotingstotaal van € 69,1 mln. op een aan te houden banktegoed van € 1,4 mln.

Financiering

Onderstaand wordt inzicht verschaft in de begrote financieringspositie per 1 januari 2023 en de verwachte financieringsbehoefte van de gemeente in 2023.

Financieringsbehoefte

De begrote financieringspositie in 2023 is als volgt:

Boekwaarde investeringen		€ 68.806.000
Vaste financieringsmiddelen		
- Eigen vermogen(reserves en voorzieningen)	€ 28.449.000	
- Langlopende geldleningen	€ 33.905.000	
		€ 62.354.000
Financieringstekort begroot per 1 januari 2023		€ 6.452.000

Begrote bestedingen in 2023

- Jaarlijkse aflossing op en gehele aflossing van		
- Langlopende geldleningen	€ 2.451.000	
- Investerings begroting 2023(zie nota van aanbidding)	€ 4.205.000	
- Ontwikkeling reserves en voorzieningen	€ 3.130.000	
		€ 9.786.000
		€ 16.238.000

Begrote vrijkomende middelen in 2023:

- Grondexploitatie	€ -1.779.000	
- Afschrijvingen/aflossingen	€ -2.862.000	
		€ -4.641.000

Totale financieringsbehoefte in 2023		€ 11.597.000
---	--	---------------------

Op basis van de huidige inzichten wordt de financieringsbehoefte voor 2023 geraamd op ruim € 11,6 miljoen. Mocht op enig moment de noodzaak ontstaan om meer vaste financieringsmiddelen aan te trekken, dan kunnen de hieruit voortvloeiende rentelasten worden opgevangen zonder structurele consequenties voor de begroting (zie ook hetgeen onder “Kasgeldlimiet” staat vermeld).

Op begrotingsbasis wordt er van uitgegaan dat de investeringen volledig gerealiseerd worden. In dit geval gaat het om de relatief grotere investeringen in het voortgezet onderwijs (bouw Passie) en de sportaccommodatie op de Esrand. Ook nog niet uitgevoerde investeringen en aflossingen op geldleningen veroorzaken een behoefte in middelen. In werkelijkheid is dit niet het geval en worden investeringen veelal in meerdere jaren uitgegeven (regel is in maximaal 2 jaar). Zo blijkt uit de staat van reserves en voorzieningen dat er per 1 januari 2022 € 1,5 miljoen aan investeringen met eenmalige dekking resteerde. De begrote financieringsbehoefte zal zich dan ook in werkelijkheid niet tot dat niveau voordoen.

Leningenportefeuille

Het restantbedrag aan geldleningen wordt per 1 januari 2023 begroot op € 33,9 miljoen. In de begroting is € 25.000,- gereserveerd om de rentelasten van eventueel aan te trekken geldleningen op te kunnen vangen. De verwachting is dat in 2023 geen aanvullende leningen benodigd zullen zijn.

Kredietrisico's

Per 1 januari 2023 staat de gemeente garant voor een bedrag van ca. € 48.223.000,-. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

* geldleningen Reggewoon (garantie Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	€ 47.463.000
* garantiestelling Veiligheidsregio	€ 760.000

Rente

Er wordt geen rente meer toegevoegd aan reserves en voorzieningen. Dit brengt risico's met zich mee omdat deze ook dienst doen als financieringsmiddel. Om dit te ondervangen is afgesproken om een bepaalde rentedruk in de begroting aan te blijven houden. Afgesproken is om een stelpost herfinanciering te hanteren waarvan de omvang afhankelijk is van het eigen vermogen. Omdat nooit het volledige eigen vermogen zal worden aangewend, de gemeente zal altijd reserves en voorzieningen hebben, wordt de stelpost in 2023 vastgesteld op 1,7 % van 50% van het eigen vermogen.

Schema rentetoerekening Begroting 2023

a.	De externe rentelasten over de lange financiering	€ 549.038	
	Idem korte financiering	€ 116.285	
			€ 665.323
b.	De externe rentebaten		€ -172.122
	Saldo rentelasten en rentebaten		€ 493.201
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden		
c.	doorberekend	€ -39.726	
	De rente van projectfinanciering die aan het		
	betreffende taakveld moet worden toegerekend		
	(voorbeeld riolering)	€ -45.285	
			€ -85.011
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 408.190
d.1	Rente over eigen vermogen		€ -
	Rente stelpost herfinanciering eigen vermogen		€ 176.380
d.2	Rente over voorzieningen		€ -
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen		€ 584.570
	rente		
	De aan taakvelden toe te rekenen rente		
e.	(renteomslag)		
	* rente staat C	€ -844.884	
	* grondexploitatie	€ 39.726	
	* renteprojectfinanciering	€ 45.285	
	* rente verstrekte geldleningen	€ 172.122	
			€ -587.751
f.	Verwacht renteresultaat op het taakveld Treasury		€ 3.181

Afwijking bedraagt:

Renteresultaat	€ 3.181	0,5%
Toe te rekenen rente aan taakvelden	€ 584.570	

Als de afwijking van dit laatste percentage groter is dan 25% moet er op grond van de BBV op werkelijke basis een her-rekening plaatsvinden met een nieuwe verdeling van de rente naar de taakvelden.

Voor investeringen waar een extern tarief tegenover staat is gekozen voor een vast rentepercentage met afschrijving op annuïteitenbasis. Deze rente wordt daadwerkelijk aan de taakvelden toegerekend. Voor de rentebijschrijving op boekwaarden grondexploitatie wordt aangesloten bij de voorschriften die in het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording aangegeven worden. Dat betekent dat er ca. 1,2 % rente aan de boekwaarden van de grondexploitatie wordt toegerekend.

PARAGRAAF D: BEDRIJFSVOERING

ALGEMEEN

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt in overeenstemming met artikel 14 van het BBV inzicht gegeven in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Onderstaand wordt ingegaan op de stappen die eerder zijn gezet en ook in 2023 en volgende jaren volop aandacht van de organisatie vragen.

Expeditie Wierden: de organisatieontwikkeling is in volle gang

In 2020 heeft het gemeentebestuur besloten tot een interventie in de ambtelijke organisatie met het doel een kwaliteitsimpuls te genereren, gericht op een duurzaam robuuste en kwalitatief optimaal presterende organisatie die tevens grip krijgt en houdt op een gezonde financiële positie van de gemeente Wierden.

Nadat het college op 8 juni 2021 het 'Koersdocument Expeditie Wierden, Investeren in de toekomst met, in en voor de samenleving' heeft vastgesteld is in een rap tempo gestart met het in uitvoering brengen van de eerste prioriteiten. In de eerste plaats heeft de organisatie ingezet op het invullen van de diverse vacatures in de organisatie. In het verleden is er voor gekozen om deze vaste formatie in te vullen met externe inhuurkrachten. Tientallen functies hebben we ondanks de krapte in de arbeidsmarkt kunnen invullen terwijl we alles op alles zetten om uitstroom van personeel zo veel mogelijk te voorkomen. Ook zijn er twee nieuwe leden voor het Managementteam geworven die op 1 januari 2022 zijn gestart.

Daarop volgend is gewerkt aan het herinrichten van de organisatie. Aan de hand van een structuurwijziging is bewerkstelligd dat diverse processen die versnipperd waren georganiseerd weer logisch zijn geclusterd. Ook is gestart met het clusteren van alle veiligheidsvraagstukken en zijn deze ondergebracht bij een nieuwe afdeling Integrale veiligheid. Dit mede gezien het feit dat integrale veiligheid en met name ondermijning, cybercrime, omgevingsveiligheid, veiligheid in het sociaal domein en zorgfraude op dit moment, ook landelijk, hoge prioriteit heeft. Door alle veiligheidstaken te concentreren binnen één afdeling ontstaat robuustheid en meer slagkracht en denkvermogen om op dit

terrein de gewenste resultaten te halen voor de samenleving.

Het college heeft op 15 maart 2022 de nieuwe structuur vastgesteld. Het invullen van de vacatures en het slimmer organiseren van de structuur vormt daarmee de basis voor de verdere ontwikkeling van de organisatie. Ondertussen is ook gestart met het uitvoeringsprogramma Dienstverlening. Prioriteit is gegeven aan het inrichten van een nieuwe website, een plan voor het oprichten van een Klantcontactcentrum, het opleiden van interne schrijfcoaches in het kader van het traject “Direct duidelijk” en het verruimen van de openingstijden als gebleken wens uit de inwonersenquête begin 2022. Ook is geïnvesteerd in diverse trajecten om de interne samenwerking te verbeteren en de vitaliteit van medewerkers te vergroten. Tot slot is door de organisatie in 2022 veel inzet gepleegd in het opstellen van de Toekomstvisie 2030.

Trends en ontwikkelingen versus beschikbare formatie in de organisatie

Onverminderd groot blijft het werken aan het leveren van goede zorg aan onze inwoners. Dat gecombineerd met het grip krijgen en houden op de oplopende kosten in het sociaal domein. Naast de implementatie van de, door Berenschot getoetste, interventies is ook een onderzoek uitgevoerd naar de uitvoering van de Participatiewet. Dit onderzoek bevat een aantal aanbevelingen op het gebied van formatie, slimmer organiseren en inrichten van de werkprocessen.

Ook de gewenste woningbouw versnelling is ter hand genomen. Veel inzet wordt gepleegd op het realiseren van de uitleggebieden en het faciliteren van binnenstedelijke initiatieven. Diverse projecten zijn in uitvoering terwijl nieuwe initiatieven zich reeds hebben aangediend.

Recent heeft het rijk de plannen gepresenteerd over de reductie van de stikstof uitstoot. Voor de gemeente Wierden heeft dat grote consequenties voor de aanwezige agrarische sector. Ook hier zal de komende jaren maximale inzet van onze organisatie worden gevraagd.

Uiteraard dienen de reguliere dienstverlening en de uitvoering van de wettelijke taken voortgang te blijven vinden waarbij vanuit het nieuwe coalitie akkoord vol wordt ingezet op inwonersparticipatie. Een ambitie die een andere, meer intensieve manier van werken voor onze organisatie betekent.

Met het luwen van de Coronacrisis is helaas een nieuwe crisis ontstaan; Oekraïne. De opvang van ontheemde Oekraïners maar ook de opvang van asielzoekers en statushouders vraagt ontzettend veel inzet van de medewerkers van de gemeente Wierden.

Een nieuwe crisis is ook de toename van huishoudens met financiële problemen door hogere energieprijzen. Bij aanhoudend hoge prijzen voor energie, boodschappen en brandstof kunnen volgens het Centraal Planbureau tussen de 9% en 15% van alle huishoudens moeite krijgen met het betalen van hun maandelijkse lasten. Ook in de gemeente Wierden zien we hier de impact van voor (een deel) van onze inwoners. Dat betekent dat een deel van de beschikbare formatie voor andere taken mogelijk op het ondersteunen van deze inwoners wordt ingezet.

Samen met het uitvoeren van de ambities, het reguliere werk en de organisatie ontwikkeling zorgt dat voor een zodanige druk op de beschikbare capaciteit in de organisatie dat de grenzen van de mogelijkheden bereikt zijn.

Het is essentieel dat er voldoende niveau en bezetting beschikbaar is binnen onze organisatie die in staat is om uitvoering te geven aan de gemeentelijke taken en de vastgestelde ambities en voldoende wendbaar is om snel en adequaat in te kunnen spelen op de actuele dynamiek binnen de samenleving. Met de behandeling van de Nota Meerjarenbeleid 2023-2026 is uitvoerig gesproken over de noodzaak om formatie toe te voegen dan wel ambities en niet wettelijke taken te faseren of af te stellen. Met de uitkomsten is bij het opstellen van de begroting 2023 rekening gehouden.

Tenslotte: Inwoners mogen verwachten dat de gemeente rechtmatig handelt en betrouwbaar, transparant, doelmatig, doeltreffend en alert is. De bedrijfsvoering is hierop afgestemd en bestaat uit een aantal aandachtsgebieden: Personeel, organisatie, informatisering en automatisering, communicatie en planning & control (inclusief administratieve organisatie en interne controle). In deze paragraaf wordt nader op deze aandachtsgebieden in gegaan.

PERSONEEL

In de begrotingen van voorgaande jaren is uitvoerig ingegaan op de formatie en met name de mutaties en ontwikkelingen daarin. In onderstaande tabel is de formatie (exclusief raadsleden, schaduwfractieleden, commissieleden, ambtenaren burgerlijke stand, stagiairs en voormalige wethouders) van de laatste jaren met daaronder enkele relevante toelichtingen opgenomen. De uitgebreidere toelichtingen kunnen uiteraard nog in de begrotingen van voorgaande jaren worden nagelezen.

Begrotingsjaar	Formatie in Fte's
2020	169,70
2021	171,15
2022	174,50

De begroting 2021 kent met een formatie van 171,15 fte een toename van 1,45 fte ten opzichte van 2020. Deze toename wordt in belangrijke mate veroorzaakt door een uitbreiding van de formatie voor rioolbeheer. Deze uitbreiding is opgenomen in het door de raad vastgestelde watertakenplan. Verder is een oproepkracht op grond van wettelijke bepalingen in vaste dienst genomen ten laste van het daarvoor beschikbare budget voor oproepkrachten.

In de begroting 2022 is een formatie van 174,50 fte opgenomen. Een toename ten opzichte van het jaar ervoor die met name veroorzaakt wordt door de uitbreiding van de samenwerking op het terrein van de salarisadministratie en e-hrm. Vanaf medio 2020 is het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Wierden, Rijssen-Holten, Twenterand en Hof van Twente uitgebreid met de Regio Twente en Haaksbergen. De formatie is hierdoor in 2022 met 2,5 fte toegenomen. De kosten hiervan worden in rekening gebracht bij genoemde organisaties.

De formatie in de nu voorliggende begroting 2023 is 174,37 fte en dus nagenoeg gelijk aan de formatie 2022.

Vanwege de liquidatie van de GR Soweco zijn vanaf 2021 de voormalige SW-medewerkers in dienst getreden bij de gemeente Wierden. Het gaat hierbij om 73 medewerkers (63,82 fte) die nog niet in genoemde formatie zijn opgenomen. Van deze 73 zijn 17 personen werkzaam in de groenploeg van onze buitendienst. De overige 56 personen zijn werkzaam bij of via Ontplooi (beschut werk of gedetacheerd). Daarnaast heeft de gemeente 4 personen (3,34 fte) van de nieuwe doelgroep in dienst die een "nieuw beschutte" werkplaats hebben bij Ontplooi. De gemeente Wierden ontvangt hiervoor zelf een loonkostensubsidie. In genoemde formatie 2023 is nog geen rekening gehouden met eventuele voorstellen tot formatie uitbreiding uit de NMB 2023-2026 en begroting 2023.

DIENSTVERLENING

Wij vinden het belangrijk om onze inwoners, ondernemers en instellingen zo goed mogelijk te bedienen. Zij verwachten van ons (terecht) een hoge kwaliteit van dienstverlening. Daarom is het van belang om actief in te spelen op de veranderende behoeften van de samenleving, óók op het gebied van publieke dienstverlening. Met de visie op dienstverlening hebben we hiervoor een koers uitgezet die richting geeft aan onze dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen.

Inmiddels is de website www.wierden.nl vernieuwd, waarmee de toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid is vergroot. Daarnaast verruimen we onze openingstijden door ook tussen de middag gewoon geopend te zijn. Tal van andere projecten zijn van start gegaan, waaronder de inrichting van een zogenaamd KlantContactCentrum (KCC). De komende periode werken we verder aan deze projecten om onze dienstverlening verder te versterken. Onze visie op dienstverlening in verbinding met het koersdocument 'Expeditie Wierden; Investeren in onze toekomst met, in en voor de samenleving' vormen daarbij onze rode draad.

Om onze dienstverlening verder te kunnen versterken zijn ook middelen noodzakelijk. Hiermee kunnen we kleine investeringen die in samenhang zorgen voor een grote, positieve impact op de dienstverlening, mogelijk maken. Het inrichten van een KCC en de daarmee samenhangende scheiding tussen telefonie en receptie kent ook een formatieve impact.

INFORMATISERING EN AUTOMATISERING

In 2023 continueren we de eerder ingezette richting met de focus op informatiebeveiliging en het opbouwen van een iOrganisatie. We geven daarbinnen functioneel beheer weer een prominente plek. We zien een vergaande beweging naar de cloud waarbij de term "XaaS: Anything as a Service" wordt gebezigd; naast software wordt ook infrastructuur op abonnementsbasis uit de cloud aangeboden.

Informatiebeveiliging

Hoewel 100% veiligheid onmogelijk is, moeten we blijven investeren in het beschermen van ons belangrijkste bezit: onze informatie.

Voor de bescherming van onze I&A bezittingen willen we zogenaamde honeypot software aanschaffen. Daarmee lok je (als een bij naar de honing) een eventuele hacker naar een

deel van je infrastructuur die er aanlokkelijk uitziet en waardoor wij vroegtijdig worden geïnformeerd. Om de reële kans op een cyberaanval en de gevolgen daarvan het hoofd te bieden, nemen we als gemeente een veelheid aan maatregelen. Mede op aangeven van de IBD (Informatie BeveiligingsDienst van de VNG) en NCSC (Nationaal Cyber Security Centrum) gaan we in ons op te stellen Bedrijfs Continuïteits Plan (waar cyberrisico's een deel van de bedrijfsrisico's vormen) een aantal scenario's uitwerken en oefenen om zo goed als mogelijk voorbereid te zijn op een worst-case situatie. We hebben het in deze cyberoefening dan over de twee fasen na een calamiteit: Crisisbeheersing door het bestuur en herstel van onze dienstverlening door de ambtelijke organisatie.

Om enkele afgebakende opdrachten uit onze verbeterplannen uit te voeren, willen we eenmalig middelen aanvragen ter aanvulling op onze op dit moment beperkte CISO capaciteit. Denk hierbij aan het opstellen en controleren van beleidsstukken.

I-organisatie

De maatschappij verandert snel naar een informatiesamenleving waarin inwoners en ondernemers verwachten dat wij verantwoord omgaan met digitale duurzaamheid. Diverse wet- en regelgeving vraagt van ons proactieve openheid (WOO, Wet Open Overheid) en vergaande digitalisering van onze dienstverlening (WMEBV, Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer).

De exponentieel groeiende hoeveelheid data biedt mogelijkheden om datagestuurd te werken en beleid te ondersteunen. Denk hierbij aan het middels kunstmatige intelligentie ontdekken van patronen.

Voor de applicaties in onze gemeente zien we dat door VNG gestuurde ontwikkeling 'common ground' (het logisch opknippen van software) wij met extra kosten van leveranciers worden geconfronteerd. Dit zijn kosten voor nieuwe modules en migraties van data naar die nieuwe modules. Voor de 3 gemeentelijke terreinen verwachten we het komende jaar de volgende uitbreidingen en vervangingen. Voor maatschappelijke ontwikkeling: mijnWierden als portaal om zaken naar inwoners te ontsluiten en uitbreidingen aan iArchief en iParticipatie van Pink. Voor het fysieke domein voorzien we nieuwe APV- en archiefsoftware van onze leverancier Roxit. Tenslotte willen we bij bedrijfsvoering ons zaaksysteem vervangen en anonimiserings-software aanschaffen (ten behoeve van de WOO). Verder willen we voor het beheer van ons primaire vak applicaties twee functioneel beheerders werven en voldoen we aan de vraag van het MT en college op dit vlak.

Automatisering

Microsoft zal blijvend in belang toenemen en leveranciers zullen vaker eisen stellen aan het gebruik hiervan om de laatste veiligheidspatches te kunnen gebruiken. We zullen in ons serverpark te maken gaan krijgen met een transitie naar Microsoft.

Hiernaast zullen we een strategie opstellen voor het naar de cloud verplaatsen van onze infrastructuur en de impact daarvan op onze mensen, de benodigde middelen en de informatieveiligheid. Ondanks de gestage verplaatsing van applicaties naar de cloud zien we nog steeds een toename in de werkdruk door incidenten en onvoorziene cyberdreigingen. We vragen eenmalig middelen aan om extern bij te kunnen schakelen.

Middelen

In de begroting 2023 zijn daarnaast middelen opgenomen voor aanpassingen op basis van nieuwe wet- en regelgeving en voor de reguliere vervanging van infrastructuur componenten (schermen, telefoons, etc.).

Wet Open Overheid (Woo)

Met ingang van 2022 zullen we in de planning- en controlcyclus aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en doen we in de jaarlijkse verantwoording verslag van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Na een voorstudie in 2021 zijn we in 2022 gestart met een aantal onderdelen van de Woo. In de eerste plaats is voor de Woo-verzoeken (passieve openbaarmaking) een contactpersoon aangewezen. Het gaat om dezelfde medewerker die voorheen de WOB verzoeken behandelde. De Woo is voor dit deel per 1 mei 2022 ingegaan. Hiernaast zijn we voor de twee nieuwe onderdelen van de wet gestart met een plan van aanpak om te komen tot:

- Een informatiehuishouding die op orde is. Dit betekent dat we al onze informatiestromen - van creatie tot vernietiging/eDepot - in kaart willen brengen in de komende 5 tot 8 jaar. We starten in 2022 met het opzetten van een informatiestructuur en willen die voor onze top-10 informatieverzamelingen hebben ingevuld in 2023.
- Actieve openbaarmaking: Dit betekent dat we in de komende 5 jaar de in de wet genoemde 11 gemeentelijke informatiecategorieën actief gaan openbaar maken op een combinatie van onze eigen website en PLOOI (het Platform open overheids informatie van KOOP). Omdat het platform nog niet operationeel is en de detailplanning voor de verschillende categorieën nog niet bekend, volgen we de ontwikkelingen en sluiten aan wanneer dit mogelijk is.

Omdat het op orde krijgen van onze informatiehuishouding een complexe en tijdsintensieve operatie is (meer dan 400 processen en navenant aantal informatiebronnen) werven we vanuit de daarvoor beschikbaar gestelde middelen een informatie-adviseur voor de coördinatie ervan.

COMMUNICATIE

Digitale communicatie domineert de wereld steeds meer. Ontwikkelingen hierin staan nooit stil. Voor onze organisatie is het belangrijk om hierin mee te bewegen, kennis op te doen en juiste afwegingen te maken bij de inzet.

Sociale media kanalen bieden mensen mooie platforms om ongenueanceerd kritiek te uiten en meningen te ventileren. Steeds vaker worden deze platforms ook ingezet voor het stellen van een vraag via een persoonlijk bericht. Ook wij zien hierin een toename. Monitoring van onze social media kanalen is een belangrijke taak. In algemene zin, maar ook bij maatschappelijke onderwerpen en problemen die spelen. Weten wat er leeft in de samenleving, zodat we hier met de juiste inzet op in kunnen spelen, als dit nodig is.

Uitgangspunt van onze communicatie is dat we onze inwoners en andere partijen tijdig en duidelijk over gemeentelijke plannen, projecten en besluitvorming informeren. Belangrijk kanaal hierin is en blijft onze website. Onze website is dit jaar voorzien van een nieuw en modern jasje. De nieuwe website staat, maar is in feite nooit af. Door gebruikersonderzoeken in te stellen en hieruit verbeteringen door te voeren gaan we in 2023 verder met het optimaliseren van onze website en onze dienstverlening.

Er staan voor eind 2022/2023 nog een aantal grote communicatieprojecten op de rol die eigenlijk al geagendeerd waren voor 2022. Projecten die veel tijd en aandacht vragen, niet

alleen van team Communicatie, maar van de hele organisatie. Sociaal Intranet en Duidelijke Taal zijn hier twee voorbeelden van. Even inzetten, uitrollen en klaar er mee gaat hiervoor zeker niet op. Beide trajecten raken, in meer of mindere mate dienstverleningsaspect, cultuur, houding en gedrag. Er spelen binnen alle afdelingen van onze organisatie de nodige extra trajecten en projecten. Deze komen voort uit Expeditie Wierden of uit reguliere werkzaamheden. Het MT gaat deze in kaart brengen en dan worden keuzes gemaakt. Keuzes aan welke trajecten we ons als eerst gaan committeren zodat het voor een ieder ook behapbaar blijft naast de uitvoering van de reguliere werkzaamheden. Steeds vaker behoort crisiscommunicatie ook tot de dagelijkse werkzaamheden van Team Communicatie. De coronacrisis, opvang Oekraïners en opvang asielzoekers zijn trajecten die inzet vragen van Team Communicatie. Ook dit zorgt voor de nodige agendadruk. Gezien de huidige ontwikkelingen zal dit in 2023 ook nog wel de nodige capaciteit vragen.

Veel mooie uitdagingen die de nodige agendadruk meebrachten en brengen, maar dat neemt niet dat weg dat er op communicatiegebied ook het afgelopen jaar mooie stappen zijn gezet. Binnen het team zelf, op gebied van in te zetten middelen, ontwikkelingen en projectcommunicatie. Ook in 2023 vervolgen we vol energie onze Expeditie en gaan we er van uit samen weer mooie stappen te kunnen zetten.

PLANNING & CONTROL

Planning en control

Binnen de Planning en controlcyclus van de gemeente Wierden kennen we de volgende documenten die alle aan de gemeenteraad worden voorgelegd ter vaststelling:

- Nota Meerjarenbeleid
- Begroting inclusief meerjarenraming
- Bestuursrapportage
- Jaarstukken bestaand uit jaarverslag en jaarrekening

De Nota Meerjarenbeleid (NMB) markeert de jaarlijkse start van de planning- en controlcyclus. Hierin worden de beleidsprioriteiten voor de komende jaren benoemd. Deze prioriteiten zijn gelieerd aan het coalitieprogramma. De NMB is met name bedoeld om de raad in de gelegenheid te stellen jaarlijks keuzes te maken aan de hand van de doelstellingen zoals vastgelegd in het 4-jaarlijkse coalitieprogramma.

Deze keuzes samen met het bestaande beleid en de wettelijke taken krijgen hun beslag in de begroting die voor 15 november door de raad moet worden vastgesteld.

Gedurende het begrotingsjaar worden budgetten en investeringskredieten gemonitord door het College en daarbij wordt één keer per jaar een bestuursrapportage vervaardigd die in september in de gemeenteraad aan de orde komt.

De jaarstukken worden in het voorjaar samengesteld en samen met het oordeel van de accountant aangeboden aan de raad. De raad moet de jaarstukken voor 15 juli vaststellen. De begroting en jaarrekening worden ook in verkorte vorm weergegeven, genoemd "IN ÉÉN OOGOPSLAG".

Interne controle en accountantscontrole

In het VNG-rapport 'Vernieuwing accountantscontrole gemeenten' is benadrukt dat het college primair verantwoordelijk is voor de naleving van wet- en regelgeving en dat de gemeenteraad verantwoordelijk is voor het toezicht hierop. In de huidige situatie, waarin de

accountant de rechtmatigheidsverklaring afgeeft, lijkt die verantwoordelijkheid bij de accountant te liggen of lijkt het erop dat het college zich moet verantwoorden aan de accountant. Om daar verandering in aan te brengen heeft de commissie Depla de aanbeveling gedaan dat het college een rechtmatigheidsverklaring in de jaarrekening opneemt.

Inmiddels is duidelijk geworden dat de invoering hiervan zal plaatsvinden in 2023. Dit betekent dat in de jaarstukken 2023, die in het voorjaar van 2024 worden opgesteld en vastgesteld, voor het eerst de verplichte rechtmatigheidsverantwoording door het college zal zijn opgenomen.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is de afgelopen jaren diverse keren uitgesteld. Omdat de invoering eerder was voorzien waren de voorbereidingen hierop door de organisatie al grotendeels gedaan. Hierdoor waren we in staat om over 2021, ondanks dat er nog geen wettelijke verplichting is, een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarstukken over 2021. Ook over 2022 streven we ernaar op vrijwillige basis een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarstukken op te nemen. Omdat we dan twee jaar hebben 'proefgedraaid' zijn we naar verwachting klaar voor de verplichte invoering over 2023.

Overigens betekent de wijziging in de verantwoordelijkheden ten aanzien van de rechtmatigheid niet dat er door de accountant minder rechtmatigheidscontroles worden uitgevoerd. Het college moet organiseren dat deze door de organisatie worden uitgevoerd zodat het college hierover in de jaarrekening verantwoording kan afleggen. De accountant moet deze werkzaamheden vervolgens toetsen en verklaren dat de rechtmatigheidsverklaring van het college een getrouw beeld geeft.

Doelmatigheid

In maart 2017 heeft de raad de herziene verordening op grond van artikel 213a van de Gemeentewet vastgesteld. Hierin is geregeld dat het college met behulp van het interne controleproces periodiek de doelmatigheid van (onderdelen van) organisatie-eenheden van de gemeente en de uitvoering van taken door de gemeente onderzoekt. Verder toetst het college minimaal eens per raadsperiode de programma's op doeltreffendheid. In de begroting 2023 is een budget van € 10.000 opgenomen om, indien daartoe aanleiding is, te ondersteunen bij het uitvoeren van de werkzaamheden.

PARAGRAAF E: VERBONDEN PARTIJEN

ALGEMEEN

De Gemeente Wierden werkt op veel verschillende manieren samen met anderen. “Verbonden partijen” zijn die rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake indien de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld die niet verhaalbaar zijn in geval van faillissement van de verbonden partij. Ook is sprake van een financieel belang als financiële problemen bij een verbonden partij op de gemeente kunnen worden verhaald.

Partijen die subsidies ontvangen (maar waarin de gemeente niet bestuurlijk deelneemt) zijn volgens deze definitie geen verbonden partijen. Hoewel ook gesubsidieerde instellingen worden ingezet voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen komen zij in deze paragraaf verder niet aan de orde. Datzelfde geldt voor instellingen en organisaties waarbij de gemeente weliswaar garant staat voor een correcte betaling van rente en aflossing van opgenomen geldleningen, maar evenmin bestuurlijke zeggenschap heeft.

De deelname van de gemeente Wierden in rechtspersonen is voor een belangrijk deel historisch gegroeid. De diverse rechtspersonen passeren hierna kort de revue. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in vier categorieën:

- gemeenschappelijke regelingen, waarbij twee of meer gemeenten op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen een samenwerkingsverband aangaan ter behartiging van bepaalde belangen van die gemeenten;
- deelnemingen, waarbij de gemeente vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang in het bezit is van aandelen van een aantal vennootschappen;
- verenigingen en stichtingen, waarbij de gemeente zitting heeft in het bestuur, jaarlijks een financiële bijdrage verstrekt en financieel aansprakelijk is bij eventuele tekorten;
- overige verbonden partijen.

BELEID OP VERBONDEN PARTIJEN

Het beleid van de gemeente is gebaseerd op het uitgangspunt dat alleen verbonden partijen worden aangehouden waarmee een expliciet publiek belang wordt gediend. Het verwerven van inkomsten alleen is onvoldoende reden.

Nota verbonden partijen (2019)

Gemeenten kunnen in beginsel op verschillende manieren hun taken (laten) uitvoeren namelijk zelf doen, uitbesteden en deelname aan een verbonden partij. Verbonden partijen nemen een belangrijke plaats in als het gaat om openbaar bestuur (verlengd lokaal bestuur). We doen dat via gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen, soms met enkele gemeenten en in een aantal gevallen met alle 14 gemeenten

De Nota verbonden partijen is in 2019 geactualiseerd. De nota geeft informatie over wat verbonden partijen zijn, hoe we er praktisch mee omgaan en welke bevoegdheden en verantwoordelijkheden aan welk bestuursorgaan toekomen.

De nota kan dienen als kader voor zowel de gemeenteraad, het college als de ambtelijke organisatie. Het is een handvat om sturing te geven aan, en toezicht te houden op verbonden partijen. Een kader voor deelname aan, het oprichten van en het sturen op de verbonden partijen van de gemeente, om zo te komen tot verbonden partijen die een maximale bijdrage leveren aan de lokale bestuurlijke ambities. Met dit kader beogen wij bovendien helderheid te bieden over interne rollen, taken en verantwoordelijkheden.

Verplichte onderdelen BBV

De paragraaf verbonden partijen is een verplichte paragraaf en kent een aantal vaste onderdelen. Deze staan voorgeschreven in artikel 15 van het BBV. Het BBV kent verplichte onderdelen van de verbonden partijen. Het gaat naast de wijze waarop de gemeente belang heeft in de partij en het openbaar belang dat daarmee gepaard gaat om de informatie over de omvang van het eigen vermogen, vreemd vermogen en het resultaat van het rapportagejaar. Niet bij alle verbonden partijen wordt de balans en het resultaat voor het komende jaar geprognosticeerd. Voor deze verbonden partijen zal de informatie beperkt blijven tot de meest recente jaarrekening.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Overzicht verbonden partijen			
			Bedragen x € 1.000
1	GR SamenTwente		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 1.400
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,86	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€ 7.194	EV eind boekjaar	€ 6.996
VV begin boekjaar	€ 20.237	VV eind boekjaar	€ 18.260
Resultaat 2021	€ 489	Begroot resultaat 2023	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
2	GR Recreatieschap Twente		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 116
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,86	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€ 740	EV eind boekjaar	€ 740
VV begin boekjaar	€ 3.486	VV eind boekjaar	€ 3.203
Resultaat 2021	€ 278 -/-	Begroot resultaat 2023	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		

3	Bestuursovereenkomst SES / Twenteboard		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 229
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,86	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€ nb	EV eind boekjaar	€ nb
VV begin boekjaar	€ nb	VV eind boekjaar	€ nb
Resultaat 2021	€ 1	Begroot resultaat 2023	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
4	Veiligheidsregio Twente		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 1.625
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,80	Risico	Hoog
EV begin begrotingsjaar	€ 176	EV eind begrotingsjaar	€ 12
VV begin begrotingsjaar	€ 67.660	VV eind begrotingsjaar	€ 67.660
Resultaat 2021	€ 1.300	Begroot resultaat 2023	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester is afgevaardigd in het Algemeen Bestuur.		
5	Crematorium (OLCT)		
Type	Gemeenschappelijke Opbrengst		€ 3
	Regelingen		
Zeggenschap %	4,30	Risico	Laag
EV begin begrotingsjaar	€ 1.579	EV eind begrotingsjaar	€ 1.579
VV begin begrotingsjaar	€ -	VV eind begrotingsjaar	€ -
Resultaat 2021	€ 136	Begroot resultaat 2023	€ 359
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder is voorzitter van het bestuur van de GR		
6	Stadsbank Oost Nederland		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 100
	Regelingen		
Zeggenschap %	4,55	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€ nb	EV eind boekjaar	€ 892
VV begin boekjaar	€ nb	VV eind boekjaar	€ 14.591
Resultaat 2021	€ 117 -/-	Begroot resultaat 2023	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
7	Omgevingsdienst Twente		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 573
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,80	Risico	Laag
EV begin begrotingsjaar	€ 631	EV eind begrotingsjaar	€ 631
VV begin begrotingsjaar	€ 1.362	VV eind begrotingsjaar	€ 1.492
Resultaat 2021	€ 1.216	Begroot resultaat 2023	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Eén wethouder vertegenwoordigt gemeente in Algemeen Bestuur		

8	Twence BV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 220
Zeggenschap %	3,60	Risico	Midden
EV begin boekjaar 2021	€ 142.825	EV eind boekjaar 2021	€ 149.805
VV begin boekjaar 2021	€ 132.367	VV eind boekjaar 2021	€ 168.137
Resultaat 2021	€ 12.082	Begroot resultaat 2023	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
9	NV BNG		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 42
Zeggenschap %	0,04	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2021	€ 4.364.000	EV eind boekjaar 2021	€ 4.329.000
VV begin boekjaar 2021	€ 154.995.000	VV eind boekjaar 2021	€ 144.728.000
Resultaat 2021	€ 236.000	Begroot resultaat 2023	
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
10	Vitens NV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 0
Zeggenschap %	0,40	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2021	€ 557.100	EV eind boekjaar 2021	€ 600.300
VV begin boekjaar 2021	€ 1.340.100	VV eind boekjaar 2021	€ 1.387.800
Resultaat 2021	€ 19.400	Begroot resultaat 2023	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
11	Cogas NV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		747
Zeggenschap %	7,40	Risico	Midden
EV begin boekjaar 2021	€ 199.111	EV eind boekjaar 2021	€ 144.771
VV begin boekjaar 2021	€ 95.877	VV eind boekjaar 2021	€ 116.694
Resultaat 2021	€ 5.492	Begroot resultaat 2023	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
12	Enexis NV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 14
Zeggenschap %	0,01	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2021	€ 4.116.000	EV eind boekjaar 2021	€ 4.241.000
VV begin boekjaar 2021	€ 4.635.000	VV eind boekjaar 2021	€ 5.154.000
Resultaat 2021	€ 199.000	Begroot resultaat 2023	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging.		

13	Wadinko Beheer NV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 25
Zeggenschap %	2,10	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2021	€ 65.496	EV eind boekjaar 2021	€ nb
VV begin boekjaar 2021	€ 5.484	VV eind boekjaar 2021	€ nb
Resultaat 2021	€ nb.	Begroot resultaat 2023	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
14	Twente Milieu NV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 0
Zeggenschap %	5,50	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2021	€ 12.232	EV eind boekjaar 2021	€ 12.576
VV begin boekjaar 2021	€ 19.882	VV eind boekjaar 2021	€ 18.083
Resultaat 2021	€ 1.257	Begroot resultaat 2023	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
15	Euregio		
Type	Overige verbonden partijen	Bijdrage	€ 7
Zeggenschap %		Risico	Laag
EV begin boekjaar 2021	€ 2.305	EV eind boekjaar 2021	€ 2.523
VV begin boekjaar 2021	€ 23.389	VV eind boekjaar 2021	€ 12.189
Resultaat 2021	€ 218	Begroot resultaat 2023	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Een raadslid en de burgemeester zijn afgevaardigd in het Algemeen Bestuur.		

TOELICHTING VERBONDEN PARTIJEN

Gemeenschappelijke regelingen

1. GR SamenTwente

Deze gemeenschappelijke regeling is een samenwerking tussen de Twentse gemeenten en heeft tot doel het in zijn rechtsgebied bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van en zorg verlenen aan de bevolking of specifieke groepen daarvan.

Ter verwezenlijking van dit doel behartigt de GR de belangen op de volgende terreinen:

- Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente;
- Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning, onder de naam Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT);
- Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, onder de naam Veilig Thuis Twente (VTT).

2. GR Recreatieschap Twente

Deze gemeenschappelijke regeling is een samenwerking tussen de Twente gemeenten en heeft tot doel het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van recreatieve voorzieningen in zijn rechtsgebied.

Taken van deze GR zijn onder meer:

- a. bevordering van totstandkoming en instandhouding van publieke recreatieve/toeristische infrastructuur in Twente;
- b. aanleg, onderhoud en beheer van publieke recreatieve/toeristische voorzieningen die hetzij op zichzelf, hetzij in routeverband, hetzij door opname in arrangementen, een bovenlokaal karakter hebben.

3. Bestuursovereenkomst SES / Twenteboard

Deze bestuursovereenkomst beschrijft de samenwerking tussen de Twentse gemeenten, m.u.v. Twenterand, voor het versterken en verbreden en het uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaal economische structuur van Twente.

In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld.

Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen.

4. Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Om dit te realiseren werken zij intensief samen met politie, brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en alle veertien Twentse gemeenten. Afhankelijk van de aard en oorzaak van een incident werken zij ook samen met Defensie, andere overheden en het Openbaar Ministerie.

De VRT is een netwerkpartner en werkt veel samen om publieke en private partners, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen rondom het thema veiligheid en innovatie bijeen te brengen en vernieuwing mogelijk te maken ten gunste van 'meer' veiligheid en een hoger maatschappelijk rendement. Samenwerking met bedrijfsleven en kennisinstituten is daarbij het uitgangspunt.

De VRT heeft een beleidsplan opgesteld voor de jaren 2021-2024. De speerpunten van het dit beleidsplan (2021-2024) zijn:

- 7. continuïteit en stabiliteit, het goed blijven doen, zoals ze dat nu doen, met voldoende mensen en middelen;
- 8. een nieuwe meldkamerlocatie in Apeldoorn;
- 9. aansluiting blijven vinden en behouden bij de Twentenaren;
- 10. Technologische veranderingen: kansen benutten en proactief reageren op potentiële bedreigingen;
- 11. anticiperen op crisistypen gerelateerd aan klimaatverandering;
- 12. anticiperen op de wijziging van meerdere wetten die invloed hebben op de taken van de VRT.

5. Openbaar Lichaam Crematorium Twente

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet op de lijkbezorging. Met het oog hierop is de Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT) opgericht. Dit is een samenwerkingsverband van de gemeenten Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Tubbergen, Wierden en Winterswijk.

6. Stadsbank Oost Nederland

De Stadsbank Oost-Nederland is een samenwerkingsverband waaraan 22 gemeenten in Twente en de Achterhoek deelnemen. Als “gemeentelijke kredietbank” biedt de Stadsbank een, zowel vanuit maatschappelijk als ook bedrijfseconomische optiek gezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening aan, aan met name minder financieel draagkrachtigen. Het betreft onder andere (sociale) kredietverlening, schuldenregeling, voorlichting en budgetbeheer. De stadsbank biedt haar diensten aan vanuit haar vestigingen in Almelo, Enschede en Hengelo.

7. Omgevingsdienst Twente

De Omgevingsdienst Twente (ODT) is een samenwerkingsverband waaraan de 14 gemeenten in Twente deelnemen. De missie van de ODT is een veilige, gezonde omgeving voor alle inwoners in haar werkgebied. Om dat te bereiken wordt intensief samengewerkt met tal van partijen. Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving spelen een belangrijke rol bij het waarborgen en ontwikkelen van een goede leefomgeving. De ODT ziet toe op de naleving van de milieuregels bij zo'n 18.500 bedrijven in het werkgebied.

De ODT wordt de eerste 3 jaar gefinancierd op basis van input van de partners. Voor de doorontwikkeling naar outputfinanciering wordt in 2022 verder gewerkt aan een evenwichtige inbreng van taken door alle deelnemers aan de hand van het regionale VTH-beleid, het inrichtingenbestand en een geactualiseerde Product-Diensten-Catalogus waarbij de nadruk ligt op een zorgvuldige bepaling van kentallen per product. Daarnaast wordt gewerkt aan een aantal algemene spelregels hiervoor. Het doel is om de begroting 2024 te baseren op outputfinanciering.

Vennootschappen en coöperaties

8. Twence B.V.

Twence staat voor hoogwaardige inzet van afval, reststromen en biomassa als bron voor herbruikbare grondstoffen; zij maken deze stromen hiertoe geschikt en brengen grondstoffen terug in de keten. Daarnaast produceert Twence energie uit hernieuwbare bronnen. Zij zetten restafval in voor energetische benutting, zolang dit nog de meest efficiënte vorm van gebruik is. Dit doen zij klantgericht, met passie, innovatief en bedrijfseconomisch verantwoord. Zij verbinden maatschappelijk nut met ondernemerschap, respecteren mens en milieu en dragen bij aan verduurzaming van de samenleving, in het bijzonder aan de duurzaamheidsdoelstellingen van onze aandeelhouders. De gemeente Wierden bezit 3,6% van de aandelen (30.668 aandelen A).

Aandeelhouders van Twence zijn: Regio Twente, Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen en de gemeenten Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holt en, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Het streven is naar afvalloze samenleving in 2030. Steeds meer wordt afval omgezet in secundaire grondstoffen en in energie. De omzet in energie levert een grotere bijdrage aan de winst dan de verbranding en verwerking van afval. Bijdragen aan duurzaamheidsdoelstellingen en tegengaan schaarste aan grondstoffen.

Risico's zitten voor Twence met name in de veranderingen in methodiek van afvalverwerking, voldoende vollast voor verbranding (met langjarige contracten) en de

beweeglijkheid van de energiemarkt (de levering van elektriciteit, warmtelevering en stoom dragen bij aan risicospreiding) en secundaire grondstoffenmarkt. Restafval zal in de toekomst steeds minder worden ingezet voor energetische benutting, omdat er steeds betere technieken worden ontwikkeld om het in te zetten voor de terugwinning van grondstoffen.

9. NV Bank Nederlandse gemeenten (BNG)

De aandeelhouders van de BNG zijn de Staat der Nederlanden (voor 50%) en provincies en gemeenten (gezamenlijk eveneens 50%). Gemeten naar balanstotaal is de BNG de grootste overheidsbank van Nederland. De bank heeft een triple-A rating. Deze “beste rating” in de bankwereld is herbevestigd door kredietbeoordelaars.

Klanten van de BNG zijn overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. De BNG biedt financiële diensten op maat zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen. Ook participeert de bank in publiek-private samenwerking (PPS).

10. Vitens N.V.

Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland. Vitens levert drinkwater aan 5,5 miljoen mensen en bedrijven in de provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht, Overijssel en een aantal gemeenten in Drenthe en Noord-Holland. Vitens is een publiek bedrijf. De aandelen van Vitens zijn voor 100% in handen van provinciale en gemeentelijke overheden. Naast de provincies Utrecht, Gelderland, Overijssel, Flevoland en Friesland gaat het daarbij om 106 gemeenten in het verzorgingsgebied. Wettelijk is vastgelegd dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven.

Vitens geeft aan dat de huidige WACC regulering het onmogelijk maakt om het eigen vermogen op niveau te brengen/houden (minimaal 30% en streven naar 35%). De rentedragende schulden stijgen door de verwachte investeringen aanzienlijk en hierdoor kan bij ongewijzigd beleid op korte termijn niet worden voldaan aan de door geldverstrekkers gestelde ratio's. Hiermee komt de financiering van onze investeringen onder druk te staan. In de evaluatie van de drinkwaterwet in 2017 is de WACC-problematiek geagendeerd, met name de zorg over de financierbaarheid van de investeringen in een situatie waarin sprake is van een “schaalsprong” in het investeringsniveau. Dit probleem doet zich zowel voor bij Vitens als breed in de sector. De schaalessprong in de investeringen is het gevolg van een cumulatie van opgaven waar Vitens voor staat: klimaatverandering, cyber security/veiligheid, kwaliteit van onze bronnen, vervangingsinvesteringen en demografische groei/woningbouwopgave.

De lobbyactiviteiten van Vitens zijn daarom geïntensiveerd. Vitens zet in op een korte termijnoplossing voor de komende WACC periode 2022 – 2023 en een structurele oplossing waarvoor een wetswijziging noodzakelijk is.

Voor de komende jaren is de verwachting dat Vitens geen dividend zal uitkeren als gevolg van de lage WACC en het hoge investeringsniveau voor de komende jaren. Hierdoor kan Vitens niet voldoen aan de continuïteitsdoelstelling zoals opgenomen in het Financieel Beleid.

11. Cogas

Cogas is een onafhankelijk netbeheerder in Oost-Nederland. Op de infrastructuur voor gas en elektriciteit zijn ruim 135.000 huishoudens aangesloten, via het glasvezelnetwerk biedt Cogas 80.000 consumenten en bedrijven toegang tot radio, tv, internet en telecommunicatie. De komende jaren zal het speelveld ingrijpend veranderen door de energietransitie, hierbij wordt gedacht aan ontwikkelingen op het terrein van Biogas. Netwerken worden zwaarder belast, gebruikers gaan zelf energie opwekken en traditionele energiebronnen worden schaarser. In die nieuwe wereld wil Cogas een passende rol spelen. Door een verbinder te zijn die met andere partijen werkt Cogas aan een duurzaam Twente waar mensen comfortabel kunnen wonen, werken en leven. Cogas wil een actieve en faciliterende rol spelen en een duurzaamheidspartner zijn in de regio.

Aandeelhouders van de Cogas zijn de gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Hardenberg, Hof van Twente, Oldenzaal, Tubbergen, Twenterand, Wierden. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.

12. Enexis Holding N.V.

Sinds de operationele afsplitsing van Essent per 1 januari 2009 en de eigendomssplitsing per 1 juli 2009 heeft Enexis zich ontwikkeld tot een zelfstandig netwerkbedrijf. De aandelen van Enexis zijn in handen van de provincies Groningen, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Noord-Brabant en Limburg en circa 130 gemeenten in genoemde provincies en Friesland. Het nieuw vastgesteld strategisch plan in 2022 kent 3 hoofddoelen:

1. Sturen op maatschappelijke optimale energiekeuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst;
2. Aan iedereen wordt toegang tot energie aangeboden. Voor een ieder een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van hoge leveringszekerheid en ten de laagst mogelijke kosten;
3. Klanten weten wat ze aan Enexis hebben door een transparante betrouwbare en efficiënte dienstverlening.

De energietransitie leidt voor Enexis tot een grote investeringsopgave en kapitaalbehoefte. Aandeelhouders kunnen het publieke belang borgen door het aandeelhouderschap actief in te vullen en met het aandeelhouderschap invulling geven aan de duurzaamheidsdoelstelling. De gemeente Wierden heeft 21.310 aandelen, dit is 0,0142% van de aandelen, en heeft zich aangesloten bij de Vereniging van gemeenten aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN), die de belangen van haar leden behartigt.

Naast Enexis zijn enkele (kleine) deelnemingen aangegaan als gevolg van de verkoop van Essent. Alle deelnemingen zijn beëindigd behoudens de CSV Amsterdam BV.

Essent heeft in 2008 een claim ingediend tegen de Staat der Nederlanden vanwege elementen in de Splitsingswet waarbij netwerkbedrijven en leveringsbedrijven zijn ontvlecht en tegen RECYCLECO "Waterland" een eventuele garantieclaim. De schadevergoedingsvordering op de Staat is door een uitspraak van het Europese Hof in juni 2015 geëindigd. Voor de andere claim is € 13,5 mln. op een Escrow-rekening geplaatst. Er is € 9,5 mln. geclaimd. In juni 2016 is een compromis bereikt tussen Waterland en de vennootschap voor een bedrag van ca.€ 5.5 mln. over de belastingclaims tot en met de periode waarin Attero integraal onderdeel, als Essent Milieu, uitmaakte van de Essent-organisatie. Het bedrag is betaald uit het Escrow fonds van € 13,5 miljoen. Het resterend

vermogen op de Escrow-rekening is onder inhouding van € 150.000 voor aanvulling van het werkkapitaal volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders. De BV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico het bezwaar/beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van een naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Na afwikkeling van deze procedure zal de BV worden opgeheven en het saldo worden uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Het financiële risico's is beperkt tot het resterend werkkapitaal van deze BV.

13. Wadinko Beheer N.V.

Wadinko is een regionale participatiemaatschappij, die de bedrijvigheid – en daarmee de werkgelegenheid – wil bevorderen in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest Drenthe. De Gemeente Wierden is participant als gevolg van aandeelhouderschap in de WMO (Vitens) waarbinnen (Wavin) deze onderneming is ontstaan. Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben, zijn bij Wadinko aan het juiste adres. De bedrijven waar Wadinko bij voorkeur in participeert, behoren tot de maakindustrie en de zakelijke dienstverlening. Omdat deze bedrijven veel aandacht besteden aan diverse vormen van innovatie hebben zij ontwikkelingsmogelijkheden en groeipotentie. Daarmee dragen ze in belangrijke mate bij aan de bevordering van de regionale economische structuur.

14. Twente Milieu

Twente Milieu is een afvalverwerkingsbedrijf in Twente. Twente Milieu verzorgt het afvalbeheer en taken in de openbare ruimte voor negen gemeenten, die tevens aandeelhouder zijn: Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal en Wierden. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.

Overige verbonden partijen

15. EUREGIO

De EUREGIO maakt zich er sterk voor de samenwerking tussen Nederland en Duitsland te vereenvoudigen en te komen tot meerwaarde voor beide zijden. De EUREGIO is actief in de opbouw en de versterking van de structuren en de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duitse grensgebied. Het gaat erom, de economische kracht en de levenskwaliteit in de regio te verhogen en de integratie van het gebied verder te verbeteren. Aan Duitse kant strekt de regio zich uit over delen van de deelstaten Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen. In Nederland maken de Regio Achterhoek en de Regio Twente, de gemeenten Ommen, Hardenberg en Coevorden deel uit van het EUREGIO-gebied.

PARAGRAAF F: GRONDBELEID

INLEIDING

In onze gemeente zijn er vaste momenten waarop over de grondexploitaties gerapporteerd wordt, namelijk bij de vaststelling van de jaarrekening, in de bestuursrapportage en bij de begroting.

Het economisch herstel dat zich inzet na de coronacrisis heeft samen met de zeer lange rente tot een ongekende krapte op de woningmarkt en de bedrijfskavelmarkt geleid. Nu de rente weer oploopt en onzekerheid over de toekomst als gevolg van de oorlog in Oekraïne, stijgende energieprijzen en bouwkosten en toenemende aantallen vluchtelingen en statushouders die op enige wijze gehuisvest moeten worden toeneemt, vindt weer een geringe ontspanning op de vastgoedmarkten plaats. Maar de onzekerheden maken voorspellingen lastig. De gemeente Wierden is uitverkocht als het gaat om zowel nieuwe bedrijfslocaties als woningbouwkwavels.

Wel is de verwachting dat eind 2022 / begin 2023 woningbouwkwavels in Zuidbroek DG3 en Berghorst fase 2 op de markt komen. Het lijkt erop dat met een goede planning van bouwactiviteiten deze vallen in te passen in de kaders die aan de stikstofuitstoot worden gesteld.

Voor wat betreft de behoefte aan bedrijventerreinen is in 2022 een behoefteonderzoek door Stec uitgevoerd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek vindt in 2022/2023 een locatie-onderzoek plaats.

GRONDBELEID

2.1 Wat is grondbeleid?

In de Handreiking grondbeleid voor raadsleden (Ministerie van Binnenlandse zaken, 2013) wordt hierover het volgende geschreven:

"Grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel. Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken, en is dus niet leidend maar volgend op deze ruimtelijke doelstellingen."

In structuurvisies, beleidsnota's, en bestemmingsplannen legt de gemeente haar ruimtelijk beleid vast. Welke verdere verstedelijking staat de gemeente in de komende jaren voor? Welke voorzieningen moeten daartoe worden aangelegd? Welke ruimte krijgt de natuur in de gemeente?

RISICO'S IN GRONDEXPLOITATIE

Bij ontwikkelingen (projecten) wordt mogelijk een grondexploitatie opgesteld. Bij de opstelling van een grondexploitatie wordt uitgegaan van op dat moment realistische uitgangspunten en aannames. In het geval de grondexploitatie bij die uitgangspunten en aannames een tekort laat zien wordt voor dat tekort een voorziening getroffen. Het is echter mogelijk dat de uitgangspunten en aannames in de praktijk toch niet de waarheid blijken te zijn. Dit zijn risico's die niet in de voorziening van dat complex (project) zijn opgenomen, maar die wel financiële gevolgen kunnen hebben.

Risico's kunnen worden onderscheiden in kostenrisico's en opbrengstenrisico's.

Kostenrisico's zijn met name gelegen in de "productie" van de bouwgrond, zoals onverwachte bodemverontreinigingen of hogere aankoopkosten dan verwacht.

Opbrengstenrisico's zijn risico's die zijn gelegen in de markt. Daardoor komen inkomsten bijvoorbeeld later binnen waardoor de rentelasten beduidend hoger worden als geraamd, of er komen minder inkomsten binnen.

Gelijktijdig met de actualisatie van de grondexploitatie-complexen wordt er jaarlijks ook een risicoanalyse gemaakt. Op dat moment wordt bezien in hoeverre er nog geld onttrokken of gestort moet worden in de reserve winst grondverkoop (zie ook onderdeel "*Financiële positie van het grondbedrijf*").

STAND VAN ZAKEN COMPLEXEN GRONDEXPLOITATIE

Algemeen

Na een periode van ongekende krapte lijkt de woningmarkt zich enigszins te ontspannen. De verwachting blijft dat de krapte de komende jaren –ook bij nieuw aanbod– wel zal blijven bestaan. De voorbereidingen voor de toekomstige ontwikkelingen Zenderink Fase 2 en 3, De Berghorst 3 en Zuidbroek Deelgebied 3 lopen nog door.

In de gemeente zijn geen bedrijvenkavels meer beschikbaar. In het derde kwartaal van 2021 is de nieuwe grondexploitatie Esrand geopend. Hierbinnen komt naast de maatschappelijke functies een beperkte hoeveelheid kantoorkavels beschikbaar. In het najaar van 2022 is een onderzoek gedaan naar de behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen. Hieruit blijkt wel behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen voor de lokale markt te bestaan. Het behoefteonderzoek wordt gevolgd door een locatie-onderzoek dat in 2022/2023 plaats vindt.

Bouwgrond in exploitatie

Per 31-12-2021 zijn de exploitatieopzetten van de lopende complexen herzien en door de gemeenteraad bij besluit van 4 juli 2022 vastgesteld. De exploitatieopzet van De Berghorst Fase II is op 20 september 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. De exploitatieopzetten geven de navolgende verwachte resultaten aan het einde van de looptijd.

Complex	Netto contant geprognosticeerd resultaat (N = Nadeel, V = Voordeel) *1)	Eindwaarde	Looptijd
Zenderink	€ 51.000 V	€ 55.000 V	2028
Zuidbroek 1 ^e fase deelgebied	€ 99.000 V	€ 100.000 V	2022
2	€5.658.000 V	€ 6.035.000 V	2026
Zuidbroek 1e fase deelgebied			
3			
Kleen Esch	€ 11.000 V	€ 12.000 N	2023
Bedrijventerrein De Weuste	€ 659.000 N	€ 668.000 N	2022
Noord			
De Berghorst 2 ^e fase	€ 2.297.000 V	€ 2.536.000 V	2026
Rondweg Enter	€ 1.216.000 N	€ 1.233.000 N	2022
Bedrijventerrein De Elsmoat	€ 85.000 V	€ 86.000 V	2022
(50% van het verwachte saldo)			
De Esrand	€ 1.372.000 N	€ 1.444.000 N	2025

*1) Hierin zijn verwerkt de winstnemingen die op basis van de POC(Percentage Of Completion - methode verplicht moesten worden genomen.

Voor de te voorziene verliezen op de complexen Bedrijventerrein De Weuste Noord, Rondweg Enter en Esrand zijn voorzieningen ingesteld. Deze voorzieningen bedragen eind 2021 € 3,2 miljoen en zijn toereikend om de contante waarden van deze verliezen op te kunnen vangen.

Zuidbroek 1e fase deelgebied 2 en 3

In Deelgebied 2 zijn alle kavels verkocht. De woningen in deelgebied 2 zijn inmiddels gebouwd. De verwachting is dat in 2022 gestart kan worden met woonrijp maken van deelgebied 2.

Fase 1 van deelgebied 3 is bouwrijp. Hier zijn de eerste woningen opgeleverd. Het restant van deelgebied 3 biedt nog ruimte voor ca. 175 woningen. De uitwerking van de plannen vindt momenteel plaats en het bouwrijp maken wordt voorbereid, zodat in 2023 een groot deel van het gebied bebouwd kan worden. Eind 2022 zijn er 25 sociale huurwoningen naast de Passie gerealiseerd.

Zenderink

Fase 1 is grotendeels afgerond. Eén woning moet nog worden gebouwd.

De herijking van het woningbouwprogramma was aanleiding om gesprekken met de ontwikkelaars en grondeigenaren te starten over de ontwikkeling van fase 2 (Zenderink West) en fase 3 (Zenderink Oost). Zenderink Oost wordt z.s.m. in procedure gebracht.

Kleen Esch

Alle kavels in de Kleen Esch zijn verkocht en nog enkele van deze kavels worden eind 2022 geleverd.

De Berghorst fase 2 en fase 3

De Berghorst fase 1 is volgebouwd en het woonrijp maken is afgerond. Deze grondexploitatie is per 31-12-2021 afgesloten.

De gronden van de eigenaren en ontwikkelaars in De Berghorst Fase 2 zullen in 2022 worden geleverd en de reeds gemaakte voorbereidingskosten en eigen gronden zullen worden ingebracht. Na het vaststellen van het bestemmingsplan (en onherroepelijk worden van dit plan) kan eind 2022 met het bouwrijp maken worden gestart, zodat begin 2023 de eerste woningen kunnen worden gebouwd. In 2023 zullen gesprekken met eigenaren worden gestart om De Berghorst fase 3 zo spoedig mogelijk in ontwikkeling te nemen.

Bedrijventerrein De Weuste-Noord

In 2022 zijn op één na alle kavels verkocht en geleverd. Deze laatste kavel zal in 2024 worden geleverd. Het woonrijp maken heeft medio 2022 plaatsgevonden.

Bedrijventerrein De Elsmoat

Dit bedrijventerrein wordt samen met de gemeente Rijssen-Holten geëxploiteerd. Zowel de gemeente als de ontwikkelaars hebben al hun kavels verkocht. De onteigening van de laatste kavel is niet door gegaan nadat deze kavel in eigendom van een bouwer/ontwikkelaar is gekomen. Het woonrijp maken van Fase 1 is afgerond. Wel spelen nog enkele civieltechnische en waterhuishoudkundige zaken. Het woonrijp maken van Fase 2 gebeurt door de ontwikkelaars in fase 2 en volgt op de realisatie van de bouwprojecten.

Rondweg Enter eo

De exploitatie zal waarschijnlijk eind 2022 worden afgesloten.

Esrand

In dit project wordt ruimte voor de middelbare school De Passie, een sportvoorziening, en maatschappelijke voorzieningen en/of kantoren gerealiseerd. Voor het tekort dat op deze locatie wordt verwacht is een voorziening gevormd. Mogelijk wordt de hoogte van die voorziening aangepast als gevolg van wens van de raad om de ontsluiting van de maatschappelijke en kantorenkavels niet via de Zuid Esweg maar via de Rijssensestraat te laten verlopen.

Overige gronden

In het verleden zijn een aantal gronden buiten de grondexploitaties aangekocht waarvoor binnen een afzienbare tijd geen ontwikkeling meer wordt voorzien.

De boekwaarde is op balansdatum maximaal gelijk aan de marktwaarde in de huidige bestemming. Dit is in de praktijk de agrarische waarde van de gronden (€ 5 per m²). In verband met wijziging van de BBV voorschriften zijn de boekwaarden overgebracht naar de materiële vaste activa. De rentelasten, opbrengsten aan pachten en huren komen tot uitdrukking in de begroting. Hiermee is in 2023 een bedrag gemoeid van € 11.000,-

Materiële vaste activa	Boekwaarde per 1-1-2023
Lageveld	€ 377.000,-
Zuidbroek	€ 305.000,-
Bedrijventerrein na De Weuste Noord	€ 238.000,-
Anjelijsstraat grond parkeerterrein en nr. 4	€ 516.000,-
Totale boekwaarde	€ 1.436.000,-

FINANCIËLE POSITIE VAN HET GRONDBEDRIJF

Zoals we nog maar enkele jaren ondervonden hebben, kleven er risico's aan het voeren van een actieve grondpolitiek. Om de risico's op te kunnen vangen moet het weerstandsvermogen voldoende groot zijn.

Risicoafdekking in exploitatie genomen gronden

Daar de gemeente in beginsel een actieve grondpolitiek voert, moet ter wille van de continuïteit het weerstandsvermogen voldoende groot zijn om financiële risico's op te kunnen vangen. Het benodigde weerstandsvermogen is gebaseerd op de volgende 3 risico-typen:

- 1. Afschrijven c.q. afstoten van gronden.*
- 2. Verlenging van de looptijd.*
- 3. Prijsverlaging.*

Vervolgens is hier een inschatting van de kans aan toegevoegd (kans x risico is gevolg).

Mocht deze buffer op enig moment ontoereikend zijn dan komt het meerdere voor rekening van de algemene dienst.

Jaarlijks worden bij de actualisaties van de exploitaties ook de risico's gewaardeerd en de gewenste hoogte van het weerstandsvermogen bepaald. Per 1-1-2022 was het risico gewaardeerd op € 579.000,-. In de reserve winst grondverkoop zijn deze middelen aanwezig.

WINST- EN VERLIESNEMING

Een verantwoord financieel beleid en beheer vereist dat binnen de Grondexploitatie principieel winsten pas worden genomen wanneer deze gerealiseerd zijn en verliezen worden genomen wanneer deze te voorzien zijn.

Van winstneming kan pas sprake zijn wanneer de winst gerealiseerd is in een plan of in een fase van een plan. Voorwaarden voor tussentijdse winstneming zijn dat de exploitatieopzet voorziet in duidelijke herkenbare fasen, de winst in die fase is gerealiseerd en in vervolgfases geen verliezen worden verwacht, tenzij daarvoor voldoende voorzieningen zijn getroffen.

Winstneming vastgelegd in onze eigen Nota Grondbeleid, aangevuld bij vaststelling van de Begroting 2014

Met ingang van 2014 kan winst als gerealiseerd worden beschouwd wanneer minimaal 90% van de verkopen en de kosten gerealiseerd zijn, de onderliggende exploitatieopzet reëel is en er geen risico's worden voorzien of dat deze financieel zijn afgedekt.

Zoals reeds gesteld zullen verliezen op het moment dat deze te voorzien zijn genomen moeten worden. Jaarlijkse herziening van de exploitatieopzetten van lopende complexen is derhalve noodzakelijk. Indien verliezen niet meer binnen de desbetreffende exploitatieopzetten opgevangen kunnen worden zullen deze ten laste worden gebracht van de reserve winst grondverkoop (zie ook het onderdeel "Financiële positie van de grondexploitatie).

Winstneming op basis van de POC (Percentage of Completion) methode

In de notitie Grondexploitaties 2016 van de commissie BBV is opgenomen: "Indien het resultaat op de grondexploitatie op betrouwbare wijze kan worden ingeschat, tussentijdse winst dient te worden genomen". Dit moet gebeuren volgens de POC methode.

Ingaande 2017 is de gemeente genoodzaakt om winst te nemen volgens bovenstaande methode, deze gaat wettelijk boven onze eigen vastgestelde regels. Kort gezegd houdt dit in dat er op elk complex gekeken moet worden naar de mate van verkoop van de kavels en de kosten die daarmee gemoeid zijn. Uit de berekening volgt een percentage wat als winst genomen moet worden.

Omdat deze minder voorzichtige methodiek niet aansluit bij het gemeentelijk grondbeleid heeft de raad besloten het resultaat volgens de POC-methode te storten in een nieuw gevormde reserve voorlopige resultaten grondexploitatie. De winst kan, in overeenstemming met de door de raad vastgestelde nota reserves en voorzieningen en het gemeentelijke grondbeleid, worden aangewend indien minimaal 90% van de gronden in een complex is verkocht.

De stand van deze reserve is per 31 december 2021 € 83.000.

Bij vaststelling van de Jaarrekening 2021 is besloten € 2,2 mln over te brengen van de Reserve voorlopige resultaten grondexploitatie naar de Reserve winst grondverkoop. Hiervan is bij de begroting 2022 € 1,3 mln ingezet als eenmalig dekkingsmiddel. Bij deze begroting wordt voorgesteld om € 0,3 mln te onttrekken aan deze reserve en in te zetten als eenmalig dekkingsmiddel. Er blijft € 0,6 mln in de Reserve winst grondverkoop voor het afdekken van risico's.

PARAGRAAF G: LOKALE HEFFINGEN

ALGEMEEN

Het overzicht lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen en op de heffingen. De lokale lasten zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De uitgangspunten van het beleid, de tarieven, de kostendekkendheid, kwijtschelding en 'lastenoverzichten' zijn de centrale onderwerpen van dit onderdeel.

Wettelijk kader

Het grootste deel van de middelen voor de uitvoering van de gemeentelijke taken ontvangen gemeenten van de rijksoverheid. Een groot deel daarvan, afhankelijk van het aantal inwoners, de oppervlakte en enkele specifieke omstandigheden, komt uit het Gemeentefonds. Daarnaast worden doelgerichte bijdragen van het Rijk ontvangen, die gekoppeld zijn aan een specifiek doel waaraan de gelden besteed moeten worden. Naast de middelen van de Rijksoverheid ontvangen gemeenten ook geld van haar inwoners, bedrijven die er gevestigd zijn en bezoekers in de vorm van belastingen. Het belangrijkste doel van belastingheffing is het bijeenbrengen van geld voor de uitvoering van gemeentelijke taken. De gemeente Wierden bepaalt binnen de wettelijke kaders (gemeentewet) de hoogte van de tarieven.

De algemene belastingen komen ten goede aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten niet gelabeld zijn, maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet.

De wetten regelen niet alleen welke belastingen gemeenten kunnen heffen. Meestal bevat de wetgeving ook voorschriften voor de uitwerking van de belastingen. Zo bepaalt de Gemeentewet bijvoorbeeld voor de onroerendezaakbelastingen dat deze belastingen over de WOZ-waarde moeten worden geheven. Daarnaast bepaalt de Gemeentewet voor bestemmingsheffingen en retributies dat de opbrengst van deze heffingen niet meer dan kostendekkend mag zijn.

In deze paragraaf gaan we verder in op de lokale lasten zoals deze in de Gemeente Wierden van toepassing zijn.

HET BELANG VAN PLAATSELIJKE BELASTINGEN EN RETRIBUTIES

Bij een belasting is er geen sprake van een rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. Bij retributies (rechten en leges) is daar wel sprake van.

De Gemeente Wierden kent de volgende belastingen:

- Onroerende Zaakbelasting (OZB);
- Toeristenbelasting;
- Forensenbelasting;
- Reclame belasting.

En verder kennen we de volgende heffingen en leges:

- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffingen;
- Begrafenisrechten;
- Marktgelden;
- Leges (secretarieleges, burgerzaken, APV en bijzondere wetten);
- Leges Omgevingsvergunningen.

De lokale gemeentelijke belastingen (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting, forensenbelasting en baatbelasting) vormen een belangrijk onderdeel (ca. 14%) van de inkomsten van de gemeente.

Bij de retributies gaat het ook om een aanzienlijk bedrag (ca. 2,5%) van de inkomsten van de gemeente. Hierbij gaat het om de marktgelden, de leges (leges omgevingsvergunning, secretarieleges, leges rijbewijzen, leges reisdocumenten en de begrafenisrechten. De tarieven mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Met uitzondering van de marktgelden (weekmarkten) is sprake van een 100% dekking.

Beleidsuitgangspunten voor het heffen en innen van lokale heffingen

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

1. Kritisch om blijven gaan met bestaande uitgaven, zo mogelijk bezuinigingen blijven nastreven om daarmee ruimte te scheppen voor nieuw beleid en nieuwe activiteiten ;
2. Bij de jaarlijkse begrotingsbehandeling zal definitief worden bekeken in hoeverre dekking middels reserves en fondsen tot de mogelijkheden behoort;
3. Het streven blijft de gemeentelijke belastingen jaarlijks niet meer te verhogen dan met het algemeen geldende inflatiepercentage. Dit geldt niet voor kosten die van buiten op ons afkomen vanwege niet te beïnvloeden zaken; als de raad voor specifieke zaken hiertoe besluit of bezuinigingen te fors ingrijpen in het voorzieningenniveau in onze gemeente ;
4. Als uiterste middel om financiële tegenslagen op te vangen, heeft de gemeenteraad een bodem gelegd in de algemene reserve. Dit bedrag (€ 3,0 miljoen) mag niet worden ingezet om een begroting sluitend te maken;
5. Het verrichten van diensten voor derden behoort in de regel plaats te vinden tegen de gemaakte kosten;
6. Wanneer zich in de tussenliggende periode, tot vaststelling van de begroting, tegenvallers mochten voordoen dan kan hieruit een extra verhoging van de onroerende zaakbelasting voortvloeien.

Overhead

In verband met wijziging van de voorschriften (BBV) mogen de kosten van overhead niet meer op de taakvelden en programma's worden verantwoord.

Het gevolg hiervan is dat er geen kosten meer van overhead rechtstreeks op de producten afval, riolering en begraafplaatsen worden geraamd. Deze producten worden bekostigd door lokale heffingen. Om tot juiste kostendeckende tarieven te komen is er een verdeelsleutel voor toerekening van de kosten van overhead bepaald. De totale kosten van overhead worden gedeeld door de totale direct productieve uren. Dit resulteert in een tarief van € 30,- per uur voor de "binnendienst". De "buitendienst" is hierbij buiten beschouwing gelaten. Het tarief voor overhead van de buitendienst is bepaald op € 10,- per uur. Eén tarief voor de gehele organisatie zou voor de buitendienst tot een te hoog tarief hebben geleid en zou daardoor o.a. ongewenste effecten op de lokale heffingen hebben gehad.

ONTWIKKELING LOKALE BELASTINGDRUK

Overzicht belastingdruk Twentse gemeenten

Uitgaande van het gemiddeld betaald bedrag OZB (woningen) per individuele gemeente is de belastingdruk van de Overijsselse gemeenten in 2022 berekend.

Naast de OZB is rekening gehouden met de verschuldigde afvalstoffenheffing (vergelijkbaar gemaakt en als uitgangspunt is genomen dat de woning door drie personen wordt bewoond) en de rioolheffing. De cijfers zijn geactualiseerd per eind augustus 2022 hieronder opgenomen .

In een overzicht (bron: Coelo lokale lasten 2022 Rijksuniversiteit Groningen) ziet dit er als volgt uit:

Gemeente	Belastingdruk
Almelo	€ 986
Borne	€ 914
Dinkelland	€ 883
Enschede	€ 962
Haaksbergen	€ 1.021
Hellendoorn	€ 902
Hengelo	€ 901
Hof van Twente	€ 953
Losser	€ 990
Oldenzaal	€ 864
Rijssen-Holten	€ 667
Tubbergen	€ 813
Twenterand	€ 957
Wierden	€ 892
Gemiddeld Provincie Overijssel	€ 875
Gemiddelde aangegeven gemeenten	€ 908

BELASTINGEN

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

OZB is een algemene belasting waarbij enerzijds de eigenaren van een onroerende zaak en anderzijds de gebruikers van de niet woningen worden belast met als basis de vastgestelde WOZ waarde van de onroerende zaak.

Er is hier sprake van een algemeen dekkingsmiddel. Van een onbenutte belastingcapaciteit kan hier dan ook in feite niet gesproken worden. Wanneer aansluiting wordt gezocht met de drempeltarieven die worden gehanteerd bij een artikel 12-aanvraag Financiële Verhoudingswet dan zijn hier nog extra inkomsten te verwezenlijken. Zoals bekend is de maximering van het OZB tarief losgelaten en zijn gemeenten in principe dus vrij.

Het tarief is mede afhankelijk van de waardeontwikkelingen van de grondslag voor de aanslagen OZB, de vastgestelde waarde van de onroerende zaak (WOZ-waarde). Bij het bepalen van de uiteindelijke tarieven wordt hiermee rekening gehouden.

Het tarief wordt daarnaast jaarlijks aangepast als gevolg van de optredende inflatie met een inflatiepercentage (inclusief nacalculatie). De basis hiervoor is de door het Centraal Planbureau vast te stellen prijsmutatie in het prijsindexcijfer van de netto materiële overheidsconsumptie. Bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt hier ook vanuit gegaan. Het aangegeven inflatiepercentage in de meicirculaire wordt hierbij aangehouden. Wat de nacalculatie betreft wordt de informatie gehaald uit de jaarlijkse septembercirculaire.

Tenslotte merken wij nog op dat er sprake is van een tariefdifferentiatie tussen woningen en niet-woningen.

OZB tarieven

Het Coelo geeft voor de Twentse gemeenten de volgende informatie over de OZB tarieven 2022 voor woningen en niet woningen:

Gemeente	% eigenaar woningen	% eigenaar niet-woningen	% gebruiker niet-woningen
Almelo	0,1421	0,4490	0,3507
Borne	0,1494	0,4416	0,3483
Dinkelland	0,1208	0,2411	0,1881
Enschede	0,1305	0,4855	0,3863
Haaksbergen	0,1306	0,3548	0,2719
Hellendoorn	0,1163	0,3056	0,2492
Hengelo	0,1266	0,4405	0,3429
Hof van Twente	0,1206	0,2599	0,2264
Losser	0,1262	0,2642	0,1958
Oldenzaal	0,1085	0,3227	0,2606
Rijssen-Holten	0,0819	0,2258	0,1803
Tubbergen	0,0937	0,1891	0,1425
Twenterand	0,1526	0,2675	0,2390
Wierden	0,1033	0,2160	0,1728
Gemiddelde aangegeven gemeenten	0,1217	0,3188	0,2539

Categorie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengst OZB	-4.683.801	-5.082.096	-5.369.372	-5.409.031	-5.445.394

Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt geheven van personen die meer dan 90 dagen van het jaar voor zichzelf of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden (naast vakantiebungalows gaat het hierbij ook om stacaravans). Het gaat hierbij namelijk om het belasten van personen die niet in de gemeente wonen, maar die wel profiteren van de gemeentelijke voorzieningen. Het tarief is bij de besluitvorming over de bezuinigingen afgestemd op het niveau van de buurgemeenten. Er is voorts afgesproken om de tarieven jaarlijks aan te passen aan de inflatie. Het tarief voor 2022 is € 339,70.

Categorie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengst forensenbelasting	-114.152	-111.430	-116.723	-116.723	-116.723

Toeristenbelasting

Bij de toeristenbelasting is bepalend het gelegenheid geven van verblijf met overnachting binnen de gemeente in hotels, vakantie-onderkomens, enz. Het tarief is bij de besluitvorming over de bezuinigingen afgestemd op het niveau van de buurgemeenten. Er is voorts afgesproken om de tarieven jaarlijks aan te passen aan de inflatie. Het tarief voor 2022 is € 1,15 per overnachting.

Categorie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengst toeristenbelasting	-230.509	-212.730	-235.688	-235.688	-235.688

Reclamebelasting

De reclamebelasting wordt door de ondernemersverenigingen gezien als een instrument om het probleem van de "free-riders" te beteugelen en gezamenlijk (meer) activiteiten te organiseren, waaraan een ieder meewerkt en meebetaalt. Verder is het doel om collectieve belangenbehartiging bij investeringen in promotie en in stimulering van het ondernemersklimaat te waarborgen. Het tarief voor 2022 is € 319,80.

Categorie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengst reclamebelasting	2.025	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000

HEFFINGEN EN LEGES

In deze paragraaf wordt in hoofdlijnen informatie opgenomen over de kostendekkendheid van de heffingen. Baten en lasten van overhead moeten centraal onder een taakveld worden opgenomen. Deze mogen dan worden toegerekend aan taken en diensten waarvoor de gemeente kostendekkende tarieven mag berekenen. Voor de meeste leges en heffingen geldt dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven voor het verhaal van de kosten van het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen, op grond van de Wet Milieubeheer. Inmiddels hanteren we al een aantal jaren diftar. Dit houdt in dat er een vast bedrag wordt geheven. Daarnaast wordt er per aanbidding van restafval een bedrag achteraf in rekening gebracht.

Overzicht kosten en baten Afval

Taakveld 7.30 Afval

De geraamde netto kosten bedragen in 2023 (inclusief kapitaallasten, prijsindex)				2.090.029
Opbrengsten				-532.003
Toe te rekenen overhead:				
Uren buitendienst	2634	10,-		26.340
Overige uren	1396	30,-		45.510
Toe te rekenen 50% van de kosten straatreiniging (incl. overhead)				66.607
Toe te rekenen 50% van de kosten kwijschelding (incl. overhead)				63.440
Toe te rekenen BTW				304.485
Storting in de egalisatievoorziening afvalverwijdering				<u>14.487</u>
Totale netto kosten				2.078.895
Opbrengst taakveld 7.30 Afvalstoffenheffing				2.078.895

Conclusie: er worden kostendekkende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengst afval	-1.792.480	-1.808.410	-2.078.895	-2.078.895	-2.078.895

Rioolheffing

De rioolheffing is vastgelegd in artikel 228a van de Gemeentewet. In dit artikel staat dat de gemeente een belasting mag heffen om kosten van de inzameling en transport van afvalwater, inzameling en verwerking van hemelwater en het treffen van maatregelen tegen grondwateroverlast, te bestrijden. In de gemeente Wierden wordt een recht geheven van de gebruiker van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Ook hier gaat het om een bestemmingsheffing.

Ingaande 2020 wordt gewerkt met het Watertakenplan 2020-2024. Door vaststelling van dit plan heeft de gemeenteraad o.a. ingestemd met de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing.

Een en ander houdt in dat binnen de planperiode van het Watertakenplan de rioolheffing behoudens de jaarlijkse inflatie jaarlijks verhoogd wordt met 1% tot en met 2040 om de investeringen in afval- hemel- en grondwaterzorg kostendekkend te houden.

Toerekening rente in tarieven riolering

De commissie BBV heeft een rentenotitie uitgebracht waarin aangegeven wordt hoe rente toegerekend moet worden. Dit heeft tot gevolg dat de rente die ten laste van het taakveld riolering gebracht wordt lager is dan in het verleden. Het is echter toegestaan om een redelijk deel van de daadwerkelijke rentelasten die voortkomen uit investeringen in riolering mee te nemen in de tarifiering. Het is redelijk en billijk om de historische rente van de oude

investeringen in riolering toe te rekenen in de tarifiering. Op dit moment wordt nog steeds gebruik gemaakt van de toen gedane investeringen. En een uitgangspunt is dat aanpassing van de voorschriften niet mag leiden tot aanpassing van de tarieven.

Overzicht kosten en baten riolering

Taakveld 7.20 Riolering				
De geraamde netto kosten bedragen in 2023 (inclusief kapitaallasten en bijdrage derde gemeente)				1.335.601
Toe te rekenen overhead:				
Uren buitendienst	3.250	10,-		32.500
Overige uren	4.236	30,-		127.080
Overhead straatreiniging, kwijschelding, bladkorvencampagne				14.062
Verder toe te rekenen:				
50% van de kosten straatreiniging	57.857			
50% van de kosten kwijschelding	59.240			
10% van de kosten onkruidbestrijding	7.873			
10% aandeel bladkorvencampagne	6.050			
BTW	139.983			
Correctie blijvende rentetoerekening	<u>574.814</u>			845.817
Storting in rioolvervangingsfonds				<u>1.009.933</u>
Totale kosten				3.364.993
Opbrengst taakveld 7.20 Riolering				3.364.993

Conclusie: er worden kostendekkende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengst riolering	-3.068.056	-3.150.692	-3.364.993	-3.401.568	-3.435.097

N.B. De opbrengst 2023 in bovenstaand overzicht is inclusief de inflatoire aanpassing. In het geval van riolering is deze ook weer in de voorziening riolering gestort.

Begraffenisrechten

Begraffenisrechten worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en de diensten die daarbij worden geleverd. De basis voor het heffen van begraffenisrecht is gelegen in artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet en in de Wet op de lijkbezorging. Hiernaar verwijzend is de "Verordening op de heffing en invordering van rechten voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen etc." vastgesteld. Het verschuldigde recht wordt ontleend aan deze verordening.

Overzicht kosten en baten Begraafplaatsen

Taakveld 7.50 Begraafplaatsen

De geraamde kosten bedragen in 2023 (inclusief kapitaallasten)				275.557
Toe te rekenen overhead:				
Uren buitendienst	2938	10,-		29.380
Overige uren	970	30,-		29.100
Totale kosten 2022				334.037
Opbrengst taakveld 7.50 Begraafplaatsen				344.559

Conclusie: er worden inclusief de inflatoire prijsindex kostendekkende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengst begraafplaatsen	-248.900	-317.681	-344.559	-344.559	-344.559

N.B. De opbrengst 2023 in bovenstaand overzicht is inclusief de inflatoire aanpassing.

Marktgelden

Tijdens de markten wordt onder de naam "marktgeld" een recht geheven voor de geleverde diensten en de standplaats die benodigd zijn voor het uitoefenen van markthandel.

Categorie	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengst marktgelden	-10.250	-19.249	-19.856	-19.856	-19.856

Leges

De legesverordening bestaat uit een drietal titels. Hieronder zijn deze aangegeven.

Titel I: Algemene dienstverlening

Hierin worden o.a. de huwelijken, reisdocumenten en rijbewijzen behandeld.

Huwelijken

De kosten voor een huwelijksvoltrekking bestaan uit personeelskosten, kosten van de buitengewoon ambtenaar burgerlijke stand en overige kosten. De inkomsten bestaan uit diverse tarieven. Naast een regulier tarief is er sprake van een tarief op bijzondere dagen en trouwen op een andere locatie die door de gemeente specifiek voor dit doel eenmalig wordt vastgesteld.

Reisdocumenten

Hiervoor hanteert de Gemeente Wierden maximumtarieven (rijksleges) die door het Rijk zijn vastgesteld. Dit houdt in dat naast de rijkskosten voor het reisdocument, een bijdrage voor de gemeente wordt gevraagd. Daarnaast is het mogelijk om een reisdocument met spoed aan te vragen. De kosten die een burger hiervoor betaalt zijn landelijk vastgesteld. De gemeente mag naast dit vastgestelde bedrag geen extra kosten voor een spoedlevering in rekening brengen.

Rijbewijzen

Voor het aanvragen van een rijbewijs wordt door het Rijk een vastgesteld maximumtarief gevraagd. Tevens is een spoedlevering mogelijk, maar net zoals bij de reisdocumenten mag de gemeente hiervoor geen extra kosten bovenop het vastgestelde tarief in rekening brengen.

Algemeen

Voor de berekening van de leges van de diverse producten verstrekt door het loket Burgerzaken wordt periodiek een arbeidsanalyse gemaakt om zo te kunnen bepalen hoeveel tijd er met de afgifte van één document gemoeid is

Titel II: Omgevingsvergunningen

De omgevingsvergunningen zijn sinds 2010 geregeld in de Wabo. Ondanks de onduidelijkheid in de jurisprudentie is het uitgangspunt het dekkingspercentage voor dit onderdeel ook op titel niveau te willen aangeven. Dit betekent dat niet alle tarieven voor vergunningen maximaal kostendekkend zullen zijn. Daarentegen zullen er ook tarieven zijn die boven het maximale dekkingspercentage van 100% uitkomen. De grote projecten betalen op deze manier mee aan de kleine projecten.

Titel III: Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

Het gaat hier o.a. om de onderwerpen horeca, evenementen en markten

Drank- en Horecawet

Binnen de gemeente vindt over het algemeen geen uitbreiding van horeca plaats. Het aantal aanvragen voor een drank of horeca vergunning is daarom afhankelijk van wisseling binnen het bestaande horecabestand.

Evenementen

Het gaat hier hoofdzakelijk om vergunningen voor kleine en grote evenementen. De kosten van vergunningverlening zijn via de leges te verhalen, de kosten die het evenement zelf met zich meebrengt kan de gemeente niet via de leges op de organisatie verhalen.

Kwijtschelding

Ons kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd op de wettelijke regelgeving. Indien de belastingplichtige een minimuminkomen en weinig vermogen heeft verlenen wij in principe kwijtschelding. Kwijtschelding kan betrekking hebben op de volgende belastingen en heffingen: afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerende zaakbelasting (eigenaren). Aan het eind van elk jaar voeren we een toets uit of de belastingplichtige ook in het volgende jaar nog recht heeft op kwijtschelding. Als dit zo is, wordt er automatisch kwijtschelding verleend.

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een totaal bedrag voor kwijtschelding van € 120.000,-. Het bedrag is gebaseerd op 250 geheel of gedeeltelijke toewijzingen.

BIJLAGE 1: FINANCIËLE POSITIE

ALGEMEEN

Met betrekking tot de ontwikkeling van het eigen vermogen / financiële positie merken wij het volgende op. Binnen de financiële positie van de gemeente speelt het eigen vermogen (algemene reserves en bestemmingsreserves) een belangrijke rol. Het eigen vermogen wordt namelijk gebruikt als bufferfunctie, bestedingsfunctie en inkomensfunctie. Daarnaast wordt het eigen vermogen ingezet voor de financiering van de geactiveerde kapitaaluitgaven. Naast het eigen vermogen kennen wij dan het vreemde vermogen. De voorzieningen zijn vreemd vermogen en zijn er ter dekking van de te kwantificeren financiële verplichtingen of financiële risico's. Daarnaast wordt evenals bij het eigen vermogen ook het vreemd vermogen ingezet voor de financiering van geactiveerde kapitaaluitgaven.

Verder merken wij op dat het reserve- en voorzieningenbeleid integraal is geëvalueerd en op 1 februari 2022 opnieuw is vastgesteld. Het ligt in de bedoeling om dit 1 maal in de 4 jaar te herhalen (eerstvolgende gepland in eind 2025).

ONTWIKKELING

De vermogenspositie per 31 december 2020 (jaarrekening 2020) en per 31 december 2021 (jaarrekening 2021) ten opzichte van die per 1 januari 2022 (begroting 2022) en 1 januari 2023 (begroting 2023) ziet er als volgt uit:

Omschrijving	Werkelijk 31-12-2020	Werkelijk 31-12-2021	Begroot 1-1-2022	Begroot 1-1-2023
EIGEN VERMOGEN:				
- Algemene reserves	6.396.111	7.254.889	5.598.671	9.735.390
Bij/af: rekeningresultaat	153.000	3.641.000		
	8.112.697	10.895.869	5.598.670	9.735.390
- Reserves grondexploitatie	2.274.754	2.307.222	2.283.681	966.222
- Financieel techn. reserves	2.828.240	2.816.241	2.780.746	3.100.990
- Bestemmingsreserves	4.034.450	5.469.244	4.222.705	5.616.318
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	15.686.555	21.488.576	14.885.803	19.418.220
VREEMD VERMOGEN:				
- Voorzieningen	7.697.668	9.907.951	6.924.378	9.030.524
TOTAAL EIGEN MIDDELEN (Incl. rekeningresultaat)	23.384.224	31.396.527	21.810.181	28.449.444
Correcties i.v.m. claims In de éénmalige sfeer 1)	1.425.586	1.541.919	563.744	1.246.119

Toelichting:

- 1) Kredieten die met éénmalige middelen worden afgedekt en nog niet zijn afgesloten leggen een claim (verwezen wordt naar de reserve investeringen éénmalige dekking). Bij het beoordelen van de vermogenspositie moet hier wel rekening mee worden gehouden.

Met betrekking tot de ontwikkeling van het eigen vermogen zouden wij op deze plaats, onder verwijzing naar de "Nota reserves & voorzieningen 2022" willen volstaan met de constatering dat het eigen vermogen door de jaren heen is toegenomen tot € 19,42 miljoen per 1-1-2023. Van de laatstgenoemde € 19,42 miljoen kan het volgende kan worden gesteld:

• reeds bestemd (bestemmingsreserves vermeerderd met de Reserve investeringen eenmalige dekking)	6,86 milj.
• Financieel technische reserves	3,10 milj.
• gedeelte bestemd voor het opvangen van boekverliezen	0,60 milj.
• buffer voor de algemene dienst	3,00 milj.
• benodigde buffer voor het grondbedrijf	0,58 milj.
• reserve voorlopige winstneming Grex	0,08 milj.
• afronding	<u>-/- 0,08 milj.</u>
Resteert	14,30 milj.

Geconstateerd kan dan ook worden dat er € 5,12 miljoen aan algemene reserves kan worden ingezet in de éénmalige sfeer. Van dit bedrag heeft € 0,30 miljoen betrekking op de reserve winst grondverkopen, € 4,82 miljoen op de algemene reserves.

Dit bedrag komt overeen met het beeld dat in de Nota Meerjarenbeleid (NMB) 2022 - 2025 op blz. 12 is weergegeven. Daar staat een bedrag van € 0,2 miljoen genoemd aan inzet vrij besteedbare middelen uit reserves.

Op het inzetten van een gedeelte van het eigen vermogen komen wij terug in de Nota van aanbidding.

BIJLAGE 2: RESERVEPOSITIE

RESERVEPOSITIE 2023

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2023			
	saldo aan het begin van het dienstjaar	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar
<u>RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst</u>				
1 Algemene reserve (minimale buffer € 3.000.000,-)	7.889.271	3.500	1.808.668	6.084.103
2 Reserve investeringen eenmalige dekking	1.246.119	0	1.246.119	0
3 Reserve ter opvang van boekverliezen (min € 390.000, max. € 600.000)	600.000	0	0	600.000
Subtotaal rubriek A	9.735.390	3.500	3.054.787	6.684.103
<u>RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie</u>				
11 Reserve winst grondverkoop	883.145	0	304.000	579.145
13 Reserve voorlopige winstneming Grex	83.077	0	0	83.077
Subtotaal rubriek B	966.222	0	304.000	662.222
<u>RUBRIEK C, financieel technische reserves</u>				
21 Reserve nieuwbouw gemeentehuis	850.850	0	77.350	773.500
22 Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	26.112	0	4.352	21.760
23 Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	848.753	0	31.435	817.318
24 Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	332.640	0	15.840	316.800
25 Reserve afschr.brandvl.scholen	120.266	0	3.165	117.101
26 Reserve afschrijving Klomphof	229.974	0	9.199	220.775
27 Reserve afschrijving Corona	69.171	0	27.680	41.491
29 Reserve aanpassing gem. garage integratie SW-personeel	162.223	0	18.025	144.198
30 Reserve huisvesting VO	461.000	439.000	0	900.000
Subtotaal rubriek C	3.100.990	439.000	187.046	3.352.944
<u>RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves</u>				
34 Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	26.525	0	8.000	18.525
36 Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	3.500	3.500	20.000
37 Reserve leningen SVn	495.000	0	0	495.000
38 Reserve Kunst (0,5% regeling)	47.295	0	0	47.295
39 Reserve Sociaal Domein	1.992.889	0	0	1.992.889
40 Reserve asielinstroom (in 4 jaar leeg)	107.413	0	35.000	72.413
41 Reserve raadsaangelegenheden (max 40.000)	33.608	0	0	33.608
43 Reserve mobiele podia	67.013	0	8.300	58.713
44 Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	45.000	0	0	45.000
45 Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: € 160.000)	84.927	0	0	84.927
46 Reserve SAWE (plafond € 170.000)	123.384	0	0	123.384
47 Reserve Duurzaamheid	25.000	202.000	107.000	120.000

48	Reserve gebiedsvisie A1-zone	450.000	50.000	0	500.000
49	Reserve Corona	1.424.988	0	1.000.000	424.988
50	Reserve Energiecrisis	0	1.000.000	0	1.000.000
51	Reserve onderhoud bruggen	122.995	42.000	42.000	122.995
52	Reserve onderhoud wegen	50.282	500.000	500.000	50.282
53	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	500.000	500.000	0	1.000.000
Subtotaal rubriek D		5.616.318	2.297.500	1.703.800	6.210.018
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>					
54	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0
56	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 15.000)	7.350	1.500	7.020	1.830
57	Voorziening Wethouderpensioenen	3.370.756	175.000	90.000	3.455.756
58	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	138.080	0	138.080	0
60	Voorziening af te rekenen winst Grex	125.720	0	125.720	0
61	Voorziening verlies onderhanden werk	3.247.619	0	0	3.247.619
62	Voorziening afgewerkte complexen grondexploitatie	0	0	0	0
63	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	0	0	0	0
Subtotaal rubriek E		6.889.525	176.500	360.820	6.705.205
<u>RUBRIEK F, equalisatie voorzieningen</u>					
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	181.719	139.000	105.000	215.719
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	149.277	35.900	11.750	173.427
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	192.323	68.700	101.200	159.823
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	13	12.600	12.613	0
75	Onderhoudsfonds huurwoningen	6.173	5.000	5.000	6.173
Subtotaal rubriek F		529.506	261.200	235.563	555.143
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden beklemde middelen</u>					
81	Voorziening riolering	1.115.187	997.538	1.454.000	658.725
82	Voorziening equalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	144.000
83	Voorziening equalisatie afvalverwijdering	114.840	14.487	20.000	109.327
86	Voorziening platteland RvR/KGO	237.466	0	0	237.466
Subtotaal rubriek G		1.611.493	1.012.025	1.474.000	1.149.518
Totaal Generaal		28.449.444	4.189.725	7.320.017	25.319.153

TOELICHTING RESERVES EN VOORZIENINGEN

Rubriek A, reserves van de algemene dienst

1. Algemene reserve

De Algemene reserve dient als bufferfunctie, inkomensfunctie en is voor het opvangen van rekeningresultaten. De minimale omvang van de algemene reserve is € 3.000.000.

Soort: Algemene reserve

x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 7.888	€ 4	€ 1.809	€ 6.083

Vermeerdering:

Afroming Reserve glas en vandalisme (plafond € 20.000)	€ 3.500
	€ 3.500

Vermindering:

Eenmalig benodigd voor sluitend maken 2023	€ 1.808.668
	€ 1.808.668

2. Reserve investeringen eenmalige dekking

Het doel van de reserve is het verschaffen van een juiste weergave van de vermogenspositie op de balansdatum van het betreffende jaar.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.246	€ -	€ 1.246	€ -

Vermeerdering van deze reserve wordt veroorzaakt door overboeking van te besteden eenmalige middelen bij de vaststelling van de begroting (swijzigingen). De verwachting is dat per 1 januari 2023 nog ca. € 1,25 miljoen openstaat op restant kredieten met eenmalige besteding. Voor de begroting gaan we er van uit dat de kredieten in het begrotingsjaar worden besteedt.

3. Reserve opvang boekverliezen

Het doel van de reserve is het opvangen van boekverliezen van zowel onroerende als roerende zaken. De minimale buffer voor deze reserve bedraagt € 390.000.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 600	€ -	€ -	€ 600

Vermindering:

Eenmalig benodigd voor sluitend maken 2023	€ 0
	€ 0

Rubriek B, reserves m.b.t. grondexploitatie**11. Reserve winst grondverkoop**

Deze reserve is ingesteld om uit met name de grondverkoop exploitatieresultaten op te vangen. Zodoende dient de reserve als een buffer. De maximale omvang is middels een risico-inventarisatie begin 2022 bepaald op € 579.000.

Soort: Reserve m.b.t. grondexploitatie				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 883	€ -	€ 304	€ 579

Vermindering:

Aanwending sluitend maken begroting 2023	€ 304.000
	€ 304.000

13. Reserve voorlopige winstneming Grex

Doel van de Reserve voorlopige winstnemingen Grex is het opnemen van voorlopige resultaten grondexploitatie volgens de Poc-methode. Deze reserve valt vrij naar de reserve winst grondverkoop indien minimaal 90% van de gronden in het complex zijn verkocht.

Soort: Reserve m.b.t. grondexploitatie				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 83	€ -	€ -	€ 83

Rubriek C, financieel technische reserves

21. Reserve nieuwbouw gemeentehuis

De reserve is bestemd voor de gedeeltelijke jaarlijkse dekking van de kapitaallasten betreffende de (ver)nieuwbouw van het gemeentehuis in 1994.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 851	€ -	€ 77	€ 774

De vermindering is veroorzaakt door een onttrekking van € 77.350,- voor dekking van de afschrijvingen in 2023.

22. Reserve eenmalige dekking gemeentelijke gebouwen/gemeentehuis/garage

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van de kapitaallasten van investeringen in gemeentelijke gebouwen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 26	€ -	€ 4	€ 22

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van afschrijvingslasten 2023 ter grootte van € 4.352,-.

23. Reserve eenmalige dekking sociaal culturele accommodaties

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten van de bouw van het Kulturhus Hoge Hexel.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 849	€ -	€ 31	€ 818

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2023 ter grootte van € 31.435,-.

24. Reserve eenmalige dekking investering maatschappelijk nut

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de reconstructie van wegen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 333	€ -	€ 16	€ 317

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2023 ter grootte van € 15.840,-.

25. Reserve afschrijving brandveiligheid scholen

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de brandveiligheid van scholen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 120	€ -	€ 3	€ 117

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2023 ter grootte van € 3.165,-.

26. Reserve afschrijving Klomphof

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten Klomphof.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 230	€ -	€ 9	€ 221

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2023 ter grootte van € 9.199,-.

27. Reserve afschrijving Corona

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor investeringslasten inzake Corona (met name automatisering).

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 69	€ -	€ 28	€ 41

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2023 ter grootte van € 27.680,-.

29. Reserve aanpassing gemeentegarage

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de gemeentegarage van de buitendienst.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 162	€ -	€ 18	€ 144

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2023 ter grootte van € 18.025,-.

30. Reserve huisvesting VO

Het doel van deze reserve is om de via het gemeentefonds ontvangen gelden voor leerlingen VO met ingang van 2022 te reserveren ter gedeeltelijke dekking van de kosten permanente huisvesting van De Passie.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 461	€ 439	€ -	€ 900

Vermeerdering:

Begrote storting 2023	€ 439.000
	€ 439.000

Rubriek D, overige bestemmingsreserves

34. Reserve subsidie gemeentelijke monumenten

Doel van de reserve is middelen te kunnen inzetten voor het behoud van gemeentelijke monumenten.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 27	€ -	€ 8	€ 19

De vermindering in 2023 is ter dekking van het budget voor de uitvoering van de subsidieregeling gemeentelijke monumenten. Een over- dan wel onderschrijding van dit krediet komt ten laste dan wel ten gunste van deze reserve.

36. Reserve Glas- en vandalismeschade

Het doel van deze reserve is het afdekken van claims inzake glasschade en overige calamiteiten.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 20	€ 4	€ 4	€ 20

Wanneer de stand van de reserve hoger is dan het plafond van € 20.000,- dan wordt het meerdere jaarlijks afgeroomd en toegevoegd aan de algemene reserve. Over 2023 is er een bedrag afgeroomd van € 3.500,-.

37. Reserve leningen SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten)

Het doel van deze reserve is om de startersleningen en duurzaamheidsleningen te kunnen financieren.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 495	€ -	€ -	€ 495

Deze gelden zijn gestald bij de SVN en zijn geactiveerd (zie ook staat C).

38. Reserve kunst (0,5% regeling)

Het doel van deze reserve is om de mogelijkheid te hebben om kunstopdrachten te geven.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 47	€ -	€ -	€ 47

39. Reserve Sociaal Domein

Deze reserve is in 2015 ingesteld als egaliseringsreserve voor de deelbegroting sociaal domein.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.993	€ -	€ -	€ 1.993

40. Reserve asielinstroom

Besteding van gelden voor het uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 107	€ -	€ 35	€ 72

Vermindering:

Begrote onttrekking 2023	€ 35.000
	€ 35.000

41. Reserve raadsaangelegenheden

In de bestuursrapportage van april 2011 heeft de gemeenteraad besloten om het niet uitgegeven bedrag van het budget "Overige uitgaven Duaal" aan het einde van het jaar te storten in een reserve voor extra kosten Dualisering gemeenteraad.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 34	€ -	€ -	€ 34

Wanneer de stand van de reserve hoger is dan het plafond van € 40,000,- dan wordt het meerdere jaarlijks afgeroomd en toegevoegd aan de algemene reserve.

43. Reserve mobiele podia

Het doel van deze reserve is het huren van mobiele podia door verenigingen etc. mogelijk te maken.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 67	€ -	€ 8	€ 59

Vermindering:

Begrote onttrekking 2023

€ 8.300

€ 8.300

44. Reserve opleidingen

Deze reserve is in 2013 ingesteld om niet uitgegeven gelden voor opleidingen te reserveren voor studietrajecten de komende jaren.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 45	€ -	€ -	€ 45

45. Egalisatievoorziening de Kolk

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten (soort bufferfunctie).

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 85	€ -	€ -	€ 85

46. Reserve SAWE

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten (soort bufferfunctie).

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 123	€ -	€ -	€ 123

47. Reserve Duurzaamheid

Het doel van de reserve is de eind 2019 via het gemeentefonds ontvangen gelden voor duurzaamheid te reserveren voor duurzaamheidsmaatregelen.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 25	€ 202	€ 107	€ 120
Vermeerdering:				
Begrote storting 2023				€ 202.000
				€ 202.000
Vermindering:				
Begrote onttrekking 2023				€ 107.000
				€ 107.000

48. Reserve gebiedsvisie A1-zone

Het doel van deze reserve is gelden te reserveren voor uitvoering van de visie op de A1-zone.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 450	€ 50	€ -	€ 500
Vermeerdering:				
Begrote storting 2023				€ 50.000
				€ 50.000

49. Reserve Corona

Het doel van de reserve is om een buffer aan te leggen voor het opvangen van huidige en toekomstige nadelen van de huidige Coronacrisis.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.425	€ -	€ 1.000	€ 425
Vermindering:				
Begrote onttrekking 2023				€ 1.000.000
				€ 1.000.000

50. Reserve energiecrisis

Het doel van deze reserve is om een buffer aan te leggen voor het opvangen van huidige en toekomstige nadelen van de huidige energiecrisis.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ 1.000	€ -	€ 1.000
Vermeerdering:				
Begrote storting 2023				€ 1.000.000
				€ 1.000.000

51. Reserve onderhoud bruggen

De reserve is ingesteld om het bedrag dat in 2020 vrij is gevallen uit de onderhoudsvoorziening bruggen beschikbaar te houden voor het doel waarvoor het is bestemd.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 123	€ 42	€ 42	€ 123
Vermeerdering:				
Begrote storting 2023				€ 42.000
				€ 42.000
Vermindering:				
Begrote onttrekking 2023				€ 42.000
				€ 42.000

52. Reserve onderhoud wegen

De reserve is ingesteld om het bedrag dat in 2020 vrij is gevallen uit de onderhoudsvoorziening wegen beschikbaar te houden voor het doel waarvoor het is bestemd.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 50	€ 500	€ 500	€ 50
Vermeerdering:				
Begrote storting 2023				€ 500.000
				€ 500.000
Vermindering:				
Begrote onttrekking 2023				€ 500.000
				€ 500.000

53. Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Het doel van deze reserve is gelden te reserveren voor het uitvoeringsprogramma van het IHP.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 500	€ 500	€ -	€ 1.000
Vermeerdering:				
Begrote storting 2023				€ 500.000
				€ 500.000

Rubriek E, voorzieningen (voor verplichting risico's)

54. Voorziening WW voormalig personeel

Het doel van de voorziening is het afdekken van (toekomstige) wettelijke verplichtingen voortvloeiende uit het feit dat voormalig gemeentelijk personeel hier gebruik van maakt.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

56. Voorziening Personeelsvereniging

Het doel van de voorziening is bijdragen in lustrumactiviteiten van de personeelsvereniging.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 7	€ 2	€ 7	€ 2

Vermeerdering:

Begrote storting 2023	€ 1.500
	€ 1.500

Vermindering:

Onttrekking i.v.m. bijdrage lustrum	€ 7.350
	€ 7.350

57. Voorziening wethouderspensioenen

Het doel van de voorziening is het afdekken van toekomstige verplichtingen aangaande wethouderspensioenen.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 3.371	€ 175	€ 90	€ 3.456

Vermeerdering:

Begrote storting 2023	€ 175.000
	€ 175.000

Vermindering:

Begrote onttrekking 2023	€ 90.000
	€ 90.000

58. Voorziening wachtgeld voormalige wethouders

Het doel van de voorziening is het afdekken van de kosten van uit dienst getreden wethouders.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 138	€ -	€ 138	€ -
Vermeerdering:				
Begrote storting 2023				€ 0
				€ 0
Vermindering:				
Begrote onttrekking 2023				€ 138.080
				€ 138.080

60. Voorziening af te rekenen winst Grex

Resultaten van grondexploitaties komen volgens de POC methode in deze reserve. Pas wanneer volgens ons eigen beleid winst genomen kan worden (bij realisatie van 90%), komt deze in de reserve winst grondverkoop terecht.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 126	€ -	€ 126	€ -
Vermindering:				
Begrote onttrekking 2023				€ 125.720
				€ 125.720

61. Voorziening verlies onderhanden werk (OHW) Grondbedrijf

Het doel van deze voorziening is het opvangen van te voorziene verliezen op gronden die in exploitatie zijn genomen als onderhanden werk (OHW).

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 3.248	€ -	€ -	€ 3.248

62. Voorziening afgewerkte complexen grondexploitaties

Het doel van de voorziening is voor nog uit te voeren werken met betrekking tot uit te voeren werken afgesloten complexen grondexploitatie.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

63. Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen

Doel van de voorziening is het opvangen van te voorziene verliezen op toekomstige GREX complexen.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

Rubriek F, onderhouds (egalisatie) voorzieningen

71 t/m 75 onderhoudsvoorzieningen

71 t/m 75 onderhoudsvoorzieningen

Naam voorziening (x € 1.000)	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
Onderhoudsfonds gemeentehuis	€ 182	€ 139	€ 105	€ 216
Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	€ 149	€ 36	€ 12	€ 173
Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	€ 192	€ 69	€ 101	€ 160
Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	€ -	€ 13	€ 13	€ -
Onderhoudsfonds huurwoningen	€ 6	€ 5	€ 5	€ 6
Totalen	€ 529	€ 262	€ 236	€ 555

Deze onderhoudsvoorzieningen zijn ingesteld om onderhoudsactiviteiten zeker te stellen. Doel is gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. Lasten vinden hun oorsprong in het huidige of een voorafgaand jaar.

Rubriek G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen

81. Voorziening riolering

Het doel van de voorziening is inzet van deze gelden voor de vervanging van riolering.

Soort: Voorziening x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.115	€ 998	€ 1.454	€ 659
Vermeerdering:				
Begrote storting 2023				€ 997.538
				€ 997.538
Vermindering:				
Begrote onttrekking 2023				€ 1.454.000
				€ 1.454.000

82. Voorzieningen egalisatie riolering (plafond € 144.000)

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten.

Soort: Voorziening x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 144	€ -	€ -	€ 144

83. Voorziening egalisatie afvalverwijdering

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten.

Soort: Voorziening x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 115	€ 14	€ 20	€ 109

Vermeerdering:

Begrote storting 2023

€ 14.487

 € 14.487

Vermindering:

Begrote onttrekking 2023

€ 20.000

 € 20.000

86. Voorziening platteland RvR/KGO

Het doel van de voorziening is ontvangsten van derden in te zetten voor het landschap.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 237	€ -	€ -	€ 237

RESERVEPOSITIE 2024

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2024			
	saldo aan het begin van het dienstjaar	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar
RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst				
1 Algemene reserve (minimale buffer € 3.000.000,-)	6.084.103	0	1.346.053	4.738.050
2 Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0
3 Reserve ter opvang van boekverliezen (min € 390.000, max. € 600.000)	600.000	0	0	600.000
Subtotaal rubriek A	6.684.103	0	1.346.053	5.338.050
RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie				
11 Reserve winst grondverkoop	579.145	0	0	579.145
13 Reserve voorlopige winstneming Grex	83.077	0	0	83.077
Subtotaal rubriek B	662.222	0	0	662.222
RUBRIEK C, financieel technische reserves				
21 Reserve nieuwbouw gemeentehuis	773.500	0	77.350	696.150
22 Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	21.760	0	4.352	17.408
23 Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	817.318	0	31.435	785.883
24 Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	316.800	0	15.840	300.960
25 Reserve afschr.brandvl.scholen	117.101	0	3.165	113.936
26 Reserve afschrijving Klomphof	220.775	0	9.199	211.576
27 Reserve afschrijving Corona	41.491	0	27.680	13.811
29 Reserve aanpassing gem. garage integratie SW-personeel	144.198	0	18.025	126.174
30 Reserve huisvesting VO	900.000	0	0	900.000
Subtotaal rubriek C	3.352.944	0	187.046	3.165.898
RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves				
34 Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	18.525	0	8.000	10.525
36 Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	3.500	3.500	20.000
37 Reserve leningen SVn	495.000	0	0	495.000
38 Reserve Kunst (0,5% regeling)	47.295	0	0	47.295
39 Reserve Sociaal Domein	1.992.889	0	0	1.992.889
40 Reserve asielinstroom (in 4 jaar leeg)	72.413	0	35.000	37.413
41 Reserve raadsaangelegenheden (max 40.000)	33.608	0	0	33.608
43 Reserve mobiele podia	58.713	0	8.300	50.413
44 Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	45.000	0	0	45.000
45 Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: € 160.000)	84.927	0	0	84.927
46 Reserve SAWE (plafond € 170.000)	123.384	0	0	123.384
47 Reserve Duurzaamheid	120.000	0	60.000	60.000
48 Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	500.000

49	Reserve Corona	424.988	0	0	424.988
50	Reserve Energiecrisis	1.000.000	0	0	1.000.000
51	Reserve onderhoud bruggen	122.995	42.000	42.000	122.995
52	Reserve onderhoud wegen	50.282	500.000	500.000	50.282
53	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	1.000.000	500.000	0	1.500.000
Subtotaal rubriek D		6.210.018	1.045.500	656.800	6.598.718
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>					
54	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0
56	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 15.000)	0	0	0	0
57	Voorziening Wethouderspensionen	1.830	1.500	0	3.330
58	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	3.455.756	175.000	90.000	3.540.756
60	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0
61	Voorziening verlies onderhanden werk	0	0	0	0
62	Voorziening afgewerkte complexen grondexploitatie	3.247.619	0	0	3.247.619
63	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	0	0	0	0
Subtotaal rubriek E		6.705.205	176.500	90.000	6.791.705
<u>RUBRIEK F, egalisatie voorzieningen</u>					
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	215.719	139.000	76.500	278.219
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	173.427	35.900	28.950	180.377
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	159.823	68.700	43.540	184.983
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	0	12.600	10.075	2.525
75	Onderhoudsfonds huurwoningen	6.173	5.000	5.000	6.173
Subtotaal rubriek F		555.143	261.200	164.065	652.278
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>					
81	Voorziening riolering	658.725	1.034.113	714.700	978.138
82	Voorziening egalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	144.000
83	Voorziening egalisatie afvalverwijdering	109.327	14.487	0	123.814
86	Voorziening platteland RvR/KGO	237.466	0	0	237.466
Subtotaal rubriek G		1.149.518	1.048.600	714.700	1.483.418
Totaal Generaal		25.319.153	2.531.800	3.158.664	24.692.289

RESERVEPOSITIE 2025

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2025			
	saldo aan het begin van het dienstjaar	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar
RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst				
1 Algemene reserve (minimale buffer € 3.000.000,-)	4.738.050	0	732.280	4.005.770
2 Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0
3 Reserve ter opvang van boekverliezen (min € 390.000, max. € 600.000)	600.000	0	115.250	484.750
Subtotaal rubriek A	5.338.050	0	847.530	4.490.520
RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie				
11 Reserve winst grondverkoop	579.145	0	0	579.145
13 Reserve voorlopige winstneming Grex	83.077	0	0	83.077
Subtotaal rubriek B	662.222	0	0	662.222
RUBRIEK C, financieel technische reserves				
21 Reserve nieuwbouw gemeentehuis	696.150	0	77.350	618.800
22 Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	17.408	0	4.352	13.056
23 Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	785.883	0	31.435	754.448
24 Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	300.960	0	15.840	285.120
25 Reserve afschr.brandvl.scholen	113.936	0	3.165	110.771
26 Reserve afschrijving Klomphof	211.576	0	9.199	202.377
27 Reserve afschrijving Corona	13.811	0	13.811	0
29 Reserve aanpassing gem. garage integratie SW-personeel	126.174	0	18.025	108.149
30 Reserve huisvesting VO	900.000	0	22.500	877.500
Subtotaal rubriek C	3.165.898	0	195.677	2.970.222
RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves				
34 Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	10.525	0	8.000	2.525
36 Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	3.500	3.500	20.000
37 Reserve leningen SVn	495.000	0	0	495.000
38 Reserve Kunst (0,5% regeling)	47.295	0	0	47.295
39 Reserve Sociaal Domein	1.992.889	0	0	1.992.889
40 Reserve asielinstroom (in 4 jaar leeg)	37.413	0	37.413	0
41 Reserve raadsaangelegenheden (max 40.000)	33.608	0	0	33.608
43 Reserve mobiele podia	50.413	0	8.300	42.113
44 Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	45.000	0	0	45.000
45 Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: € 160.000)	84.927	0	0	84.927
46 Reserve SAWE (plafond € 170.000)	123.384	0	0	123.384
47 Reserve Duurzaamheid	60.000	0	60.000	0
48 Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	500.000

49	Reserve Corona	424.988	0	0	424.988
50	Reserve Energiecrisis	1.000.000	0	0	1.000.000
51	Reserve onderhoud bruggen	122.995	42.000	42.000	122.995
52	Reserve onderhoud wegen	50.282	500.000	500.000	50.282
53	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	1.500.000	500.000	0	2.000.000
Subtotaal rubriek D		6.598.718	1.045.500	659.213	6.985.005
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>					
54	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0
56	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 15.000)	0	0	0	0
57	Voorziening Wethouderspensionen	3.330	1.500	0	4.830
58	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	3.540.756	175.000	90.000	3.625.756
60	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0
61	Voorziening verlies onderhanden werk	0	0	0	0
62	Voorziening afgewerkte complexen grondexploitatie	3.247.619	0	0	3.247.619
63	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	0	0	0	0
Subtotaal rubriek E		6.791.705	176.500	90.000	6.878.205
<u>RUBRIEK F, egalisatie voorzieningen</u>					
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	278.219	139.000	249.000	168.219
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	180.377	35.900	44.740	171.537
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	184.983	68.700	113.420	140.263
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	2.525	12.600	10.550	4.575
75	Onderhoudsfonds huurwoningen	6.173	5.000	5.000	6.173
Subtotaal rubriek F		652.278	261.200	422.710	490.768
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>					
81	Voorziening riolering	978.138	1.067.642	714.700	1.331.080
82	Voorziening egalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	144.000
83	Voorziening egalisatie afvalverwijdering	123.814	14.487	0	138.301
86	Voorziening platteland RvR/KGO	237.466	0	0	237.466
Subtotaal rubriek G		1.483.418	1.082.129	714.700	1.850.847
Totaal Generaal		24.692.289	2.565.329	2.929.830	24.327.788

RESERVEPOSITIE 2026

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2026			
	saldo aan het begin van het dienstjaar	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar
RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst				
1 Algemene reserve (minimale buffer € 3.000.000,-)	4.005.770	0	537.415	3.468.355
2 Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0
3 Reserve ter opvang van boekverliezen (min € 390.000, max. € 600.000)	484.750	0	0	484.750
Subtotaal rubriek A	4.490.520	0	537.415	3.953.105
RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie				
11 Reserve winst grondverkoop	579.145	0	0	579.145
13 Reserve voorlopige winstneming Grex	83.077	0	0	83.077
Subtotaal rubriek B	662.222	0	0	662.222
RUBRIEK C, financieel technische reserves				
21 Reserve nieuwbouw gemeentehuis	618.800	0	77.350	541.450
22 Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	13.056	0	4.352	8.704
23 Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	754.448	0	31.435	723.013
24 Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	285.120	0	15.840	269.280
25 Reserve afschr.brandvl.scholen	110.771	0	3.165	107.606
26 Reserve afschrijving Klomphof	202.377	0	9.199	193.178
27 Reserve afschrijving Corona	0	0	0	0
29 Reserve aanpassing gem. garage integratie SW-personeel	108.149	0	18.025	90.124
30 Reserve huisvesting VO	877.500	0	22.500	855.000
Subtotaal rubriek C	2.970.222	0	181.866	2.788.356
RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves				
34 Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	2.525	0	2.525	0
36 Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	3.500	3.500	20.000
37 Reserve leningen SVn	495.000	0	0	495.000
38 Reserve Kunst (0,5% regeling)	47.295	0	0	47.295
39 Reserve Sociaal Domein	1.992.889	0	0	1.992.889
40 Reserve asielinstroom (in 4 jaar leeg)	0	0	0	0
41 Reserve raadsaangelegenheden (max 40.000)	33.608	0	0	33.608
43 Reserve mobiele podia	42.113	0	8.300	33.813
44 Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	45.000	0	0	45.000
45 Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: € 160.000)	84.927	0	0	84.927
46 Reserve SAWE (plafond € 170.000)	123.384	0	0	123.384
47 Reserve Duurzaamheid	0	0	0	0
48 Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	500.000

49	Reserve Corona	424.988	0	0	424.988
50	Reserve Energiecrisis	1.000.000	0	0	1.000.000
51	Reserve onderhoud bruggen	122.995	42.000	42.000	122.995
52	Reserve onderhoud wegen	50.282	500.000	500.000	50.282
53	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	2.000.000	500.000	0	2.500.000
Subtotaal rubriek D		6.985.005	1.045.500	556.325	7.474.180
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>					
54	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0
56	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 15.000)	0	0	0	0
57	Voorziening Wethouderspensionen	4.830	1.500	0	6.330
58	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	3.625.756	175.000	90.000	3.710.756
60	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0
61	Voorziening verlies onderhanden werk	0	0	0	0
62	Voorziening afgewerkte complexen grondexploitatie	3.247.619	0	0	3.247.619
63	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	0	0	0	0
Subtotaal rubriek E		6.878.205	176.500	90.000	6.964.705
<u>RUBRIEK F, egalisatie voorzieningen</u>					
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	168.219	139.000	97.000	210.219
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	171.537	35.900	18.900	188.537
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	140.263	68.700	35.500	173.463
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	4.575	12.600	10.150	7.025
75	Onderhoudsfonds huurwoningen	6.173	5.000	5.000	6.173
Subtotaal rubriek F		490.768	261.200	166.550	585.418
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>					
81	Voorziening riolering	1.331.080	1.101.169	714.700	1.717.549
82	Voorziening egalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	144.000
83	Voorziening egalisatie afvalverwijdering	138.301	14.487	0	152.788
86	Voorziening platteland RvR/KGO	237.466	0	0	237.466
Subtotaal rubriek G		1.850.847	1.115.656	714.700	2.251.803
Totaal Generaal		24.327.788	2.598.856	2.246.856	24.679.788

BIJLAGE 3: RESERVES EENMALIGE DEKKING VS BOEKWAARDEN EENMALIGE DEKKING

Uit staat C geactiveerde kapitaaluitgaven	Boekwaarde per 1 januari 2023	Afschrijving 2023
Terugkoop gemeentehuis 2004	850.850	77.350
Noodstroomvoorziening 2004 gemeentehuis/garage	26.112	4.352
Bouw Kulturhus Hoge Hexel	848.753	31.435
Reconstructie Nijverdalsestraat 2017	332.640	15.840
Reconstructie en bouwrijp De klomphof 2013 en 2016	229.974	9.199
Investerings Automatisering Corona	69.171	27.680
Reserve aanpassing gemeentegarage	162.223	18.025
Brandveiligheid basisscholen 2018	120.266	3.165
	2.639.989	187.046

Uit staat D Reserves en voorzieningen	Stand per 1 januari 2023	Onttrekking 2023
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	850.850	77.350
Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	26.112	4.352
Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	848.753	31.435
Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	332.640	15.840
Reserve eenm. Dekking Klomphof	229.974	9.199
Reserve inv. automatisering Corona	69.171	27.680
Reserve aanpassing gemeentegarage	162.223	18.025
Reserve eenm. dekking brandveiligheid basisscholen	120.266	3.165
	2.639.990	187.046

Conclusie: De reserves zijn toereikend voor de te dekken afschrijvingslasten gedurende de looptijd van de kredieten.

BIJLAGE 4: GEPROGNOSTICEERDE BALANS

ACTIVA	2026	2025	2024	2023	2022	2021
	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Werk. 31-12
VASTE ACTIVA						
MATERIELE VASTE ACTIVA						
Investerings met economisch nut	63.996.125	65.069.165	59.530.566	57.558.099	51.338.844	16.032.984
Investerings met economisch nut waarvoor heffing kan worden geheven						14.110.202
Investerings met maatschappelijk nut						3.554.984
FINANCIELE VASTE ACTIVA						
Kapitaalverstrekking deelnemingen	712.618	712.618	712.618	712.618	675.340	675.340
Kapitaalverstrekking gemeen- schappelijke regelingen	37.280	37.280	37.280	37.280	37.280	37.278
Overige langlopende geldleningen u/g	5.185.715	5.814.937	6.444.159	7.073.381	7.684.558	8.179.558
TOTAAL VASTE ACTIVA	69.931.738	71.634.000	66.724.623	65.381.378	59.736.022	42.590.346
VLOTTENDE ACTIVA						
VOORRADEN						
Gereed product en handelsgoederen	pm	pm	pm	pm	pm	3.556
Bouwgronden in exploitatie	-3.946.227	590.699	1.645.416	3.424.670	6.053.519	0
UITZETTINGEN < 1 JAAR						
Vorderingen op openbare lichamen	pm	pm	pm	pm	pm	738.059
Overige vorderingen	pm	pm	pm	pm	pm	788.618
LIQUIDE MIDDELEN	pm	pm	pm	pm	pm	22.979.998
OVERLOPENDE ACTIVA	pm	pm	pm	pm	pm	4.964.545
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	-3.946.227	590.699	1.645.416	3.424.670	6.053.519	29.474.776
TOTAAL GENERAAL	65.985.511	72.224.699	68.370.039	68.806.048	65.789.541	72.065.122

--	--	--	--	--	--	--

PASSIVA	2026	2025	2024	2023	2022	2021
	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Werk. 31-12
EIGEN VERMOGEN						
ALGEMENE RESERVES	4.490.520	5.338.050	6.684.103	9.735.390	5.598.670	9.562.091
BESTEMMINGSRESERVES	10.617.449	10.426.839	10.225.184	9.683.530	9.287.133	8.285.485
GEREALISEERD RESULTAAT	-	-	-	0	0	3.640.612
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	15.107.969	15.764.889	16.909.287	19.418.920	14.885.803	21.488.188
TOTAAL VOORZIENINGEN	9.219.820	8.927.401	8.409.866	9.030.524	6.924.378	7.301.779
VASTE SCHULDEN > 1 JAAR						
Onderhandse leningen	40.720.327	43.004.177	38.454.694	33.905.211	36.354.707	36.354.674
TOTAAL VASTE PASSIVA	65.048.116	67.696.467	63.773.847	62.354.655	58.164.888	65.144.641
VLOTTENDE PASSIVA						
VLOTTENDE SCHULD < 1 JAAR						
Kasgeldleningen	pm	pm	pm	pm	pm	0
Overige schulden	937.395	4.528.232	4.596.192	6.451.393	7.624.653	2.740.736
LIQUIDE MIDDELEN	pm	pm	pm	pm	pm	0
Banksaldi						
OVERLOPENDE PASSIVA	pm	pm	pm	pm	pm	4.179.745
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	937.395	4.528.232	4.596.192	6.451.393	7.624.653	6.920.481
TOTAAL GENERAAL	65.985.511	72.224.699	68.370.039	68.806.048	65.789.541	72.065.122

BIJLAGE 5: BEGROTINGSUITGANGSPUNTEN 2022

Argumenten

De Financiële Verordening schrijft voor dat het college elk jaar begrotingsuitgangspunten vaststelt.

De volgende begrotingsuitgangspunten worden gebruikt ten behoeve van :

- a) Meerjarenperspectief
- b) Financieel toezichthouder Provincie Overijssel
- c) Bestaand beleid
- d) Wensen / nieuw beleid
- e) Loon- en prijsindex
- f) Areaal uitbreiding
- g) Aantal inwoners / wooneenheden
- h) Gesubsidieerde instellingen
- i) Onderuitputting (stelposten/ rentevoeding/ kapitaallasten/ personeel)
- j) Overige kaders
- k) Behandelschema begroting

Hieronder volgt een toelichting op de genoemde begrotingsuitgangspunten:

a) Meerjarenperspectief

De gemeente Wierden heeft nog steeds te maken met grote onzekerheden. Onzekerheden worden veroorzaakt door de hoge zorgkosten bij de Jeugd, de hoogte en de duur van de compensatie die hiervoor van het Rijk wordt verkregen en verdere ontwikkelingen die op af komen zoals mobiliteits-, integraal huisvestingsplan en de diverse beleidsplannen vanuit de afdeling Ruimtelijk beheer en realisatie. Vanuit een verantwoord financieel beleid blijft het streven om een structureel sluitend meerjarenperspectief 2023 – 2026 te presenteren. Het moge duidelijk zijn dat de haalbaarheid hiervan op dit moment zeer onzeker is.

b) Financieel toezichthouder Provincie Overijssel

De Provincie Overijssel hanteert voor het financieel toezicht diverse toetsingsaspecten en aandachtspunten. Deze uitgangspunten geven aan wanneer een gemeente in aanmerking komt voor repressief toezicht. Repressief toezicht houdt in dat de gemeente zonder voorafgaande goedkeuring van de provincie de begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren. De begroting dient hiervoor in materieel evenwicht te zijn. Hiervan is sprake indien, op basis van het bestaande beleid en het aanvaarde vastgestelde nieuwe beleid, de structurele lasten tenminste worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten. Daarbij dienen de begrotingen/meerjarenramingen uiteraard volledig en reëel te zijn.

c) Bestaand beleid

Onder bestaand beleid wordt verstaan de voorafgaande begroting inclusief wijzigingen met een structureel karakter. In de cijfers van de primitieve begroting (de boekwerken) voor 2023 en verder worden de raadsbesluiten tot en met juni 2022 meegenomen. Gevolgen van besluitvorming na juni 2022 worden verwerkt via de Nota van Aanbieding.

d) Loon- en prijsindex

De salarissen en sociale lasten worden voor 2023 geraamd op het niveau van 2022 vermeerderd met 3 % en er is rekening gehouden met het laatste CAO-akkoord. Mutaties van het zogenaamde "incidentele loon" zoals jubilea worden meegenomen. Verder is de doorbelasting van de salariskosten, inclusief overheadkosten, naar de taakvelden gedurende de jaren 2023 tot en met 2026 constant gehouden.

Het prijspeil 2023 is gelijk aan het prijspeil 2022. Alleen bij hoge uitzondering kan hiervan op basis van argumenten worden afgeweken. Dat betekent dat er geen inflatie voor 2023 in de ramingen opgenomen wordt. In de begroting 2023 wordt een stelpost opgenomen voor loon- en prijsontwikkelingen.

Er is gerekend met gelijkblijvende prijzen voor het meerjarenperspectief. Het loon- en prijspeil voor 2023 wordt ook aangehouden voor de overige jaren.

6. Areaaluitbreiding

Areaaluitbreiding is de verwerking in de begroting van de financiële gevolgen van de ontwikkelingen in de fysieke infrastructuur, die effecten hebben op de omvang van de uit te voeren taken. Areaaluitbreiding wordt meegenomen in de begrotingsramingen 2023 en verder en moet worden gespecificeerd.

7. Aantal inwoners/ woonruimten

Voor het aantal inwoners wordt uitgegaan van de volgende aantallen (werkelijk 1-1-'22 24.637):

1. Per 1 januari 2023 - 24.735 (24.695 in Begroting 2022)
2. Per 1 januari 2024 - 24.835 (24.775 in Begroting 2022)
3. Per 1 januari 2025 - 24.935 (24.855 in Begroting 2022)
4. Per 1 januari 2026 - 25.035

Voor het aantal woonruimten, incl. recreatiewoningen, wordt uitgegaan van de volgende aantallen (werkelijk 1-1-'22 10.575):

1. Per 1 januari 2023 - 10.695 (10.895 in Begroting 2022)
2. Per 1 januari 2024 - 10.815 (11.015 in Begroting 2022)
3. Per 1 januari 2025 - 10.925 (11.135 in Begroting 2022)
4. Per 1 januari 2026 - 11.035

Noot: de afwijking ten opzichte van de vorige begroting heeft te maken met het gegeven dat er aanzienlijk meer recreatiewoningen gereed zijn gemeld dan in andere jaren.

g) Gesubsidieerde instellingen

Bij instellingen die wij subsidiëren wordt onderscheid gemaakt tussen instellingen met formatie en instellingen zonder formatie. Uitgangspunt bij instellingen met formatie is dat de compensatie van loon- en prijsstijging vooraf (bij de subsidieverlening) plaatsvindt op basis van de prijsindex uit de meicirculaire van het Gemeentefonds. Eventuele afwijkingen, ten voordele of ten nadele, zijn voor rekening van de gesubsidieerde instelling. Voor zgn. B3 instellingen compenseren wij de goedgekeurde subsidiabele formatie conform de van toepassing zijnde cao. De vaststelling van personele lasten is op basis van nacalculatie. De

prijscompensatie voor alle gesubsidieerde partijen is ook conform de prijsindexcijfers uit meicirculaire Gemeentefonds. Hierop vindt geen nacalculatie plaats. De gehanteerde prijsindexen zijn “loonvoet sector overheid” en “netto materiële overheidsconsumptie”.

h) Onderuitputting

Onderuitputting is het niet alles uitgeven wat volgens de goedgekeurde begroting mag worden uitgegeven. De voedingsbronnen voor onderuitputting zijn: loon- en prijscompensatie, rente, afschrijvingen en vacatures. Deze stelpost bedraagt op dit moment € 410.000,-. Uit de jaarrekening blijkt dat dit niveau op dit moment reëel is. Voor 2023 en volgende jaren wordt de onderuitputting derhalve op dit niveau geraamd.

i) Overige kaders

Bij het opstellen van de begroting zijn de volgende financiële kaders van belang:

- Rentebeleid: De begrotingsrente bedraagt op dit moment 2,5%. Dit percentage wordt ook gebruikt voor nieuwe investeringen.
- Activabeleid: Wanneer er wordt afgeweken van dit beleid is een specifiek raadsbesluit nodig en zal dit moet worden toegelicht.
- Tariefaanpassingen: De prijsindex (inflatie) uit de meicirculaire van het Gemeentefonds wordt gehanteerd voor de aanpassing van tarieven, belastingen, rechten en huren voor 2023.
- 100% kostendekkendheid bij retributies (o.a. afval, riolering en begraafplaatsen).
- Het college vraagt de raad bij de behandeling van de begroting waakzaamheid te betrachten door geen moties en amendementen te accepteren die direct leiden tot hogere uitgaven zonder dat hiervoor reële dekking is aangegeven. De uitvoerbaarheid (o.a. financieel) dient bij voorkeur vooraf ambtelijk getoetst te worden op haalbaarheid. Dit bevordert de soepelheid van de besluitvorming.

j) Behandelschema begroting

Datum

04 oktober

25 oktober

8 november

Voor 15 november

Actie

Besluit door college van burgemeester en wethouders

Gecombineerde informatieronde BFMO en GG

Raadsvergadering

Programmabegroting bij provincie Overijssel

BIJLAGE 6: EMU-SALDO

Centraal Bureau voor de Statistiek www.cbs.nl/kredo		Vragenlijst Berekening EMU-saldo Gemeente Wierden (0189)		
Algemene gegevens:				
Overheidslaag:	Gemeente			
Berichtgevernaam:	Wierden			
Berichtgevernummer:	0189			
Jaar:	2023			
Naam contactpersoon:	J. Heuvink			
Telefoon:	0546-580800			
E-mail:	gemeente@wierden.nl			
Bestandsnaam:	EMU230060189.XLS			

	2022	2023	2024
Omschrijving	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2023	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2024
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	257	1.248	402
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	6.512	6.219	1.972
3. Mutatie voorzieningen	-1.531	2.106	-621
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-5.023	-2.629	-1.779
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-2.763	-236	-412

Ruimte voor uw toelichting
Het EMU saldo geeft het verschil aan tussen de verwachte uitgaven en inkomsten in de betreffende jaren.
De EMU referentiewaarde voor de gemeente Wierden aangegeven in de septembercirculaire is € 2605 voor 2023. Dit is echter geen norm, maar een indicatie die aangeeft welk aandeel de gemeente Wierden heeft in de gezamenlijke landelijke tekortnorm in het kader van de EMU.

BIJLAGE 7: NIEUWE ACTIEPUNTEN

Taak- veld	Actiepunten met structurele lasten	Investering			Jaarlijks lasten	
			2023	2024	2025	2026
Programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie						
8.1	Omgevingstafels		1.500 N	1.500 N	1.500 N	1.500 N
Programma 2 Sterke sociale samenleving						
6.1	Inclusieve Wierdense samenleving		15.000 N	15.000 N	15.000 N	15.000 N
5.1	Nieuwbouw sportvoorziening Esrand		P.M. N	P.M. N	P.M. N	P.M. N
7.1	Vervangen AED-kasten 2022	9.000	1.350 N	1.320 N	1.300 N	1.270 N
6.72	Regeling Sociaal Medische Indicatie		P.M. N	P.M. N	P.M. N	P.M. N
6.72	Mentale weerbaarheid jeugd			P.M. N	P.M. N	P.M. N
6.72	Lokale aanpak complexe scheidingen			P.M. N	P.M. N	P.M. N
6.72	Pilots samenwerking onderwijs en zorg			P.M. N	P.M. N	P.M. N
6.72	Toekomstcoach		60.000 N	60.000 N	60.000 N	60.000 N
6.1	Inzet vrijwilligers via Humanitas		20.000 N	20.000 N	20.000 N	20.000 N
4.1	Uitbreiding bewegingsonderwijs		16.500 N	16.500 N	16.500 N	16.500 N
4.2	Nieuwbouw scholen Enter, voorbereidingskrediet	50.000				
	Idem realisatie	6.300.000	- N	315.000 N	311.000 N	307.000 N
4.2	Ventilatie op scholen	P.M.	P.M. N	P.M. N	P.M. N	P.M. N
6.71	Dementievriendelijk Wierden		30.000 N	30.000 N	30.000 N	30.000 N
6.71	Sociale duurzaamheid en inclusie		30.000 N	30.000 N	30.000 N	30.000 N
5.3	Kulturhus Hoge Hexel		10.000 N	10.000 N	10.000 N	10.000 N
5.5	Monumentenraad		12.000 N	12.000 N	12.000 N	12.000 N
Programma 3 Duurzame ontwikkeling						
7.4	Kosten Energiecoaches		5.000 N	5.000 N	5.000 N	5.000 N
7.4	Wijkuitvoeringsplannen schijven 2023-2026		70.000 N	70.000 N	70.000 N	70.000 N
7.4	Communicatie wijkaanpak en grootschalige opwek		30.000 N	30.000 N	30.000 N	30.000 N
7.4	Milieu Effect Rapportage		5.000 N	5.000 N	5.000 N	5.000 N
Programma 4 Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling						
3.1	Economische visie : de ondernemer centraal		30.000 N	30.000 N	30.000 N	30.000 N
3.2	Herstructurering/revitalisering bedrijventerreinen 2023	50.000	3.250 N	3.200 N	3.150 N	3.100 N
3.2	Herstructurering/revitalisering bedrijventerreinen 2024	50.000		3.250 N	3.200 N	3.150 N
3.2	Herstructurering/revitalisering bedrijventerreinen 2025	50.000			3.250 N	3.200 N
3.1	Economische visie : Dorpscentra		40.000 N	40.000 N	40.000 N	40.000 N
3.1	Economische visie:		5.000 N	5.000 N	5.000 N	5.000 N

	Vrijtijdseconomie					
Programma 5 Prettig wonen en leven						
	<i>Mobiliteitsplan</i>					
2.1	Investerings 2023	470.000	30.550 N	30.080 N	29.330 N	28.580 N
2.1	Investerings 2024	865.000		56.225 N	55.360 N	54.495 N
2.1	Investerings 2025	425.000			27.625 N	27.200 N
2.1	Investerings 2026	50.000				3.250 N
	<i>Wegenbeleidsplan:</i>					
2.1	Verbreding fietspaden Nijverdalsestraat 2023	150.000	9.750 N	9.600 N	9.450 N	9.300 N
2.1	Verbreding Zunaweg 2024	400.000		26.000 N	25.600 N	25.200 N
2.1	Reconstructie Almelosestraat 2025	620.000			40.300 N	39.680 N
2.1	Wegkantverbetering 2023	80.000	5.200 N	5.120 N	5.040 N	4.960 N
2.1	Wegkantverbetering 2024	80.000		5.200 N	5.120 N	5.040 N
2.1	Wegkantverbetering 2025	80.000			5.200 N	5.120 N
2.1	Wegkantverbetering 2026	80.000				5.200 N
2.1	Openbare verlichting Wierden West palen 23-26	24.000	1.200 N	1.185 N	1.170 N	1.155 N
2.1	Openbare verlichting Wierden West armaturen 23-26	18.000	1.350 N	1.325 N	1.300 N	1.275 N
5.7	Vervangingen groenvoorzieningen vanaf 2024		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
5.7	Vervanging speeltoestellen 2023	25.000	1.875 N	1.845 N	1.815 N	1.785 N
5.7	Vervangingen speelvoorzieningen vanaf 2024			P.M.	P.M.	P.M.
7.2	Investerings afvalwaterzorgplicht jaarlijks 2023 t/m 2026	580.700	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N
7.2	Investerings hemelwaterzorgplicht jaarlijks 2023 t/m 2026	134.000	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N
5.7	Herinrichting omgeving Roerganger	100.000	6.500 N	6.400 N	6.300 N	6.200 N
5.7	Initiatief Wierden Oost, rolschaatsbaan	180.000	11.700 N	11.520 N	11.340 N	11.160 N
5.7	Initiatief beweegpark Akkerhus Ypelo	P.M.	P.M. N	P.M. N	P.M. N	P.M. N
5.7	Landschap en natuur		30.000 N	30.000 N	30.000 N	30.000 N
1.1	Digitale weerbaarheid		2.000 N	2.000 N	2.000 N	2.000 N
Bedrijfsvoering						
	Personeel					
	Van uit Programma 2 Sociaal Domein					
0.4	Adviseur juridische kwaliteitsondersteuning		37.300 N	37.300 N	37.300 N	37.300 N
0.4	Regisseurs werk & inkomen 1,6 fte		130.000 N	130.000 N	130.000 N	130.000 N
0.4	Ondersteuning Monumentenraad 0,11 fte		11.600 N	11.600 N	11.600 N	11.600 N
	Van uit Programma 5 Prettig wonen en leven					
0.4	Uitbreiding capaciteit BOA werkzaamheden 0,5 fte		69.250 N	69.250 N	69.250 N	69.250 N
0.4	Uitbreiding coördinator zorg en		72.000 N	72.000 N	72.000 N	72.000 N

	veiligheid 0,78 fte					
	Bedrijfsvoering					
0.4	Flexpot		150.000 N	150.000 N	150.000 N	150.000 N
0.4	Functioneel beheerders RO en bedrijfsvoering 2 fte		138.500 N	138.500 N	138.500 N	138.500 N
0.4	Administratief medewerker HR, 0,67 fte		37.000 N	37.000 N	37.000 N	37.000 N
0.4	Aansluiten bij een e-depot		PM	PM	PM	PM
	Informatisering					
0.4	Verhoging onderhoud, licentie kosten 2023-2026		106.375 N	170.660 N	277.855 N	291.960 N
0.4	Aanschaf diverse hardware componenten 2023-2026		28.800 N	45.660 N	98.550 N	115.090 N
0.4	Vervanging telefonie 2023-2026		15.770 N	31.170 N	46.200 N	60.860 N
	Materieel beheer					
0.4	Machines, aanhangers 2023-2026		11.550 N	22.540 N	43.650 N	43.810 N
0.4	Pick-ups- bestelauto's 2023-2026		36.020 N	42.940 N	55.180 N	54.030 N
0.4	Tractoren 2023-202?		8.250 N	8.090 N	7.920 N	7.760 N
0.4	Vrachtwagen 2023		-	7.310 N	7.310 N	7.310 N
0.4	Vervanging dienstauto interne dienstverlening 2023		4.630 N	4.530 N	4.440 N	4.350 N
0.4	Wijziging bermbeheer, ecologisch maaien	155.000	19.380 N	18.990 N	18.600 N	18.210 N
	Gemeentelijke gebouwen					
0.4	Gemeentehuis, inbraakpreventie 2023	40.000	3.670 N	3.605 N	3.540 N	3.475 N
0.4	Gemeentehuis, publieksplein 2023	10.000	915 N	895 N	875 N	855 N
0.4	Gemeentehuis, luchtbehandeling raads/burgerzaal 2023	150.000	11.250 N	11.060 N	10.870 N	10.680 N
0.4	Grondige renovatie semi permanent gebouw	200.000	13.000 N	12.800 N	12.600 N	12.400 N
0.4	Verduurzaming gemeentehuis 2023	15.000	1.125 N	1.105 N	1.085 N	1.065 N
0.4	Verduurzaming gemeentewerf 2023	20.000	1.500 N	1.475 N	1.450 N	1.425 N
0.4	Verduurzaming steunpunt Enter 2023	5.000	375 N	365 N	355 N	345 N
5.3	Gasloos-verduurzaming G.H. Beensweg 21	60.000	4.500 N	4.425 N	4.350 N	4.275 N
5.2	Noordbroek scheidingwand	26.000	1.950 N	1.915 N	1.880 N	1.845 N
5.2	Huur Noordbroek SAWE		-1.950 V	-1.915 V	-1.880 V	-1.845 V
	Totaal actiepunten		1.397.484 N	1.922.539 N	2.199.329 N	2.242.869 N

Taak- veld	Actiepunten eenmalig			Jaarlijks lasten	
		2023	2024	2025	2026
Programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie					
0.4	Voorzieningen verbeteren dienstverlening	50.000 N			
0.2	Organiseren verkiezingsdebat gemeenteraad				5.000 N
8.1	Implementatie Omgevingswet en omgevingsplan	250.000 N			
Programma 2 Sterke sociale samenleving					
6.71	Onafhankelijk coach (praktische cliëntenondersteuner)	2.500 N			
6.71	Pilot onafhankelijke coach 0,2 fte	20.000 N	20.000 N	20.000 N	
6.1	Onderzoek voorliggende vervoersvoorzieningen	5.000 N			
6.1	Pilot voorliggende vervoersvoorzieningen	20.000 N	20.000 N	20.000 N	
6.72	Mentale weerbaarheid jeugd	15.000 N			
6.72	Lokale aanpak complexe scheidingen	20.000 N			
6.72	Pilots samenwerking onderwijs en zorg	15.000 N			
0.10	Reservering IHP	500.000 N	500.000 N	500.000 N	500.000 N
5.3	Kulturhus Hoge Hexel	75.000 N			
8.1	Uitvoeren kerkenvisie	30.000 N			
Programma 3 Duurzame ontwikkeling					
7.4	Programma duurzaamheid en circulariteit	22.000 N			
7.4	RES en grootschalige opwek	60.000 N	60.000 N	60.000 N	
0.10	Dekking ontvangen rijksmiddelen duurzaamheid	-82.000 V	-60.000 V	-60.000 V	-
7.4	Laadinfrastructuur	10.000 N	10.000 N	10.000 N	-
7.3	Zwerfvuilmudget	20.000 N			
7.3	Opbrengst afvalstoffenheffing	-20.000 V			
Programma 4 Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling					
3.1	Evaluatie economische visie 2023	10.000 N			
8.1	Vitaal Landelijk Gebied 2023	100.000 N			
8.1	Vitaal Landelijk Gebied 2024		100.000 N		
8.1	Vitaal Landelijk Gebied 2025			100.000 N	
0.10	Reservering gebiedsvisie A1 zone	50.000 N			
Programma 5 Prettig wonen en leven					
	Mobiliteitsplan				
2.1	Onderzoekskosten 2023-2026	30.000 N	20.000 N	-	60.000 N
2.1	Wegenbeleidsplan:Onderzoek aanpak Binnenhof 2023	10.000 N			
2.1	Opstellen beleid leefomgeving / Kunstwerkenbeleidsplan 2023 (bruggen etc.)	20.000 N			
2.1	Opstellen beleid leefomgeving / Bomenbeleidsplan 2024		15.000 N		
5.7	Opstellen beleid leefomgeving / Groenbeleidsplan 2023	25.000 N			
7.2	Opstellen beleid Leefomgeving/			25.000 N	

	Watertakenplan 2025-2029 2024				
7.2	Zorgplichten watertakenplan 2023 t /m 2026	74.500 N	32.000 N	32.000 N	32.000 N
7.2	Onderzoeken en maatregelen watertakenplan 2023 t/m 2026	14.500 N	39.500 N	39.500 N	39.500 N
7.2	Onttrekking aan voorziening riolering 2023 t/m 2026	-89.000 V	-71.500 V	-96.500 V	-71.500 V
8.1	Herijking woningmarktonderzoek 2023	15.000 N			
8.1	Lokaal onderzoek mogelijke nieuwbouwprojecten 2023	10.000 N			
8.1	Tussentijdse monitoring Lokale Woonagenda 2022-2026 (2024)		7.500 N		
8.1	Herijking woningmarktonderzoek 2025			15.000 N	
8.1	Evaluatie Lokale Woonagenda 2022-2026			10.000 N	
1.1	Veilig Buitengebied 2023	5.000 N	5.000 N		
1.1	Omgevingsveiligheid spoorvervoer 2023	10.000 N			
7.4	Basiskaart geluid 2023	15.000 N			
7.4	Bodemkwaliteitskaart 2023	7.500 N			
7.4	Basisregistratie ondergrond 2023	7.500 N			
0.4	Cyberoefening	35.000 N			
Bedrijfsvoering					
	Personeel				
	Vanuit programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie				
0.4	Kwartiermaker inwonersparticipatie 1 fte	87.000 N	87.000 N		
0.4	Inrichting KCC 1,5 fte	75.000 N			
	Vanuit programma 2 Sociaal domein				
0.4	Regisseur vroegsignalering schulden / preventieve schuldhulpverlening 0,5 fte	40.000 N	40.000 N	40.000 N	
0.4	Verlenging Coördinator externe verwijzingen	61.000 N	61.000 N		
0.4	Verlenging project Kansrijke start	52.200 N	52.200 N		
	Vanuit programma 5 Prettig wonen en leven				
0.4	Projectleider Ruimtelijke ordening 1fte	92.400 N	92.400 N		
0.4	Inhuur projecten 2023 en 2024	150.000 N	150.000 N		
0.4	Adviseur omgevingsveiligheid 1 fte	87.000 N	87.000 N		
	Vanuit Bedrijfsvoering				
0.4	Directievoerder/projectleider civiel 0,8-1,0 fte	80.000 N	80.000 N		
0.4	Arbo	10.000 N			
	Informatisering				
0.4	Ondersteuning implementatie/conversie 2023-2025	210.000 N	51.000 N	50.000 N	
0.4	Inhuur expertise 2023	150.000 N			
0.4	Implementatie nieuwe wet- en regelgeving 2023-2025	20.000 N	20.000 N	20.000 N	
0.4	Fysiek archief	60.000 N			
	Gemeentelijke gebouwen				
0.4	Ontwikkelingen gemeentewerf, voorbereidingskrediet	15.000 N			
0.4	Vorbereidingskrediet gasloos maken gemeentelijk vastgoed	20.000 N			
Totaal actiepunten		€ 5.340.200,00	2.572.100 N	1.418.100 N	785.000 N
					565.000 N

BIJLAGE 8: SUBSIDIEPLAFONDS

Op 12 januari 2022 is de raad geïnformeerd over de uitwerking van het traject 'vernieuwen subsidiebeleid'; De onderdelen waaruit het traject bestaan zijn nieuwe subsidieregelingen voor de sport en de amateurkunst en zullen in werking treden in het nieuwe subsidietijdvak, per 2024. Een belangrijke verandering is dat een inhoudelijke ordening van subsidiebudgetten jaarlijks is opgenomen als bijlage bij de begroting. Een groot aantal kleine subsidies zijn door de gemeente steeds voor vier jaar verstrekt (huidige tijdvak 2020-2023); dit betekent dat veranderingen de facto in werking treden per 2024. In deze bijlage is aangegeven welke subsidies het betreft. Voor de overige subsidies wordt het plafond jaarlijks vastgesteld.

Overzicht vast te stellen subsidieplafonds 2023.

Sport

Jaarlijkse subsidies

Sawe	€ 1.013.980
De Kolk	€ 480.175

4-jaarlijkse subsidies: aangevraagd in 2019 en beschikt voor de periode 2020 - 2023

Subsidieregeling jeugdleden sportvereniging	€ 22.970
---	----------

Vanaf 2024: Subsidieregeling Sport en bewegen gemeente Wierden, 2-jaarlijks

Cultuur

Jaarlijkse subsidies

Bibliotheek	€ 531.660
Kaliber Kunstenschool	€ 354.525
Culturele Raad	€ 14.180
Historische Kring Wederden	€ 11.850
Stichting Oudheidskamer	€ 7.530
Subsidieregeling muziekverenigingen	€ 30.158

Vanaf 2024: Subsidieregeling Amateurkunst muziek gemeente Wierden, 2 jaarlijks

4-jaarlijkse subsidies cultuur: aangevraagd in 2019 en beschikt voor de periode 2020 - 2023

Toneelvereniging Notter	€ 185
Toneelvereniging Hoge Hexel	€ 185
Koor Joekoenda	€ 305
IKK Zingen maakt blij	€ 430
Shantykoor De Lee Sangers	€ 565
Popkoor Wiezz	€ 565
Chr. Regionaal koor Praise the Lord	€ 565
Algemeen Wierdens Mannenkoor	€ 610
Algemeen Wierdens Vrouwenkoor	€ 620
IJK Power	€ 635
Zangvereniging His Masters Voice	€ 635
Gospelkoor Reach Out	€ 660
Looft den Heer Notter	€ 740

Vanaf 2024: Subsidieregeling Amateurkunst toneel en zang gemeente Wierden, 2-jaarlijks

4-jaarlijkse subsidies: aangevraagd in 2019 en beschikt voor de periode 2020 - 2023

Stichting Cultureel Erfgoed Hoge Hexel	€ 570
Stichting Cultureel Erfgoed De Barkel	€ 570
Oranjevereniging Hoge Hexel	€ 1.060

Oranjevereniging Enter	€	1.535
Oranjevereniging Wierden	€	3.310

WMO/voorveld

Jaarlijkse subsidies

De Welle	€	486.625
Avedan	€	340.155
MEE IJsseloevers	€	131.350
Evenmens	€	66.545
Stichting De Klup	€	36.150
Stichting 't Zumpke	€	27.225
Stichting Kandjoli	€	22.160
Stichting Kulturhus Hoge Hexel	€	14.560
Stichting 't Leijerweerd	€	2.495

4-jaarlijkse subsidies WMO/voorveld: aangevraagd in 2019 en beschikt voor de periode 2020 - 2023

MEE Reizen	€	340
Zonnebloem Enter	€	580
Zonnebloem Wierden	€	580
Eetcafé De Ontmoeting	€	995
KBO Enter	€	1.980
Ouderenvereniging Wierden	€	2.055
PCOB Wierden/Enter	€	3.285
Tiedverdrief	€	4.100
Nederlandse Patiëntenvereniging	€	4.955
Maaltijdvoorziening Enter	€	5.050
Subsidieregeling jeugdverenigingen / deze vervalt na 2023, wordt vast bedrag	€	4.730
Jeugdwerk Hervormd Enter	€	1.430 *
C.J.V. Timotheüs – Enter	€	1.500 *
Stichting Jong Nederland – Enter	€	1.800 *

*) deze waren € 500 per iaanvrager + subsidieregeling jeugdleden

Maatschappelijke voorzieningen

Jaarlijkse subsidies

Voor- en vroegschool educatie	€	174.300
Peuteropvang kinderdagverblijven	€	80.000
Stichting Bowie	€	12.380
Stichting Vizier	€	11.480
Stichting Slachtofferhulp	€	7.165
HALT-bureau	€	6.185

4-jaarlijkse subsidies maatschappelijk: aangevraagd in 2019 en beschikt voor de periode 2020 - 2023

EHBO Notter	€	940
EHBO Wierden	€	1.355
EHBO Enter	€	1.355
Bijenhoudersvereniging V.B.B.N. afd. Wierden/Enter	€	185
Stichting Natuur en Milieuzorg Wierden	€	310
Katoelenkickers	€	310
IVN afdeling Rijssen-Enter	€	310
Stichting Landschap en Natuur Overijssel	€	1.485

Belangenorganisaties*4-jaarlijkse subsidies: aangevraagd in 2019 en beschikt voor de periode 2020 - 2023*

Plaatselijk Belang Hoge Hexel e.o.	€	360
Plaatselijk Belang Rectum Ypelo	€	360
Plaatselijk Belang Zuidermaten-Bullenaarshoek	€	360
Overijsselse Vereniging van Krachtige Kernen	€	550

Overige subsidies

Jaarlijkse subsidies

Winkeliersverenigingen	€	57.250
Gastvrij Wierden Enter	€	55.000
Regio FM	€	11.860

Overige 4-jaarlijkse kleine subsidies: aangevraagd in 2019 en beschikt voor de periode 2020 - 2023

Vrijetijdsbesteding / deze vervalt vanaf 2024	€	2.580	
Christelijke Vrouwenvereniging Notter-Zuna	€	185	
Vrouwenvereniging "Op eigen Wieken"	€	185	
Passage Enter	€		185
Passage afdeling Wierden	€	185	
Vrouwen van Nu – Enter	€	185	
Vrouwen van Nu – Wierden	€	185	
Politiehondendressuurclub De Doorzetters	€	185	
Bridgeclub Enter	€	185	
Bridgeclub BZN	€	185	
Het Enters Butje	€	185	
KSV Wierden	€	185	
Damclub Wierden	€	185	
Enterse Motorclub	€	360	

VASTSTELLING BEGROTING

ONDERTEKENING BEGROTING

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Wierden
d.d.

De Griffier,

De voorzitter,